

Lepketérkép

*Győr-Moson-Sopron megye védett és veszélyeztetett
lepkefajainak elterjedési térképe*

*Butterfly atlas - Distribution map of protected and
endangered butterflies and moths in Győr-Moson-Sopron County
Schmetterlingsatlas - Verbreitungskarte der geschützten
und gefährdeten Schmetterlinge im Komitat Győr-Moson-Sopron*

RENCE 4.

Lepketérkép

Győr-Moson-Sopron megye védett és veszélyeztetett
lepkefajainak elterjedési térképe

Butterfly atlas - Distribution map of protected and endangered
butterflies and moths in Győr-Moson-Sopron Country

Schmetterlingsatlas - Verbreitungskarte der geschützten und
gefährdeten Schmetterlinge im Komitat Győr-Moson-Sopron

RENCE

A Fertő–Hanság Nemzeti Park Igazgatóság tanulmánykötet sorozata

Monograph series of Fertő-Hanság National Park Directorate

A sorozat eddig megjelent kötetei:

- Rence 1. TAKÁCS G. & SZINETÁR Cs. (szerk.) (2015): A kislépföldi meszes homokpuszta katonai használatú területeinek élővilága. (The wildlife of calcareous sand steppe areas in military use in the Little Hungarian Plain).
- Rence 2. TAKÁCS G. & PELLINGER A. (szerk.) (2017): Kutatások a Fertő–Hanság Nemzeti Parkban I. (Researches of Fertő-Hanság National Park I.).
- Rence 3. Király, G. & Takács, G. (2020): A magyar Fertő edényes flórája (Vascular flora of the Lake Fertő in Hungary)

RENCE 4.

Lepketérkép

Győr-Moson-Sopron megye védett és veszélyeztetett
lepkefajainak elterjedési térképe

Butterfly atlas - Distribution map of protected and endangered
butterflies and moths in Győr-Moson-Sopron Country

Schmetterlingsatlas - Verbreitungskarte der geschützten und
gefährdeten Schmetterlinge im Komitat Győr-Moson-Sopron

Szerkesztette / Edited by
AMBRUS ANDRÁS

Fertő–Hanság Nemzeti Park Igazgatóság
Sarród
2020

Borítóterv / Cover design: TAKÁCS GÁBOR
Címlapfotó / Cover photo: AMBRUS ANDRÁS

Szerzők / Authors

AMBRUS ANDRÁS, ÁDER CSABA, BARNA CSILLA, HERGOVICS-SZÉP KATALIN, HORVÁTH BÁLINT,
KÁLDI JÓZSEF, MADARÁSZ ENIKŐ, PATALENSZKI ADRIENN, SÁFIÁN SZABOLCS, SZABADFALVI
ANDRÁS, SZABÓKY CSABA, SZITA RENÁTA

Lektor / Peer review

HADARICS TIBOR

Idegennyelvű fordítás/ Foreign language translation

BUCHERT ESZTER, DOROGMAN CSILLA

Kiadó: Fertő–Hanság Nemzeti Park Igazgatóság, Sarród

ISBN 978-963-89119-6-4 (nyomtatott/printed)

ISBN 978-615-6266-01-9 (online)

ISSN 2560-029X (nyomtatott/printed)

ISSN 2560-0303 (online)

© Szerzők

© Fertő–Hanság Nemzeti Park Igazgatóság

Minden jog fenntartva. A kiadó és a szerzők engedélye nélkül nem sokszorosítható,
valamit elektronikus keresőrendszerekben sem tárolható és publikálható.

Nyomdai előkészítés / Typeset: Kovács Győző, Himod

Nyomás / Printed by: Kovács Győző, Himod

Tartalom

Tartalom	5
Előszó	12
Vorwort	14
Foreword	16
Anyag és módszer	18
A lepkék szempontjából fontos élőhelyek és az ott élő fajegyüttesek bemutatása	21
A kimutatott természetvédelmi jelentőségű fajok listája és védettségi státusza	58
A természetvédelmi jelentőségű fajok bemutatása	64
Család: Zygaenidae - csüngőlepkék	64
<i>Zygaena laeta</i> (HÜBNER, 1790)	64
Család: Pyraustidae - tűzmolyfélék	66
<i>Ostrinia palustralis</i> (HÜBNER, 1796)	66
Család: Lasiocampidae - szövőfélék	67
<i>Eriogaster catax</i> (LINNAEUS, 1758)	67
<i>Eriogaster lanestris</i> (LINNAEUS, 1758)	70
<i>Eriogaster rimicola</i> ([DENIS & SCHIFFERMÜLLER], 1775)	72
Család: Lemoniidae - ősziszövőfélék	74
<i>Lemonia dumi</i> (LINNAEUS, 1761)	74
Család: Endromidae - tarkaszövőfélék	76
<i>Endromis versicolora</i> (LINNAEUS, 1758)	76
Család: Sphingidae - szenderfélék	78
<i>Acherontia atropos</i> (LINNAEUS, 1758)	78
<i>Marumba quercus</i> ([DENIS & SCHIFFERMÜLLER], 1775)	79
<i>Hemaris tityus</i> (LINNAEUS, 1758)	81
<i>Proserpinus proserpina</i> (PALLAS, 1772)	83
<i>Hyles gallii</i> (ROTTEMBURG, 1775)	85
Család: Saturniidae - pávaszemesszövő-félék	87
<i>Saturnia pavoniella</i> (SCOPOLI, 1763)	87
<i>Saturnia pyri</i> ([DENIS & SCHIFFERMÜLLER], 1775)	89
Család: Geometridae - araszolófélék	91
<i>Archiearis parthenias</i> (LINNAEUS, 1761)	91
<i>Boudinotiana notha</i> (HÜBNER, 1803)	92
<i>Boudinotiana puella</i> (ESPER, 1787)	94
<i>Entephria caesiata</i> ([DENIS & SCHIFFERMÜLLER], 1775)	95
<i>Hydria undulata</i> (LINNAEUS, 1758)	96
<i>Chesias legatella</i> ([DENIS & SCHIFFERMÜLLER], 1775)	97
<i>Odezia atrata</i> (LINNAEUS, 1758)	98

Paraboarmia viertlii (BOHATSCH, 1883)	100
Chariaspilates formosaria (EVERSMANN, 1837)	102
Perconia strigillaria (HÜBNER, 1787)	104
Család: Notodontidae - púposzövőféfélék	105
Dicranura ulmi ([DENIS & SCHIFFERMÜLLER], 1775)	105
Furcula bicuspis (BORKHAUSEN, 1790)	106
Leucodonta bicoloria ([DENIS & SCHIFFERMÜLLER], 1775)	108
Pheosia gnoma (FABRICIUS, 1776)	110
Odontosia carmelita (ESPER, 1799)	112
Család: Noctuidae - bagolylepkeféfélék	113
Idia calvaria ([DENIS & SCHIFFERMÜLLER], 1775)	113
Polypogon gryphalis (HERRICH-SCHÄFFER, 1851)	115
Ocneria rubea ([DENIS & SCHIFFERMÜLLER], 1775)	116
Euplagia quadripunctaria (PODA, 1761)	117
Catocala fraxini (LINNAEUS, 1758)	119
Diachrysia chryson (ESPER, 1789)	121
Diachrysia zosimi (HÜBNER, 1822)	123
Lamprotes c-aureum (KNOCH, 1781)	125
Autographa jota (LINNAEUS, 1758)	126
Autographa bractea ([DENIS & SCHIFFERMÜLLER], 1775)	128
Shargacucullia gozmanyi RONKAY & RONKAY, 1994	130
Shargacucullia prenanthis (BOISDUVAL, 1840)	132
Cucullia chamomillae ([DENIS & SCHIFFERMÜLLER], 1775)	133
Cucullia xeranthemi BOISDUVAL, 1840	135
Cucullia tanacetii ([DENIS & SCHIFFERMÜLLER], 1775)	137
Schinia cognata (FREYER, 1833)	138
Mormo maura (LINNAEUS, 1758)	140
Staurophora celsia (LINNAEUS, 1758)	141
Phragmatiphila nexa (HÜBNER, 1808)	144
Oria muscosa (HÜBNER, 1808)	145
Apamea syriaca tallosi KOVÁCS & VARGA, 1969	146
Orbona fragariae (VIEWEG, 1790)	147
Scotochrosta pulla ([DENIS & SCHIFFERMÜLLER], 1775)	149
Euxoa decora ([DENIS & SCHIFFERMÜLLER], 1775)	150
Xestia sexstrigata (HAWORTH, 1809)	151
Naenia typica (LINNAEUS, 1758)	153
Család: HesperIIDae - busalepkeféfélék	155
Heteropterus morpheus (PALLAS, 1771)	155
Spialia sertorius (HOFFMANNSEGG, 1804)	157

Család: Papilionidae - pillangófélék	159
<i>Zerynthia polyxena</i> ([DENIS & SCHIFFERMÜLLER], 1775)	159
<i>Parnassius mnemosyne</i> (LINNAEUS, 1758)	161
<i>Iphiclides podalirius</i> (LINNAEUS, 1758)	162
<i>Papilio machaon</i> LINNAEUS, 1758	164
Család: Pieridae - fehérlepkefélék	166
<i>Gonepteryx rhamni</i> (LINNAEUS, 1758)	166
<i>Leptidea morsei major</i> LORKOVIC, 1927	168
Család: Lycaenidae - boglárkalepke-félék	169
<i>Lycaena dispar rutilus</i> (WERNEBURG, 1864)	169
<i>Lycaena hippothoe</i> (LINNAEUS, 1761)	171
<i>Favonius quercus</i> (LINNAEUS, 1758)	172
<i>Thecla betulae</i> (LINNAEUS, 1758)	173
<i>Satyrium w-album</i> (KNOCH, 1782)	175
<i>Satyrium pruni</i> (LINNAEUS, 1758)	177
<i>Satyrium spini</i> ([DENIS & SCHIFFERMÜLLER], 1775)	179
<i>Satyrium ilicis</i> (ESPER, 1779)	180
<i>Glaucopsyche alexis</i> (PODA, 1761)	182
<i>Maculinea alcon</i> ([DENIS & SCHIFFERMÜLLER], 1775)	184
<i>Maculinea nausithous</i> (BERGSTRÄSSER, 1779)	186
<i>Maculinea teleius</i> (BERGSTRÄSSER, 1779)	188
<i>Aricia agestis</i> ([DENIS & SCHIFFERMÜLLER], 1775)	191
Család: Nymphalidae - tarkalepkefélék	192
<i>Libythea celtis</i> (LAICHARTING, 1782)	192
<i>Limenitis populi</i> (LINNAEUS, 1758)	194
<i>Limenitis camilla</i> (LINNAEUS, 1764)	196
<i>Neptis rivularis</i> (SCOPOLI, 1763)	198
<i>Neptis sappho</i> (PALLAS, 1771)	200
<i>Argynnis paphia</i> (LINNAEUS, 1758)	201
<i>Argynnis pandora</i> ([DENIS & SCHIFFERMÜLLER], 1775)	203
<i>Brenthis daphne</i> ([DENIS & SCHIFFERMÜLLER], 1775)	205
<i>Boloria euphrosyne</i> (LINNAEUS, 1758)	206
<i>Boloria selene</i> ([DENIS & SCHIFFERMÜLLER], 1775)	208
<i>Apatura ilia</i> ([DENIS & SCHIFFERMÜLLER], 1775)	210
<i>Apatura iris</i> (LINNAEUS, 1758)	212
<i>Euphydryas maturna</i> (LINNAEUS, 1758)	213
<i>Melitaea diamina</i> (LANG, 1789)	215
<i>Melitaea trivia</i> ([DENIS & SCHIFFERMÜLLER], 1775)	217
<i>Nymphalis io</i> (LINNAEUS, 1758)	219
<i>Nymphalis urticae</i> (LINNAEUS 1758)	220

„A lepkék valószínűleg a rovarok legnépszerűbb csoportja: hisz’ ki tudna ellenállni a bájuknak? Mégis számos faj hanyatlóban van, és a túlélésért küzd. Ennek számtalan oka van, de a legfontosabb egyrészt a gyepek intenzifikációja (amikor virágoktól mentes, termékeny zöld szőnyeggé alakítják őket) és felhagyása, miután gazdaságtalanná válnak. Ha egy gyepet nem legeltetnek vagy kaszálnak, az fokozatosan elcserjésedik, beerdősül, ami alkalmatlanná teszi az élőhelyet sok ritka faj számára.

Ha hatékonyan szeretnénk megvédeni a lepkéinket, hogya gyermekeink és unokáink is gyönyörködhessejenek még a szépségükben, alapos tudásra van szükségünk arról, hogyan tudjuk megvédeni a természetet, és bölcsen hasznosítani korlátozott erőforrásait. Ehhez néhány fontos lépést kell követnünk:

1. Milyen fajok fordulnak elő itt? Egy egyszerű fajlista általában az első lépés.
2. Hol fordulnak elő? Tudnunk kell, mit és hol kell megvédenünk. Az elterjedési térkép az első szükséges lépés.
3. Hogy érzik magukat? Ha tudni szeretnénk, mely fajok állománya növekszik, ésmelyeké csökken, pontos számolásokra van szükségünk. A lepkemonitoring (mint amilyen az eBMS keretében zajlik, l. www.butterfly-monitoring.net) válaszokkal szolgálhat ahhoz, hogy a megfelelő (csökkenő állományú) fajokért tegyünk erőfeszítéseket. Ilyen számlálások kezdődnek épp most a régióban.
4. Mi okozza változásokat? Ez részletesebb ökológiai kutatást igényel, általában egyetemi hallgatók vagy szakértők által.
5. Osszuk meg a felfedezéseinket a nyilvánossággal.

E könyv nagy lépés Győr-Moson-Sopron Megye számára. Áttekintést ad az itt előforduló fajokról, előfordulási térképekkel, még hozzá vonzó köntösben, hogy megossza az új ismereteket a széles nyilvánossággal.

Gratulálunk a szerzőknek ehhez a fontos kiadványhoz, és reméljük, hogy hozzájárul majd a tudás és a lepkeszámlálások gyarapításához és a régióban fellelhető számtalan lenyűgöző lepke hatékony védelméhez.”

Chris van Swaay, Martin Warren, David Roy
(Butterfly Conservation Europe)

„Schmetterlinge sind wohl die beliebteste Insektengruppe: wer kann ihnen auch widerstehen? Dennoch nimmt die Population vieler Arten ab, und diese kämpfen um ihr Überleben. Dies hat mehrere Gründe, die wichtigsten sind aber die Intensivierung von Graslandschaften (ihre Umgestaltung in fruchtbare Grünländer ohne Blumen) und ihre Aufgabe, wenn sie nicht mehr rentabel sind. Wenn sie nicht beweidet oder gemäht werden, übersäen sie graduell Sträucher und Bäume, und eignen sich dann weniger für viele seltene Arten

Wenn wir unsere Schmetterlinge erfolgreich schützen wollen, so dass auch unsere Kinder und Enkelkinder noch ihre Schönheit bewundern können, benötigen wir ein gründliches Wissen über den Schutz der Natur und die weise Nutzung ihrer begrenzten Ressourcen. Dafür sollten die folgenden wichtigen Schritte befolgt werden:

1. Welche Arten kommen hier vor? Eine einfache Artenliste ist in der Regel der erste Schritt.
2. Wo kommen sie vor? So dass wir wissen, wo was geschützt werden soll. Eine Verbreitungskarte ist der erste notwendige Schritt.
3. Wie ist ihre Lage? Wenn wir wissen wollen, welche Arten zunehmen, und welche abnehmen, benötigen wir genaue Zählungen. Schmetterlingsmonitoring (wie im eBMS, siehe www.butterfly-monitoring.net) kann Antworten dafür geben, dass die Bemühungen für die passende (gefährdete) Art umgesetzt werden. Solche Zählungen werden gerade jetzt in der Region gestartet.
4. Was ist die Ursache für die Veränderungen? Dies benötigt detailliertere ökologische Forschung, oft durch Studenten oder Fachleute.
5. Vermittlung all dieser Erkenntnisse an die Öffentlichkeit.

Dieses Buch ist ein großer Schritt für das Komitat Győr-Ménfőcsanak-Sopron. Es bietet eine Übersicht der hier vorkommenden Arten, samt Verbreitungskarten, in einem attraktiven Format um die Erkenntnisse der weiten Öffentlichkeit zu präsentieren.

Wir gratulieren den Autoren für dieses wichtige Buch, und hoffen, es wird zu mehr Wissen, mehr Schmetterlingszählungen und wirksamer Bewahrung der vielen faszinierenden Schmetterlinge in der Region beitragen.“

Chris van Swaay, Martin Warren, David Roy
(Butterfly Conservation Europe)

„Butterflies are probably the most popular group of insects: who cannot love them? Still many species are declining and are struggling to survive. There are many reasons for this, but the most important are the intensification of grasslands (turning them into fertile green grasslands without flowers) and on their abandonment when they become uneconomic. When they are not grazed or mown, they slowly become invaded by bushes and trees and become less suitable for many rare species.

If we want to successfully protect our butterflies, so our children and grandchildren can also enjoy their beauty, we need good knowledge of how to protect nature and to use limited resources wisely. This requires us to follow a few important steps:

1. What species occur here? A simple species list is usually a first step.
2. Where do they occur? To know what to protect where A distribution atlas is the first essential step.
3. How are they doing? If we want to know which species are increasing and which are declining, we need accurate counts. Butterfly monitoring (as in the eBMS, see www.butterfly-monitoring.net) can provide answers and means that efforts can be targeted to the right (declining) species. Such counts are being started in the region right now.
4. What is causing the changes? This requires more detailed ecological research, often by students or professionals.
5. Communicate all these findings to the general public.

This book is a major step for the region Győr-Ménfőcsanak-Sopron County. It provides an overview of the species occurring here, as well as distribution maps, in an attractive format to communicate the findings to the wider public.

We congratulate the authors on this important book, and hope it will contribute to more knowledge, more butterfly counts, and the effective conservation of the many stunning butterflies found in the region”

Chris van Swaay, Martin Warren, David Roy
(Butterfly Conservation Europe)

Előszó

Kedves Olvasó, aki ezt a könyvet kezdedben tartod!

Azzal a szándékkal állítottuk össze ezt az anyagot, hogy felkeltsük érdeklődésedet a lepkék és a lepkészet iránt. Ezen túl, ha már megvan az érdeklődés, további hasznos információkkal, tanácsokkal lássunk el, inspiráljunk újabb felfedezésekre, megfigyelésekre, adatgyűjtésekre, mert együtt teljesebb, átfogóbb képet tudunk alkotni térségünk, megynénk védett természeti értékeiről.

Ha csak fényképezni szeretnéd a lepkéket, vagy gyönyörködni akarsz szépségükben, reméljük, akkor is nagy kedvvel fogod forgatni ezeket az oldalakat, és hasznosnak találad majd az itt közölt információkat.

Fontosnak tartjuk azt elmondani, hogy ahogyan ez a munka sem készülhetett volna el pusztán a hivatalból itt a területen dolgozó szakemberek munkájára, megfigyeléseire alapozva, ugyanúgy a jövőben is számítunk aktív részvételedre, munkádra, megfigyeléseid másokkal való megosztására, vagyis a közösségi adatgyűjtésben való részvételedre. Jelenthet ez akár csak néhány beküldött fényképet, érdekes megfigyelést, a lakóhelyed közelében levő, izgalmasabbnak tűnő területről származó fajok listáját, itt töltött nyaralás, kirándulás emlékeit, de akár rendszeres lámpázások adatsorait is. Mindegyik fontos lehet! Elsőként persze főként annak, aki látja saját munkáját hasznosulni, beépülni egy rendszerbe, amely egykor talán dokumentumértékű lesz korunk természeti értékeiről, gazdagságáról.

Könyvünk egy kezdeti lépés, kiindulási alap egy leltár elkészítéséhez arról, hogy a védett lepkefajok közül szűkebb környezetünkben (megyénkben) a 21. század második évtizedében, megfigyeléseink alapján mely fajok kerültek elő.

Ma már persze vannak elég jól működő technikák arra, hogy a fényképekkel (és egyre inkább GPS-koordinátákkal) ellátott megfigyelések ne tűnjenek el a süllyesztőben, ne merüljenek feledésbe. Mai nemzedékünk (főként a fiatalabb generáció, de nem kizárólag csak ők) többnyire mobiltelefonnal a zsebében jár, irodáját, fényképezőgépét, navigációs rendszerét, adatgyűjtő eszközét (noteszt!), na meg persze telekommunikációs lehetőségeit is egyben, egy lapos kis eszközben hordozza. Persze ez csak egy lehetőség arra, hogy (akár komolyabb gépeket is megszégyenítő minőségű felvétellel vagy épp csak felismerhető képpel megtámogatva) a megfigyelő elé kerülő, éppen ott megpihenő vagy pár lépéssel megközelíthető példány észleléséből adat keletkezzen. Ehhez – a szükséges, számos formában rendelkezésre álló applikációk mellett – egy igen fontos dologra is szükség van még, a szándékra. Ennek a szándéknak a felkeltésére, megerősítésére, további ápolására készült leginkább kötetünk.

Munkánk természetesen kapcsolódik az országos szintű lepke-, illetve rovarterképező kezdeményezésekhez is, kölcsönösen erősítve, kiegészítve egymást. Lepkeadatgyűjtés zajlik az izeltlabuak.hu internetes oldalon is, ahol a nappali lepkék mellett az éjszakai fajok (sőt a Microlepidoptera és számos már ízeltlábú csoportba tartozó fajok) adatai is gyűlnek, szakértő határozási támogatással. Kérésünkre az összes Győr-Moson-Sopron megyére vonatkozó védettlepke-adatot rendelkezésünkre bocsátotta az oldal üzemeltetője, Károlyi Balázs, akinek ezúton is köszönjük segítségét és közreműködését!

Nappali lepkék és nappal repülő éjjeli lepkék felmérése és adatgyűjtése folyik a Magyarországi Nappali Lepke Térkép program keretein belül is (lepketerkep.termesznet.org), valamint a Szalkay József Magyar Lepkészeti Egyesület újonnan beindított adatgyűjtő rendszerében is. A kötet elkészítéséhez felhasználhattuk ezen programok keretében beérkezett adatokat, megfigyeléseket is, amiért ezúton is köszönetünket fejezzük ki.

Elsősorban a Fertő–Hanság Nemzeti Park Igazgatóság biotikai adatbázisát gyarapítják az összegyűjtött adatok, a megfelelő természetvédelmi kezelések, monitoringfeladatok, projektcélkitűzések, illetve az európai uniós jelentési kötelezettségek teljesítése céljából, de a program keretében gyűjtött adatok jelentős része nyilvános, hozzáférhető, folyamatosan feltöltésre kerül az izeltlabuak.hu oldalra, illetve az eBMS standard időkorlátos lepkeszámlálások adatbázisába, hogy az európai léptékű lepke- és pollinátorfelmérések részét képezhesse.

A terepi adatgyűjtésre kifejlesztett általános célú adatgyűjtők (pl. Epicollect5, ODK Collect stb.), valamint a speciálisan lepkeadat-felvételre kifejlesztett, európai szintű felmérésekhez ajánlott, szabványos eBMS transzekt, illetve időkorlátos, mobiltelefonos applikációkon kívül jelen program keretében a természetvédelmi igényekhez saját, új, OpenBioMaps alapú adatgyűjtő platform is kifejlesztésre került. Az említett adatgyűjtő alkalmazások révén befutott adatok ugyancsak hozzájárultak a könyv elkészítéséhez, köszönet érte a Butterfly Conservation of Europe, a fejlesztők és mindenekelőtt a felhasználók, adatgyűjtők csapatának!

Munkánk persze nem áll egyedül ebben a törekvésében. Az elmúlt években számos más, hasonló jellegű felmérésből születtek könyvek, kiadványok ebben a régióban, kezdve a 2012-ben megjelent Nappali lepke atlasz Őrség – Goričko könyvvel, amely az összes honos nappali lepke előfordulási adatait összegezte, egy intenzív felmérési periódust követően. Ezt követően, 2016-ban jelent meg a Védett állatfajok elterjedési atlasza Vas, Zala és Somogy megye Natura 2000 területein, mely szintén számos közösségi jelentőségű lepke adatait is tartalmazza. 2017-ben jelent meg Gergely Péter és szerzőtársai munkája eredményeként egy nagyszerű képes határozókönyv Nappali lepkéink címmel, amely térségünk vonatkozásában is tartalmaz fontos elterjedési információkat.

Erőfeszítéseinket főként ez a három kötet, illetve a hozzájuk való illeszkedés motiválta. Rendelkezésre álló forrásainkat úgy próbáltuk hasznosítani, hogy a felmérendő területek ne korlátozódjanak csak a védett vagy Natura 2000 területek határaihoz, hanem ahol érdemesnek látszott, nem védett területeken is folytattunk vizsgálatokat, és erre bátorítunk minden önkéntes adatgyűjtőt a továbbiakban is.

Vorwort

Liebe(r) LeserIn,

Wir haben dieses Material zusammengestellt, um Dein Interesse an den Schmetterlingen und der Schmetterlingskunde zu wecken. Wenn Du bereits dieses Interesse hast, lass Dir von uns zusätzliche nützliche Informationen und Ratschläge geben und Dich zu neuen Entdeckungen, Beobachtungen und Datenerhebungen inspirieren, damit wir gemeinsam ein vollständigeres und umfassendes Bild der geschützten Naturwerte unserer Region und unseres Komitates erstellen können.

Auch wenn Du die Schmetterlinge nur fotografieren oder ihre Schönheit bewundern möchtest, hoffen wir, dass Du diese Seiten gerne durchblätterst und die hier bereitgestellten Informationen nützlich findest.

Es ist wichtig zu erläutern, dass dieses Werk nur aufgrund der Arbeit und Beobachtungen professioneller Experten nicht zustande gekommen wäre. Deshalb erwarten wir auch Deine aktive Teilnahme, Deine Mitarbeit, den Austausch Deiner Beobachtungsdaten, Deine Teilnahme an der Erfassung der Community-Datenbank. Dies könnte durch das Einsenden von Fotos, interessanter Beobachtungen, aber auch einer Liste von Arten aus einem scheinbar aufregenden Gebiet in der Nähe Deines Wohnorts, von Erinnerungen an einen hier verbrachten Urlaub, einen Ausflug oder von Datenreihen regelmäßiger Lichtfangaktionen erfolgen. Jede von diesen kann wichtig sein! Natürlich vor allem für diejenigen, die sehen, dass ihre eigene Arbeit genutzt und in ein System integriert wird, und somit eines Tages einen dokumentarischen Wert von dem Reichtum der Naturwerte unserer Zeit haben wird.

Unser Buch ist ein erster Schritt, ein Ausgangspunkt zu einem Inventar der geschützten Schmetterlingsarten in unserer engen Umgebung (Komitat Győr-Moson-Sopron) im zweiten Jahrzehnt des 21. Jahrhunderts, basierend auf unseren Beobachtungen.

Es gibt heute gute Techniken die helfen, dass Beobachtungsdaten und Fotos (und zunehmend GPS-Koordinaten) nicht für die Zukunft verschwinden und nicht vergessen werden. Die heutige Generation (insbesondere die jüngere Generation, aber nicht nur sie) hat meistens ein Mobiltelefon in der Tasche, das Büro, die Kamera, das Navigationssystem, das Datenerfassungsgerät (Notizbuch) und natürlich die Telekommunikationsmöglichkeiten in einem einzigen flachen, kleinen Gerät integriert. Dies ist natürlich nur eine Gelegenheit für sich, aus der Beobachtung (eventuell mit Hilfe einer kaum erkennbarer Aufnahme, oder eines Bildes, das sogar ernstere Maschinen in den Schatten stellt) Daten aus den erblickten Individuen zu generieren. Zusätzlich zu den notwendigen Applikationen, die in vielen Formen verfügbar sind, ist noch etwas sehr wichtig: die Absicht. Unser Band ist hauptsächlich gemeint, diese Absicht zu wecken, zu stärken und weiter zu fördern.

Natürlich bezieht sich unsere Arbeit auch auf nationale Kartierungsinitiativen von Schmetterlingen und Insekten, die sich gegenseitig verstärken. Schmetterlingsdaten werden auch auf der Plattform izeltlabuak.hu gesammelt, wo neben tagaktiven Schmetterlingen auch Daten über nachtaktive Arten (sogar Mikroschmetterlinge und viele andere

Arthropodengruppen) mit professioneller Bestimmungsunterstützung gesammelt werden. Auf unsere Anfrage wurden uns alle geschützten Schmetterlingsdaten der Gegend vom Betreiber der Website, Balázs Károlyi, zur Verfügung gestellt. Für seine Hilfe und seinen Beitrag danken wir hiermit! Untersuchungen und Datensammlung von Tagesfaltern und tagaktiven Nachtfaltern werden auch im Rahmen des Programms „Ungarischer Atlas für Tagesfalter“ (lepketerkep.termesztet.org) sowie im neu eingeführten Datenerfassungssystem des ungarischen Verbandes für Lepidopterologen József Szalkay durchgeführt. Für die Vorbereitung dieses Bandes durften wir auch die im Rahmen dieser Programme erhaltenen Daten und Beobachtungen verwenden, für die wir uns hiermit bedanken möchten.

In erster Linie erweitern die gesammelten Daten die biotische Datenbank der Nationalparkverwaltung Fertő-Hanság, und liefern eine geeignete Basis für Naturschutzbehandlungen, Monitoringaufgaben, Projektziele und Erfüllung von Berichtspflichten gegenüber der EU. Ein bedeutender Teil der im Rahmen des Programms gesammelten Daten ist jedoch öffentlich, zugänglich und wird kontinuierlich auf die Webseite izeltlabuak.hu und in die eBMS-Datenbank der standardisierten, zeitlich begrenzten Schmetterlingszählungen hochgeladen, sodass er zum Teil der europäischen Schmetterlings- und Bestäuberuntersuchungen wird.

Neben den universellen Datensammlern, die für die Felddatenerfassung entwickelt wurden (z. B. Epicollect5, ODK Collet usw.) und dem speziell für die europaweite Sammlung der Schmetterlingsdaten entwickelten Standard-eBMS-Transekt, als auch zeitlich begrenzten Mobilapplikationen, wurde im Rahmen dieses Projektes ein neuer OpenBioMaps-basierter Datensammler speziell für Naturschutzzwecke entwickelt. Die in all deren Rahmen gesammelte Daten haben dank des Teams von Butterfly Conservation of Europe, der Entwickler und vor allem der Benutzer und Datensammler ebenfalls zur Fertigstellung dieses Buches beigetragen!

Natürlich steht unsere Arbeit in diesem Bestreben nicht allein. In den letzten Jahren wurden aus eine Reihe ähnlicher Untersuchungen Bücher und Broschüren in unserer weiteren Region veröffentlicht. Das erste davon war der „Tagesfalteratlas“ der Region Őrség und Goricko im Jahr 2012, in dem Daten des Vorkommens aller einheimischen Tagesfalter nach einer intensiven Untersuchungsperiode zusammengefasst wurden. Anschließend wurde 2016 der „Atlas der Verbreitung geschützter Tierarten in den Natura 2000-Gebieten der Komitaten Vas, Zala und Somogy“ veröffentlicht, der auch viele Daten von FFH-Schmetterlingsarten enthält. Im Jahr 2017 wurde aufgrund der Arbeit von Dr. Péter Gergely und seinen Mitautoren ein großartiges Bilder-Bestimmungsbuch mit dem Titel „Unsere Tagesfalter“ veröffentlicht. Der Band enthält auch wichtige Verbreitungsinformationen für unsere Region.

Unsere Bemühungen waren hauptsächlich durch diese drei Bände und die Anpassung an sie motiviert. Wir haben versucht, unsere verfügbaren Ressourcen so zu nutzen, dass die Untersuchungsgebiete nicht nur auf die Grenzen von Schutzgebieten oder Natura 2000-Gebieten beschränkt waren, sondern auch, wo es sinnvoll erschien. Untersuchungen wurden auch in nicht geschützten Gebieten durchgeführt und wir möchten auch weiterhin alle freiwilligen Datensammler dazu ermutigen.

Foreword

Dear Reader keeping this book in your hands!

We have compiled this brochure to raise your interest toward butterflies and their study. If this interest has been raised already, to provide useful information and advice, furthermore to inspire new discoveries, observations and data collection, because together we can get a more complex picture about protected natural values of our region, Győr-Moson-Sopron County. If you like only photographing butterflies or admire their beauty, we hope you will enjoy turning these pages and find the information shared useful.

We think it important to emphasize that this book could not have been prepared based on the sole work and observations of professionals working in this area. We have relied on the participation, work, information sharing (i. e.: participation in data collection) of volunteers like you and will do so in the future as well. This may comprise only some shared photographs, interesting observations, or the list of species from a promising location near your home, memories of a holiday or trip spent here or data series of regular light trappings. Each one may be important! It may be so primarily for the ones whose work is being used, integrated into a system which someday may have documentary value about the natural treasures and economy of our age.

Our book is the first step, a baseline for an inventory about protected butterfly species occurring in our nearest surroundings – Győr-Moson-Sopron County – in the second decade of the 21st century according to our observations.

Of course, there are already quite good techniques for observations underlined with photographs (and more and more also GPS coordinates) not to disappear and be forgotten. Today's generation (mainly the younger one, but not entirely them) always has a mobile phone in their pocket, carrying their office, camera, navigation system, data collecting device (notebook!) and, of course telecommunication system in the form of a small, flat instrument. Of course, this is only a possibility to achieve data from an individual being observed, supported by a photograph ranging from expert quality to the level of scarcely being recognized. This requires, apart from applications available in various forms, one important thing: intention. The awakening and reinforcement of this intention is the primary aim of this book.

Of course, present work is connected to butterfly and insect mapping initiatives on national level, enhancing each other mutually. Butterfly data are gathered on the page izeltlabuak.hu as well, including daylight butterflies and moths as well as micro-moths and several other arthropod groups with expert support for species identification. Upon our request, the page operator, Károlyi Balázs shared with us all data regarding protected butterflies and moths of the region, we would like to thank him for his help and contribution here.

Survey and data collection of butterflies and moths active in the daytime is done within the program “Atlas of butterflies in Hungary” (lepketerkep.termeszt.org) and in the newly started data collection system of the Szalkay József Hungarian Butterfly Organization as well. We used data and observations received through these programs for the creation of present book too, and would like to thank them here.

Collected data primarily enhance the biotic database of Fertő-Hanság National Park Directorate for the purpose of appropriate conservation management, monitoring tasks, project goals and fulfillment of reporting obligation towards the European Union. However, a major part of the data gathered within the program is public and freely accessible, being continuously uploaded to the page izeltlabuak.hu as well as to the database of eBMS standard timeframe butterfly counts to be part of butterfly and pollinator surveys on European level.

Apart from the use of general field data collecting applications (e.g. Epicollect5, ODK Collet, etc.), and standard eBMS applications specifically developed for butterfly data collection on European level, an own, OpenBioMaps based data collecting application has been developed within present program to meet the demands of nature conservation. Data collected through these applications also contributed to the preparation of this book, we would like to thank for this Butterfly Conservation of Europe, the developers, and, first and foremost the team of users and data collectors!

Of course, our work does not stand alone in its effort. Over the past years books and brochures have been issued based on several other, similar surveys in the greater region. The first of these was the “Butterfly atlas” of the Őrség and Goricko region published in 2012, summing up all occurrence data of native butterflies following an intense survey period. This was followed by the “Distribution atlas of protected animal species in Natura 2000 sites of the counties Vas, Zala and Somogy” in 2016, including data of several butterflies and moths of Community interest as well. In the year 2017 the result of the work of Dr. Gergely Péter and his coauthors a splendid identification picture book was published with the title “Our butterflies”. This book also includes important distribution information regarding our region.

Our efforts were mainly motivated by these three books and the pretense to fit present book to them. We tried to use our resources to not limit survey areas solely to protected or Natura 2000 sites but – where it seemed worthy – to extend them to locations without legal protection. We would like to encourage all data collectors to do the same also in the future.

Anyag és módszer

A védett lepkefajoknak a könyvben lévő térképeken szereplő előfordulási adatai – kevés kivételtől eltekintve – az elmúlt másfél-két évtized megfigyelésein alapulnak, vagyis jelenkori adatok. Ezt azért érdemes hangsúlyozni, mert ez a munka főként a védett és veszélyeztetett fajok jelenleg itt élő állományainak dokumentálását és az azok megőrzését segítő természetvédelmi intézkedések támogatását tűzte ki legfontosabb célul, nem a teljes faunisztikai feltárást.

Az adatgyűjtés módszerei lényegében nem különböztek a szokványos faunisztikai felmérés módszereitől, azonban számos újdonságnak tekinthető elemet is tartalmaztak.

Az éjszakai fajok gyűjtésénél a hagyományos, hordozható generátoros, 125 W-os HgLI vagy kevertfényű 160 W-os nagynyomású higanygőzlámpák mellett (vagy inkább helyett) nagynyomású fémhalogéngőz (MHD) lámpák, akkumulátoros meghajtású xenonlámpák, esetenként inverteres MHD-izzók, fekete fényű és nappali fényű UV-fénycsövek, kevert fényű +UV LED-fényforrások, hideg katódú UV kisülési csövek egyaránt alkalmazásra kerültek. Mivel ezeknél a vizsgálatoknál nem volt cél a mennyiségi összehasonlíthatóság biztosítása, csupán a gazdaságos, hatékony és egyszerűen kezelhető gyűjtőeszköz kifejlesztése, így széles lehetőség nyílt a kísérletezéshez.

Az éjszakai lámpázásokhoz gyakran nyújtott bázist az Esterházy Madárvárta, ahol mindig kihelyezésre került egy kontroll lámpa, így értelemszerűen erről a környékről számos új és értékes adat is előkerült. Éppen a madárvárta lehetőségeit kihasználva az éjszakai lámpázásos (és csalétkes) vizsgálatok népszerűsítésére, helyszínéül szolgált a European Moth Night rendezvénynek is, amely számos érdeklődőt vonzott.

Míg az éjszakai lepkék vizsgálata – jellegénél fogva – többnyire pontszerű, de legalábbis erősen lehatárolt mintavételeket tesz csak lehetővé, addig a nappali lepkék felmérése nem igényli semmiféle különleges felszerelés kitelepítését, így bárhol, bármikor művelhető. Ráadásul a nappal repülő fajok felismerése könnyebben elsajátítható kezdő lepkészek számára is, így sokkal nagyobb lehetőség adódik arra, hogy – megfelelő szakmai háttér biztosításával – önkéntes adatgyűjtőket, megfigyelőket is bevonhassunk a felmérésekbe. Ebből adódóan a nappali fajok megfigyelési adataiból más a vizsgált terület lefedettsége, más a kutatottság mértéke, ám ezen nem is lehet csodálkozni a módszertani eltérések, illetve az energia- és anyagi ráfordítások különbözősége miatt. Különösen a nappali lepkék felmérésénél igen erőteljesen támaszkodtunk a közösségi adatgyűjtési módszerekre és a már futó programokra – főként az Országos Nappali Lepke Térképezés és az izeltlabuak.hu (éjszakai lepkék is!) –, valamint saját fejlesztési irányt is kitűztünk az önkéntes adatgyűjtők bevonására. Összegyűjtöttük a mobil eszközök adta lehetőségeket kihasználó különféle terepi adatgyűjtő alkalmazásokat. Ezek hadrendbe állításával, fejlesztésével, illetve átvételével, valamint az európai trendekhez való igazodást biztosító eBMS szabványos, időlimites pontszámlálási módszernek meghonosításával sikerült olyan eszközpalettát felkínálni az érdeklődők számára, amelyben mindenki megtalálhatja a saját szájízének leginkább megfelelő, testhez álló adatgyűjtő módszert.

Mindezek alkalmazásával sikerült egy több mint tízezer rekordból álló, mintegy 100 védett lepkefajra vonatkozó adatbázist összeállítani, melyből jelen könyv anyaga készült, és amelyhez – a fent említett portáloknak és saját fejlesztéseinknek is köszönhetően – mintegy 80 adatszolgáltató járult hozzá saját adataival.

Material und Methoden

Die Vorkommensdaten der geschützten Arten im Schmetterlingsatlas sind mit wenigen Ausnahmen Ergebnisse der Untersuchungen in den letzten etwa anderthalb-zwei Jahrzehnten, sind also aktuell. Dies ist zu betonen, da Ziel dieser Arbeit die Dokumentierung und Unterstützung der Naturschutzmaßnahmen für Populationen geschützter und gefährdeter Arten dieser Region, und nicht eine umfangreiche faunistische Exploration war.

Die Methoden der Datenerfassung unterschieden sich nicht wesentlich von den Standardmethoden der faunistischen Erhebung, enthielten jedoch auch eine Reihe von Elementen, die als neu betrachtet werden können. Bei der Sammlung von Nachtfaltern neben (oder anstelle) der klassischen, tragbaren 125 W Quecksilberdampflampen mit Generator, oder den 160 W Mischlicht-Hochdruck-Metallhalogendampflampen (MHD), wurden Xenonlampen mit Akku, fallweise MHD Glühlampen mit Inverter, Schwarzlicht und UV Leuchtstoffröhre, Mischlicht + UV LED Leuchten, Kaltkathoden-Entladungslampen benutzt. Bei den Untersuchungen war die quantitative Vergleichbarkeit kein Ziel, mehr aber die Entwicklung einer sparsamen, effektiven und benutzerfreundlichen Fanganlage, so konnte mit zahlreichen Variationen experimentiert werden.

Oft diente die Vogelwarte Esterházy im Hanság als Basis für die Nachtuntersuchungen, wo immer eine Kontrolllampe angebracht war. Daher wurden dementsprechend viele neue und wertvolle Daten zu diesem Standort gesammelt. Gerade die Bedingungen der Vogelwarte ermöglichten die Öffentlichkeitsarbeit und Sichtbarkeit der Nachtuntersuchungen (auch die mit Köder), sie diente als Standort der „European Moth Night“ (Die Europäische Nacht der Schmetterlinge), die zahlreiche Interessenten angezogen hat.

Wobei die Untersuchung der Nachtfalter naturgemäß meist nur punktbasierte, aber zumindest stark abgegrenzte Datenerfassungen zulässt, erfordert die Untersuchung der Tagfalter keine Auslagerung spezieller Anlagen, sodass sie überall und jederzeit ausgeübt werden kann. Außerdem ist die Erkennung und Bestimmung der Tagfalter für Anfänger leichter zu erlernen, deshalb gibt es mehrere Möglichkeiten – natürlich mit entsprechender fachlichen Betreuung im Hintergrund – Freiwillige in Beobachtungen und Datenerhebungen einzubeziehen. Infolgedessen unterscheiden sich die Abdeckung und der Explorationsgrad des untersuchten Gebiets mit Hinsicht auf die tagaktiven Arten, dies sollte jedoch aufgrund methodischer Unterschiede und Unterschiede bei den Energie- und Materialausgaben keine Überraschung bereiten.

Besonders bei der Untersuchung von Tagesfaltern wurden die standardisierten Erfassungsmethoden benutzt und die bereits laufenden Programme vor Auge gehalten, wie die Ungarische Tagesfalterkartierung und die Homepage izeltlabuak.hu (hier sind auch Nachtfalterdaten vorhanden). Außerdem wurde ein eigenes Entwicklungsziel vorausgesetzt: die Einbeziehung freiwilliger Datensammler. Verschiedene Mobilapplikationen für Datenerhebung in Feldstudien wurden gesammelt. Diese wurden adaptiert, ausgewertet, weiterentwickelt, und den standardisierten Methoden angepasst, so dass den Interessenten eine ganze Palette von Möglichkeiten der Datenerfassungsmethoden zur Verfügung stand, die Beliebige auszuwählen. Mit diesen Methoden wurde eine Datenbank aus mehr als zehntausend Daten über rund 100 geschützte Schmetterlingsarten zusammengestellt, die auch als Basis dieses Buches diente. Dank der oben erwähnten Webseiten und der eigenen Entwicklungen wurden 80 Datenübermittler mit ihren Erfassungsdaten miteinbezogen.

A lepkék szempontjából fontos élőhelyek és az ott élő fajegyüttesek bemutatása

Fertői nádasok, vízparti növényzet, láp- és mocsárrétek, láperdők fajai

*Nádas és bokorfüzes szegély a Glorietteről
Blick auf den Schilfgürtel mit Weidensaum aus der Gloriette*

Fotó: Ambrus András

A Fertő mentén elhelyezkedő területek legjellemzőbb, uralkodó élőhelyei a nádasok, a náddal elegyes télisásosok, a gyékényesek, valamint a magassásos társulások. Azokon a területeken, ahol a folytonosságot nem szakítják meg szántók, cserjés területek vagy különböző fásszárúak alkotta társulások, a nádasokat, gyékényeseket, magassásosokat láp- és mocsárrétek, valamint láperdők övezik. Ezen élőhelyek különlegessége abból adódik, hogy mikroklimatikus viszonyaiknak köszönhetően refúgium területekként szolgálnak a korábbi földtörténeti korokban elterjedt fajoknak, ezáltal sok faunisztikai ritkaságot képesek megőrizni, emellett a gyakoribb fajokat tekintve is sajátos fajegyüttessel rendelkeznek. Legjellemzőbb lepkefajaik az atlantikus és euroszibériai-szibériai típusba sorolhatók, melyek előfordulásához a hűvös, párás mikroklimatikus viszonyok elengedhetetlenek.

A nádasok elsősorban az éjszakai lepkefajok és a molylepkék számára nyújtanak megfelelő élőhelyet. A Fertő körüli nádasok gyakori farontólepkéje (*Cossidae*) a nádúrőlepké (*Phragmataecia castaneae*), amelynek hernyója – a nádibagolyfajokhoz és egyes molylepkékhez hasonlóan – a nád (*Phragmites australis*) szárában fejlődik, belülről rágva azt. A bagolylepkék (*Noctuidae*) között elterjedt faj a náddal táplálkozó pontozott rétibagoly (*Leucania obsoleta*) és a nádiszövő (*Laelia coenosa*), valamint a nádban élő lándzsás lápibagoly (*Senta flammea*). Szintén nádasokban fejlődő faj, a hazánkban elsőként Fertőrákoson megtalált selymes nádibagoly (*Arenostola phragmitidis*).

A nádasok elsősorban az éjszakai lepkefajok és a molylepkék számára nyújtanak megfelelő élőhelyet. A Fertő körüli nádasok gyakori farontólepkéje (*Cossidae*) a nádúrőlepké (*Phragmataecia castaneae*), amelynek hernyója – a nádibagolyfajokhoz és egyes molylepkékhez hasonlóan – a nád (*Phragmites australis*) szárában fejlődik, belülről rágva azt. A bagolylepkék (*Noctuidae*) között elterjedt faj a náddal táplálkozó pontozott rétibagoly (*Leucania obsoleta*) és a nádiszövő (*Laelia coenosa*), valamint a nádban élő lándzsás lápibagoly (*Senta flammea*). Szintén nádasokban fejlődő faj, a hazánkban elsőként Fertőrákoson megtalált selymes nádibagoly (*Arenostola phragmitidis*).

A Fertő menti nádasok körül elterülő mocsárrétek, láprétek, bokorfüzesek, illetve láperdők is sajátos lepkefaunával rendelkeznek, melynek fajai közül a legjelentősebbek a hangyaboglárkák – vérfű-hangyaboglárka (*Maculinea teleius*), sötét hangyaboglárka (*M. nausithous*), szürkés hangyaboglárka (*M. alcon*) –, a nagy tűzlepké (*Lycaena dispar rutilus*), valamint a tükrös busalepké (*Heteropterus morpheus*). A nappali lepkék mellett számos feltűnő, dekoratív éjszakai lepkefaj is előfordul ezeken az élőhelyeken. Ilyen például az általánosan elterjedt, de ennek ellenére ritkának mondható, különleges rajzolatú ezüstkockás bagoly (*Plusia festucae*), illetve a szörványos előfordulású, jó állapotú láprétek, mocsárrétek pázsitfüvein élő lápi apróbagoly (*Deltote uncula*). Napjainkban a nedves réteken, valamint lápokban egyre gyakoribb a korábban ritka fajnak számító szürkésvörös fűbagoly (*Xestia sexstrigata*), amely pityang- (*Taraxacum* spp.) és útifűfajokhoz (*Plantago* spp.) kötődik. A fentiekén kívül a Fertő menti területek jellemző fajai közül említésre méltó még a lápi lándzsásbagoly (*Sedina buettneri*), a szalmaszínű rétibagoly (*Mythimna straminea*) és a barna rétibagoly (*M. impura*).

Zuzmókon, algákon és korhadó faanyagokon élő fajokkal a cserjésekkel és láperdőkkel tarkított mocsaras, lápos élőhelyeken találkozhatunk. Ilyen területekhez kötődő faj például a zuzmószövő (*Lithosiini*) közé tartozó hamvas zuzmószövő (*Pelosia muscerda*), amely hazánkban mindenütt megtalálható, jellemző élőhelyein olykor nagyobb mennyiségben is. Vele rokon, Magyarországon ritka faj a nyár második felében rajzó lápi algaszövő (*Pelosia obtusa*) és a holtfákon élő zuzmókat fogyasztó sötét zuzmóaraszó (*Tephronia sepiaria*). E két utóbbi fajt csupán elvétve figyelhetjük meg, általában akkor is igen alacsony példányszámban.

A Fertő térségének láperdeiben, valamint galériaerdeiben több olyan lepkefaj is él, amelyek hernyója éger- (*Alnus* spp.), fűz- (*Salix* spp.), nyár- (*Populus* spp.) és nyírfajokhoz (*Betula* spp.) kötődik. Ezek közül kevésbé gyakori az április elejétől június végéig repülő nagy

púposzövő (*Cerura vinula*), valamint a hermelin-púposzövő (*C. erminea*). További ritkának számító faj még az apáca-púposzövő (*Furcula bicupsis*), a felemásszínű szigonyosbagoly (*Acronicta alni*), a fehér szigonyosbagoly (*A. leporina*) és a villás fabagoly (*Lithophane furcifera*). Gyakoribb faj a szürke púposzövő (*Furcula furcula*), amelynek hernyója elsősorban kecskefűzön (*Salix caprea*) és rezgő nyáron (*Populus tremula*) fejlődik, a kormos púposzövő (*Gluphisia crenata*), amely nyárfajokhoz kötődik, és a sárga pohók (*Gastropacha populifolia*). Több bagolylepkefaj, mint például a nyárfa-lombbagoly (*Ipimorpha subtusa*) vagy a kecskefűz-őszibagoly (*Agrochola lota*) szintén gyakoriak a területen. Csak helyenként előforduló, ritka araszólepkék (*Geometridae*) a rezgőnyár-tarkaaraszólo (*Eulithis testata*), amely az ebergőci láprétről került elő, valamint Kópházán és a Patonai-erdőben, legutóbb pedig a Szigetközben (Lipót) megtalált tündérfürt-araszoló (*Acasis viretata*). A vizek mentén sok helyütt fűfajokban gazdag parti vegetáció található, amely számos nappali lepké számára nyújt élőhelyet. A nagy méretű, fa alakú fűzekhez kötődik, és időnként a Fertő partján nem ritka a védett, a Vörös Könyvben potenciálisan veszélyeztetett fajként szereplő kis színjátszólepkék (*Apatura ilia*). Ugyanezen területen, de ritkábban fordul elő a nagy róka-lepkék (*Nymphalis polychloros*), amelynek egyetlen nemzedéke június-júliusban repül, majd imágó alakban telél át. Kis szerencsével megfigyelhető a ritkán megjelenő gyászlepkék (*Nymphalis antiopa*) is, amely nyárfajokon fejlődik.

A Fertő menti láp- és mocsárerdőkben, valamint puhafás ligeterdőkben megtalálható fajok többsége a Hanság hasonló élőhelyein is előfordul.

Wichtige Schmetterlingslebensräume und deren Artengemeinschaften

Arten der Röhrichte, Ufergesellschaften, Flachmoorgesellschaften, Moorwälder des Neusiedler Sees

Die typischen und vorherrschenden Lebensräume um den Neusiedler See sind Röhrichte, von Binsenschneide dominierten Röhrichte, Rohrkolben-Röhrichte und Großseggenriede. In Gebieten, in denen die Kontinuität nicht durch Ackerland oder Verbüschungen, Feldgehölz unterbrochen wird, sind Röhrichte, Rohrkolben-Röhrichte, Großseggenriede von Sumpf- und Moorwiesen, bzw. Moorwäldern umgeben. Diese Lebensräume sind einzigartig, weil sie wegen ihren mikroklimatischen Bedingungen als Zufluchtsorte für Arten dienen, die in früheren Zeiten der Erdgeschichte verbreitet waren. Dadurch sind hier viele faunistische Raritäten erhalten geblieben, und ist eine einzigartige Vielfalt von häufigeren Arten vorhanden. Die typischen Schmetterlingsarten sind hauptsächlich atlantische und eurosibirisch-sibirische Arten, die kühle, feuchte mikroklimatische Bedingungen benötigen.

Das Schilf bietet vor allem für nachtaktive Schmetterlingsarten und Kleinschmetterlinge einen geeigneten Lebensraum. Eine häufige Schilfrohrbohrer-Art um den Neusiedler See ist der Rohrbohrer (*Phragmataecia castaneae*). Wie Schilfeulen und einige Kleinschmetterlinge entwickelt sich die Raupe des Rohrbohrers im Schilfrohr und kaut ihn von innen. Unter den Eulenfaltern sind die Schilf-Graseule (*Leucania obsoleta*), der Schilf-Bürstenspinner (*Laelia coenosa*) und die im Schilf lebende Striemen-Schilfeule (*Senta flammea*) bedeutend. Auch in den Schäften des Schilfrohrs entwickelt sich die Gelbweiße Schilfeule (*Arenostola phragmitidis*), der zuerst in Ungarn bei Fertőrákos gefunden wurde.

Die Sumpf- und Moorwiesen, Weidengebüsche, bzw. Moorwälder um den Schilfgürtel des Neusiedler Sees verfügen auch über eine besondere Schmetterlingsfauna, deren bedeutendste Arten die Ameisenbläulinge (*Maculinea teleius*, *M. nausithous*, *M. alcon*), der Große Feuerfalter (*Lycaena dispar rutilus*), und der Spiegelfleck-Dickkopffalter (*Heteropterus morpheus*) sind. Neben Tagesfaltern kommen in diesen Lebensräumen auch eine Reihe auffälliger, dekorativer nachtaktiver Arten vor. Solche sind zum Beispiel die allgemein verbreitete, aber selten vorkommende Röhricht-Goldeule (*Plusia festucae*) mit ihren sonderbaren Musterung, oder das vereinzelt vorkommende Ried-Grasmotteneulchen (*Deltote uncula*), das auf Süßgräsern in naturnahen Sumpf- und Moorwiesen lebt. Heutzutage kommt die Braune Spätsommer-Bodeneule (*Xestia sexstrigata*), die früher eine seltene Art war, und an Löwezahn-Arten (*Taraxacum* spp.) und Wegerichgewächse (*Plantago* spp.) gebunden ist, in feuchten Wiesen und Mooren immer häufiger vor. Darüber hinaus sind *Sedina buettneri*, *Mythimna straminea* und *M. impura* typische Arten in den Gebieten entlang des Neusiedler Sees.

Arten, die an Flechten, Algen und brüchigem Holz leben, können wir in Sümpfen, Mooren mit Gebüsch und Feldgehölz treffen. An solche Lebensräume ist z. B. das Erlenmoor-Flechtenbärchen (*Pelosia muscerda*) gebunden, das in Ungarn überall vorkommt, in den typischen Lebensräumen sogar in großer Zahl. Mit ihm verwandt sind das in Ungarn seltene, in der zweiten Hälfte des Sommers schwärmende Schilf-Flechtenbärchen (*P. obtusa*) und der vom Totholz die Flechten fressende Totholz-Flechtenspanner (*Tephronia sepiaria*). Diese zwei Arten können nur äußerst selten, auch dann in nur wenigen Exemplaren beobachtet werden.

In den Moorwäldern und Galerienwäldern der Region Neusiedler See leben mehrere Schmetterlingsarten, deren Raupen an Erlen (*Alnus* spp.), Weiden (*Salix* spp.), Pappeln (*Populus* spp.) und Birken (*Betula* spp.) gebunden sind. Zu dieser Gruppe gehören seltenere Arten, wie die Braungraue Holzeule (*Lithophane furcifera*) der von Anfang April bis Ende Juni fliegende Große Gabelschwanz (*Cerura vinula*), und der Hermelinspinner (*C. erminea*), beide eher selten. Weitere seltene Arten sind der Birken-Gabelschwanz (*Furcula bicupsis*), die Erlen-Rindeneule (*Acronicta alni*) und die Woll-Rindeneule (*A. leporina*). Öfters kommen der sich vor allem an Salweide (*Salix caprea*) und Espe (*Populus tremula*) entwickelnde Kleine Gabelschwanz (*Furcula furcula*), der an Pappelarten gebundene Pappelauen-Zahnspinner (*Gluphisia crenata*) und die Pappelglucke (*Gastropacha populifolia*) vor. Mehrere Eulenfalterarten, wie z. B. die Pappel-Blatteule (*Ipimorpha subtusa*) oder die Dunkelgraue Herbsteule (*Agrochola lota*) kommen auch häufig in der Region vor. Ein lokal

vorkommender, seltener Spanner ist der Bräunlichgelbe Haarbüschelspanner (*Eulithis testata*), der auf der Moorwiese von Ebergőc gefunden wurde, und der in Kópháza, im Patonai Wald und neulich in Szigetköz (Lipót) gefundene Gelbgrüne Lappenspanner (*Acasis viretata*). Entlang der Gewässer gibt es an vielen Standorten eine an Weidenarten reiche Ufervegetation, die einen Lebensraum für viele Tagfalter bietet. Der kleine Schillerfalter (*Apatura ilia*) ist an größere, baumartige Weiden gebunden, und gilt am Ufer des Neusiedler Sees als nicht selten. In der Roten Liste ist er als potenziell gefährdet gekennzeichnet. Ebenfalls in dieser Region, aber seltener kommt der Große Fuchs (*Nymphalis polychloros*) vor, dessen einzige Generation im Juni-Juli fliegt, und als Imago überwintert. Mit etwas Glück kann auch der seltene, sich an Birkenarten entwickelnde Trauermantel (*Nymphalis antiopa*) beobachtet werden.

Die meisten Arten, die in den Moor- und Sumpfwäldern sowie in den Auenwäldern entlang des Neusiedler Sees vorkommen, sind auch in ähnlichen Lebensräumen im Hanság zu finden.

Mozaikosan kaszált láprét
Mosaikartig gemähte Feuchtwiese

Fotó: Ambrus András

Laelia coenosa hernyó

Laelia coenosa

Phragmataecia castaneae

Senta flammea

Sedina buettneri

Arenostola phragmitidis

Fotók: Ambrus András

Plusia festucae

Deltote uncula

Pelosia obtusa

Tephronia sepiaria

Acronicta leporina

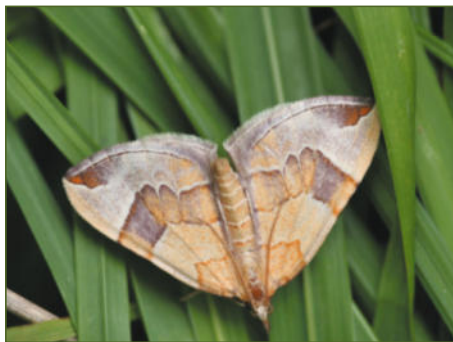

Cerura erminea

Fotók: Ambrus András

Lithophane furcifera

Eulithis testata

Fotók: Ambrus András

Láprétek és láperdők a Hanságban

A múlt század jelentős élőhely-átalakítási tevékenységei, mint például a lecsapolások, a tőzegtányászat vagy a nemesnyár-ültetvények telepítése, nagyban hozzájárultak a hansági táj egyhangúságának növeléséhez. Ennek ellenére itt is sikerült fennmaradnia olyan erdőterületeknek, melyek a láprétekkel mozaikolva fajgazdag, változatos élőhely-komplexumokat alkotnak. A Hanság jellegzetes élőhelytípusai közül a legjelentősebbek közé tartoznak a tőzegtalajokon fennmaradt zsombékos szerkezetű láprétek, melyek kisebb-nagyobb kiterjedésben a teljes területen megtalálhatók. A lecsapolások után a láprétekből nagy területeken alakítottak ki mezőgazdasági táblákat, melyeknek egy részét ma legelőként és nedves kaszálórétként hasznosítják. Nagy kiterjedésű nádasokkal a Fertő-tájjal ellentétben itt nem találkozhatunk, csupán a csatornahálózat mellett és néhány mélyebb fekvésű, elhanyagoltabb gyepen fordulnak elő kisebb-nagyobb nádas foltok vagy elnádásodó élőhelyek.

Az Észak-Hanság egyik országos viszonylatban is ritka, különleges faja a fokozottan védett, a Vörös Könyvben is szereplő ezüstsávós szénalepke (*Coenonympha oedippus*), melynek stabil populációi több kisebb-nagyobb láprétfolton is előfordulnak a területen. A Fertő menti láprétekhez hasonlóan itt is gyakori a tükrös busalepke (*Heteropterus morpheus*), valamint a kockás tarkalepke (*Melitaea diamina*). Emellett az őszi vérfüvön (*Sanguisorba officinalis*) fejlődő vérfü-hangyaboglárka (*Maculinea teleius*) és sötét hangyaboglárka (*M. nausithous*) kisebb populációi is élnek a területen. Az éjszakai lepkefajok közül számos egyébként ritka faj fordul elő a Hanság láprétjein, olykor nagyobb tömegben is. Ilyen például a selymes nádibagoly (*Arenostola phragmitidis*), amely esetében előfordul, hogy az éjszaka kihelyezett mesterséges fényforrásra százas egyedszámban érkezik. Ugyanez jellemzi a szintén ritkának számító pompás lápiaraszolót (*Chariaspilates formosaria*) is. A védett, jellegzetes rajzollattal rendelkező fehérjegyes nádibagoly (*Phragmatiphilia nexa*) ugyancsak megtalálható a területen, emellett igen gyakori a szomjas pohók (*Euthrix potatoria*), és előfordul a nádfűrőlepke (*Phragmataecia castaneae*), valamint a nádiszövő (*Laelia coenosa*) is. A védett farkasmalepke (*Zerynthia polyxena*) főként üde, nedves szegélyélőhelyekhez kötődik, ahol megtalálható a faj kizárólagos tápnövényeként szolgáló farkasalma (*Aristolochia clematitis*),

amely leginkább víztestek melletti, nitrogénban dús területeken, valamint bolygatott élőhelyeken fordul elő. Az imágók április végétől május végéig repülnek, a sárga-narancssárga-fekete hernyókkal pedig júniusban találkozhatunk a tápnövény levelein. A Hanságban több ritka, magaskórós társulásokhoz kötődő bagolylepkefaj (*Noctuidae*) is előfordul. Ezek az élőhelyek többnyire a természetes szukcesszió hatására az üde rétekből, láprétekből jöttek létre. Egyik legszebb, legritkább bagolylepkefajuk a védett c-betűs aranybagoly (*Lamprotes c-aureum*), melynek itteni tápnövénye a júliusban virágzó sárga borkóró (*Thalictrum flavum*). Szintén a sárga borkóróhoz kötődő, általános elterjedt, de ritkának számító faj az öblösszárnyú bagoly (*Calyptra thalictri*). A területen előforduló védett, domb- és hegyvidéki faj a nagyfoltú aranybagoly (*Diachrysia chryson*), amely leginkább hűvös, nedves völgyekben, patakok mentén él, így hansági állományai nem mondhatók tipikusnak. A Fertő menti területekhez hasonlóan itt is megtalálható az elegáns rajzolatú ezüstkockás bagoly (*Plusia festucae*).

A láperdőkben és lápréteken több olyan medvelepkefaj (*Arctiidae*) is előfordul, amelyek a nedves, üde körülményeket kedvelik. Ez alól kivételt jelent a jakablepke (*Tyria jacobaeae*), amely főként dombvidéki száraz gyepekben, réteken él, de a hansági szegélyélőhelyeken is megjelenik a magaskórós aggófűfajokon (*Senecio* spp.). Szintén ezekben a szegélyekben találkozhatunk a Fertő-parti fűzekben (*Salix* spp.) is megtalálható kis színjátszólepkével (*Apatura ilia*), amely ezeken a területeken gyakori. Az éjszakai lepkék közül a Hanság erdei élőhelyein elsősorban a fűzekhez (*Salix* spp.) és nyarakhoz (*Populus* spp.), valamint az éger- (*Alnus* spp.) és nyírfajokhoz (*Betula* spp.) kötődő lepkék fordulnak elő. Emellett jelentősek a láperdőkben tenyésző zuzmókon élő, illetve a tölgyerdőkben megtalálható fajok. A lombos fafajokon előforduló hazai púposzövő (Notodontidae) többsége igen nagy számban van jelen a hansági erdőkben. Jellemző fajok a nagy (*Cerura vinula*) és a hermelin-púposzövő (*C. erminea*), illetve az országszerte lokálisan, általában alacsony egyedszámban előforduló apáca-púposzövő (*Furcula bicuspis*). Szintén gyakoriak a különböző sarlósszövő (Drepanidae), amelyek közül az eredetileg domb- és hegyvidékekhez kötődő, hazánkban ritkának számító csipkés sarlósszövő (*Falcaria lacertinaria*) is előfordul a területen. Az éjszakai lepkefauna kutatása során a mesterséges fényre különböző zuzmószövő (Lithosiini) is nagy faj- és egyedszámban érkeznek, közéjük tartozik például az égerfajokon élő sűrke zuzmószövő (*Eilema griseola*) és a lapos zuzmószövő (*E. depressa*) is. A napközben összeszórt levelek közt pihenő, éjjel táplálkozó égerfa-pihésszövő (*Ochropacha duplaris*) is gyakran megjelenik az éjszakai lámpázások során. A Hanságban gyakori előfordulásuk a nagy termetű, díszes szenderfajok is. Ilyen például a nyárfajokhoz kötődő nyárfaszender (*Laothoe populi*), illetve a hazánkban mindenütt előforduló, de sohasem tömeges esti pávaszemes-szender (*Smerinthus ocellata*). A ritka fajok közül említésre méltó a jellegzetes rajzolatú, hűvös, nedves élőhelyeket kedvelő felemásszínű szigonyosbagoly (*Acronicta alni*), a sötétszürke szigonyosbagoly (*A. cuspis*) és a Magyarországon sokfelé előforduló, egyes élőhelyeken gyakori fehér szigonyosbagoly (*A. leporina*), e fajok közül talán legritkább a kis szigonyosbagoly (*A. strigosa*).

Az araszolólepkék (*Geometridae*) közül kifejezetten ritka fajként tartják számon a hansági területekről is előkerült, fűzféléken élő fehér fűzfaaraszolót (*Eilicrinia cordiaria*), a lokálisan előforduló rezgőnyár-tarkaaraszolót (*Eulithis testata*), valamint az égeren táplálkozó barnafoltos fehéraraszolót (*Plemyra rubiginata*) és az égerfa-levélaraszolót (*Ennomos alniaria*). Említésre méltó még az ezeken a területeken élő, komló (*Humulus lupulus*) gyökerében fejlődő nagy gyökérrágólepke (*Hepialus humuli*).

Moorwiesen und Moorwälder im Hanság

Bedeutende Aktivitäten zur Umgestaltung von Lebensräumen im letzten Jahrhundert wie Entwässerung, Torfabbau oder die Errichtung von Edelpappelplantagen haben wesentlich zur Erhöhung der Monotonie der Landschaft im Hanság beigetragen. Trotzdem sind hier Waldgebiete erhalten geblieben, die zusammen mit Sümpfen artenreiche, vielfältige Lebensraumkomplexe bilden. Unter den charakteristischen Lebensraumtypen des Hanság sind die Sümpfe mit Bulten auf Torfboden am bedeutendsten, die mehr oder weniger im gesamten Gebiet vorkommen. Nach der Entwässerung wurden große landwirtschaftliche Flächen aus den Sumpfwiesen erschlossen, von denen einige heute als Weide- und feuchte Mähwiesen genutzt werden. Im Gegensatz zur Region Neusiedler See gibt es hier keine großen Röhrichte, nur entlang des Kanalnetzes und auf einigen tieferen, vernachlässigten Graslandschaften gibt es kleinere oder größere Schilfflecken oder mit Schilf bewachsene Lebensräume.

Eine in ganz Ungarn seltene, besondere Art des Nord-Hanság ist das streng geschützte, in der Roten Liste stehende Stromtal-Wiesenvögelchen (*Coenonympha oedippus*), dessen stabile Populationen in mehreren kleinen bis größeren Sumpfwiesenflecken in der Region vorkommen. Wie in den Sümpfen entlang des Neusiedler Sees sind auch hier der Spiegelfleck-Dickkopffalter (*Heteropterus morpheus*), und der Baldrian-Schreckenfaller (*Melitaea diamina*) verbreitet. Daneben leben auch kleinere Populationen des Hellen Wiesenknopf-Ameisen-Bläulings (*Maculinea teleius*) und des Dunklen Wiesenknopf-Ameisenbläulings (*M. nausithous*) im Gebiet. Zahlreiche der sonst seltenen Nachfalterarten kommen in den Sumpfwiesen des Hanság, manchmal in größerer Zahl vor. Ein Beispiel ist die Gelbweiße Schilfeule (*Arenostola phragmitidis*), die manchmal nachts zu Hunderten an der künstlichen Lichtquelle ankommt. Gleiches gilt für den ebenfalls seltenen Moorwiesen-Striemenspanner (*Chariaspilates formosaria*). Die geschützte Wasserschwaden-Röhrichteule (*Phragmatiphilia nexa*) mit unverwechselbarer Musterung kann auch im Gebiet gefunden werden, daneben kommen die Grasglucke (*Euthrix potatoria*) oft, und manchmal der Schilfleopard (*Phragmataecia castaneae*) und der Schilf-Bürstenspinner (*Laelia coenosa*) auch vor. Der geschützte Osterluzeifalter (*Zerynthia polyxena*) ist hauptsächlich an feuchte Saumbiotop gebunden, wo die einzige Futterpflanze dieser Art, die Gewöhnliche Osterluzei (*Aristolochia clematitis*) wächst die zumeist stickstoffreiche, zerstörte Ufergebiete bevorzugt. Die Imagos fliegen von Ende April bis Ende Mai, die gelb-orangen-schwarzen Raupen können wir im Juni auf den Blättern der Futterpflanze

beobachten. Im Hanság kommen mehrere seltene, an Hochstaudenfluren gebundene Eulenfalterarten vor. Diese Lebensräume entwickelten sich größtenteils aus feuchten Wiesen und Sümpfen infolge natürlicher Sukzession. Eine ihrer schönsten Eulenfalter ist die geschützte Wiesenrauten-Goldeule (*Lamprotes c-aureum*), deren Futterpflanze hier die im Juli blühende Gelbe Wiesenraute (*Thalictrum flavum*) ist. Ebenfalls an die Gelbe Wiesenraute ist die Wiesenrauten-Kapuzeneule (*Calyptra thalictri*) gebunden, die zwar allgemein verbreitet ist, doch zu den seltenen Arten zählt. Die Populationen der geschützten Wasserdost-Goldeule (*Diachrysia chryson*), die hauptsächlich in Bergen und Hügellandschaften, in kühlen, feuchten Bachtälern lebt, kann im Hanság nicht als typisch bezeichnet werden. Ähnlich wie in der Region Neusiedler See kommt auch hier die elegant gestaltete Röhricht-Goldeule (*Plusia festucae*) vor.

In den Sumpfwäldern und Sumpfwiesen gibt es verschiedene Arten von Bärenspinnern, die feuchte, frische Bedingungen bevorzugen. Eine Ausnahme bildet der Jakobskrautbär (*Tyria jacobaeae*), der hauptsächlich auf Trockenrasen in den Hügeln lebt, aber im Hanság im Waldrand an Greiskräuter-Arten (*Senecio* spp.) vorkommt. An diesen Saumbiotopen, als auch an den Weiden (*Salix* spp.) in der Uferzone des Neusiedler Sees können wir den Kleinen Schillerfalter (*Apatura ilia*) treffen, der hier zu den häufigen Arten zählt.

In den Waldbiotopen im Hanság kommen die vor allem an Weide-Pappel- und Erle-Birkenarten gebundene Nachtfalter vor. Neben ihnen sind auch die in Sumpfwäldern an Flechten oder in Eichenwalder lebende Arten bedeutend. Die in Laubwäldern charakteristischen, einheimischen Zahnspinner kommen auch im Hanság in großer Zahl vor. Typische Arten sind der Große Gabelschwanz und der Hermelinspinner (*Cerura vinula*, *C. erminea*) und der in Ungarn nur lokal, gewöhnlich in geringer Zahl vorkommende Birken-Gabelschwanz (*Furcula bicuspis*). Weitere häufige Arten sind die verschiedene Sichelflügler, so auch der Birken-Sichelflügler (*Falcaria lacertinaria*), der ursprünglich an Berg- und Hügellandschaften gebunden ist, und in Ungarn sonst selten vorkommt. Während der Untersuchung der nachtaktiven Schmetterlinge kommen die Flechtenspanner in großer Arten- und Individuenzahl aufs künstliche Licht zu, wie z. B. das an Erlenarten lebende Bleigraue Flechtenbärchen (*Eilema griseola*) und das Nadelwald-Flechtenbärchen (*E. depressa*). Der nachtaktive Zweipunkt-Eulenspinner (*Ochropacha duplaris*) schläft tagsüber zwischen miteinander versponnenen Blättern, kommt aber Nachts aufs künstliche Licht oft zu. Im Hanság sind auch die großen, reich verzierten Schwärmer häufig. Solche sind zum Beispiel der an Pappeln gebundene Pappelschwärmer (*Laothoe populi*) oder das in Ungarn überall, aber nie in großer Zahl vorkommende Abendpfaunaue (*Smerinthus ocellata*). Unter den seltenen Arten sind die charakteristisch gestaltete, kühle, feuchte Lebensräume bevorzugende Erlen-Rindeneule (*Acrionicta alni*), die Erlen-Pfeileule (*A. cuspidis*) und die in Ungarn mehrererorts vorkommende Woll-Rindeneule (*A. leporina*) zu erwähnen. Die wohl seltenste unter ihnen ist die Striemen-Rindeneule (*A. strigosa*).

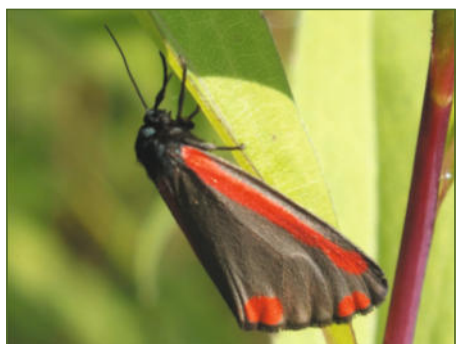
Unter den Spannern werden die folgende Arten, die auch im Hanság vorgekommen sind, als ausgesprochen selten angesehen: der an Weiden gebundene *Eilicrinia cordiaria*, der lokal

vorkommende Bräunlichgelbe Haarbüschelspanner (*Eulithis testata*), sowie die an Erlen fütternden Arten Milchweißer Bindenspanner (*Plemyra rubiginata*) und Erlen-Zackenrandspanner (*Ennomos alniaria*). Bemerkenswert ist auch der sich in den Wurzeln des Hopfens (*Humulus lupulus*) entwickelnde Große Hopfen-Wurzelbohrer (*Hepialus humuli*).

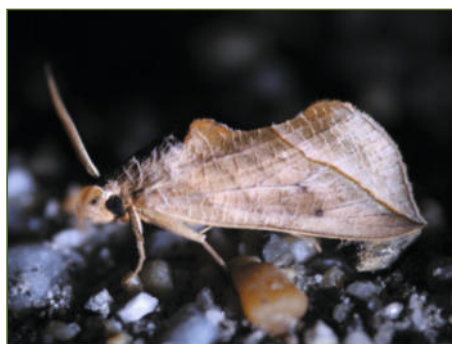

Csikós éger

Fotó: BarnaCsilla

Tyria jacobaeae

Calyptra thalictri

Fotók: Ambrus András

Borkóros láprét (Észak-Hanság)

Acronicta cuspidata

Eilicrinia cordiaria

Acronicta leporina

Fotók: Ambrus András

Ennomos alniaria

Eilema griseola

Acronicta strigosa

Ochropacha duplaris

Falcaria lacertinaria

Plemyra rubiginata

Fotó: Hadarics Tibor

Fotók: Ambrus András

Szikesek, sziklagyepek és xerotherm gyepek

A xerotherm és mezo-xerotherm gyepterületek általában igen változatos, gazdag lepkefaunával rendelkeznek, ami igaz a Fertőmelléki-dombsor szárazabb gyepeire is. A nappali lepkéket tekintve a fennmaradt nyílt és zárt mészkősziklagyepek mozaikjain alacsony egyedszámban ma is megtalálható faj a heverő patkófüvön (*Hippocrepis comosa*) és tarka koronafürtön (*Coronilla varia*) élő égszínkék boglárka (*Polyommatus bellargus*), a csak helyenként előforduló csipkés boglárka (*P. daphnis*), és a Magyarországon általánosan előforduló, helyenként gyakori nagy busalepke (*Pyrgus carthami*). A fahéjfonákú törpebusalepke (*Spialia sertorius*) elterjedésének keleti határa Magyarországon húzódik, hazánkban egyetlen ismert populációja Fertőrákos térségében található. Domb- és hegyvidéki, száraz, meleg élőhelyeken előforduló faj, nálunk mészkősziklagyepen és a mészkőbányászat utáni csupasz kőzetfelszínen kialakult iniciális gyepekben él. Korábban a Fertőmelléki-dombsor gyepeiben is tenyésztett, azonban a száraz gyepek fokozatos területvesztése miatt kipusztult a fokozottan védett dolomit-kéneslepke (*Colias chrysotheme*).

A Fertőmelléki-dombsoron húzódó lejtősztyeppréteknek és sziklagyepeknek sajátos éjjeli lepkefajai is vannak. Ilyen például a meleg lejtőket kedvelő, rendszeresen előforduló sárgamintás fűbagoly (*Eremobia ochroleuca*) és az eddig egyetlen példányban megkerült sötétmintás szegfűbagoly (*Hadena filograna*), valamint a tavasziasaraszolók (*Lycia* spp.) közül az öves tavasziasaraszoló (*Lycia zonaria*). A Szárhalmi-erdőben húzódó sztyepprétfoltok egyik feltűnő faja a nappali órákban virágokból szívogató pöszsörszender (*Hemaris tityus*), amely néhol a Győr–Sopron vasútvonal mentén lévő erdőszegélyekben is megfigyelhető. Szintén értékes faj a hazánkban szórványosan előforduló, szürkületi időszakban repülő, védett törpeszender (*Proserpinus proserpina*), melynek egy üde rétekhez és patak menti magaskórósokhoz, valamint egy száraz, meleg lejtőkhöz kötődő alakja is ismert. Itteni populációja a fertőrákosi kőfejtő másodlagos élőhelyein tenyészik, hernyója a vízparti derécehez (*Chamaenerion dodonaei*) mint tápnövényhez kötődik. Szintén ezen a növényfajon él a hazánkban elsőként 2004-ben Fertőrákoson megtalált denevérszender (*Hyles vespertilio*), mely hozzánk legközelebb Alsó-Ausztriában és az Alpok déli lejtőin fordul elő. Ugyancsak a felhagyott kőfejtők száraz élőhelyeken fordul elő a szigonyos földibagoly (*Dichagryris candelisequa*), melynek hernyója a kífészű hangyabogáncson (*Jurinea mollis*) fejlődik. Két további védett csuklyásbagolyfaj (*Cucullia*) jelenléte növeli a terület természeti értékét: a Gozmány-csuklyásbagoly (*Schargacucullia gozmanyi*) és a vonalkás csuklyásbagoly (*Cucullia tanacetii*) került elő innen.

A Fertőzugban előforduló szikes sztyepprétek jégkorszaki reliktfajoknak is menedéket nyújtanak. Itt előforduló faj a sztyeppi szegfűbagoly (*Hadena christophi*), melyet Illmitz térségében találtak meg, és a mai napig nincs másik ismert előfordulása a Kárpát-medencében. Ugyancsak itt él az őszi napokon repülő füstös ősziaraszoló (*Lygnioptera fumidaria*), illetve a hazánkból leírt magyar ősziaraszoló (*Chondrosoma fiduciaria*) is.

Salzwiesen, Fels -und Trockenrasen

Die xerotherme und meso-xerotherme Wiesen verfügen über eine abwechslungsreiche Schmetterlingsfauna. Das gilt auch für die Trockenwiesen des Hügelzuges entlang des Neusiedler Sees. In den restlichen offenen und geschlossenen Karststeppen sind in geringer Individuenzahl heutzutage noch die folgenden Tagfalter zu beobachten: der Himmelblaue Bläuling (*Polyommatus bellargus*), der an Gewöhnlichem Hufeisenklee (*Hippocrepis comosa*) und an bunter Kronwicke (*Coronilla varia*) lebt, der lokal vorkommende Zahnflügel-Bläuling (*P. daphnis*), und der in Ungarn allgemein, stellenweise häufig vorkommende Steppenheiden-Würfel-Dickkopffalter (*Pyrgus carthami*). Die östliche Verbreitungsgrenze des Roten Würfel-Dickkopffalters (*Spialia setorius*) verläuft in Ungarn, die einzige bekannte Population in unserem Land befindet sich in der Umgebung von Fertőrákos. Er kommt in trockenen, warmen Lebensräumen von Hügel- und Gebirgslandschaften vor, bei uns speziell in Karstwiesen und in Pioniergrasland auf Mineralböden von ehemaligen Bergwerken. Früher lebte der streng geschützte Hellorange-grüne Heufalter (*Colias chrysotheme*) auch in den Wiesen des Hügelzuges entlang des Neusiedler Sees, ist aber wegen dem allmählichen Rückgang von Trockenrasen ausgestorben.

Auch spezielle Nachtfalterarten der Trockenrasen und Felssteppen sind im Hügelzug entlang des Neusiedler Sees vertreten. Solche sind zum Beispiel die regelmäßig vorkommende, warme Hänge liebende Ockerfarbene Quendeleule (*Eremobia ochroleuca*) und die bisher nur mit einem Exemplar gefundene Dunkelgelbe Nelkeneule (*Hadena filigrana*) sowie der Trockenrasen-Dickleibspanner (*Lycia zonaria*). Eine auffällige Art der Steppenwiesen im Szárhalmi-erdő ist der tagsüber an Blüten saugende Skabiosenschwärmer (*Hemaris tityus*), der selten entlang der Bahnlinie zwischen Győr und Sopron im Waldrand beobachtet werden kann. Ebenfalls eine wertvolle Art ist der in Ungarn vereinzelt vorkommende, geschützte Nachtkerzenschwärmer (*Proserpinus proserpina*). Er fliegt in der Dämmerung, und hat zwei Formen: eine ist an feuchte Wiesen und Hochstaudenfluren, die andere an Trockenrasen gebunden. Die hiesige Population gedeiht in den sekundären Lebensräumen des Steinbruchs in Fertőrákos, seine Raupe ist an das Rosmarin-Weidenröschen (*Chamaenerion dodonaei*) als Futterpflanze gebunden. Ebenfalls an dieser Pflanze ernährt sich der in Ungarn zuerst in 2004 in Fertőrákos gefundene Fledermausschwärmer (*Hyles vespertilio*), dessen nächstes Vorkommen in Niederösterreich und in den südlichen Hängen der Alpen registriert sind. In aufgelassenen Steinbrüchen lebt die Hellgraue Felsflur-Erdeule (*Dichagyris candelisequa*), deren Raupe sich an der Weichen Silberscharte (*Jurinea mollis*) entwickelt. Der Naturschutzwert des Gebiets wird von zwei weiteren Mönch-Arten gesteigert: Schargacucullia gozmanyi und dem Rainfarn-Mönch (*Cucullia tanacetii*).

Im Seewinkel finden Glazialrelikte in den Salzsteppenwiesen einen Zufluchtsort. Hier lebt *Hadena christophi*, der in der Umgebung von Ilmitz gefunden wurde, und von dem es bis heute keine weitere Vorkommensdaten im Karpaten-Becken gibt. Ebenfalls hier lebt *Lygnioptera fumidaria*, der an Herbsttagen fliegt, bzw. der in Ungarn beschriebene Steppen-Frostspanner (*Chondrosoma fiduciaria*).

Sarród

Fotó: Ambrus András

Eremobia ochroleuca

Fotó: Sáfián Szabolcs

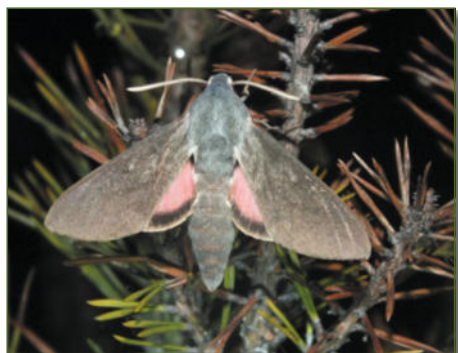
Dichagyris candelisequa

Fotó: Hadarics Tibor

Fertőrákos

Fotó: Barna Csilla

Hyles vespertilio

Fotó: Ambrus András

Hyles vespertilio hennő

Fotó: Hadarics Tibor

Száraz és üde lombos erdők

A Fertő mellékén húzódó dombok száraz, meleg erdei élőhelyei közül lepkefauna szempontjából kiemelendők a molyhos tölgyes erdők maradványai. Sajátos mikroklimatikus viszonyaiknak, illetve szubmediterrán jellegüknek köszönhetően jellegzetes, ritka fajok is élnek itt. Ilyen például a késő éjszakai órákban repülő, védett tölgyfaszender (*Marumba quercus*), melynek hernyója elsősorban molyhos- (*Quercus pubescens*) és csertölgyön (*Q. cerris*) fejlődik. Ezekben az erdőkben találkozhatunk a hazánkban csak helyenként előforduló vörösnakú pihésszövővel (*Asphalia ruficollis*), a védett magyar faaraszolóval (*Paraboarmia viertlii*), az élénksárga őszibagollyal (*Jodia croceago*), valamint a vörhenyes gyapjasszövővel (*Eriogaster rimicola*) is. A xerotherm lomelegyes erdők jellemző fajai közül említésre méltó a szilfa-púposzövő (*Dicranura ulmi*) és a pergamen-púposzövő (*Harpyia milhauseri*).

A Fertőmelléki-dombsoron nemcsak száraz, meleg erdei élőhelyek, hanem üdebb kocsánytalan tölgyes és elegyes lomberdei társulások is megtalálhatók. Ezek egyik említésre méltó faja a védett kis apollólepké (*Parnassius mnemosyne*), melynek hernyója elsősorban odvas keltikén (*Corydalis cava*) fejlődik, így csak olyan cseresekben, gyertyános-tölgyesekben fordul elő, amelyek gypesztíjében a keltikék nagyobb mennyiségben megtalálhatók. A faj májusban rajzik, gyakran napsütötte erdőszegélyeken, tisztásokon tartózkodik, ahol különböző virágokon szívoogat nektárt. A másik, szintén jelentős lepkéje ezeknek az erdőknek a díszes tarkalepké (*Euphydryas maturna*), melynek hernyója elsősorban kőrisfajokon (*Fraxinus* spp.) és fagyalon (*Ligustrum vulgare*) tenyészik. E két faj az utóbbi években több helyről is előkerült. Ennél az élőhelynél meg kell említeni még a sápadt szemeslepkét (*Lopinga achine*), melynek korábban a Tómalom környéki területekről voltak adatai, de az utóbbi évtizedekben már nem sikerült kimutatni a fajt. A Soproni-hegységben és a Rábaköz egyes pontjain található potenciális élőhelyek nagy részét átvizsgáltuk, de nem került elő sehonnan sem, noha a térségben (Burgenland, Vendvidék, Zala megye) jelen vannak populációi. Nem túl nagy egyedszámban, viszont stabilan tenyészik még a dombvidék napsütötte erdei ösvényei mentén a kis lonclepké (*Limenitis camilla*), mely olykor a Soproni-hegység városhoz közeli részein is fel-felbukkan.

A sajátos, rossz vízgazdálkodású, tömör, kavicsos-agyagos öntéstalajokon álló, hol túlságosan száraz, hol meg vízállásokban bővelkedő rábaközi cseres-tölgyesek, noha magukon viselik az erdőgazdálkodás homogenizáló hatásának nyomait, mégis számos értékes elemet őriznek a lepke-fajegyütteseikben. A viszonylag laza záródású állományokban gazdag aljnövényzet tenyészik, a napsütötte szegélyeken pedig változatos cserjeszint található. A csücsköslepkék (*Theclinae*) közül – különösen virágzó fagyalon, szedren (*Rubus* spp.), vörösgyűrű-somon (*Cornus sanguinea*) – számos olyan fajt is megfigyelhetünk itt, melyek többnyire a koronaszintben élnek. Sokféle mutatkozik a tölgyfaboglárka (*Favonius quercus*), a tölgyfa-csücsköslepké (*Satyrium ilicis*) és az akác-csücsköslepké (*S. acaciae*), helyenként pedig gyakori is lehet a szilvafa-csücsköslepké (*S. pruni*) is. A szedres szegélyeken időnként egészen elképesztő mennyiségben rajzik a nagy

gyöngyházlepke (*Argynnis paphia*), az ezüstös gyöngyházlepke (*A. adippe*) és a málnagyöngyházlepke (*Brenthis daphne*), de ritkábban előfordul az árvácska-gyöngyházlepke (*Boloria euphrosyne*) és a fakó gyöngyházlepke (*B. selene*) is. Noha nem igazán jellemző ezekre az erdőkre, mégis érdemes megemlíteni, hogy szórványosan itt is találkozhatunk az inkább dombvidéki erdőkben gyakori kis fehérsávospékével (*Neptis sappho*), sőt a főként lápréteken tenyésző tükrös busalepkével (*Heteropterus morpheus*) is.

Mélyebb fekvésű részeken, üdőbb viszonyok között megtalálhatjuk a díszes tarkalepke (*Euphydryas maturna*) kisebb-nagyobb állományait és szórványos példányait, leginkább Rőjtökmuzsaj térségében. Vele együtt, keltikés erdőrészek közelében gyakorta felbukkan az egész térségben, egészen a Rába ártérig a kis apollólepke (*Parnassius mnemosyne*) is, melynek jelentős állományai kerültek elő az utóbbi évek intenzív vizsgálatainak során.

Sok tekintetben hasonló jellegű erdei élőhelyekkel találkozhatunk a Határmenti-erdők területén is, ám itt a domborzati viszonyok változatosabbak, több a napsütésnek erősebben kitett, szárazabb cseres-tölgyes folt, ugyanakkor a vízmosások és völgyek mentén jócskán találunk humidabb, főként kőrises elegyes állományokat is, erősebb záródási fokkal. Sajnos sokfelé ültetett akácok rontják a természetességi fokot, ám egy-egy felnövekvő kőris és a szegélyben tenyésző fagyal lehetővé tette, hogy a díszes tarkalepke (*Euphydryas maturna*) állománya fennmaradjon. Csücsköslepkékben (*Theclinae*) kimondottan gazdag terület, és ugyanez mondható el az áttelelő, nagy testű tarkalepkék (*Nymphalini*) tekintetében is. A gyöngyházlepkék (*Argynniini*) több faja nagy egyedszámban tenyészik itt. Noha nincsenek nagyobb kiterjedésű töviskes-cserjés bozótok és a szegélyekre se jellemző a kökény (*Prunus spinosa*) és a galagonya (*Crataegus* spp.) nagyobb részaránya, megjegyzendő, hogy a sárga gyapjasszövő (*Eriogaster catax*) néhány hernyófészke szinte mindig megtalálható elszórtan a területen, és a védettebb zugokban még a 2020. évi kései fagyok se vitték el az itteni állományt! Sajnos az eddigi kutatások során nem került elő a területről a – szomszédos Burgenlandban hasonló jellegű élőhelyekről kimutatott – keleti mustárlepke (*Leptidea morsei*).

Térségünk üde lomberdeire jellemző, hogy a Soproni-hegység közelségének köszönhetően több hegyvidéki elem is megjelenik bennük. Ilyen faj például a Szárhalmi-erdőben, Kópházán és Sopronkövesden is megtalált változékony hegyiaraszoló (*Dysstroma truncata*), a főként luc- (*Picea abies*) és jegenyefenyőhöz (*Abies alba*) kötődő hegyi szemcsésaraszoló (*Pungeleria capreolaria*) vagy a nyírfajokon (*Betula* spp.) élő, védett aranyfoltos púposzövő (*Leucodonta bicoloria*). Hazánkra nézve új fajként mutatták ki erről a területről a fekete araszólót (*Odezia atrata*), amely eredetileg az ausztriai hegyi rétek lakója. Noha ismert, hogy egyes tarkalepkék (fajok) (*Nymphalini*) nagy területeket is be tudnak kóborolni, mégis tudnak olykor meglepetést okozni: frissen kelt (tehát ott fejlődött) példányai kerültek elő a gyászlepkének (*Nymphalis antiopa*) a Határmenti-erdők egyik tömbjéből, de a hegységtől még távolabb fekvő rábaközi erdőkből is volt egy-egy megfigyelésünk már.

Trockene/ feuchte Laubwälder

Von den trockenen, warmen Waldgesellschaften des Hügelszuges entlang des Neusiedler Sees im Hinblick auf die Schmetterlingsfauna sind die Reste der Flaumeichenwälder bedeutend. Aufgrund ihrer mikroklimatischen Verhältnisse und des submediterranen Charakters finden hier seltene Arten ihren Lebensraum. So zum Beispiel der spät in der Nacht fliegende, geschützte Eichenschwärmer (*Marumba quercus*), dessen Raupe sich vor allem an Flaumen- und Zerreiche (*Quercus pubescens*, *Q. cerris*) entwickelt. Diese Wälder sind Heimat des in Ungarn lokal vorkommenden Rothals-Eulenspinners (*Asphalia ruficollis*), des geschützten Spanners *Paraboarmia viertlii*, bzw. des Eichen-Wollafters (*Eriogaster rimicola*). Bemerkenswert sind unter den charakteristischen Arten xerothermer Laubwälder der Ulmen-Zahnspinner (*Dicranura ulmi*) und der Pergament-Zahnspinner (*Harpya milhauseri*).

Im Hügelszug entlang des Neusiedler Sees sind nicht nur trockene, warme Lebensräume, sondern auch feuchtere Traubeneichen- und Mischlaub-Waldgesellschaften zu finden. Eine bedeutende Art von ihnen ist der geschützte Schwarze Apollo (*Parnassius mnemosyne*), der sich hauptsächlich am Hohlen Lerchensporn (*Corydalis cava*) entwickelt, deshalb kommt er nur in Zerreichen- und Hainbuchen-Eichenwäldern vor, wo in der Krautschicht seine Futterpflanze in großer Menge vorhanden ist. Die Art schwärmt im Mai, verweilt oft in sonnigen Waldrändern, Lichtungen, und säugt Nektar von den verschiedensten Blüten. Eine andere, ebenfalls bedeutende Art dieser Wälder ist der Maivogel (*Euphydryas maturna*), dessen Raupe vor allem an Eschen (*Fraxinus* spp.) und Liguster (*Ligustrum vulgare*) lebt. Diese zwei Arten wurden in den letzten Jahren an mehreren Standorten beobachtet. Bei diesem Lebensraumtyp sollte auch der Gelbringfalter (*Lopinga achine*) erwähnt werden. Vor dieser Art gab es früher Daten von der Umgebung Tómalom, aber in den letzten Jahrzehnten konnte die Art nicht Ausgewiesen werden. Im Ödenburger Gebirge und in einigen Standorten in Rábaköz wurden die potenziellen Lebensräume untersucht, ist aber die Art auch von dort nicht vorgekommen, obwohl in der Region (in Burgenland, Vendvidék, Zala) ihre Populationen anwesend sind. In geringer Individuenzahl, aber stabil lebt entlang sonnigen Waldwegen der Kleine Eisfalter (*Limenitis camilla*). Er kommt bisweilen in der Stadtnähe des Ödenburger Gebirges vor.

Die Zerreichenwälder, die auf besonderen, kompakten, kiesig-lehmigen Böden mit schlechtem Wasserhaushalt stehen sind mal zu trocken, mal mit Wasser gesättigt. Obwohl diese Spuren der homogenisierenden Wirkung der Forstwirtschaft aufweisen, enthalten ihre Schmetterlingsgemeinschaften viele wertvollen Elemente. In den ziemlich locker geschlossenen Beständen gibt es eine reiche Krautschicht, am sonnigen Waldrand finden wir einen abwechslungsreichen Strauchmantel. Von den Zipfelfaltern – besonders an den Blüten von Gewöhnlichem Liguster, an Brombeeren und Rotem Hartriegel – erscheinen viele Arten, die sonst nur in der Laubkrone zu sehen sind. Vielerorts zu beobachten sind der Blaue Eichen-Zipfelfalter (*Favonius quercus*), der Braune Eichen-Zipfelfalter (*Satyrium ilicis*), der kleine Schlehen-Zipfelfalter (*Satyrium acaciae*), der Pflaumen-Zipfelfalter (*Satyrium pruni*) kann mancherorts sogar häufig auftreten. An Brombeersäumen

schwärmen manchmal in verblüffenden Mengen der Kaisermantel (*Argynnis paphia*), der Feurige Perlmutterfalter (*Argynnis adippe*) und der Brombeer-Perlmutterfalter (*Brenthis daphne*), seltener kommen der Silberfleck-Perlmutterfalter (*Boloria euphrosyne*) und der Braunfleckige Perlmutterfalter (*Boloria selene*) auch vor. Vereinzelt kommen hier auch für Wälder nicht typische Arten, wie der sonst in Hügelwäldern charakteristische Schwarzbraune Trauerfalter (*Neptis sappho*) und der für Moorzweiden repräsentative Spiegelfleck-Dickkopffalter (*Heteropterus morpheus*) vor.

In tieferen Standorten, unter feuchten Verhältnissen können kleinere oder größere Populationen des Maivogels (*Euphydryas maturna*), vor allem in der Umgebung von Rójtökmuzsaj beobachtet werden. Mit ihm taucht oft der Schwarze Apollo (*Parnassius mnemosyne*), bevorzugt in Waldflecken mit Hohlem Lerchensporn in der ganzen Region bis zur Aue der Raab auf. Bedeutende Populationen dieser Art wurden während der intensiven Untersuchungen in den letzten Jahren ausfindig gemacht.

In vielerlei Hinsicht finden wir ähnliche Waldlebensräume im FFH-Gebiet Határmenti-erdők, aber hier sind die topografischen Bedingungen vielfältiger, es gibt mehrere trockenere Zerstreuflecken, die der Sonne stärker ausgesetzt sind. Gleichzeitig finden wir aber viele feuchtere, meist Eschen-Mischbestände entlang der Wasserläufe und Täler. Leider ist der Natürlichkeitsgrad vielerorts durch angepflanzte Robinienwälder geschädigt, aber einzelne Eschen-Exemplare oder im Strauchmantel vorkommende Ligustern ermöglichen, daß die Population des Maivogels (*Euphydryas maturna*) überlebt. Das Gebiet ist ausgesprochen reich an Zipfelfaltern, und so auch an überwinterten, großen Nymphalidae-Arten. Mehrere Arten der Perlmutterfalter leben hier in großer Individuenzahl. Obwohl es keine großflächige dornige Strauchgesellschaften gibt, und im Strauchmantel Schwarz- (*Prunus spinosa*) und Weißdorn (*Crataegus* spp.) nicht dominieren, ist es bemerkenswert, dass einige Raupenneste des Hecken-Wollfalters (*Eriogaster catax*) vereinzelt fast immer in der Gegend zu finden sind. Selbst der Spätfrost Ende 2020 hatte die Populationen in den geschützten Ecken nicht beschädigt. Leider konnte der Senfweißling (*Leptidea morsei*) während der bisherigen Untersuchungen nicht nachgewiesen werden, obwohl er im Burgenland an ähnlichen Standorten bekannt ist.

In den feuchten Laubwäldern ist es typisch, daß hier dank der Nähe des Ödenburger Gebirges mehrere Gebirgselemente vorkommen. Zu ihnen gehört zum Beispiel der im Szárhalmi-Wald, in Kópháza und in Sopronkövesd gefundene Mönchchenfleck-Bindenspanner (*Dysstroma truncata*), der hauptsächlich an Rotfichte und an Weiß-Tanne (*Picea abies*, *Abies alba*) gebundene Braune Nadelwaldspanner (*Pungeleria capreolaria*), oder der an Birken (*Betula* spp.) lebende, geschützte Weiße Zahnspinner (*Leucodonta bicoloria*). Als eine neue Art für Ungarn wurde aus diesem Gebiet der Schwarzspanner (*Odezia atrata*) beschrieben, der ursprünglich Alpenalmwiesen bewohnt. Obwohl es bekannt ist, daß einige Nymphalidae-Arten große Distanzen bewandern, können doch manchmal Überraschungen vorkommen. So wurden frisch geschlüpfte Exemplare des Trauermantels (*Nymphalis antiopa*) im FFH-Gebiet Határmenti-erdők beobachtet, es gibt aber auch Beobachtungsdaten aus noch weiter vom Gebirge entfernten Standorten, den Wäldern des Rábaköz.

Molyhos tölgyes legelőerdő maradvány (Bécsi-domb)

Puengeleria capreolaria

Asphalia ruficollis

Fotók: Ambrus András

Keménnyfás ligeterdő (Kis-Rába, Kapuvár)

Jodia croceago

Dysstroma truncata

Fotók: Ambrus András

Cserjés területek

A különböző cserjés szegélyek, valamint a szukcesszió során cserjésedő területek szintén sajátos lepkefaunával rendelkeznek. A cserjesávokban szinte mindig megtalálható a kökény (*Prunus spinosa*) és az egybibés galagonya (*Crataegus monogyna*), emiatt az ezekhez a tápnövényekhez kötődő lepkefajok sokszor fordulnak elő a hasonló élőhelyeken.

A száraz erdők szegélyeiben, bokorerdőkben lévő töviskes cserjésekben, elsősorban kökényen, galagonyán és a vadkörte (*Pyrus* spp.) alacsonyabb egyedein tenyészik a tavaszi gyapjasszövő (*Eriogaster lanestris*) és a sárga gyapjasszövő (*E. catax*). A korábban gyümölcsösök kártevőjeként ismert, hazánk nyugati területein ritka galagonyalepke (*Aporia crataegi*) is előfordul itt, emellett ezekhez az élőhelyekhez kötődik számos farkincáslepkefaj is, mint például a különböző cserjefajokon élő zöldfonákú boglárka (*Callophrys rubi*), a kökényen és bengéfajokon (*Rhamnus* spp.) fejlődő kökény-farkosboglarika (*Satyrium spini*), a szilvafa-csücsköslepke (*S. pruni*), a nyírfaboglarika (*Thecla betulae*) vagy az akác-csücsköslepke (*S. acaciae*).

Tőzeges, fásszárúak állományai számára kevésbé alkalmas, gyakran pangó vizes láptalajokon, kutyabengés (*Frangula alnus*) élőhelyeken fordul elő a kutyabenge-araszoló (*Triphosa dubitata*), az őzbarna araszoló (*Hydria cervinalis*), a levélsodró araszoló (*Philereme vetulata*) és a varjútövis-araszoló (*Ph. transversata*), melyek egyike-másika olykor a száraz varjútövis-bengés (*Rhamnus cartharticus*) cserjésekben is megtalálható, helyenként akár nagyobb egyedszámban is.

A szegélycserjésekhez hasonló élőhelyek a hosszú időn át tartó külterjes gazdálkodás hatására is kialakulhatnak. Ilyenek jöttek létre például a hagyományos fajtákból álló, extenzíven művelt gyümölcsösökben, szőlőkben, ahol nem használtak növényvédő szereket. Az ilyen területeken gyakorinak számított a mára már megritkult éjjeli nagy pávaszem (*Saturnia pyri*), amely Magyarország legnagyobb méretű őshonos lepkefaja, Fertő menti mai állományai felhagyott gyümölcsösökben, illetve a nem permetezett kertek gyümölcsfáin élnek. Veszélyeztető tényezőiként elsősorban a gyümölcsösökben történő gazdálkodás intenzívvé válását, valamint a kiskertekben való megnövekedett vegyszerhasználatot említhetjük. Szintén kötődik gyümölcsfákhoz is a nagy rókalepke (*Nymphalis polychloros*) és a kardoslepke (*Iphiclides podalirius*) is.

Térségünk egyik ritkasága, az alacsony egyedszámú állományokban általában nehezen detektálható, meglehetősen rejtőzködő életmódot folytató barna szemeslepke (*Hipparchia semele*) területünkön nem annyira a nyíltabb gyeses élőhelyeket kedveli, hanem a mozaikos, száraz, cserjés-gyeses, erdős foltokkal határolt élőhelykomplexumokban figyelhető meg, de csak szórványosan, alacsony egyedszámban.

Gebüsche

Die verschiedenen Strauchgürtel und die durch Sukzession verbüschte Gebiete verfügen über eine einzigartige Schmetterlingsfauna. Unter den Arten dieser Strauchgürteln ist fast immer der Schlehdorn (*Prunus spinosa*) und der Weißdorn (*Crataegus monogyna*) vorhanden, deswegen sind die an denen gebundene Schmetterlingsarten häufig an diesen Standorten.

Im Waldmantel der Trockenwälder, in Hecken des Strauchgürtels, vor allem auf Schlehdorn (*Prunus spinosa*), Weißdorn (*Crataegus* spp.) und an niedrigeren Exemplaren von Birnenarten (*Pyrus* spp.) lebt der Frühlings-Wollafter (*Eriogaster lanestris*) und der Hecken-Wollafter (*E. catax*). Der früher als Schädling der Obstgärten bekannte, in Westungarn heute seltene Baum-Weißling (*Aporia crataegi*) kommt ebenfalls hier vor. An diese Lebensräume sind auch einige Zipfelfalter-Arten gebunden, wie der an verschiedenen Sträuchern lebende Grüne Zipfelfalter (*Callophrys rubi*), der an Schlehdorn und an Purgier-Kreuzdorn (*Rhamnus* spp.) gebundene Kreuzdorn-Zipfelfalter (*Satyrium spini*), der Pflaumen-Zipfelfalter (*Satyrium pruni*), der Nierenfleck-Zipfelfalter (*Thecla betulae*) oder der Kleine Schlehen-Zipfelfalter (*Satyrium acaciae*).

Torfhaltige Moorböden mit stockendem Wasser sind außer dem Faulbaum (*Frangula alnus*) nicht für Holzgewächse geeignet. Hier leben der Olivbrauner Höhlenspanner (*Triphosa dubitata*), der Große Berberitzenspanner (*Hydria cervinalis*), der Kleine Kreuzdornspanner (*Philereme vetulata*) und der Große Kreuzdornspanner (*P. transversata*). Einige von ihnen kommen ab und zu in trockenwarmen Gebüsch mit Purgier-Kreuzdorn (*Rhamnus catharticus*), manchmal in großer Individuenzahl vor.

Ähnliche Lebensräume wie der Strauchgürtel können auch durch lang anhaltende, extensive Landwirtschaft entstehen. Solche kommen z. B. in Obstgärten, Weingärten mit traditionellen Sorten und mit extensiver Behandlung zustande, wo keine Pflanzenbehandlungsmittel benutzt wurden. An solchen Standorten war das Wiener-Nachtpfauenaug (*Saturnia pyri*) früher häufig, heute kommt es nur selten vor. Es ist der größte einheimische Schmetterling in Ungarn, seine Populationen am Neusiedler See leben in aufgelassenen Obstgärten, und an Obstbäumen von ungespritzten Gärten. Zu den wichtigsten Gefährdungsfaktoren werden die Intensivierung der Obstgärten und der vermehrte Einsatz von Chemikalien in kleinen Gärten gezählt. An Obstbäumen ist auch der Große Fuchs (*Nymphalis polychloros*) und der Segelfalter (*Iphiclides podalirius*) gebunden.

Eine Seltenheit unserer Region ist der Ockerbindige Samtfalter (*Hipparchia semele*), der in geringer Individuenzahl detektierbar ist, und eine versteckte Lebensweise führt. In unserer Region bevorzugt er eher mosaikartige, trockene, verbüschte, mit Waldflecken begrenzte Lebensraum-Komplexe, und kommt vereinzelt, in geringer Individuenzahl vor.

Cserjésedő gyep (Rábaköz)

Philereme vetulata

Philereme transversata

Fotók: Ambrus András

Kisalföldi homokpuszták

A Koroncótól Győrön át Gönyűig (majd még tovább) húzódó, sajnos már erősen felszabdalt és részben átalakult homokvidék egészen sajátos elemekkel gazdagítja térségünk lepkefaunáját. Jelentős területeken zajlik a homoki gyepek rekonstrukciója, fontos területek kerültek (és kerülnek) visszaszerzésre az inváziós növényfajoktól való megszabadulás által is. Vannak olyan lepkefajok, amelyek korábban éltek itt, mára azonban eltűntek a területről.

A veszteséglistát minden bizonnyal a díszes medvelepke (*Arctia festiva*) vezeti, melyet legalább két évtizede nem sikerült megfigyelni a térségben. Megvan viszont még – helyenként jelentősebb egyedszámban is – a barna medvelepke (*Hyphoraia aulica*), a foltos medvelepke (*Chelis maculosa*), a csíkos molyszövő (*Coscinia striata*) és még több más, egyébként lokális és ritka faj. Térségünkben csak itt található meg a fokozottan védett vörös csüngőlepke (*Zygaena laeta*), valamint a vasvirág-csuklyásbagoly (*Cucullia xeranthemi*), ám mind közül talán a legfeltűnőbb a zöld buckabagoly (*Staurophora celsia*). A nyárvégi nappalilepke-fauna egyik domináns faja itt a közönséges szemeslepke (*Arethusana arethusana*), mely a térség száraz gyepek élőhelyein csak igen-igen szórványosan fordul elő (pl. Bécsi-domb, hansági viperás dombok), viszont az alföldi homokvidékek egyik jellemző faja, a homoki szemeslepke (*Hipparchia statilinus*) a hosszas keresés ellenére sem került elő, ugyanúgy, mint ahogyan a homoki csuklyásbagoly (*Cucullia balsamitae*) sem.

Sandsteppen der Kleinen Ungarischen Tiefebene

Das heute schon stark zerstückelte und teilweise umgewandelte Sandgebiet, der sich von Koroncó über Győr bis Gönyű und ein wenig noch weiter erstreckt, bereichert unsere Schmetterlingsfauna mit eigenartigen Elementen. An bedeutend großen Gebieten findet die Rekonstruktion der Sandsteppenstatt, wichtige Standorte wurden und werden von invasiven Arten befreit, es gibt aber Arten, die früher hier gelebt haben, inzwischen aber vom Gebiet verschwunden sind.

Der Tabellenerster in der Schadensliste ist höchstwahrscheinlich der Englische Bär (*Arctia festiva*), der bereits seit mindestens zwei Jahrzehnten nicht in der Region beobachtet werden konnte. Dafür sind die folgende Arten, an manchen Standorten sogar in bedeutender Populationszahl noch vorhanden: die Hofdame (*Hyphoraia aulica*), der Schwarzgefleckte Bär (*Chelis maculosa*), der Strifenbär (*Coscinia striata*) und andere, sonst lokale und seltene Arten. In unserer Region können die streng geschützte Widderchen-Art *Zygaena laeta* bzw. der Dunkelgraue Goldaster-Mönch (*Cucullia xeranthemi*) nur hier beobachtet werden, die auffälligste dieser Gruppe ist aber wohl die Malachiteule (*Staurophora celsia*). Eine dominante Art der Schmetterlingsfauna im Spätsommer ist der Rotbindige Samtfalter (*Arethusana arethusana*), der in den trockenen Lebensräumen der Region nur vereinzelt vorkommt (z. B. Bécsi-domb, leichte Hügel im Hanság). Eine typische Art der Sandgebiete des Tieflands, der Esenfarbige Samtfalter (*Hipparchia statilinus*), ist trotz langer Suche nicht zum Vorschein gekommen, genau wie *Cucullia balsamitae*.

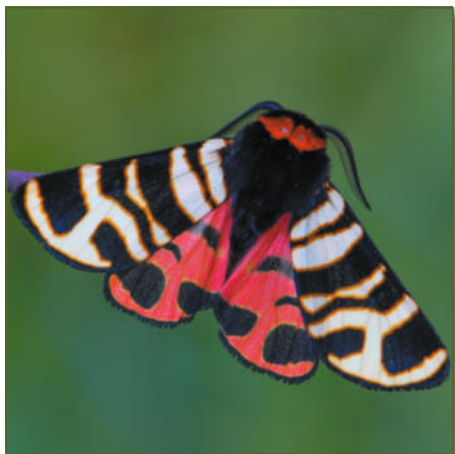
Nyílt homokpuszta (Gönyű)
Offener Sandrasen (Gönyű)

Fotó: Barna Csilla

Mélyebb fekvésű, üdébb homoki gyep (Gönyű)
Tiefer gelegener, feuchterer Sandrasen (Gönyű)

Fotó: Ambrus András

Arctia festiva

Fotó: Káldi József

Chelis maculosa

Hadena irregularis

Hadena compta

Hyphoraia aulica

Euxoa seliginis

Fotók: Ambrus András

Soproni-hegység

Az egész térség különleges és egyedülálló színfoltját adja a Soproni-hegység, sajátos, savanyú talajokon kialakult erdőtársulásaival és telepített fenyves állományaival, illetve a hozzájuk kapcsolódó lepkeegyüttesekkel. Noha a hegység lepkéivel már eddig is több tanulmány foglalkozott, néhány markáns vonásra érdemes itt is utalni. Különösen érdekes a pionír társulásokhoz kapcsolódó, hazai viszonylatban többnyire hegyvidéki elterjedést mutató fajok jelenléte. Ezek többsége nyír (*Betula* spp.), éger (*Alnus* spp.), rezgő nyár (*Populus tremula*) és kecskefűz (*Salix caprea*) tápnövényekhez ragaszkodik, pl. a nagy nyárfalepke (*Limenitis populi*), a nagy színjátszólepke (*Apatura iris*), a nagy nappali-araszoló (*Archiearis parthenias*), a nyírfa-ősziaraszoló (*Epirrita autumnata*) és még sok más, korábban említett faj. Szintén többnyire hegyvidéki elterjedésűek nálunk a különböző vízgazdálkodású, savanyú, kilúgozott talajú élőhelyekhez kötődő csarabos, áfonyás (vaccinietális) elemek, mint pl. a csokoládészínű karcsúbagoly (*Hypena crassalis*), a porfírbagoly (*Lycophotia porphyrea*) vagy a csarabos-fésűsbagoly (*Xestia castanea*). A zöld hegyibagoly (*Anaplectoides prasina*) szintén vaccinietális elem, de más tápnövényt is elfogyaszt, így – noha a Soproni-hegységben jellemző az előfordulása – örömkre megkerült az Észak-Hanságban is. Ugyancsak a hegyvidéki jelleget hangsúlyozzák a bükkös zóna szurdokvölgyeinek elegyfajfajaihoz és magaskórós társulásaihoz kötődő lepkefajok, mint például a hegyiszilfa-araszoló (*Venusia blomeri*), a nagy fehérsávoslepke (*Neptis rivularis*), a foltos aranybagoly (*Autographa bractea*), az i-betűs aranybagoly (*A. jota*), a kökény-tarkaaraszoló (*Eulithis prunata*), a sárgarácsos araszoló (*Eustroma reticulata*), a feketesávú faaraszoló (*Alcis bastelbergeri*), az olajzöld levélaraszoló (*Colostygia olivata*) vagy a keskenyszárnyú hegyibagoly (*Lasionycta proxima*). Szintén a hegyvidéki jelleget hangsúlyozzák a Kárpát-medencében azok a fenyőkhöz (mint tápnövényhez) és fenyvesekhez (mint élőhelyhez) ragaszkodó fajok, melyek a széles körben telepített fenyőültetvényeket nem követték az alacsonyabb domb- és síkvidéki területekre, pl. a tarka fenyőbagoly (*Panthea coenobita*) vagy a nagyfoltú faaraszoló (*Peribatodes secundaria*).

Érdemes egy gondolat erejéig a szilfákhoz (*Ulmus* spp.) – akár mint síkvidéki elegyfajfajhoz, szegélytársulások cserjéseire vagy keményfás ligeterdők, illetve hegyvidéki bükkösök elegyfajához – kötődő lepkefajoknál elidőzni, hiszen ezek a fajok többnyire más tápnövényt nem fogyasztanak, illetve a szíleken is ritkán táplálkoznak széles táplálékspektrumú fajok. Az általános talajvízsüllyedés és szárazodás miatt sokfelé tapasztalható pusztulásuk, többnyire a kárláncolat végén levő kéregszúfajok (*Scolytus* spp.) és a velük összefüggésben levő kórokozó gombák miatt, így a hozzájuk kötődő lepkefajok helyzete is egyre nehezebbé válik. Több ritka és védett fajt is találunk köztük, így a már korábban említett szilfa-púposzövő (*Dicranura ulmi*), a w-betűs csücsköslepke (*Satyrion w-album*), a kétfoltos szilbagoly (*Meganephria bimaculosa*), a háromjegyű araszoló (*Eilicrinia trinotata*) és a hegyiszilfa-araszoló (*Venusia blomeri*).

Das Ödenburger Gebirge

Eine einmalige Besonderheit der Region ist das Ödenburger Gebirge mit seinen Mischwäldern auf saurem Boden und den angepflanzten Nadelholzbeständen, bzw. den damit verbundenen Schmetterlingsgesellschaften. Obwohl mehrere lepidopterologische Untersuchungen im Gebirge durchgeführt wurden, ist es dennoch wert, einige Merkmale zu erwähnen. Besonders interessant ist die Anwesenheit der an Pioniergesellschaften gebundenen Arten, die in Ungarn hauptsächlich im Gebirge auftauchen. Die Mehrheit deren halten sich an Birken, (Ulmen), Espen und Salweide als Futterpflanze, wie z.B. der Große Eisvogel (*Limenitis populi*), der Große Schillerfalter (*Apatura iris*), das Große Jungfernkind (*Archiearis parthenias*), der Birken-Moorwald-Herbstspanner (*Epirrita autumnata*) und andere, früher schon erwähnte Arten. Die sogenannten vaccinietales Elemente, die an saurem, entkalkten Boden mit Heidekraut und Heidelbeere gebunden sind, sind bei uns meistens im Gebirge verbreitet, wie z. B. die Heidelbeer-Schnabeule (*Hypena crassalis*), die Kleine Heidekratueule (*Lycophotia porphyrea*), oder die Ginsterheiden-Bodeneule (*Xestia castanea*). Die Grüne Heidelbeereule (*Anaplectoides prasina*), zählt auch zu den vaccinietales Elementen, ernährt sich aber auch von anderen Futterpflanzen, so wurde sie – obwohl ihr Vorkommen im Ödenburger Gebirge typisch ist – auch im Nord-Hanság gefunden! Der Gebirgscharakter wird durch die Arten verstärkt, die an Mischbaumarten oder Hochstaudenfluren in den Kluften der Buchenzone gebunden sind, wie der Bergulmen-Spanner (*Venusia blomeri*), der Schwarze Trauerfalter (*Neptis rivularis*), die Silberblatt-Silbereule (*Autographa bractea*), die Jota-Silbereule (*Autographa jota*), der Dunkelbraune Haarbüschelspanner (*Eulithis prunata*), der Netzspanner (*Eustroma reticulata*), Bastelbergers Rindenspanner (*Alcis bastelbergeri*), der Olivgrüne Bindenspanner (*Colostygia olivata*), oder die Graue Bergaseneule (*Lasionycta proxima*). Der Gebirgscharakter im Karpatenbecken wird auch durch die Arten unterstrichen, die an Nadelgehölzen als Futterpflanze und an Nadelwäldern als Lebensraum gebunden sind. Diese, wie z. B. die Klosterfrau (*Panthea coenobita*) oder der Nadelholz-Rindenspanner (*Peribatodes secundaria*) haben die Nadelgehölzplantagen nicht in das Tiefland und in niedrigere Gebiete verfolgt.

Es lohnt sich einige Gedanken den an Ulmen (*Ulmus* spp.) gebundenen Schmetterlingsarten zu widmen, denn diese Arten besuchen andere Futterpflanzen meistens nicht, und an Ulmen füttern auch selten Schmetterlinge mit breitem Futterspektrum. Die Ulmen können als Mischarten sowohl in Wäldern der Tiefebene, als auch im Waldmantel, in Auenwäldern und Buchenwäldern auftreten. Wegen der generellen Grundwasserabsenkung und Austrocknung kann ihr Untergang an vielen Standorten beobachtet werden (das Baumsterben wird meistens von den am Ende der Schadenlawine stehenden Borkenkäferarten (*Scolytus* spp.), oder von den mit ihnen in Verbindung stehenden pathogenen Pilzen verursacht), dies erschwert auch die Situation der an die Ulmen gebundenen Schmetterlinge. Viele seltene und geschützte Arten sind dadurch betroffen: so der schon erwähnte Ulmenspinner (*Dicranura ulmi*), der Ulmen-Zipfelfalter (*Satyrrium w-album*), *Meganephria bimaculosa*, *Eilicrinia trinotata* und der Bergulmen-Spanner (*Venusia blomeri*).

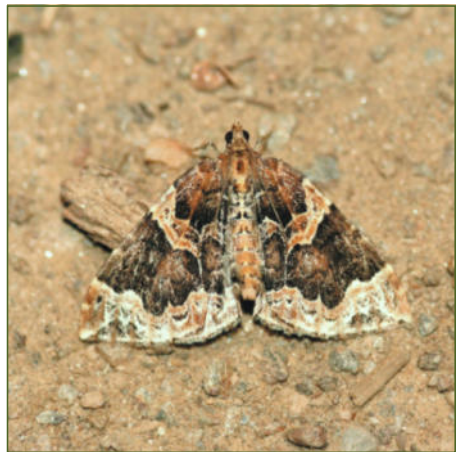
Elegyes nyíres állomány
Mischwald mit Birken

Fotó: Barna Csilla

Bükkös

Fotó: Ambrus András

Eulithis prunata

Anaplectoides prasina

Colostygia olivata

Eilicrinia trinotata

Meganephria bimaculosa

Fotók: Ambrus András

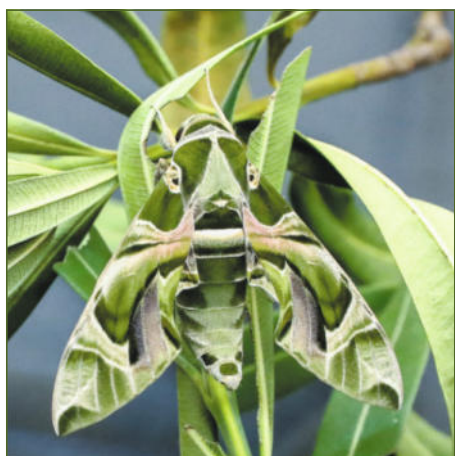
Vándorlepkék

A jellemzően mediterrán, illetve óvilági szubtrópusi, trópusi elterjedéssel rendelkező vándorlepkék gyakran megfigyelhetők a Fertő és a Hanság térségében. A száraz, meleg nyarakat az üdébb északi területeken vészeli át, sokszor itt szaporodnak, és a kikelő egyedek térnek vissza a déli területekre. Egyes fajaik rendszeresen, nagy egyedszámban vándorolnak, másokat a klíma rövid távú változása befolyásol. Gyakran látható fajok például az Atalanta-lepke (*Vanessa atalanta*), valamint a bogáncslepke (*V. cardui*). Mindkét fajra jellemző, hogy már kora tavasszal megjelennek, és csak az első fagyok megjelenésével vándorolnak délre. Szintén egészen novemberig találkozhatunk az egyre ritkább halálfejes szenderrel (*Acherontia atropos*), amely Afrikában és Ázsia délnyugati részén őshonos. Rajta kívül sok más szenderfaj is gyakran vándorol, ami erőteljes szárnyuknak és nagy méreteiknek is köszönhető. Ilyen ritkán előforduló szenderfajok az afrikai oleanderszender (*Daphnis nerii*) és a sávós szender (*Hyles livornica*). Gyakoribb fajok közé tartozik a nappal virágok körül lebegő és táplálkozó kacsafarkú szender (*Macroglossum stellatarum*), melyet könnyen megfigyelhetünk a kerti virágágyások körül is, valamint a szürkületkor repülő folyófűszender (*Agrius convolvuli*). Már szinte teljesen meghonosodott az egykor igen ritka ibolyásbarna vándorbagoly (*Dysgonia algira*), a déli folyófűbagoly (*Aedia leucomelas*) és a gyapottok-bagoly (*Helicoverpa armigera*), viszont még mindig ritkaságnak számít a barnasávós vándorbagoly (*Grammodes stolida*) és a déli aranybagoly (*Chrysodeixis chalcites*). A vándorlepkék között nemcsak nagy termetű, erőteljes röptű lepkék fordulnak elő, találkozhatunk kis méretű fajokkal is. Ilyenek például egyes bagolylepkék (*Noctuidae*), mint a gammabagoly (*Autographa gamma*) vagy az araszolók (*Geometridae*) közé tartozó vándoraraszoló (*Orthonama obstipata*). Bizonyos, hogy nem tértünk ki a térség minden egyes jellemző vonására és néhány védett faj is kimaradt a felsorolásból, ám igyekeztünk a kiadvány keretei közt a lehető legtöbbet megmutatni a lepkéken keresztül a terület természeti értékeinek gazdagságából.

Wanderfalter

Oft können Wanderfalter aus den mediterranen, tropischen und subtropischen Zonen in der Umgebung des Neusiedler Sees und des Hanság beobachtet werden. Im Sommer fliegen sie nach Norden um die heiße, trockene Periode zu überleben. Oft brüten sie auch hier, und die ausschlüpfende, nächste Generation kehrt wieder nach Süden zurück. Einige Arten wandern regelmäßig, in großen Schwärmen, andere werden von kurzfristigen Veränderungen des Klimas beeinflusst. Oft zu erblickende Arten sind zum Beispiel der Admiral (*Vanessa atalanta*) und der Distelfalter (*V. cardui*). Beide Arten erscheinen schon im frühen Frühling, und wandern erst nach der ersten Fröste nach Süden. Ebenfalls bis November können wir den immer seltener werdenden Totenkopfschwärmer (*Acherontia atropos*) treffen. Er ist in Afrika und in Vorderasien heimisch. Außer ihm wandern noch viele andere Schwärmerarten dank ihrer Körpergröße und kräftigen Flügel. Zu den selten vorkommenden Schwärmerarten gehören der Oleanderschwärmer (*Daphnis nerii*) und der

Linien Schwärmer (*Hyles livornica*). Öfters können wir das Taubenschwänzchen (*Macroglossum stellatarum*) tagsüber in Blumenbeeten vor den Blüten im Schwirrflug sehen. In der Abenddämmerung fliegt der Windenschwärmer (*Agrius convolvuli*). Vor einigen Jahrzehnten war die Tölpeleule (*Grammodes stolidus*) noch eine sehr seltene, faunistische Neuheit, heute findet man sie immer häufiger in den kühleren Gegenden, wie auch im Hanság. Ihre nahe Verwandte, die Dunkelbraune Brombeereule (*Dysgonia algira*) ist häufig geworden, die Baumwoll-Kapseleule zählt schon zu den allgemeinen Arten. Die Leucomelas-Eule (*Aedia leucomelas*) kommt auch nicht selten vor, obwohl sie vor einigen Jahren in Ungarn noch unbekannt war. Die Tomaten-Goldeule (*Chrysodeixis chalcites*) taucht ebenfalls immer häufiger auf. Zu den Wanderfaltern zählen nicht nur große, kräftig fliegende Schmetterlinge, es sind auch einige kleinere Arten unter ihnen, wie zum Beispiel die Gammaeule (*Autographa gamma*), oder der Wandernde Blattspanner (*Orthonama obstipata*). Sicherlich haben wir nicht alle Charakterzüge der Region abgedeckt, und einige geschützte Arten fehlen von der Liste, wir haben aber versucht, durch Schmetterlinge so viel wie möglich über den Reichtum der Naturwerte der Region zu präsentieren.

Daphnis nerii

Daphnis nerii

Fotók: Szinetár Csaba

Dysgonia algira

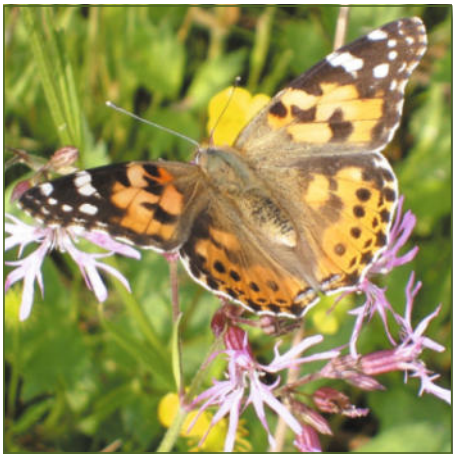
Fotó: Ambrus András

Grammodes stolidus

Aedia leucomelas

Vanessa cardui

Chrysodeixis chalcites

Fotók: Ambrus András

A kimutatott természetvédelmi jelentőségű fajok listája és védettségi státusza

Liste und Schutzstatus der nachgewiesenen Arten von Naturschutzbedeutung

Védettség Naturschutz z-status		Tudományos név Wissenschaftlicher	Magyar név Ungarischer Name	HUF	Oldal/Seite
Zygaenidae - csüngőlepkefélék					
1	FV	Zygaena laeta	vörös csüngőlepke	100.000	
Pyraustidae - tűzmolyfélék					
2	V	Ostrinia palustralis	mocsári tűzmoly	5.000	
Lasiocampidae - szövőfélek					
3	V	Eriogaster catax	sárga gyapjasszövő	5.0000	
4	V	Eriogaster lanestris	tavaszi gyapjasszövő	10.000	
5	V	Eriogaster rimicola	vörhenyes gyapjasszövő	10.000	
Lemoniidae - ősziszövőfélek					
6	V	Lemonia dumi	sávós pohók	10.000	
Endromidae - tarkaszövőfélek					
7	V	Endromis versicolora	tarkaszövő	5.000	
Sphingidae - szenderfélek					
8	V	Acherontia atropos	halálfejes lepke	10.000	
9	V	Marumba quercus	tölgyfászender	10.000	
10	V	Hemaris tityus	pöszsorszender	10.000	
11	V	Proserpinus proserpina	törpeszender	5.0000	
12	V	Hyles galii	galajszender	5.000	
Saturniidae - pávaszemessz övő-félék					
13	V	Saturnia pavonia	kis pávaszem	10.000	
14	V	Saturnia pyri	nagy pávaszem	5.0000	

Védettség Naturschutz z-status		Tudományos név Wissenschaftlicher	Magyar név Ungarischer Name	HUF	Oldal/Seite
15	V	Aglaia tau	t-betűs pávaszem	5.000	
Geometridae - araszolófélék					
16	V	Archiearis parthenias	nagy nappaliaraszoló	10.000	
17	V	Archiearis notha	vörhenyes nappaliaraszoló	5.000	
18	V	Archiearis puella	kis nappaliaraszoló (kis tavasziaraszoló)	5.000	
19	V	Entephria caesiata	szürke hegyi araszoló	10.000	
20	V	Rheumaptera undulata (Hydria undulata)	hullámvonalas araszoló	5.000	
21	V	Chesias legatella	szürkés zanótaraszoló	10.000	
22	V	Odezia atrata	fekete araszoló	10.000	
23	V	Discoloxia blomeri	szilfaaraszoló	10.000	
24	FV	Chondrosoma fiduciarium	magyar ősziaraszoló	10.0000	
25	V	Paraboarmia viertlii	magyar faaraszoló	5.000	
26	V	Chariaspilates formosarius	pompás lápiaraszoló (lápi tarkaaraszoló)	10.000	
27	V	Perconia strigillaria	fehérszárnyú aranyaraszoló	10.000	
Notodontidae - púposzövő félék					
28	V	Dicranura ulmi	szilfa-púposzövő	5.000	
29	V	Furcula bicuspis	apáca-púposzövő	5.000	
30	V	Leucodonta bicoloria	aranyfoltos púposzövő	10.000	
31	V	Drymonia velitaris	hegyi púposzövő	10.000	
32	V	Pheosia gnoma	nyírfa-púposzövő	5.000	
33	V	Odontosia carmelita	barátka-púposzövő	10.000	
Noctuidae - bagolylepkefélék					
34	V	Idia calvaria	sárgafoltú kuszabagoly	5.000	
35	V	Polypogon gryphalis	láterdei karcsúbagoly	5.000	
36	V	Ocneria rubea	rőt gyapjaslepke	10.000	

Védettség Naturschutz z-status		Tudományos név Wissenschaftlicher	Magyar név Ungarischer Name	HUF	Oldal/Seite
37	V	Euplagia quadripunctaria	csíkos medvelepke	5.000	
38	V	Tyria jacobaeae	jakabfű-lepke	5.000	x
39	V	Catocala fraxini	kék övesbagoly	5.000	
40	V	Diachrysia chryson	nagyfoltú aranybagoly	5.0000	
41	V	Diachrysia zosimi	vérű-aranybagoly (nemes aranybagoly)	5.0000	
42	V	Lamprotes c-aureum	c-betűs aranybagoly	5.0000	
43	V	Autographa jota	i-betűs aranybagoly	10.000	
44	V	Autographa bractea	aranyfoltú aranybagoly	10.000	
45	V	Shargacucullia gozmanyi	Gozmány-csuklyásbagoly	10.000	
46	V	Shargacucullia prenanthis	tavaszigörvélyű-csuklyásbagoly	5.000	
47	V	Cucullia argentea	ezüsfoltos csuklyásbagoly	10.000	
48	V	Cucullia chamomillae	székfű-csuklyásbagoly	5.000	
49	V	Cucullia xeranthemi	vasvirág-csuklyásbagoly	10.000	
50	V	Cucullia tanaceti	vonalkás csuklyásbagoly	5.000	
51	V	Schinia cognata	nyúlparéj-nappalibagoly	5.000	
52	V	Mormo maura	gyászbagoly	5.000	
53	V	Staurophora celsia	buckabagoly	5.000	
54	V	Phragmatiphila nexa	lángszínű nádibagoly	5.0000	
55	V	Oria musculosa	szalmasárga búzabagoly	10.000	
56	V	Apamea syriaca	Tallós-dudvabagoly	5.000	
47	V	Orbona fragariae	óriás-télibagoly	5.000	
58	V	Scotochrosta pulla	sötét őszibagoly	5.000	
59	V	Dichagyris candelisequa	szigonyos földibagoly	10.000	x

Védettség Naturschutz z-status		Tudományos név Wissenschaftlicher	Magyar név Ungarischer Name	HUF	Oldal/Seite
60	V	Euxoa decora	selymes földibagoly	10.000	
61	V	Lycophotia porphyrea	porfirbagoly	10.000	x
62	V	Xestia sexstrigata	hatcsíkú földibagoly	10.000	
63	V	Naenia typica	hálózatos sóskabagoly	5.000	
Hesperiidae - busalepkéfélék					
64	V	Heteropterus morpheus	tükrös busalepke	10.000	
65	V	Spialia sertorius	lápi busalepke (nyugati törpebusalepke)	10.000	
Papilionidae - pillangófélék					
66	V	Zerynthia polyxena	farkasalmalepke	5.0000	
67	V	Parnassius mnemosyne	kis apollólepke	5.0000	
68	V	Iphiclides podalirius	kardoslepke	10.000	
69	V	Papilio machaon	fecskefarkú lepke	10.000	
Pieridae - fehérlepkéfélék					
70	V	Gonepteryx rhamni	citromlepke	5.000	
71	V	Leptidea morsei	keleti mustárlepke	5.0000	
Lycaenidae - boglárkalepke -félék					
71	V	Lycaena dispar	nagy tűzlepke	5.0000	
72	V	Lycaena thersamon	kis tűzlepke	10.000	x
73	V	Lycaena hippothoe	havasi tűzlepke	5.0000	
74	V	Neozephyrus quercus	tölgyfalepke	5.000	
75	V	Thecla betulae	nyírfa-csücsköslepke	5.000	
76	V	Satyrium w-album	szilfa-csücsköslepke	10.000	
77	V	Satyrium pruni	szilvafa-csücsköslepke	5.000	
78	V	Satyrium spini	kökény-csücsköslepke	10.000	
79	V	Satyrium ilicis	tölgyfa-csücsköslepke	10.000	
80	V	Cupido alcetas (Everes alcetas)	palakék boglárka	5.000	x
81	V	Cupido decolorata (Everes decolorata)	fakó boglárka	5.000	x
82	V	Glaucopsyche alexis	nagyszemes boglárka	5.000	

Védettség Naturschutz z-status		Tudományos név Wissenschaftlicher	Magyar név Ungarischer Name	HUF	Oldal/Seite
83	V	Maculineaalcon (Phengarisalcon)	szürkés hangyaboglárka 4	50.000	
84	V	Maculinea nausithous (Phengaris nausithous)	sötét hangyaboglárka (zanótboglárka)	50.000	
85	V	Maculinea teleius (Phengaris teleius)	vérfű-hangyaboglárka	50.000	
86	V	Aricia agestis	szerecsenboglárka	5.000	
Nymphalidae - tarkalepkefélék					
87	V	Libythea celtis	csőröslepke	5.000	
88	FV	Limenitis populi	nagy nyárfalepke	100.000	
89	V	Limenitis camilla	kis lonclepke	10.000	
90	V	Neptis rivularis	nagy fehérsávoslepke	10.000	
91	V	Neptis sappho	kis fehérsávoslepke	10.000	
92	V	Argynnis paphia	nagy gyöngyházlepke	5.000	
93	V	Argynnis pandora	zöldes gyöngyházlepke	5.000	
94	V	Brenthis daphne	málna-gyöngyházlepke	5.000	
95	V	Brenthis hecate	rozsdaszínű gyöngyházlepke	5.000	x
96	V	Boloria euphrosyne	árvácska- gyöngyházlepke	5.000	
97	V	Boloria selene	fakó gyöngyházlepke	10.000	
98	V	Apatura ilia	kis színjátszólepke	10.000	
99	V	Apatura iris	nagy színjátszólepke	5.0000	
100	V	Euphydryas maturna	díszes tarkalepke	5.0000	
101	V	Melitaea diamina	kockás tarkalepke	10.000	
102	V	Melitaea trivia	kis tarkalepke	5.000	
103	V	Melitaea aurelia	recés tarkalepke	10.000	x
104	V	Melitaea britomartis	barnás tarkalepke	10.000	x
105	V	Nymphalis io (Inachis io)	nappali pávaszem	5.000	
106	V	Nymphalis urticae (Aglais urticae)	kis rókalepke	50.000	
107	V	Nymphalis polychloros	nagy rókalepke	10.000	

Védettség Naturschutz- status		Tudományos név Wissenschaftlicher	Magyar név Ungarischer Name	HUF	Oldal/Seite
108	V	Nymphalis antiopa	gyászlepke	5.0000	
109	V	Nymphalis c- album (Polygonia c- album)	c-betűs lepke	5.000	
110	V	Vanessa atalanta	atalantalepke	5.000	
111	FV	Lopinga achine	sápadt szemeslepke	100.000	
112	FV	Coenonympha oedippus	ezüstsávós szénalepke	250.000	
113	V	Erebia medusa	tavaszi szerecsenlepke	5.000	
114	V	Hipparchia semele	barna szemeslepke	10.000	
115	V	Arethusana arethusa	közönséges szemeslepke	5.000	

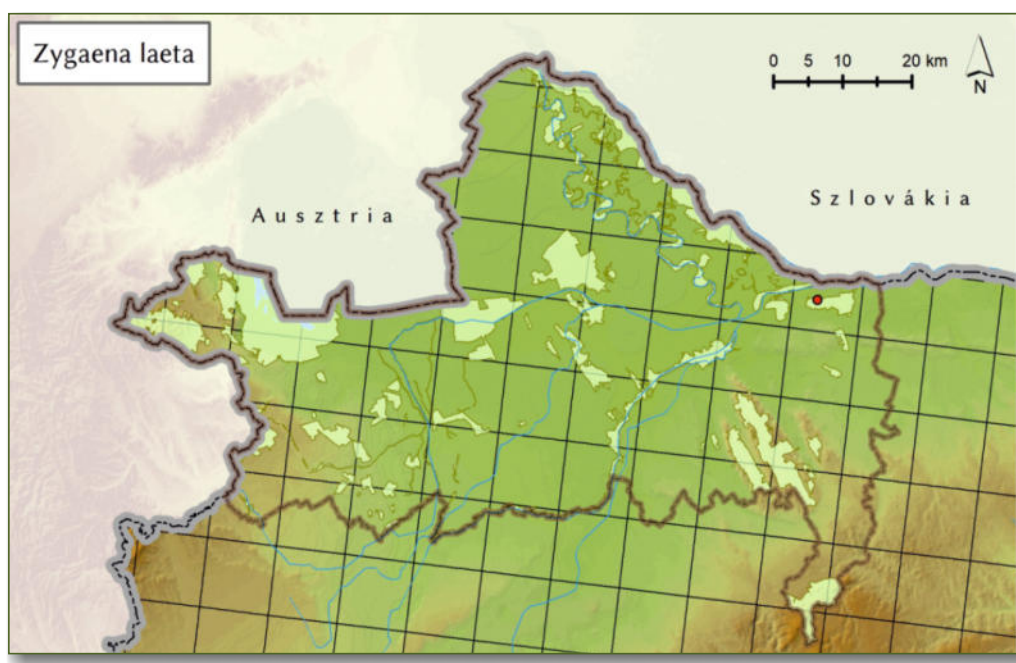
A természetvédelmi jelentőségű fajok bemutatása

Arten von Naturschutzbedeutung

Család: *Zygaenidae* - csüngőlepkefélék

Zygaena laeta (HÜBNER, 1790)

vörös csüngőlepke

Leírás:

Elülső szárnyán a vörös foltok összefolynak, így a vörös szín aránya nagyobb, mint a sötét alapszíné. Potrohán széles vörös gyűrű van, alulról szinte teljesen vörös, „gallérja” is ugyanilyen színű, lábai világosak.

Élőhelyi igény:

Nálunk homokvidékeken, homokpusztákon, száraz homoki gyepeken fordul elő. Tápnövényei közt az irodalomban a mezei iringó (*Eryngium campestre*) szerepel.

Előfordulás:

A gönyői homokvidéken alacsony egyedszámban, de rendszeresen megfigyelhető, többször előkerült a BCE (Butterfly Conservation Europe) transzektfelmérések során is.

Természetvédelmi vonatkozások:

Fokozottan védett faj, fennmaradása érdekében a szukcessziós folyamatok meggátlása, illetve az inváziós fajok – selyemkóró (*Asclepias syriaca*), aranyvessző (*Solidago* sp.), fehér akác (*Robinia pseudoacacia*) – elszaporodásának megakadályozása a legfontosabb.

Fotó: Szabadfalvi András

Fotó: Szinetár Csaba

Beschreibung:

An den Vorderflügeln sind breite, zusammenlaufende, rote Längsstreifen, die dominanter sind als die dunkle Grundfarbe. Der Hinterleib hat einen breiten, kräftig rot gefärbten Ring, die „Halskrause“ ist auch rot, die Beine sind hell.

Lebensraumbedarf:

Bei uns kommt der Falter in Sandgebieten, Sandsteppen, Trockenrasen vor. In der Literatur steht der Feld-Mannstreu (*Eryngium campestre*) als Futterpflanze.

Vorkommen:

Im Sandgebiet bei Gönyű wurde er in geringer Anzahl, aber regelmäßig beobachtet, mehrmals bei der BCE (Butterfly Conservation Europe) Transektuntersuchungen aufgenommen.

Naturschutzaspekt:

Er ist eine streng geschützte Art in Ungarn. Für sein Überleben ist die Verhinderung der Sukzessionsprozesse und die Beschränkung des Wachstums invasiver Arten – wie Seidenpflanze (*Asclepias syriaca*), Goldrute (*Solidago* sp.), Robinie (*Robinia pseudoacacia*) – von großer Bedeutung.

Család: Pyraustidae - tűzmolyfélék

Ostrinia palustralis (HÜBNER, 1796)

mocsári tűzmoly – Ampfer-Sumpfzünsler

Leírás:

Jellegzetes, sárga alapon rózsaszín mintás tűzmoly, még a Microlepidoptera fajokkal nem foglalkozó lepkészek által is könnyen felismerhető faj.

Élőhelyi igény:

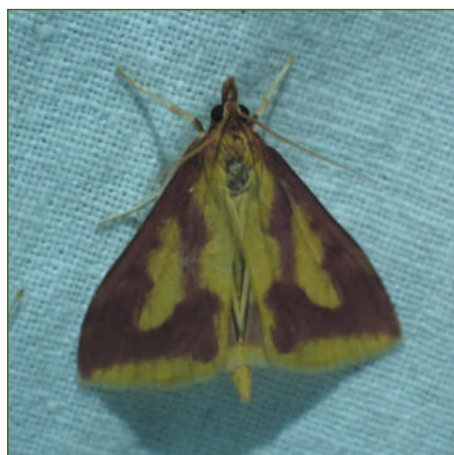
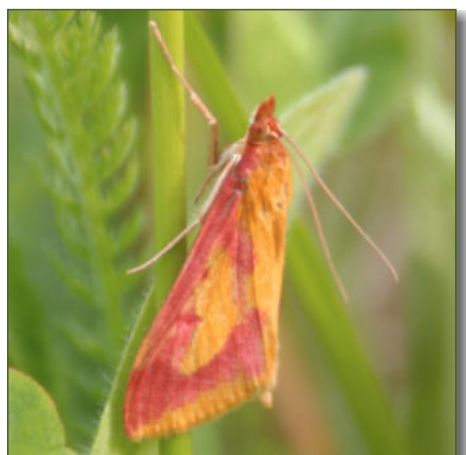
Nagyobb kiterjedésű lápterületeken fordul elő, országos viszonylatban elég ritka faj. Jelentős ismert állománya van például a Kis-Balatonnál. Hernyója lósókafajokon (*Rumex spp.*) él.

Előfordulás:

Területünkön a Fertő mellett (Fertőboz) került elő egy példánya, de bizonyosra vesszük, hogy célzott kereséssel más területekről is ki lehet mutatni jelenlétét.

Természetvédelmi vonatkozások:

Élőhelyeinek kedvező vízellátottsága létszükséglet a faj számára.

Fotók: Ambrus András

Beschreibung:

Er ist ein Zünsler mit gelber Grundfarbe und rosaroten Mustern. Auch für Lepidopterologen nicht spezialisiert auf Micro-Schmetterlinge ist sie eine leicht erkennbare Art.

Lebensraumbedarf:

Er erscheint in großflächigen Moorwiesen, in Ungarn zählt er zu den seltenen Arten. Eine bedeutende Population ist beim Kis-Balaton bekannt. Seine Raupe lebt an Rumex Arten.

Vorkommen:

In unserer Region ist ein Exemplar am Neusiedler See (in Fertőboz) gefunden worden. Wir sind sicher, dass mit einer gezielten Suche sein Vorkommen auch in anderen Standorten bewiesen werden kann.

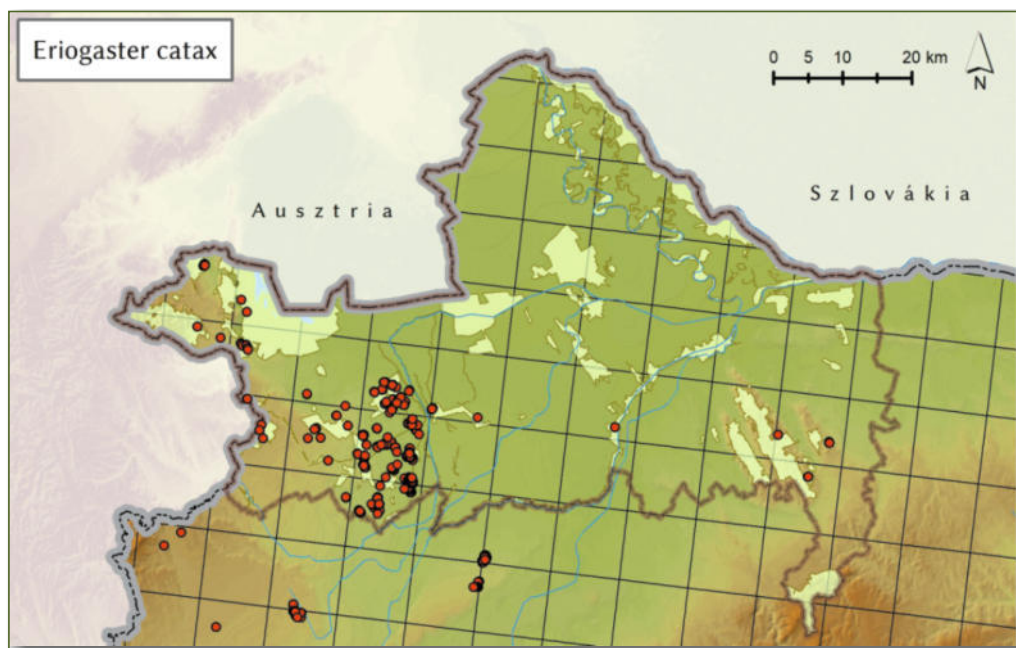
Naturschutzaspekt:

Eine günstige Wasserversorgung der Lebensräume ist notwendig für diese Art.

Család: Lasiocampidae - szövőfélek

Eriogaster catax (LINNAEUS, 1758)

sárga gyapjasszövő – Hecken-Wollafter

Leírás:

Ősszel rajzó, kisebb termetű szövőlepkénk, amelyet a mesterséges fény kevésbé vonz. Rajzási ideje rövid: szeptember vége, október eleje szokott lenni, ekkor a hímek igen sebesen repkednek a szürkületi időszakban. Még nagy egyedsűrűség esetén is igen ritkán láthatjuk a lepkéket, leggyakrabban a társasan táplálkozó hernyókkal, illetve azok szövedékével találkozhatunk. A hernyók kora tavasszal, a kökényvirágzás idején kelnek ki. A fészek szövedéke fehér, nincs rajta vörösös-barnás bevonat, homorú térbeli felület határolja, a hernyók levedlett bőrmaradványai és ürüléke van rajta. A nőtény által lerakott petecsomót vörösbarna, csíkos hatású szőrzet vonja be.

Élőhelyi igény:

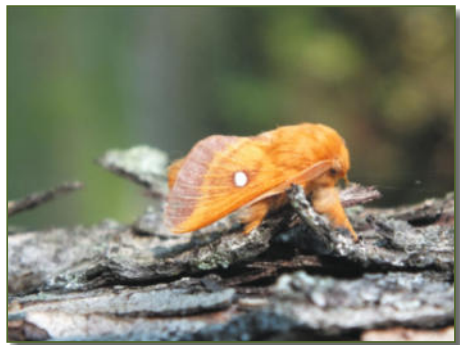
Erdőszegélyek, becserjésedő gyepek (felhagyott legelők), cserjesorok adnak otthont a fajnak. Kezdő tápnövénye kökény (*Prunus spinosa*), galagonya (*Crataegus sp.*) és vadkörte (*Pyrus sp.*) lehet, ezeken társas táplálkozást folytatnak, majd a harmadik vedlést követően szétszélednek és tápnövényt váltanak. A kis hernyók rendkívül fagyérzékenyek, a kései fagyok bármelyik stádiumban elpusztíthatják a népséget. A fiatal hernyók sötét színűek, gyakran összebújva napoznak, élénk mozgással próbálnak elijeszteni bármilyen közelítő potenciális predátort. A hernyófészkek többnyire déli kitettségekben helyezkednek el, vagy a bokor csúcsán, napos helyen vannak. A becserjésedésnek az a stádiuma a legkedvezőbb a számukra, amikor a bokrok még jól körbejárhatók, a köztük levő gyepek aránya nagyobb, mint a cserjeborítás, a bokrok magassága 1,0–1,5 m. Az ennél magasabb bokrokat nem kedvelik, a záródó cserjésekből pedig teljesen kiszorulnak.

Előfordulás:

Térségünkben a melegebb, szárazabb, cserjésedő legelőkön, esetenként gyengén sikerült erdőszegélyekben, olykor erdőszegélyeken, cserjesorokon, főként a Rábaközben, a Fertőmelléki-dombsoron és a Pannonhalmi-dombságban találhatunk kolóniákat, gyakran a tavaszi gyapjasszövő (*Eriogaster lanestris*) társaságában. Hajlamos szélsőséges populációdinamikai változásokra, olykor évekre teljesen el is tűnhet.

Természetvédelmi vonatkozások:

A korábban felhagyott legelők, gyepek cserjéltelenítési, fás növényzettől való mentesítési kötelezettsége nagy területeken erőteljesen visszaszorította a népséget. A mezsgyék, erdősavok, utakat és vízfolyásokat kísérő tövises cserjések eltűnése, beszántása ugyancsak komoly csapást mért az állományokra. Az utóbbi évek kora tavaszi felmelegedést követő fagyos időszakai pedig végképp megtizedelték a még megmaradt populációkat is, így el lehet mondani, hogy minden maradék népség megőrzésének igen nagy jelentősége lehet a faj fennmaradása szempontjából. Leginkább a fagytól védett cserjés szegélyek, lékek, kökényes-galagonyás foltjaira kell koncentrálni a faj védelme érdekében.

Fotók: Ambrus András

Fotók: Ambrus András

Beschreibung:

Er ist ein kleinwüchsiger, im Herbst schwärmender Nachtfalter. Das künstliche Licht zieht ihn weniger an. Die Schwärmzeit ist kurz, erfolgt meist Ende September bis Anfang Oktober. Zu dieser Zeit fliegen die Männchen sehr schnell in der Dämmerung. Die Imagos kann man nur sehr selten antreffen – auch bei großer Individuendichte nicht –, öfters aber die gemeinsam fütternden Raupen, oder deren Gespinst. Die Raupen schlüpfen zeitig im Frühjahr, zur Schlehdorn-Blütezeit. Das Gespinst ist weiß, hat keine rot-bräunliche Beschichtung, die Oberfläche ist konkav, es sind Häutungs- und Kotreste darauf zu sehen. Die Eier werden vom Weibchen mit den rot-bräunlichen Haaren ihres Afterbusches bedeckt.

Lebensraumbedarf:

Waldränder, verbuschte Wiesen (verlassene Weiden), Strauchreihen sind die Heimat der Art. Die erste Wirtspflanze kann Schwarzdorn (*Prunus spinosa*), Weißdorn (*Crataegus sp.*) und Wildbirne (*Pyrus sp.*) sein, an denen sie sich sozial ernähren, und nach der dritten Häutung zerstreuen sie sich und wechseln ihre Wirtspflanze. Kleine Raupen sind extrem frostempfindlich, wobei Spätfröste die Population in jedem Stadium zerstören können. Junge Raupen haben eine dunkle Farbe, sonnen sich oft aneinander gekuschelt und versuchen, jeden sich nähernden potenziellen Raubtier mit lebhafter Bewegung abzuschrecken. Der Standort der Raupennester befindet sich hauptsächlich in südlicher Lage oder oben an der Spitze des Strauches einem sonnigen Ort. Das Stadium der Verbuschung ist für sie am günstigsten, wenn die Büsche noch leicht umgehbar sind, der Grünlandanteil zwischen ihnen höher als die mit Sträuchern bedeckte Fläche ist, und die Höhe der Büsche etwa 1-1,5 m beträgt. Höhere Sträucher werden von ihnen nicht bevorzugt und sich schließendes Gebüsch meiden sie vollständig.

Vorkommen:

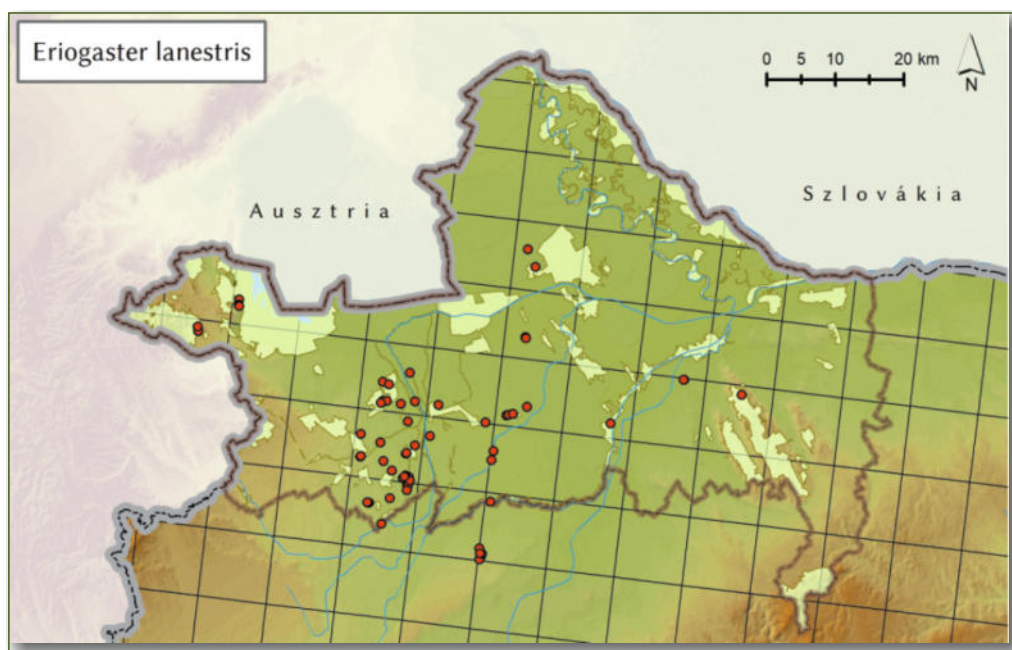
In unserer Gegend finden wir Kolonien auf wärmeren, trockeneren Weiden mit Sträuchern, manchmal schlecht bewirtschafteten Aufforstungen, selten an Waldrändern, in Strauchreihen, hauptsächlich im Rábaköz, auf dem Hügelzug Fertőmelléki-dombsor und auf den Pannonhalma-Hügeln, oft in Begleitung von *Eriogaster lanestris*. Er ist anfällig für extreme Veränderungen der Populationsdynamik und verschwindet manchmal jahrelang vollständig.

Naturschutzaspekt:

Die Verpflichtung, zuvor aufgegebene Weiden und Wiesen von Gehölzen zu befreien, hat die Population in großen Gebieten stark reduziert. Das Verschwinden und Umpflügen von Feldrainen, Waldstreifen, Dornensträuchern entlang von Straßen und Wasserläufen versetzte den Beständen ebenfalls einen schweren Schlag. Die Frostperioden nach der frühen Erwärmung im Vorfrühling in den letzten Jahren haben schließlich auch die verbleibenden Populationen dezimiert, so dass gesagt werden kann, die Erhaltung jeder einzelner verbleibenden Population für das Überleben der Art von großer Bedeutung sein kann. Die Aufmerksamkeit sollte hauptsächlich auf frostgeschützte, büschlige Kanten, Lecks und Schwarzdorn-Weißdorn-Flecken konzentriert werden, um die Art zu schützen.

Eriogaster lanestris (LINNAEUS, 1758)

tavaszi gyapjasszövő – Frühlings-Wollafter

Leírás:

Tavasszal rajzó, kisebb termetű szövőlepkénk. Leginkább társasan táplálkozó, szövedékből készült fészkekben pihenő és vedlő hernyóikkal találkozhatunk a szabadban. A hernyók fejlődése két-három hetes késéssel követi a rokon sárga gyapjasszövő (*Eriogaster catax*) hernyóinak fejlődését. A fészkek nagyobb lehet, mint a sárga gyapjasszövőé, inkább gömbölyded és gyakran vöröses-barnás bevonat van a fehér szövedéken. A kora tavasszal rajzó lepkék hímjei UV-fénnyel jól gyűjthetők. A nőstény a lerakott petecsomót egyszínű, szürkés szőrzettel vonja be.

Élőhelyi igény:

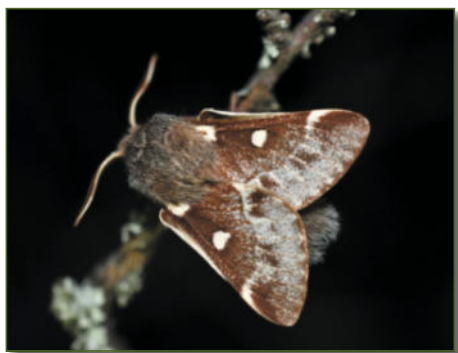
A hernyók kökényen (*Prunus spinosa*), galagonyán (*Crataegus* sp.) és cserje méretű vadkörten (*Pyrus* sp.) élnek, leginkább erdőszegélyek, becserjésedő gyepek (felhagyott legelők), cserjesorok adnak otthont a faj népességeinek. A hernyófészkek elhelyezkedése nem mutat kifejezett kitettségbeli preferenciát.

Előfordulás:

Térségünkben a melegebb, szárazabb, cserjésedő legelőkön, főként a Rábaközben, a Fertőmelléki-dombsoron, de helyenként a Hanságban, Gönyű térségében és a Pannonhalmi-dombságban is találhatunk kolóniákat, gyakran a sárga gyapjasszövő társaságában. Ez a faj is hajlamos szélsőséges populációdinamikai változásokra.

Természetvédelmi vonatkozások:

Mivel élőhelyi igénye jelentős mértékben átfed a közeli rokon sárga gyapjasszövővel, és hozzá képest olykor eltérő, máskor hasonló demográfiai változásokat produkál, így az élőhelykezelést és -fenntartást is azonos elvek szerint végezzük vagy írjuk elő.

Fotó: Patalenszki Adrienn

Fotó: Ambrus András

Beschreibung:

Diese Art ist ein im Frühling schwärmender, kleiner Nachtfalter. Meistens können wir die Raupen im Freien beim gemeinsamen Fressen, oder im sackförmigen weißen Gespinst hängend und schlüpfend beobachten. Die Entwicklung der Raupen folgt der der verwandten Art *Eriogaster catax* mit einer Verschiebung von 2-3 Wochen. Das Gespinst ist größer als das vom *E. catax*, eher ründlich und hat oft eine rotbraune Beschichtung. Die Männchen des im Frühjahr schwärmenden Falters können mit UV Licht gut gesammelt werden. Die Weibchen überdecken ihre Eier mit den langen, grauen Haaren ihres Afterbusches, um sie vor Fressfeinden zu schützen.

Lebensraumbedarf:

Die Raupen leben an Schlehdorn- (*Prunus spinosa*), Weißdorn- (*Crataegus* sp.) und Wildbirnensträuchern (*Pyrus* sp.), meist an Waldrändern, bewaldetem Grünland (verlassene Weiden), in verbuschten Geländen. Die Lage der Raupennester zeigt keine ausgeprägte Präferenz für die Exposition.

Vorkommen:

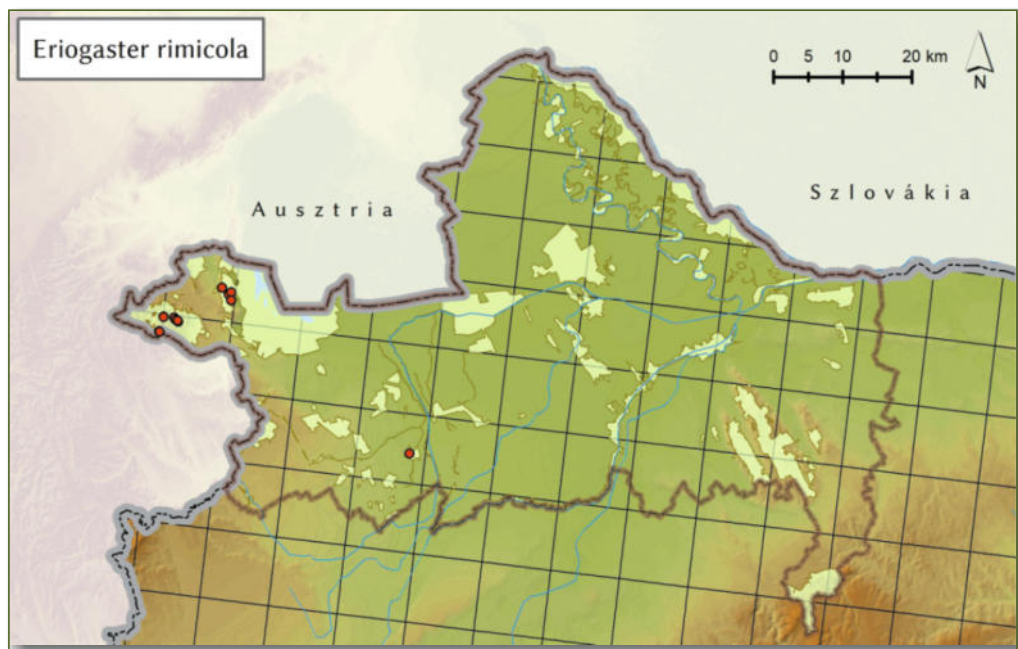
In unserer Gegend finden wir Kolonien auf wärmeren, trockeneren Weiden mit Sträuchern, manchmal schlecht bewirtschafteten Aufforstungen, selten an Waldrändern, in Strauchreihen, hauptsächlich im Rábaköz, auf dem Hügelzug Fertőmelléki-dombsor und auf den Pannonhalma-Hügeln, oft in Begleitung von *Eriogaster lanestris*. Er ist anfällig für extreme Veränderungen der Populationsdynamik und verschwindet manchmal jahrelang vollständig.

Naturschutzaspekt:

Die Verpflichtung, zuvor aufgegebene Weiden und Wiesen von Gehölzen zu befreien, hat die Population in großen Gebieten stark reduziert. Das Verschwinden und Umpflügen von Feldrainen, Waldstreifen, Dornensträuchern entlang von Straßen und Wasserläufen versetzte den Beständen ebenfalls einen schweren Schlag. Die Frostperioden nach der frühen Erwärmung im Vorfrühling in den letzten Jahren haben schließlich auch die verbleibenden Populationen dezimiert, so dass gesagt werden kann, die Erhaltung jeder einzelner verbleibenden Population für das Überleben der Art von großer Bedeutung sein kann. Die Aufmerksamkeit sollte hauptsächlich auf frostgeschützte, büschlige Kanten, Lecks und Schwarzdorn-Weißdorn-Flecken konzentriert werden, um die Art zu schützen.

Eriogaster rimicola ([DENIS & SCHIFFERMÜLLER], 1775)

vörhenyes gyapjasszövő – Eichen-Wollafter

Leírás:

Egyszínű, vörhenyes árnyalatú gyapjasszövő, egyetlen fehéres sejtvégi körfolttal az elülső szárnyon. Az imágók ősszel rajzanak, a kis termetű hímek jól csalogathatók mesterséges fénnel, de esetenként a gyengén repülő nőtények is foghatók. Hernyóik tavasszal táplálkoznak, kezdetben csoportosan tölgyeken (*Quercus spp.*), leginkább a molyhos tölgyet (*Quercus pubescens*) kedvelik. Hernyófészkekkel csak viszonylag ritkán találkozunk, inkább csak az utolsó stádiumú, bábozódni készülő példányok kerülnek szem elé.

Élőhelyi igény:

Melegkedvelő tölgyesek, karsztbokorerdők, napsütötte szegélyek.

Előfordulás:

Területünkön jelentősebb állománya eddig csak a Szárhalmi-erdőből került kimutatásra, de szórványos adatai a Rábaközéből és a Soproni-hegységből is vannak.

Természetvédelmi vonatkozások:

Maradvány molyhos tölgyes karsztbokorerdeink ligetes állapotának megőrzése, záródásának megakadályozása fontos feladat, inváziós fajokkal – mirigyes bálványfa (*Ailanthus altissima*) – szembeni védelme különösen lényeges tényező.

Fotó: Hergovits-Szép Katalin

Fotó: Ambrus András

Beschreibung:

Ein einfarbiger, rötlich gefärbter Wollraupenspinner mit einem einzelnen weißen Zellfleck am Vorderflügel. Die Imagos schwärmen im Herbst, die kleinen Männchen können mit künstlichem Licht gut angezogen werden, in einigen Fällen können aber auch schwach fliegende Weibchen gefangen werden. Ihre Raupen fressen im Frühjahr, zunächst in Gemeinschaften auf Eichen (sie bevorzugen Flaumeiche). Man kann selten auf das Gespinst treffen, nur die Exemplare des letzten Stadiums vor der Verpuppung sind manchmal zu sehen.

Lebensraumbedarf:

Wärmeliebende Eichenwälder, Flaumeichengebüsch, sonnige Waldränder.

Vorkommen:

Bisher wurde die bedeutendste Population in unserer Region nur im Szárhalom nachgewiesen, seltene Daten stammen auch aus dem Ödenburger Gebirge und dem Rábaköz.

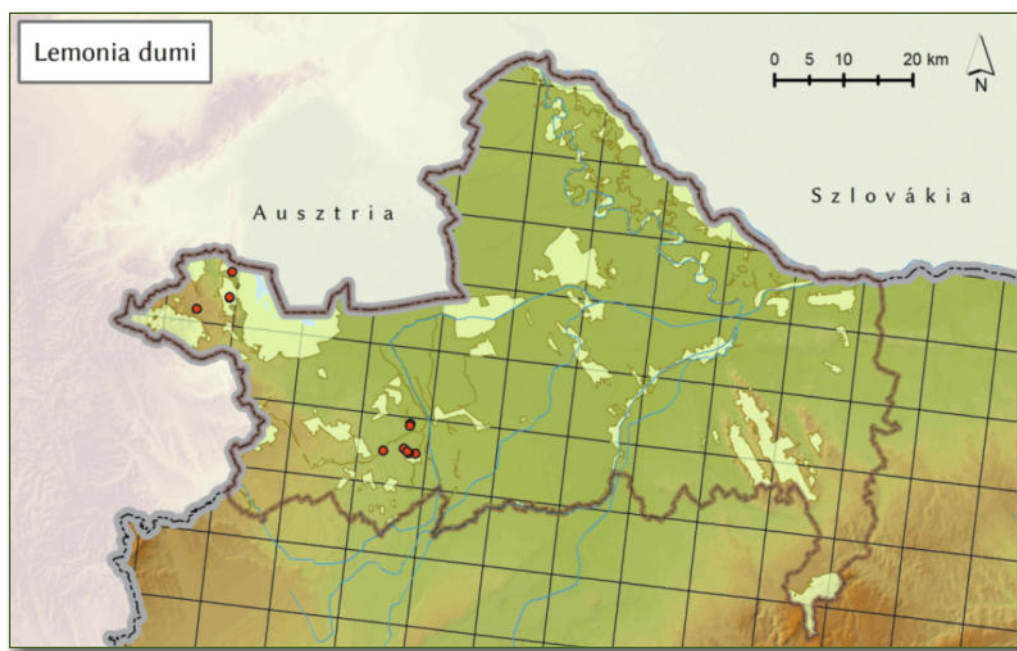
Naturschutzaspekt:

Die Erhaltung des lockeren Zustands vom restlichen Flaumeichengebüsch, die Verhinderung ihrer Schließung ist eine wichtige Aufgabe, der Schutz vor invasiven Arten – Götterbaum (*Ailanthus altissima*) – ist ein besonders wichtiger Faktor.

Család: Lemoniidae - ősziszövőfélek

Lemonia dumi (LINNAEUS, 1761)

sávós pohók – Habichtskrautspinner

Leírás:

Jellegzetes barnássárga, gyengén pikkelyezett szárnyain egy élénksárga harántsáv és szárnyközépfolt az összes mintázat. Testét dús, sárgás szőrzet borítja. Általában derült, napsütéses őszi napokon láthatjuk sebesen repülni, főként a hímeket, de a nőstény is jól repül. Ritkábban mesterséges fényre is jön, késő éjjel.

Élőhelyi igény:

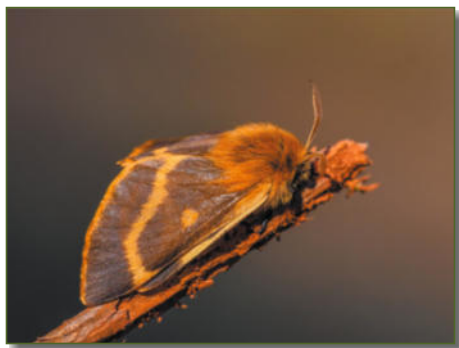
Inkább sík és dombvidékek rövid fűvű gyepes területein találkozhatunk vele, esetenként legeltetett gyepeken is. A hernyó lágyszárú, kétszikű gyepszínti növényeket fogyaszt.

Előfordulás:

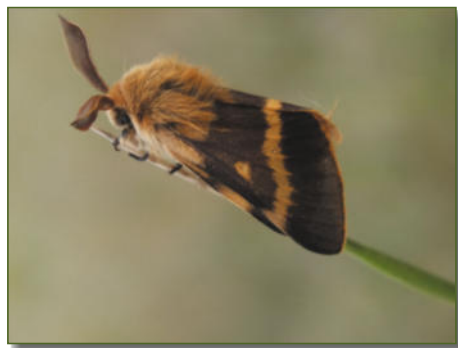
Területünkön főként a Rábaköz egyes szárazabb vagy félszáraz, fajgazdag rétjein találkozhatunk vele. Dénesfa, Himod, Gyórá térségében egyes években nagyobb egyedszámban is tapasztaltuk rajzását. Régebbi adatok Sopronból is jelezték, újabb megfigyelésünk nincs abból a térségből.

Természetvédelmi vonatkozások:

Füves területeink fönntartása, inváziós fajoktól mentes állapota fontos ennek a fajnak a fennmaradása szempontjából is.

Fotó: Káldi József

Fotó: Ambrus András

Beschreibung:

Die Flügel sind braun-gelblich, mit lehmgelber Mittelbinde, Saum und Diskoidalfleck. Der Körper ist dicht, gelblich behaart. Wir können meistens die schnell fliegenden Männchen an klaren, sonnigen Herbsttagen sehen, aber die Weibchen fliegen auch gut. Selten kommt er spät in der Nacht an das künstliche Licht.

Lebensraumbedarf:

Der Habichtkrautspinner kann meist in Kurzgraswiesen von flachen und hügeligen Gebieten gefunden werden, manchmal auf Weideflächen. Die Raupen ernähren sich hauptsächlich von den Blättern von zweikeimblättrigen Pflanzen aus der Krautschicht.

Vorkommen:

In unserer Region finden wir ihn hauptsächlich in einigen trockenen oder halbtrockenen, artenreichen Wiesen im Rábaköz. In der Umgebung von Dénesfa, Himod, Gyóra gab es in einigen Jahren in größerer Zahl Schwärmen. Die Anwesenheit in Sopron ist durch ältere Daten dokumentiert, es gibt aber keine neuen Beobachtungen von hier.

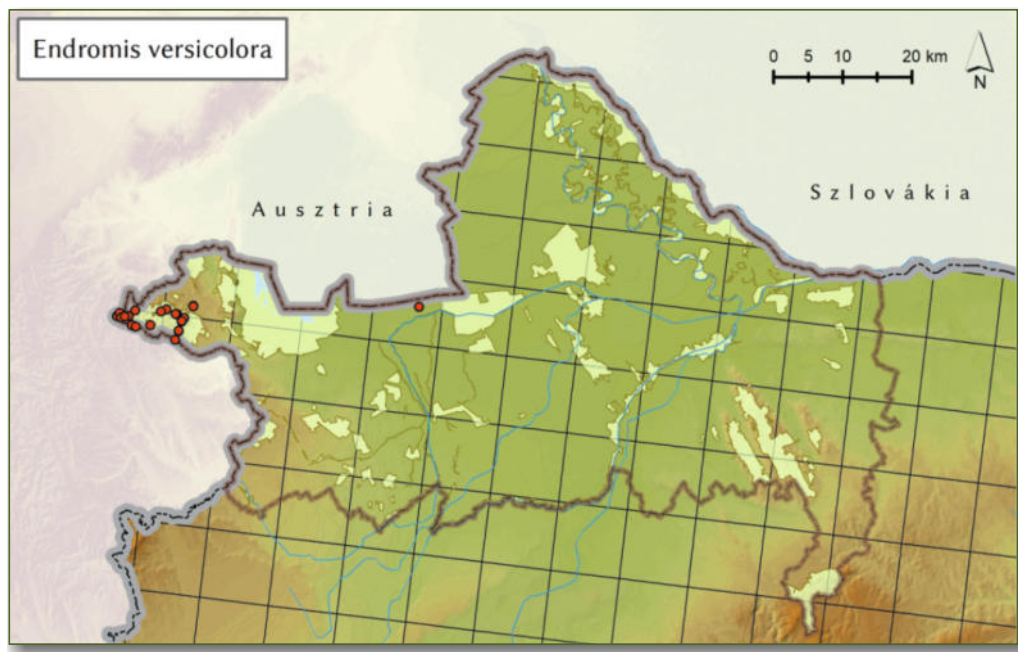
Naturschutzaspekt:

Die Erhaltung unserer Graslandschaften und die Entfernung von invasiven Arten sind für das Überleben auch dieser Art wichtig.

Család: Endromidae - tarkaszövőfélék

Endromis versicolora (LINNAEUS, 1758)

nyírfa-tarkaszövő – Birkenspinner

Leírás:

A tarkaszövők egyetlen hazai képviselőjeként – magyar nevéhez hűen – rajzolatban és színben gazdag szövőlepkék. A nőstény csak éjszaka aktív. A hím azonban nappal is repül, verőfényes időben a nyíresek környékén igen sebesen, csapongva repked, nőstény után kutatva. Ilyenkor nem egyszerű hálózattal elkapni, de az azonosításhoz szükség lehet erre, hiszen a hasonló színárnyalatú és szintén elég tarka kis pávaszem (*Saturnia pavoniella*) is ugyanebben az időszakban rajzik. Mesterséges fényre is bejön, igaz, csak a késő éjszakai órákban.

Élőhelyi igény:

Tenyészőhelyei nyíresek, olykor égeres-nyíres patak völgyek.

Előfordulás:

Területünkön eddig csak a Soproni-hegység nyíres állományából sikerült kimutatni a faj jelenlétét, ott azonban számos pontról megkerült.

Természetvédelmi vonatkozások:

A pionír erdőtársulások – jelen esetben mindenekelőtt a nyíresek – kímélete alapvető fontosságú számos más, ritka, védett faj mellett a nyírfa-tarkaszövő népességének megővése érdekében is.

Fotók: Ambrus András

Beschreibung:

Ein Spinner, als einziger Vertreter der Familie der Birkenspinners in Ungarn, der sowohl in der Zeichnung als auch in Farben sehr reich ist. Die weiblichen Falter sind nachtaktiv, die Männchen fliegen am Tag ziemlich schnell und flatternd auf der Suche nach Weibchen in lichtem Birkenwuchs. Zu dieser Zeit sind sie nicht leicht mit dem Netz zu fangen, für die Bestimmung kann dies nötig sein, weil das Kleine Pfauenauge (*Saturnia pavoniella*) mit seiner ähnlichen bunten Färbung und Zeichnung auch zur selben Zeit schwärmt. Sie fliegen aber auch nachts Lichtquellen an, obwohl in den späten Nachtstunden.

Lebensraumbedarf:

Brutstätte sind Birken, manchmal Bachtäler mit Birken und Erlen.

Vorkommen:

Bisher wurde das Vorkommen der Art nur in den Birkenbeständen des Ödenburger Gebirges in unserer Region festgestellt, dort aber an mehreren Stellen.

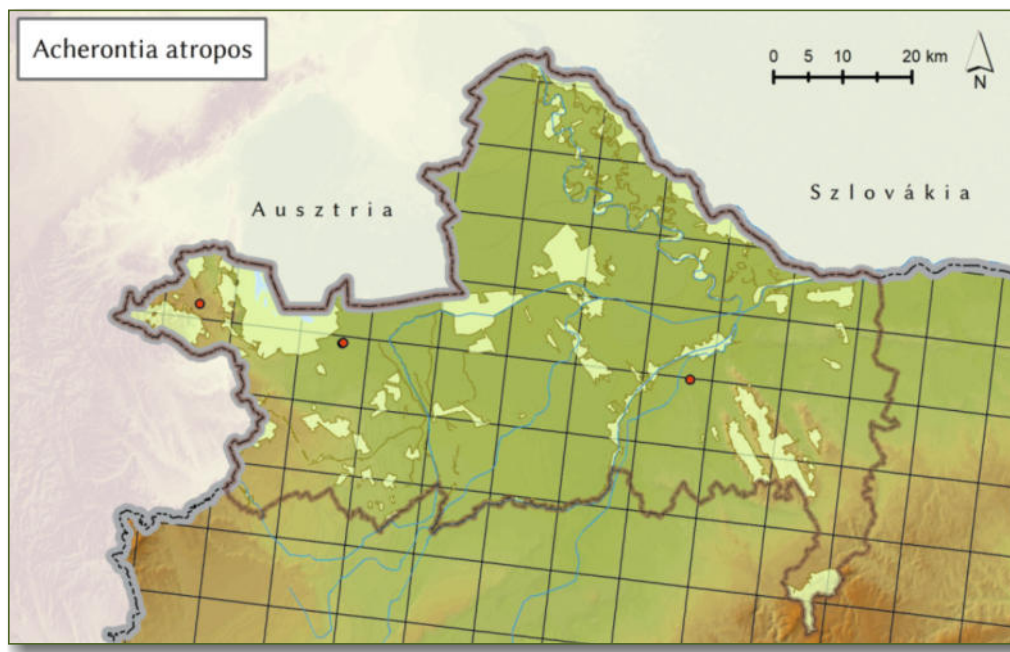
Naturschutzaspekt:

Die Erhaltung der Pionierwaldgemeinschaften – und in diesem Fall vor allem der Birken – ist neben vielen anderen seltenen, geschützten Arten auch für die Erhaltung der Birkenspinners-Bestände von wesentlicher Bedeutung.

Család: Sphingidae - szenderfélék

Acherontia atropos (LINNAEUS, 1758)

halálfejes szender – Totenkopfschwärmer

Leírás:

Jellegzetes, nagy testű szender, jellemzően sötétbarna és sárga mintázatú faj. Táplálkozása különleges, méhek (*Apis mellifera*) kaptárába behatolva erős, szúrásra alkalmas, rövid nyelvvel mézet szív a lépekből. Eközben olykor áldozatul is esik a készletüket védő méhek szúrásainak. További különleges tulajdonsága még, hogy a lepkék erőteljes csicssergő hangot tudnak kiadni.

Élőhelyi igény:

Vándorló faj, csak egyes években figyelhető meg. Hernyója a burgonyafélék családjába (*Solanaceae*) tartozó növényeken – pl. ördögcérna (*Lycium sp.*) – fejlődik, gyakran burgonyán (*Solanum tuberosum*) is megtalálható.

Előfordulás:

Sopronban, Sarródon, Fertőújlakon (hernyó) több ízben került megfigyelésre.

Természetvédelmi vonatkozások:

Vándorló faj lévén konkrét intézkedések nem fogalmazhatóak meg.

Fotó: Káldi József

Fotó: Hadarics Tibor

Beschreibung:

Ein typischer, großer Schwärmer mit charakteristischer, dunkelbraun-gelber Musterung. Innerhalb der Schwärmer ist es einzigartig, dass sie durch einen Mechanismus in der Mundhöhle pfeifende, schrille Geräusche erzeugen kann. Auch die Lebensweise der Falter, in Bienenstöcke einzudringen, den starken Saugrüssel in den Waben zu stechen und Honig zu saugen, ist sehr ungewöhnlich. Ab und zu fallen sie zum Opfer der Bienenstiche.

Lebensraumbedarf:

Der Totenkopfschwärmer ist ein Wanderfalter, er kann nur in gewissen Jahren beobachtet werden. Die Raupe futtert an Pflanzen der Familie Solanaceae – z.B. Bocksdorn (*Lycium sp.*) –, oft kann man sie an Kartoffelpflanzen (*Solanum tuberosum*) sehen.

Vorkommen:

In Sopron, Sarród, Fertőújlak (als Raupe) wurde er mehrmals beobachtet.

Naturschutzaspekt:

Da es sich um eine wandernde Art handelt, können keine spezifischen Maßnahmen formuliert werden.

Marumba quercus ([DENIS & SCHIFFERMÜLLER], 1775)

tölgyfaszender – Eichenschwärmer

Leírás:

Nagy termetű, elcsökevényesedett szájszervű, impozáns szenderfajunk, alapszíne meleg sötétsárga, jellegzetes mintázattal és hullámos külső szegéllyel.

Élőhelyi igény: Kimondottan melegkedvelő tölgyesek lakója, többnyire elegyes molyhos tölgyes állományokban találkozhatunk vele.

Élőhelyi igény:

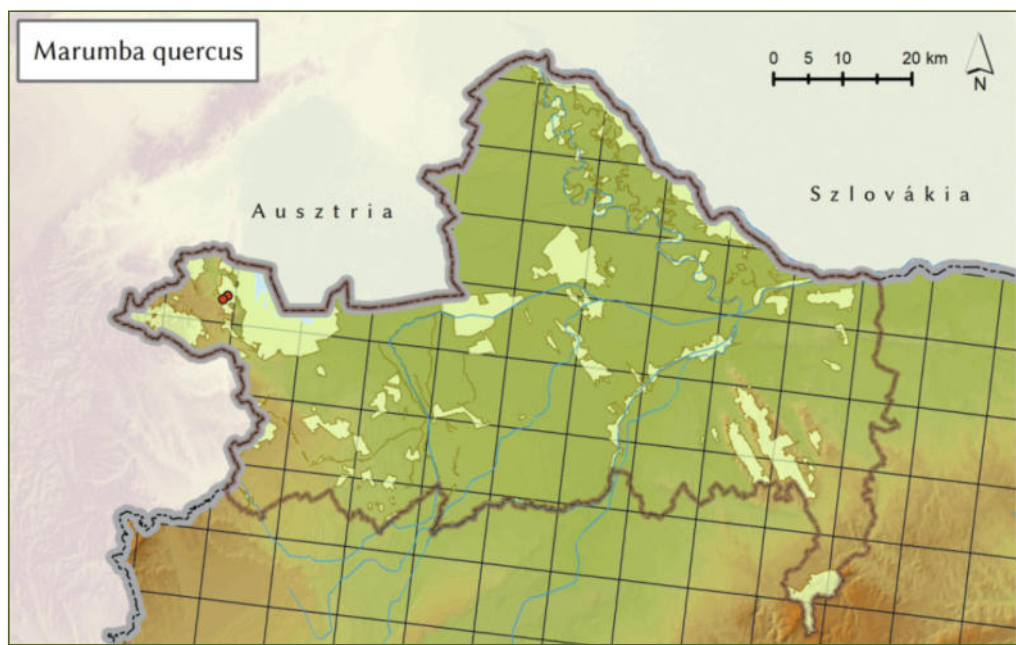
Területünkön eddig csak a Szárhalomból ismerjük előfordulását, de nem nagy egyedszámban, és nem is túl friss adatok alapján.

Előfordulás:

Területünkön eddig csak a Szárhalomból ismerjük előfordulását, de nem nagy egyedszámban, és nem is túl friss adatok alapján.

Természetvédelmi vonatkozások:

Molyhos tölgyeseink bokorerdő jellegének megőrzése, teljes záródásának megakadályozása sok érintett faj számára fontos.

Fotó: Káldi József

Fotó: Ambrus András

Beschreibung:

Eine ziemlich große, imposante Schwärmerart mit einem verkümmerten Saugrüssel. Die Grundfarbe ist warm Ocker mit einer charakteristischen Musterung und einem unregelmäßig gewellten Außenrand.

Lebensraumbedarf:

Lebensraumbedarf: Er bevorzugt trockene, sonnendurchflutete, wärmeliebende Eichenwälder, kommt meist in Flaumeichen-Mischwäldern vor.

Vorkommen:

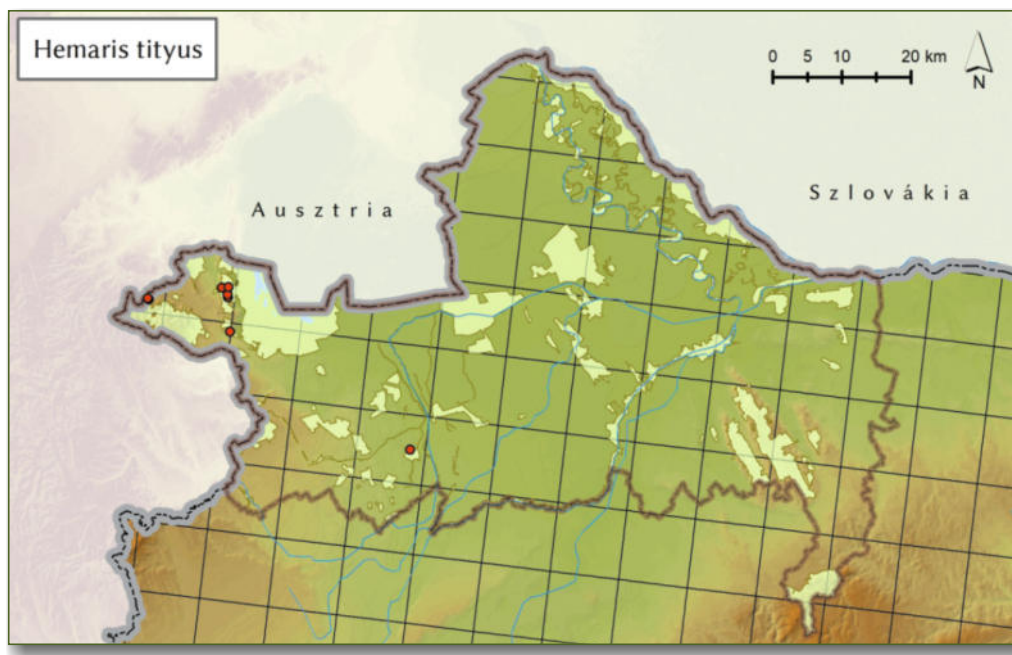
Bisher kennen wir sein Vorkommen in unserer Region nur aus dem Szárhalom, jedoch in geringer Populationsdichte und nicht auf der Grundlage neuester Daten.

Naturschutzaspekt:

Für viele betroffene Arten ist es wichtig, den Buschwaldcharakter unserer Flaumeichenwälder zu erhalten und ihre vollständige Schließung zu verhindern.

Hemaris tityus (LINNAEUS, 1758)

pöszörszender – Skabiosenschwärmer

Leírás:

Különleges megjelenésű, átlátszó, csak a szegélyein pikkelyezett szárnyú, poszméhekre emlékeztető küllemű, apró termetű szenderfajunk. Aktív viráglátogató, a nektárt többnyire a virág előtt lebegve szívja ki hosszú pödörnyelvével. Csak nappal aktív, főként napsütötte órákban találkozhatunk vele. A hozzá igen hasonló, ám jóval ritkább dongószender (*Hemaris fuciformis*) elülső szárnyának pikkelyezett szegélye jóval szélesebb.

Élőhelyi igény:

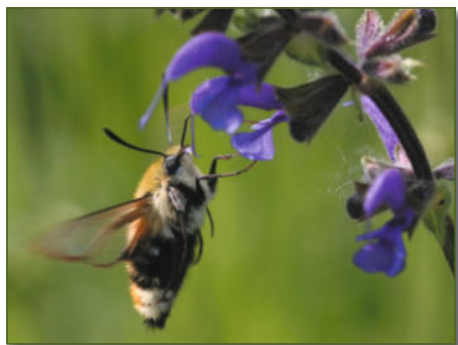
Félszáraz és üde gyepekben egyaránt találkozhatunk vele, de többnyire alacsony egyedszámban mozog. Esetenként szárazabb gyepeken, sőt töltéseken is előfordulhat, ugyanakkor hegyi réteken is mutatkozhat. Hernyója ördögsemfajokon (*Scabiosa spp.*) fejlődik, évente két nemzedéke is rajzik.

Előfordulás:

Területünkön egy régóta ismert, viszonylag erős állománya tenyészik a Szárhalmi-erdőben lévő Nagy-sztyeppréten, ahonnan a térségben többfelé is elkóborolhat. Nagycenken és Kópházán is előkerült már, sőt távolabbi lelőhelyekről is vannak megfigyelési adatai, így Ágfalván és Himodon is találtuk már egy-egy példányát.

Természetvédelmi vonatkozások:

A szárhalmi népesség stabilnak látszik, az itteni élőhely fajgazdag gyepes jellegének megőrzése a pöszörszender számára is igen fontos. A második generáció fejlődése szempontjából lényeges, hogy kaszáláskor mindig maradjon fenn szükséges mértékben bűvösáv, ahol a lárvák június–júliusban tápnövényt tudnak találni.

Fotó: Ambrus András

Fotó: Káldi József

Beschreibung:

Eine extravagante, kleine Schwärmerart. Die Flügelpaare sind durchsichtig, lediglich der Außenrand der Vorderflügel ist, besonders zur Flügelspitze hin, braun gefärbt. Er zeigt eine starke Ähnlichkeit mit Hummeln. Er ist ein aktiver Blütenbesucher, nimmt den Nektar mit seinem langen Saugrüssel in der Luft schwebend auf. Er ist nur tagaktiv, wir können ihn hauptsächlich in Sonnenstunden treffen. Er unterscheidet sich von dem sehr ähnlichen Hummelschwärmer (*Hemaris fuciformis*) durch den deutlich schmalere Saum am Vorderflügelaußenrand.

Lebensraumbedarf:

Wir können ihn sowohl auf Halbtrockenrasen als auch in Feuchtwiesen treffen, er bewegt sich aber in geringer Individuenzahl. Gelegentlich kann er auf trockenen Wiesen und sogar in Böschungen und auf Bergwiesen auftreten. Seine Raupe entwickelt sich auf Skabiosen-Arten (*Scabiosa spp.*), zwei Generationen schwärmen jedes Jahr.

Vorkommen:

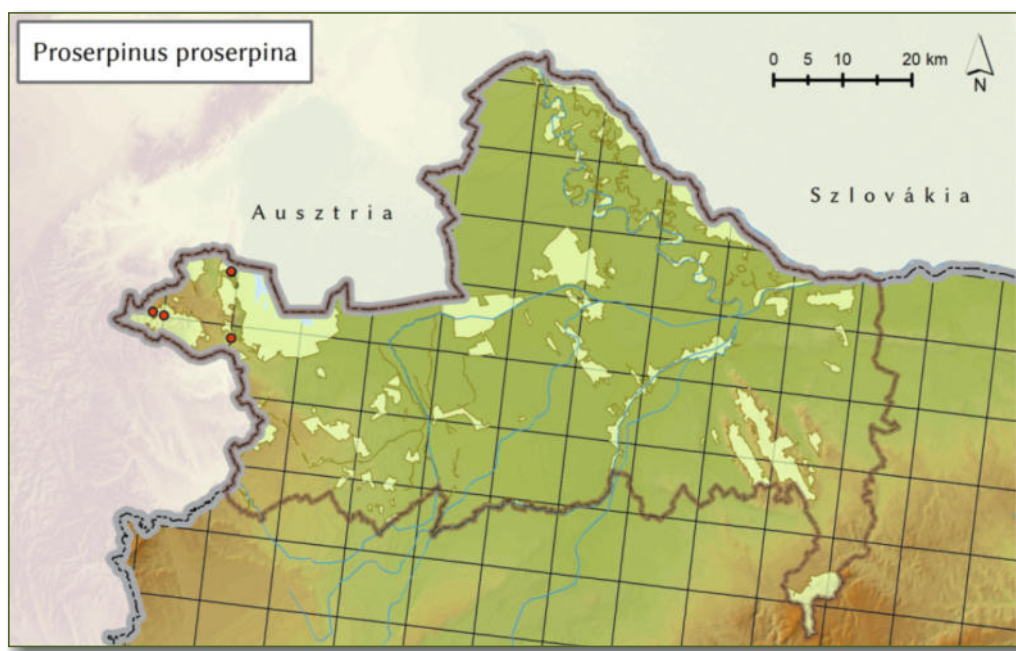
In unserer Gegend brütet auf der Steppenwiese von Szárhalom ein seit langem bekannter, relativ abundanter Bestand, von dem aus Individuen an verschiedene Standorte in der Gegend wandern können. Er ist bereits in Nagycenk und Kópháza vorgekommen, aber es gibt auch Beobachtungsdaten von weiter entfernten Standorten, so wurden Exemplare bereits in Ágfalva und Himod auch gefunden.

Naturschutzaspekt:

Die Population von Szárhalom scheint stabil zu sein. Die Erhaltung der Artenvielfalt an den Steppen ist auch für den Skabiosenschwärmer sehr wichtig. Für die Entwicklung der zweiten Generation ist es wichtig, dass beim Mähen immer ein Versteckstreifen erhalten bleibt, in dem die Larven von Juni bis Juli eine Wirtspflanze finden.

Proserpinus proserpina (PALLAS, 1772)

törpeszender – Nachtkerzenschwärmer

Leírás:

Jellegzetes, kis termetű, élénkzöld elülső szárnyú, csipkés külső szegélyű és feltűnő sárga hátulsó szárnyú szenderfajunk.

Élőhelyi igény:

Részen üde erdők tisztásaihoz, magaskórós társulásokhoz, részben pedig sziklagyepekhez, száraz gyepekhez kötődik tápnövényei, a derécék (*Chamaenerion spp.*), a füzikék (*Epilobium spp.*) és a parlagi ligetszépe (*Oenothera biennis*) révén, de tenyészhelyétől nagy távolságokra is elkalandozhat.

Előfordulás:

Ismert tenyészőhelye a régi kőbánya Fertőrákoson, innen került elő a hazai faunára új fajként a denevérszender (*Hyles vespertilio*) is. A Soproni-hegységből is ismert (Hidegvíz-völgy, brennbergi-völgyi autóspihenő), illetve Soprontól Kópházáig is többfelé megfigyelték, de mindig csak szórványosan. Kapuvár térségében is fel szokott bukkanni, ám itt nem ismerjük tenyészőhelyét.

Természetvédelmi vonatkozások:

A faj konkrét ökológiai igényeiről viszonylag keveset tudunk, de konkrét tenyészőhelyeinek állapotmegőrzése fontos.

Fotó: Ambrus András

Fotó: Hadarics Tibor

Beschreibung:

Der Nachtkerzenschwärmer ist ein mittelgroßer Schmetterling. Er besitzt grüne Vorder- und auffällig gelbe Hinterflügel, die Außenränder der Flügel sind gezackt.

Lebensraumbedarf:

Er ist teils an Lichtungen von Feuchtwäldern, an feuchte Hochstaudenfluren, zum Teil aber auch an Trocken- und Halbtrockenrasen gebunden, wo seine Futterpflanzen wie Weidenröschen (*Chamaenerion spp.*, *Epilobium spp.*), und die Gemeine Nachtkerze (*Oenothera biennis*) vorkommen. Von den typischen Standorten können sie aber auch weit abschweifen.

Vorkommen:

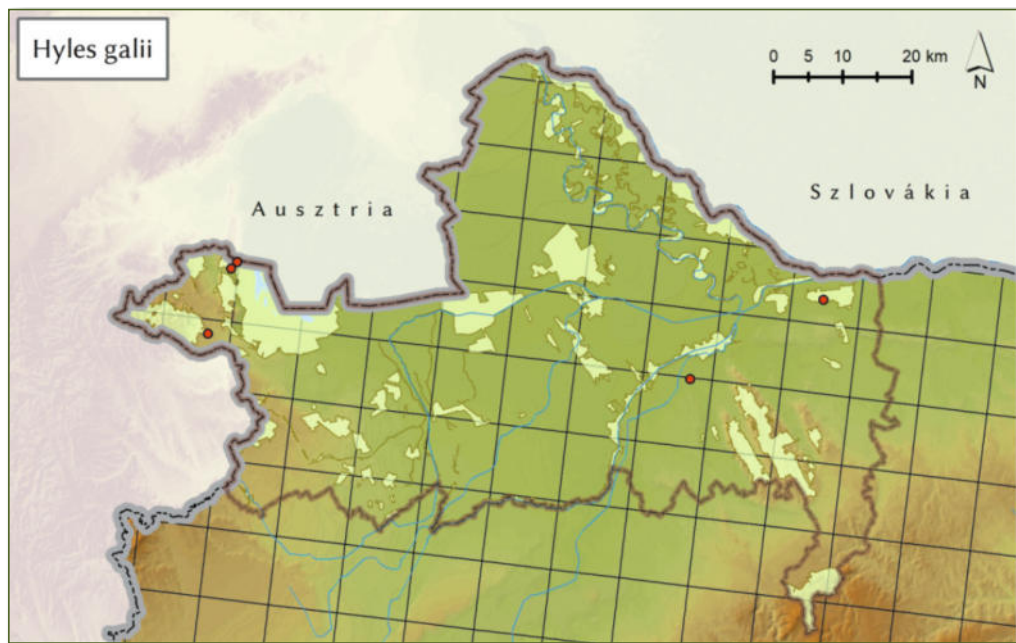
Ein bekannter Brutplatz ist der alte Steinbruch in Fertőrákos, wo auch der Fledermausschwärmer (*Hyles vespertilio*) als neue Art in der ungarische Fauna beobachtet wurde. Nachtkerzenschwärmer sind auch vom Ödenburger Gebirge (Hidegvíz-völgy, Auto-Rastplatz bei Brennbergbánya) bekannt und wurden vereinzelt von Sopron bis Kópháza an mehreren Stellen, beobachtet, jedoch immer nur vereinzelt. Er kommt manchmal auch in der Gegend von Kapuvár vor, wir kennen aber seinen Brutplatz hier nicht.

Naturschutzaspekt:

Wir wissen relativ wenig über die spezifischen ökologischen Bedürfnisse der Art, aber es ist wichtig, den Zustand bestimmter Brutstätten aufrechtzuerhalten.

Hyles gallii (ROTTEMBURG, 1775)

galajszender – Labkrautschwärmer

Leírás:

A hozzá igen hasonló kutyatejszenderből (*Hyles euphorbiae*) jól elkülöníthető az első szárny elülső élén végighúzódnó és a többi foltot összekötő sötétebb sáv alapján. Friss példányokon jól látható a potroh hátvonalán levő fehéres pontsor, valamint a hátsó szárny rózsaszínes behintésének az elülső él felé halványuló átmenete (a kutyatejszendernél ez nagyjából egyöntetű).

Élőhelyi igény:

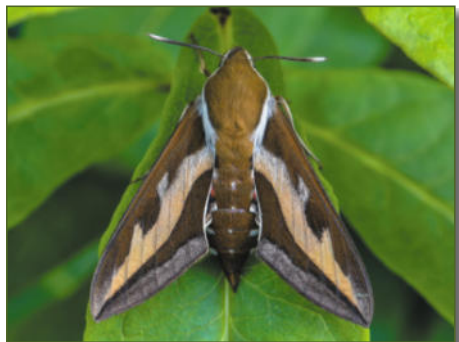
Tenyészőhelyei általában erdősült területekkel határos humid jellegű gyepek, láprétek, de kiváló röpképessége miatt a legszárazabb homokpusztákra is felbukkanhat a faj, sőt bizonyos mértékű vándorlási hajlamot is tulajdonítanak neki.

Előfordulás:

Területünkön nagyon alacsony egyedszámban került elő eddig a gönyői homokvidékről, Koroncó térségéből és az Észak-Hanságból (hernyó).

Természetvédelmi vonatkozások:

Mivel élőhelyétől nagyobb távolságra is eltávozó, vagilis faj, konkrét védelmi intézkedéseket nem tudunk tenni a faj megőrzése érdekében. Bizonyos azonban, hogy az erdősült területek beékelődő gyepes mozaikfoltjai, patak völgyei segíthetik a faj fennmaradását.

Fotó: Káldi József

Fotó: Ambrus András

Beschreibung:

Im Aussehen ähnelt diese Art sehr stark dem Wolfsmilchschwärmer (*Hyles euphorbiae*), man kann sie jedoch anhand der Zeichnung der Vorderflügeloberseite unterscheiden. Beim Labkrautschwärmer ist das Rot der Hinterflügel nicht so ausgedehnt und das olivfarbene Band auf den Vorderflügeln ist nicht unterbrochen. Bei frischen Exemplaren ist die weiß gepunktete Linie auf der dorsalen Seite des Hinterleibes gut sichtbar, ebenso wie der verblassende Übergang der rosa Färbung des Hinterflügels zur Vorderrand (beim Wolfsmilchschwärmer ist es ungefähr gleichmäßig).

Lebensraumbedarf:

Brutstätten sind normalerweise feuchte Graslandschaften und Moorwiesen, die an Waldgebiete grenzen. Aufgrund ihrer hervorragenden Flugfähigkeit kann die Art jedoch auch in den trockensten Sandsteppen auftreten, und es wird auch eine gewisse Tendenz zur Migration zugeschrieben.

Vorkommen:

In unserer Region – im Sandgebiet von Gönyű, um Koroncó und im Nord-Hanság (nur Raupe) – wurde bisher nur eine sehr geringe Anzahl von Exemplaren gefunden.

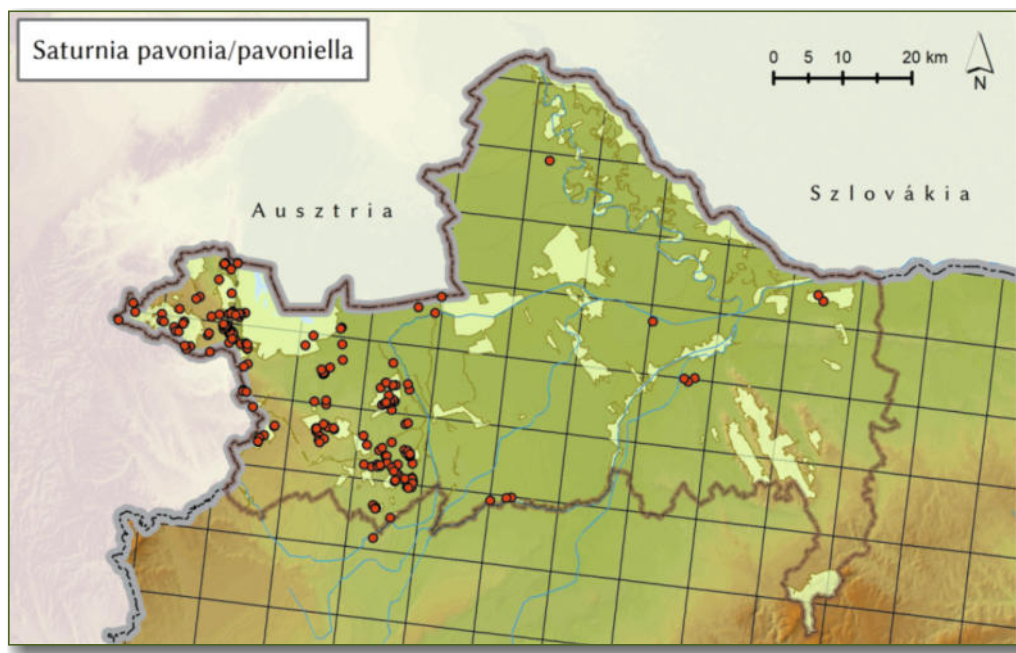
Naturschutzaspekt:

Als eine bewegliche Art, die größere Entfernungen von ihrem Lebensraum befliegt, können wir keine spezifischen Erhaltungsmaßnahmen ergreifen, um die Art zu erhalten. Es ist jedoch sicher, dass die fleckigen Grasmosaikteile und Flusstäler der Waldgebiete zum Überleben der Art beitragen können.

Család: Saturniidae - pávaszemesszövő-félék

Saturnia pavoniella (SCOPOLI, 1763)

kis pávaszem – Kleines Nachtpfauenaug

Leírás:

Két, külső morfológiai jegyek alapján igen nehezen elválasztható faj (*Saturnia pavoniella* és *S. pavonia*) tartozik a kisebb termetű éjszakai pávaszemekhez. Nehezíti a helyzetet az, hogy az adatgyűjtéshez (és a populációméret becsléséhez) használt pavonia-feromon – úgy tűnik – mindkét taxonba sorolt hímekre vonzó hatást gyakorol. Ebből adódóan nem is különböztettük meg őket, mivel sokszor elegendő volt az észleléshez röptében beazonosítani az adott példányt.

Élőhelyi igény:

Általában cserjés területeken, erdőszegélyekben, erdősült részekkel mozaikoló gyepekben, kertekben, gyümölcsösökben találkozhatunk vele.

Előfordulás:

Területünkön a nedves gyepek, láprétek kivételével szinte mindenütt megtaláltuk, ahol csak próbáltuk a hímeket feromonnal csalogatni.

Természetvédelmi vonatkozások:

A faj az előfordulási gyakorisága alapján konkrét természetvédelmi beavatkozást nem igényel.

Fotók: Ambrus András

Beschreibung:

Zwei, Aufgrund von morphologischen Merkmalen schwer unterscheidbare Arten (*Saturnia pavoniella* és *S. pavonia*) gehören zu den kleineren Nachtpfauenaugen. Erschwerend kommt hinzu, dass das für die Suche (und die Schätzung der Populationsgröße) verwendete Pheromon „Pavonia“ auf Männchen beider Arten einen attraktiven Effekt zu haben scheint. Infolgedessen haben wir sie nicht unterschieden, da es oft ausreichte, das bestimmte Exemplar im Flug zu identifizieren.

Lebensraumbedarf:

Sie kann im Allgemeinen in Strauchgebieten, Waldrändern, Wiesen mit Waldflecken, Gärten und Obstgärten gefunden werden.

Vorkommen:

In unserer Region fanden wir sie fast überall, wo wir versuchten, die Männchen mit Pheromonen anzulocken, außer in Feuchtwiesen und Moorwiesen.

Naturschutzaspekt:

Die Art erfordert aufgrund ihrer Häufigkeit keine spezifischen Erhaltungsmaßnahmen.

Saturnia pyri ([DENIS & SCHIFFERMÜLLER], 1775)

nagy pávaszem – Wiener Nachtpfauenaugé

Leírás:

Legnagyobb termetű európai lepkénk, jellegzetes kávébarna alapszínnel, négy pávaszemmel és széles krémszínű szárnysegélyvel. Színezete és mérete miatt semmi más hazai fajjal nem lehet összetéveszteni. A méretben hasonló behurcolt tölgyfa-pávaszem (*Antheraea yamamai*) színe sárgás, rózsaszínes mintával, szemfoltjai közepén üvegszerűen átlátszóak, a nyár derekától repül, míg a mi nagy pávaszemünk (boszorkánylepke) májusban rajzik.

Élőhelyi igény:

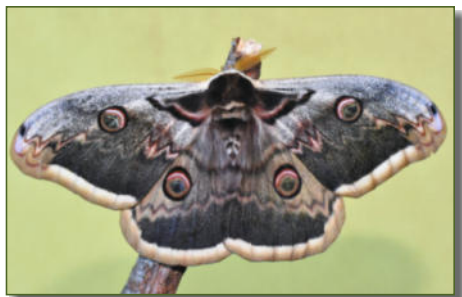
Területünkön erősen fluktuáló egyedszámban, de sokfelé megtalálhatjuk, a Soproni-hegység melegebb kitettséggű részeitől a Fertő térségén át a Rábaközig. Egyes években a Hanság néhány pontján is megfigyelhető, sőt meglepetésül nagyobb egyedszámban is találtuk már.

Előfordulás:

Térségünkben a melegebb, szárazabb, cserjésedő legelőkön, esetenként gyengén sikerült erdősítésekben, olykor erdőszegélyeken, cserjesorokon, főként a Rábaközben, a Fertőmelléki-dombsoron és a Pannonhalmi-dombságban találhatunk kolóniákat, gyak-

Természetvédelmi vonatkozások:

A faj igen jó alanya lehet környezeti nevelési programoknak, melyek a korlátozott és céltudatos mezőgazdasági, illetve kiskertekben használatos vegyszerezésekre irányulnak. A korábbi évtizedekben (feltehetően az intenzív vegyszerezések hatására is) igen megritkultak állományai, térségünkben a faj megmentésére aktív visszatelepítési programok is zajlottak.

Fotó: Patalenszki Adrienn

Fotó: Hadarics Tibor

Beschreibung:

Diese Falter sind die größten mitteleuropäischen Schmetterlinge. Aufgrund seiner kaffeebraunen Grundfarbe, den vier Augenflecken, und dem cremefarbenen, breiten Flügelaußenrand und der Größe kann es mit keiner anderen einheimischen Art verwechselt werden. Der in der Größe ähnelnde, invasive Japanische Eichenseiden Spinner (*Antheraea yamamai*) hat eine gelbe Grundfarbe mit rosaroten Mustern, die Augenflecken sind glasartig durchsichtig, und er fliegt ab Mitte des Sommers, wobei unser Nachtpfauenauge (ungarisch auch „Hexenfalter“ genannt) im Mai schwärmt.

Lebensraumbedarf:

In der Regel können wir ihn in wärmeliebenden Gebüsch, am Waldrand, in Gärten und Obstgärten treffen. Die Futterpflanzen sind verschiedene Wildfrüchte, Obstbäume, gerne fressen sie an Walnussbäumen (*Juglans sp.*), und entwickeln sich auch manchmal an Eschen (*Fraxinus sp.*).

Vorkommen:

In unserer Region können wir sie in stark schwankender Zahl, aber vielerorts finden: von den wärmeren Teilen des Ödenburger Gebirges bis zur Raum Neusiedler See und Rábaköz. In einigen Jahren kann es an einigen Stellen des Hanság beobachtet werden, hier haben wir es sogar überraschenderweise bereits auch in größerer Anzahl gefunden.

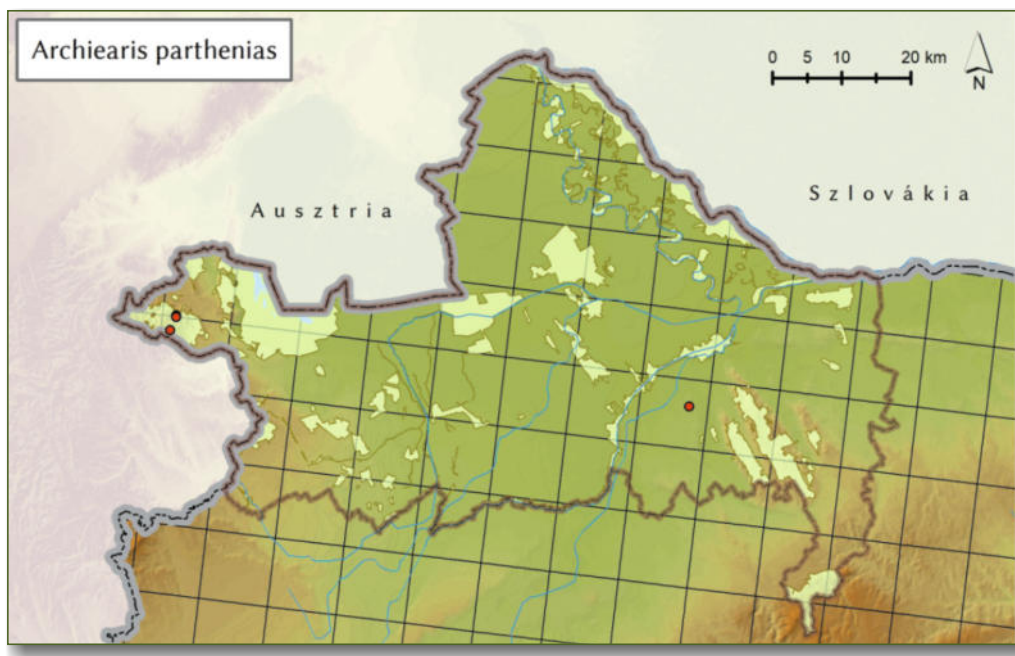
Naturschutzaspekt:

Die Art kann ein sehr gutes Thema für Umweltbildungsprogramme sein, die sich auf begrenzte und zielgerichtete Anwendung von Chemikalien in der Landwirtschaft und in kleinen Gärten beziehen. In den vergangenen Jahrzehnten (vermutlich auch aufgrund intensiver chemischer Behandlungen) sind die Bestände sehr knapp geworden, und in unserer Region wurden auch aktive Wiedereinführungsprogramme durchgeführt, um die Art zu retten.

Család: Geometridae - araszolófélék

Archiearis parthenias (LINNAEUS, 1761)

nagy nappaliaraszoló – Großes Jungfernkind

Leírás:

Egyik igen korán rajzó, nappal repülő tavaszi araszolónk. Hátsó szárnya jellegzetes narancssárga színű, fekete mintázattal. A rokon vörhenyes nappaliaraszolótól (*Boudinotiana notha*) a hím fonalas csápja alapján jól elkülöníthető.

Élőhelyi igény:

Tápnövénye a nyír (*Betula sp.*), így főként domb- és hegyvidéki pionír társulásokban fordul elő.

Előfordulás:

Főként a Soproni-hegység nyíltabb, pionír jellegű erdőtársulásaiban, az egykori műszaki zár mentén találkozhatunk vele.

Természetvédelmi vonatkozások:

Pionír társulások – mindenekelőtt a nyíresek – kímélete, főként a gyertyános-tölgyes és bükkös zónában.

Fotó: Káldi József

Beschreibung:

Das Große Jungfernkind zählt zu den tagaktiven Spannern und gehört zu den ersten aktiven Schmetterlingen im Frühling. Die Hinterflügel sind dunkel auf leuchtend orangegelbem Grund gemustert. Durch den fadenförmigen Fühler des Männchens kann er von der verwandten Art *Boudinotiana notha* unterschieden werden.

Lebensraumbedarf:

Seine Futterpflanze ist die Birke (*Betula sp.*), so kommt er hauptsächlich in Pionier-Lebensgemeinschaften im Gebirge und in Hügellandschaften vor.

Vorkommen:

Wir können ihn im Ödenburger Gebirge, in Lichtwäldern, Pionier-Gemeinschaften entlang der ehemaligen Grenzzone treffen.

Naturschutzaspekt:

Die Schonung der Pionier-Lebensgemeinschaften, vor allem der Birke, hauptsächlich in der Mischlaub-Zone in Buchen- und Eichen-Hainbuchenwäldern.

Boudinotiana notha (HÜBNER, 1803)

vörhenyes nappaliaraszoló – Mittleres Jungfernkind**Leírás:**

Egyik igen korán rajzó, nappal repülő tavaszi araszolónk. Hátsó szárnya jellegzetes narancssárga színű, fekete mintázattal. A rokon nagy nappaliaraszolótól (*Archiearis parthenias*) a hím finoman tollas csápja alapján jól elkülöníthető.

Élőhelyi igény:

Tápnövénye a rezgő nyár (*Populus tremula*), így főként domb- és hegyvidéki pionír társulásokban fordul elő.

Előfordulás:

Soproni-hegység.

Természetvédelmi vonatkozások:

Természetvédelmi vonatkozások: Pionír társulások – mindenekelőtt a rezgő nyár – kímélete, főként a gyertyános-tölgyes és bükkös zónában.

Fotó: Patalenszki Adrienn

Fotó: Káldi József

Beschreibung:

Ein sehr früh schwärmender, tagaktiver Spanner. Die Hinterflügel sind dunkel auf gelben Grund gemustert. Die Fühler der Männchen sind fadenförmig, von dem verwandten *Archiearis parthenias* kann er dadurch unterschieden werden.

Lebensraumbedarf:

Seine Futterpflanze ist die Espe (*Populus tremula*), so kommt er hauptsächlich in Pionier-Lebensgemeinschaften im Gebirge und in Hügellandschaften vor.

Vorkommen:

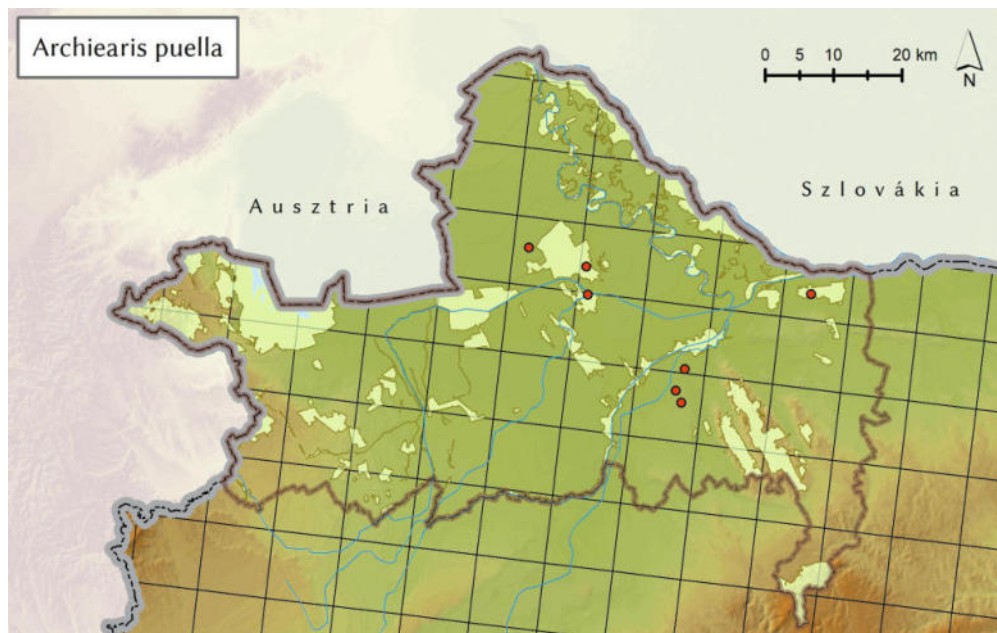
Ödenburger Gebirge

Naturschutzaspekt:

Die Schonung der Pionier-Lebensgemeinschaften, vor allem der Espe, hauptsächlich in der Mischlaub-Zone in Buchen- und Eichen-Hainbuchenwäldern.

Boudinotiana puella (ESPER, 1787)

kis nappaliaraszoló – Kleines Jungfernkind

Leírás:

Leginkább elterjed, korán rajzó, nappal repülő tavaszi araszolónk. Hátsó szárnya jellegzetes, fakó okkersárga színű, fekete mintázattal.

Élőhelyi igény:

Tápnövénye a fehér nyár (*Populus alba*), illetve a szürke nyár (*P. x canescens*), főként ligetes állományokban, szegélyeken fordul elő. Mivel rajzási idején szűkös a nektárforrás, így gyakran látható fűbarkákon táplálkozni, valamint a talaj felszínén nedvességet szívogatni.

Előfordulás:

Főként a homokvidékről (Gönyű) és a Hanság egyes részeiről vannak adataink.

Természetvédelmi vonatkozások:

A homokvidéken fontos a laza, ligetes facsoportok meghagyása (a terjeszkedés korlátozása mellett), valamint a fehér nyár mint elegyfaj kímélete.

Fotó: Szabadfalvi András

Fotó: Káldi József

Beschreibung:

Der am häufigsten vorkommende Frühlings-Spanner. Er schwärmt früh und ist tagaktiv. Die Hinterflügel sind typisch fahl ockerfarben und dunkel bräunlich gemustert.

Lebensraumbedarf:

Die Futterpflanzen sind Silber-Pappeln (*Populus alba*), so kommt er hauptsächlich in sonnigen Lichtwäldern und im Waldrand vor. Da die Nektarquelle zur Schwärmzeit knapp ist, ernährt er sich oft von Weidenkätzchen, oder säugt Feuchtigkeit vom Boden auf.

Vorkommen:

Wir haben Daten hauptsächlich von der Sandregion (bei Gönyű) und einigen Teilen des Hanság.

Naturschutzaspekt:

Es ist wichtig, undichte, sonnige Baumgruppen im Sandgebiet zu lassen (und gleichzeitig ihre Ausdehnung zu begrenzen) und die Silber-Pappel als Mischart zu schonen.

Entephria caesiata ([DENIS & SCHIFFERMÜLLER], 1775)

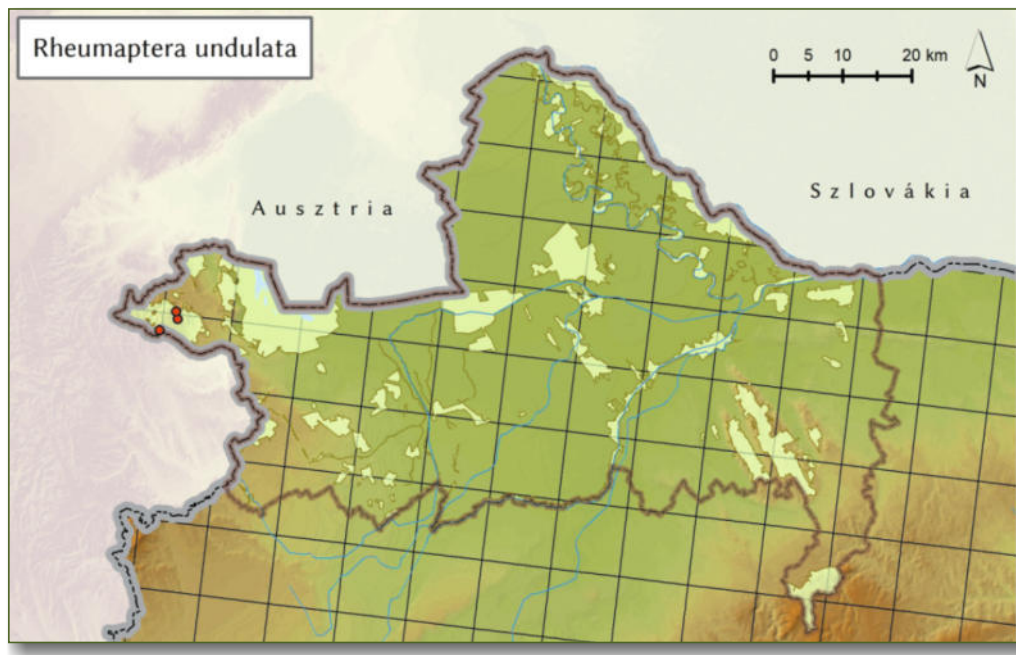
szürke hegyiaraszoló – Veränderlicher Gebirgs-Blattspanner

Térségünkben csak a Soproni-hegységből került elő, igen alacsony példányszámban, új megfigyelésekről nem tudunk. Jellegzetes hegyvidéki, vaccinietalis (csarabos-áfonyás) faj.

In unserer Region wurde er bei einer sehr geringen Anzahl von Exemplaren nur im Ödenburger Gebirge gefunden, es sind uns keine neuen Beobachtungen bekannt. Eine typische Art der Gebirge, gebunden an Heidekraut-Heide.

Hydria undulata (LINNAEUS, 1758)

hullámvonalas araszoló – Wellenspanner

Fotó: Szabóky Csaba

Sajátos megjelenésű, semmi mással össze nem téveszthető araszolófaj. Mindegyik szárnyát – bordós-barnás alapon – sűrű, fehér hullámvonalak díszítik. Hazánkban inkább a humid hegyvidéki élőhelyeken, például a bükkös zóna szurdokvölgyeiben találkozhatunk vele mesterséges fénnel csalogatva. A hernyó – irodalmi adatok szerint – többféle elegyfajon, irtások pionír növényzetén és savanyú talajok törpecserjéin táplálkozik. Területünkön csak a Soproni-hegységből tudunk szórványos előfordulásáról.

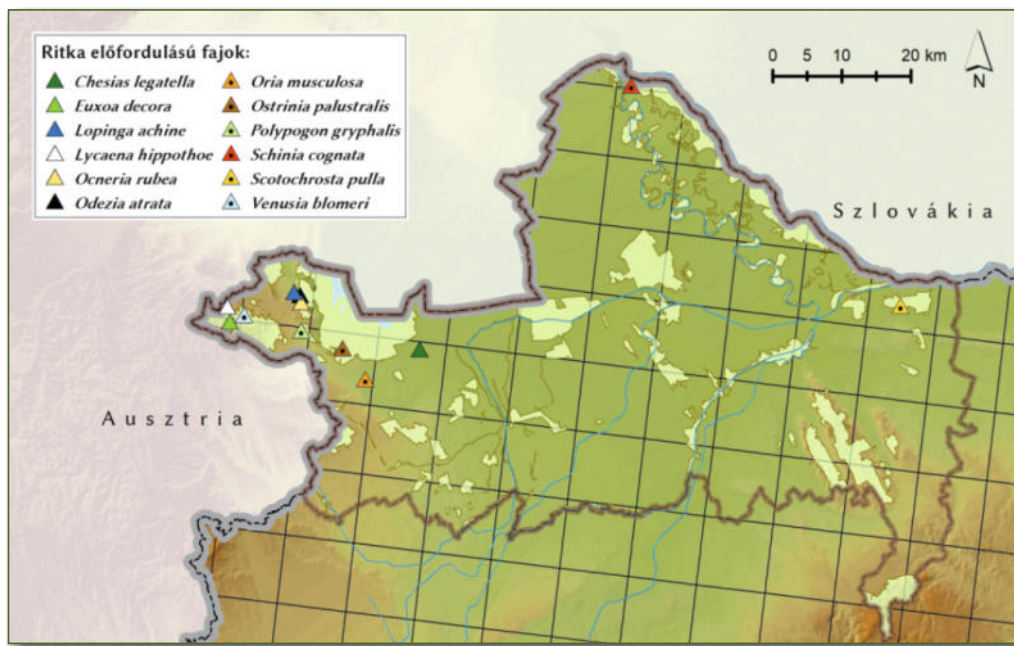
Er ist eine Spanner-Art mit besonderer Erscheinung, kann nicht mit anderen Arten verwechselt werden. An beiden Flügeln sind auf einem dunkelrot-braunen Grund stark gewellte, eng nebeneinander liegende weiße Querlinien zu sehen. In Ungarn finden wir ihn, von künstlichem Licht angezogen, in feuchten Gebirgslebensräumen wie den Schluchttälern der Buchenzone. Nach Angaben der Literatur ernährt sich die Raupe an mehreren Mischbaumarten, an Pioniervegetation von Rodungen und Zwergsträuchern saurer Böden. In unserer Region kennen wir ein sporadisches Vorkommen nur aus dem Ödenburger Gebirge.

Chesias legatella ([DENIS & SCHIFFERMÜLLER], 1775)

szürkés zanótaraszoló – Später Ginsterspanner

Atlantikus elterjedésű, főként seprőzanóton (*Cytisus scoparius*) fejlődő, késő ősszel rajzó araszolónk. Országos viszonylatban mindössze néhány (kevesebb mint öt) megfigyelési adattal rendelkezünk. Térségünkben egy adata ismert, amely Sarródról, a Kócsagvárból származik. Megjegyezzük, hogy a közeli erdőkben a seprőzanótot a vad téli takarmányozása céljából kiterjedten telepítették.

Ein atlantisch verbreiteter, sich hauptsächlich am Besenginster (*Cytisus scoparius*) entwickelnder, und im Spätherbst schwärmender Spanner. In Ungarn liegen uns nur wenige (weniger als fünf) Beobachtungsdaten vor. Aus unserer Region gibt es eine einzige Angabe aus Sarród, dem Kócsagvár (Silberreierburg), bekannt. Eine Anmerkung: in den näheren Wäldern wurde der Besenginster angepflanzt, um als Futter für das Wild im Winter zu dienen.

Odezia atrata (LINNAEUS, 1758)**fekete araszoló – Schwarzspanner****Leírás:**

Kis termetű, szinte teljesen fekete színű lepke, csak elülső szárnyainak csúcsát díszíti finom fehér szegély.

Élőhelyi igény:

Alhavasi rétek jellegzetes, nappal repülő araszolólepkéje.

Előfordulás:

Egyetlen régebbi megfigyelési adatunk van a Szárhalomból, azóta nem került elő.

Természetvédelmi vonatkozások:

Nem igényel különösebb intézkedést.

Fotó: Ambrus András

Beschreibung:

Ein kleiner Schmetterling mit zeichnungslosen schwarzen Vorder- und Hinterflügel. Die Fransen der Vorflügel sind an der Flügelspitze weiß.

Lebensraumbedarf:

Eine charakteristische, tagaktive Spanner-Art der Bergwiesen.

Vorkommen:

Wir haben nur eine ältere Beobachtungsinformation aus dem Szárhalom, seitdem wurde er nicht mehr gefunden.

Naturschutzaspekt:

Es sind keine besonderen Maßnahmen erforderlich.

Venusia blomeri (CURTIS, 1832)**hegyiszilfa-araszoló – Bergulmenspanner**

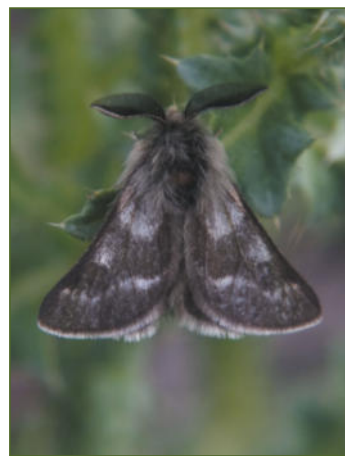
A bükkös zóna szurdokerdeiben, igen szórványosan előforduló faj, melynek hernyója hegyi szilen (*Ulmus glabra*) táplálkozik. Egyetlen régebbi megfigyelési adata van a Soproni-hegységből (Tolvaj-árok).

Eine in den Schluchtwäldern der Buchenzone sporadisch vorkommende Art, deren Raupe sich an Bergulmen (*Ulmus glabra*) ernährt. Es gibt nur eine einzige Beobachtungsangabe aus dem Ödenburger Gebirge (Tolvaj-árok).

Fotó:
Szabóky Csaba

Fotó: Ambrus András

Chondrosoma fiduciaria ANKER, 1854**magyar ősziaraszoló – Steppen-Frostspanner****Leírás:**

Kis termetű, zömök, erősen szőrözött testű, araszolókhöz képest igen erőteljes röptű, késő ősszel rajzó lepkefaj. A hímek szárnya füstös, ritkán pikkelyezett, kevéske világos rajzolattal. Október elejétől, napsütötte délelőtti órákban rajzik, sebesen röpdösve élőhelyén, nőtény után kutatva. A nőtények teljesen szárnyatlanok.

Élőhelyi igény:

Száraz gyepek, kétszikűekben gazdag sztyepprétek, lejtősztyepppek voltak korábban ismert hazai előfordulási helyei. Tápnövényét illetően megoszlanak a vélemények, farkas kutyatejet (*Euphorbia cyparissias*), imolafajokat (*Centaurea spp.*) és több más kétszikűt is emlegetnek, fogságban azonban a pitypangot (*Taraxacum sp.*) is elfogadja.

Előfordulás:

Jelenleg nincs hazai recens előfordulási adata, korábbi élőhelyeiről eltűnt, ám a Fertőzugban tenyészik egy nagyon szép populációja, melyet F. Kasy munkássága tett ismertté. Jelenleg ez a népesség és egy másik ausztriai állomány alkotja a faj európai állományát.

Természetvédelmi vonatkozások:

Fokozottan védett faj, megfelelő élőhelyre való visszatelepítése mindenképpen növelné a faj európai fennmaradásának esélyét.

Fotók: Ambrus András

Beschreibung:

Ein kleiner, plumper, dicht behaarter Spanner, mit einem für Spanner ungewöhnlich starkem Flug. Er schwärmt im Spätherbst. Die Flügel der Männchen sind graubräunlich gefärbt, leicht beschuppt, und mit wenigen Zeichnungselementen bemustert. Die Hauptflugzeit sind die Monate Oktober und November. In der Regel fliegen sie in unstemem Flug vormittags im Sonnenschein auf der Suche nach den Weibchen. Die Weibchen sind flügellos.

Lebensraumbedarf:

Trockensandrasen, an Zweikeimblättrigen reiche Steppenwiesen, Steppenrasen waren die früher bekannten Vorkommensstandorte. Der Futterpflanze betreffend spalten sich die Ansichten und Informationen: die Zypressen-Wolfmilch (*Euphorbia cyparissias*), Zentaurea-Arten (*Centaurea spp.*), und weitere andere Zweikeimblättrige sind erwähnt. In Gefangenschaft nimmt er den Gewöhnlichen Löwenzahn (*Taraxacum sp.*) auch an.

Vorkommen:

Derzeit gibt es keine aktuellen Vorkommensdaten in Ungarn. Er ist aus seinen früheren Lebensräumen verschwunden. Im Seewinkel lebt jedoch eine sehr schöne Population, die durch die Arbeit von F. Kasy berühmt wurde. Derzeit bilden diese Population und eine weitere in Österreich den europäischen Bestand der Art.

Naturschutzaspekt:

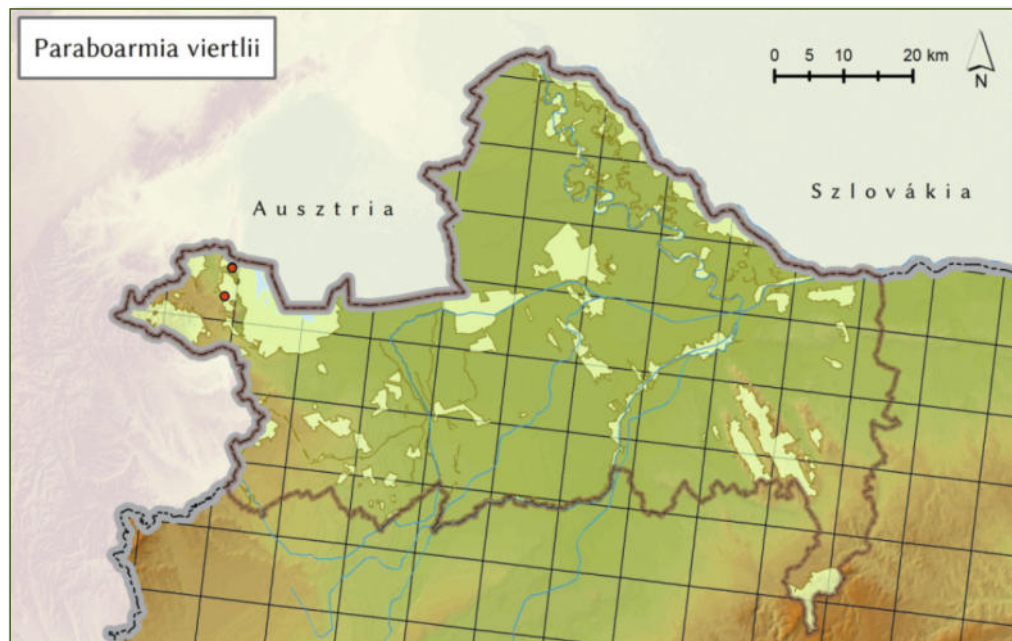
Eine streng geschützte Art, die Wiedereinführung in einen geeigneten Lebensraum würde sicherlich die Überlebenschancen der Art in Europa erhöhen.

Paraboarmia viertlii (BOHATSCH, 1883)

magyar faaraszoló

Leírás:

Kiseb termetű Boarmiini faj, elülső szárnyán három, hátulsó szárnyán két jól kivehető sötét harántávval. Magyarországról, Pécs mellől írták le a fajt, felismerése némi jártasságot igényel.

Élőhelyi igény:

Főként laza, xerotherm tölgyesek, molyhos tölgyesek, karsztbokorerdők alkotják természetes élőhelyét. Feltehetően molyhos tölgyhöz (*Quercus pubescens*) köthető a fejlődése..

Előfordulás:

Területünkön a korábbi évtizedekben a Szárhalomban fogták több példányát, jelenleg nem rendelkezünk friss adatokkal, ám tenyészése nem zárható ki.

Természetvédelmi vonatkozások:

Molyhos tölgyeseink, karsztbokorerdőink laza, ligetes állapota az itt élő közösség számára létfontosságú tényező, az állomány záródásával számos faj szorulhat ki a területről.

Fotók: Sáfíán Szabolcs

Beschreibung:

Eine kleinere Boarmiini-Art, mit an den Vorderflügeln drei, an den Hinterflügeln zwei dunklen, gut sichtbaren Querbinden. Die Art wurde in Ungarn in der Umgebung von Pécs erst beschrieben, die Bestimmung benötigt etwas Erfahrung.

Lebensraumbedarf:

Die natürlichen Lebensräume sind hauptsächlich lockere, xerotherme Eichenwälder, Flaumeichenwälder und Flaumeichengebüsch. Die Entwicklung ist vermutlich an die Flaumeiche (*Quercus pubescens*) gebunden.

Vorkommen:

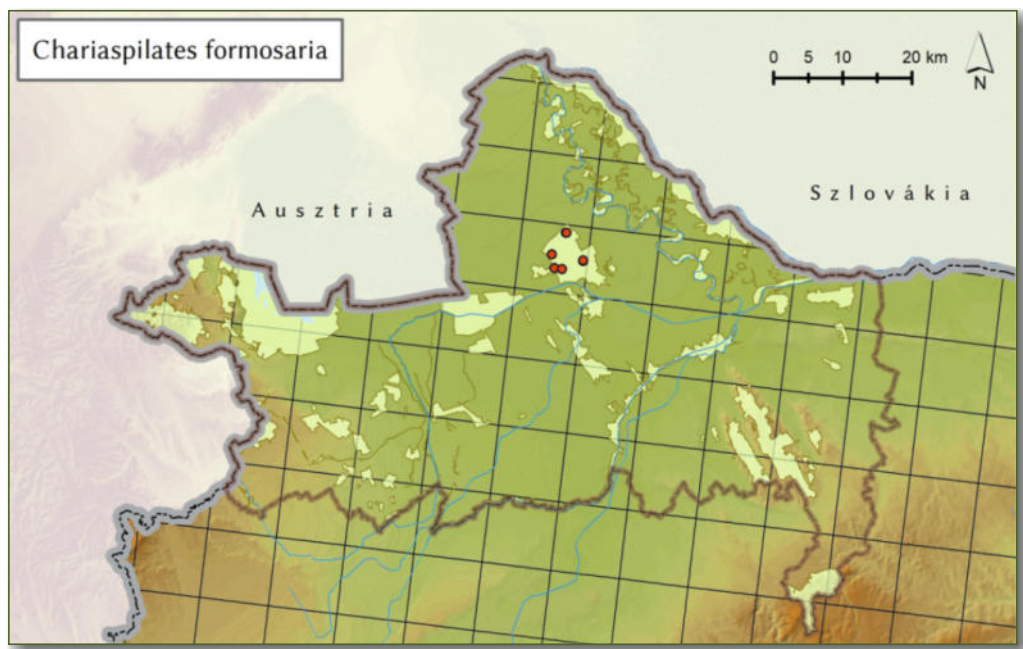
In unserer Region wurden in den vergangenen Jahrzehnten im Szárhalom mehrere Exemplare gefangen. Derzeit liegen uns keine neuen Daten vor, das Vorkommen kann jedoch nicht ausgeschlossen werden.

Naturschutzaspekt:

Der lockere Zustand unserer Flaumeichenwälder und Flaumeichengebüsche ist ein entscheidender Faktor für die hier lebenden Gemeinschaften. Mit der Schließung des Bestands können viele Arten aus dem Gebiet vertrieben werden.

Chariaspilates formosaria (EVERSMANN, 1837)

pompás lápiaraszoló – Moorwiesen-Striemenspanner

Leírás:

Semmi más lepkefajhoz nem hasonlít ez a színpompás, természetes araszoló. Elülső szárnyán aransárga alapon, szürkésen árnyalt, ferde lefutású ezüstfehér harántsáv húzódik.

Élőhelyi igény:

Jó vízellátottságú láprétekhez ragaszkodik, ahol helyenként nagyobb egyedszámban is tenyészhet. Ismert hazai tápnövényei általános elterjedésű, gyakori vízigényes fajok: a közönséges lizinka (*Lysimachia vulgaris*) és a mocsári gólyahír (*Caltha palustris*).

Előfordulás:

Területünkön az Észak-Hanságban található, helyenként nagyobb egyedszámban is jön lámpára, de egyes helyeken akár nappal is felzavarható (viszonylag jól repül nappal is).

Természetvédelmi vonatkozások:

Ismereteink szerint az élőhely kedvező vízellátottsága a legfontosabb tényező a faj megőrzése szempontjából. Ebben a tekintetben különösen fontos az érintett hansági rétekről a víz elvezetésének szabályozása, megállítása, mivel – az időszakosan nagyobb intenzitással lehulló csapadék időszakait kivéve – a rétek szárazodása és a vegetáció lassú átalakulása tapasztalható.

Fotók: Ambrus András

Beschreibung:

Dieser farbenfrohe, ziemlich große Spanner ist anders als jede andere Art. Auf dem Vorderflügel befindet sich auf goldgelber Basis eine schräge, silberweiße Querbinde mit gräulicher Tönung.

Lebensraumbedarf:

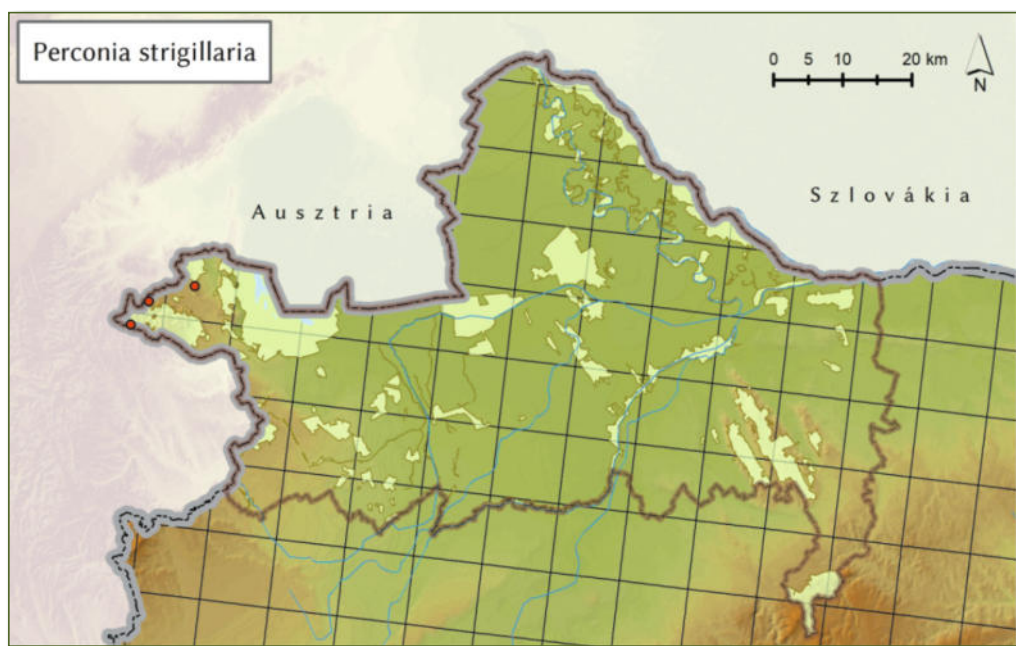
Sie ist an Moorwiesen mit guter Wasserversorgung gebunden, wo sie sich an einigen Stellen in größerer Anzahl vermehren kann. Die in Ungarn bekannten Futterpflanzen sind häufig vorkommende, wasserbedürftige Arten, wie der Gewöhnliche Gilbweiderich (*Lysimachia vulgaris*) oder die Sumpfdotterblume (*Caltha palustris*).

Naturschutzaspekt:

Nach unseren Kenntnissen ist die günstige Wasserversorgung des Lebensraums der wichtigste Faktor für die Erhaltung dieser Art. In diesem Zusammenhang ist es besonders wichtig, die Entwässerung der betroffenen Wiesen im Hanság zu regulieren und zu stoppen, da die Wiesen austrocknen, außer in Regenperioden, die von Zeit zu Zeit intensiver kommen, und sich die Vegetation langsam ändert.

Perconia strigillaria (HÜBNER, 1787)

fehérszárnyú aranyaraszoló – Heide-Streifenspanner

Szürkés pikkelyekkel meghintett, fehérés alapszínű elülső szárnyán négy, a hátulsón három hullámos harántsávot viselő araszolófajunk. Elülső szárnya a külső szögletben erősen kicsúcsosodik, a hátulsó szárny szegélye enyhén hullámos, ezek alapján elkülöníthető több más, hasonló fajtól. A hernyója savanyú talajú erdők törpecserjéin fejlődik. Területünkön csak a Soproni-hegységből vannak korábbi adatai.

Die Flügel dieser Spanner-Art haben eine weiße Grundfarbe und sind mit grauen Schuppen gesäumt. An den Vorderflügeln befinden sich vier, an den Hinterflügeln drei Querbinden. Die Vorderflügel haben eine starke Flügelspitze, der Außenrand der Hinterflügel ist sanft gewellt. Diese sind wichtige Bestimmungsmerkmale. Die Raupe entwickelt sich im Zwerggebüsch von Wäldern auf saurem Boden. In unserer Region liegen uns nur frühere Daten aus dem Ödenburger Gebirge vor.

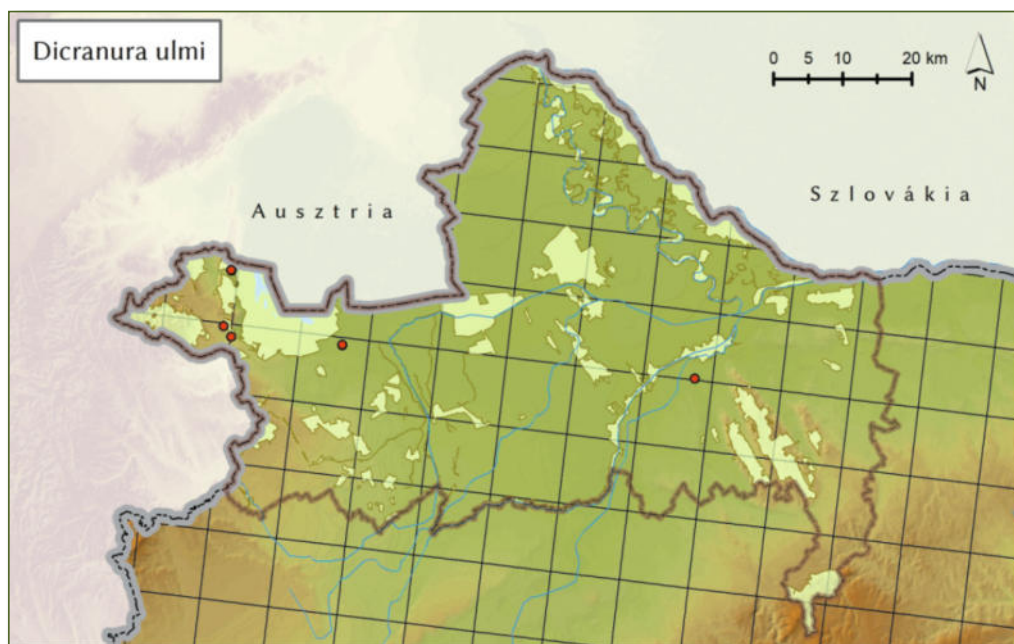

Fotók: Ambrus András

Család: Notodontidae - púposszövőfélék

Dicranura ulmi ([DENIS & SCHIFFERMÜLLER], 1775)

szilfa-púposszövő – Ulmen-Zahnspinner

Leírás:

Púposszövőknél szokatlan, keskeny szárnyú, a szürkés színű csuklyásbaglyokra (*Cucullia* spp.) emlékeztető kinézetű faj, de a hím tollas csápja rögtön elárulja máshová tartozását.

Élőhelyi igény:

Tenyészőhelyei elegyes erdők, szilfát (*Ulmus* sp.) is tartalmazó szegélyek, fasorok, facsoporotok.

Előfordulás:

Területünkön főként a Fertő térségében, a Balfi-domb területén találkozhatunk vele. Kópháza és Balf közelében (Kiserdő) rendszeresen jön be nagyobb egyedszámban is a mesterséges fényre.

Természetvédelmi vonatkozások:

Az elegyfafajok kímélete, erdőszegélyek és fasorok fenntartása, valamint – szükség esetén – a szárazodástól sínylődő, pusztuló szilfák pótlása igen fontos.

Fotó: Káldi József

Fotó: Ambrus András

Beschreibung:

Eine Art mit für Zahnspinner ungewöhnlich schmalen Flügeln, ihr Aussehen erinnert eher an einen Graumönch (*Cucullia spp.*), aber die gefiederten Fühler des Männchens verraten sofort ihre Zugehörigkeit.

Lebensraumbedarf:

Brutplätze sind Mischwälder, Waldränder, Alleen mit Ulmen (*Ulmus sp.*).

Vorkommen:

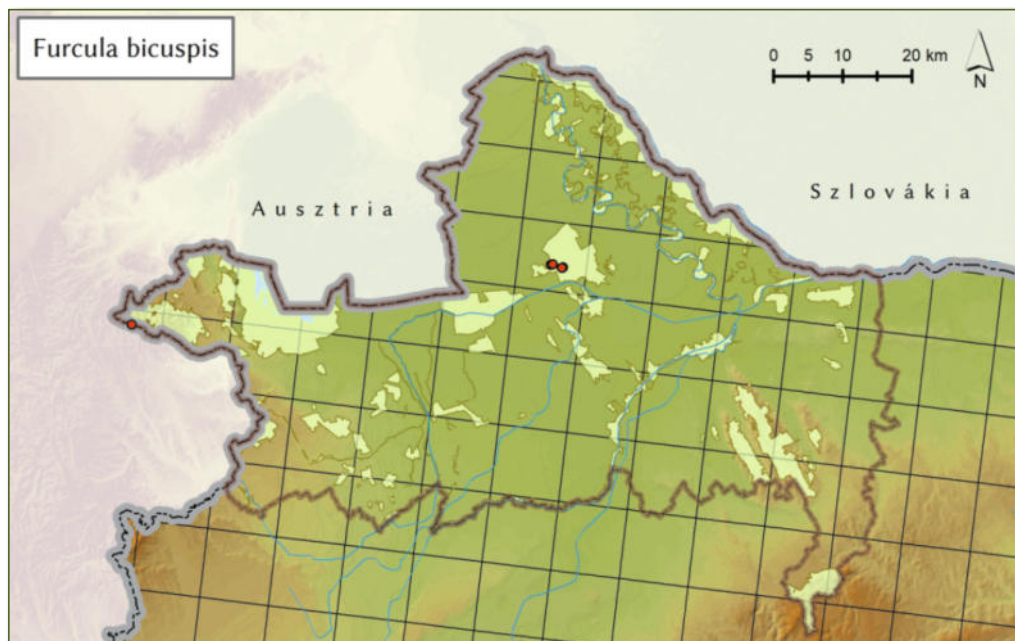
In unserem Gebiet kommt er in der Umgebung des Neusiedler Sees, auf dem Hügel von Balf vor, in der Nähe von Kópháza und Balf (Kleiner Wald) fliegt er regelmäßig, in großer Anzahl auf künstliches Licht zu.

Naturschutzaspekt:

Die Schonung der Mischarten, das Erhalten der Waldränder und Alleen, und bei Bedarf das Ersetzen von austrocknenden Ulmen sind sehr wichtig.

Furcula bicuspis* (BORKHAUSEN, 1790)*apáca-púposszövő – Birken-Gabelschwanz****Leírás:**

Kis termetű, a *Furcula* fajok közül a leginkább kontrasztos színezetű, a világos alapszín hófehér, rajta kékesfekete, okkersárga kontúrú jellegzetes rajzlati elemek találhatóak.

Fotó: Szabóky Csaba

Fotó: Ambrus András

Élőhelyi igény:

Tápnövénye éger (*Alnus sp.*) és nyír (*Betula sp.*). Hegy- és dombvidékeken, valamint sík vidéki lápos területeken egyaránt előfordul, ligetes, laza záródású, nyírral és/vagy égerrel elegyes állományokban.

Előfordulás:

Területünkön az Észak-Hanságban többfelé is előfordul, helyenként nagyobb egyedszámban is találkozhatunk vele.

Természetvédelmi vonatkozások:

Állományai stabilnak és helyenként népesnek tűnnek, azonban a szárazodás kedvezőtlenül hat népességeire, a nyárültetvények, monokultúrák pedig gátolják a kedvezőbb talajvíz-ellátottságú állapot elérését.

Beschreibung:

Er ist ein kleinwüchsiger, im Herbst schwärmender Nachtfalter. Das künstliche Licht zieht ihn weniger an. Die Schwärmzeit ist kurz, erfolgt meist Ende September bis Anfang Oktober. Zu dieser Zeit fliegen die Männchen sehr schnell in der Dämmerung. Die Imagos kann man nur sehr selten antreffen – auch bei großer Individuendichte nicht –, öfters aber die gemeinsam fütternden Raupen, oder deren Gespinst. Die Raupen

Lebensraumbedarf:

Waldränder, verbuschte Wiesen (verlassene Weiden), Strauchreihen sind die Heimat der Art. Die erste Wirtspflanze kann Schwarzdorn (*Prunus spinosa*), Weißdorn (*Crataegus sp.*) und Wildbirne (*Pyrus sp.*) sein, an denen sie sich sozial ernähren, und nach der dritten Häutung zerstreuen sie sich und wechseln ihre Wirtspflanze. Kleine

Vorkommen:

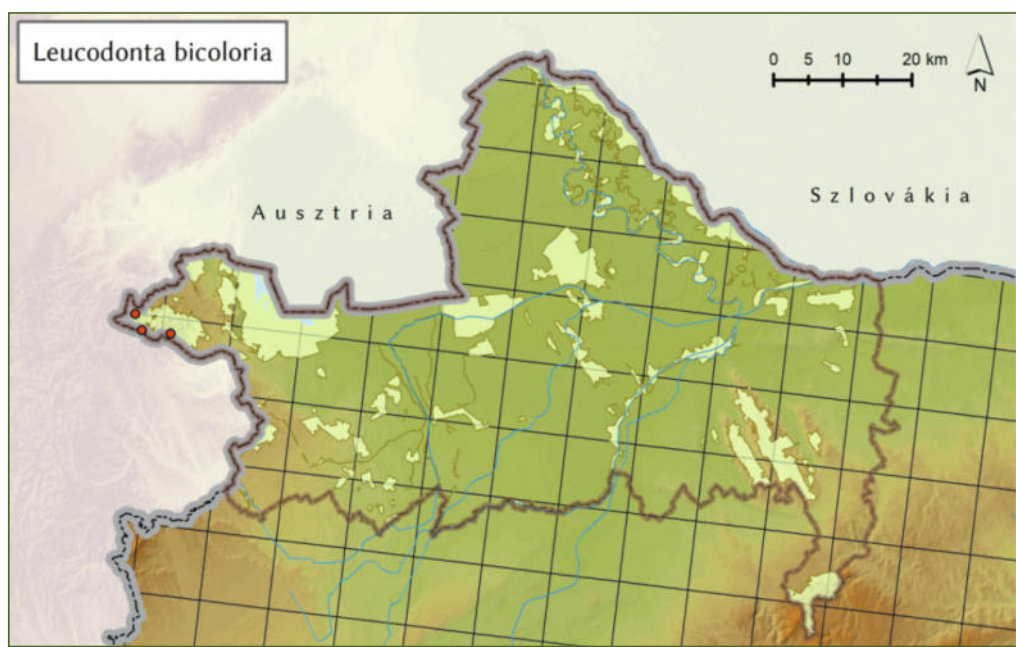
In unserer Gegend finden wir Kolonien auf wärmeren, trockeneren Weiden mit Sträuchern, manchmal schlecht bewirtschafteten Aufforstungen, selten an Waldrändern, in Strauchreihen, hauptsächlich im Rábaköz, auf dem Hügelzug Fertőmelléki-

Naturschutzaspekt:

Waldränder, verbuschte Wiesen (verlassene Weiden), Strauchreihen sind die Heimat der Art. Die erste Wirtspflanze kann Schwarzdorn (*Prunus spinosa*), Weißdorn (*Crataegus sp.*) und Wildbirne (*Pyrus sp.*) sein, an denen sie sich sozial ernähren, und

Leucodonta bicoloria ([DENIS & SCHIFFERMÜLLER], 1775)

aranyfoltos púposszövő – Weißer Zahnspinner

Leírás:

Hófehér alapon élénk narancssárga foltot (kivételesen ez hiányozhat is) és finom fekete rajzolatot viselő, kisebb púposzövőfaj. Színezete miatt a nyírfák (*Betula sp.*) törzsén szinte észrevehetetlen. A mesterséges fény elég erősen vonzza.

Élőhelyi igény:

Tenyészőhelyei hegy- és dombvidéki nyíresek, nyírelegyes lomberdők, pionír társulások, ahol többnyire igen alacsony egyedszámban találkozhatunk vele.

Előfordulás:

Területünkön eddig csak a Soproni-hegység nyíres állományainak néhány pontjáról sikerült kimutatni a faj jelenlétét, általában alacsony egyedszámban. Korábban – különös módon – a Szárhalom melegkedvelő erdeiből is előkerült, azonban újabb adatai onnan nincsenek.

Természetvédelmi vonatkozások:

A pionír erdőtársulások – jelen esetben mindenekelőtt a nyíresek – kímélete alapvető fontosságú számos más ritka, védett faj mellett az ezekhez kötődő púposzövőfajok népességének megóvása érdekében is.

Fotó: Szabóky Csaba

Fotók: Sáfíán Szabolcs

Beschreibung:

Ein kleinerer Zahnspinner mit einem leuchtend orangem Makel (der ausnahmsweise auch fehlen kann) und feiner schwarzer Musterung auf schneeweißer Grundfarbe. Wegen seiner Färbung kann er nur schwer auf dem Stamm von Birken (*Betula sp.*) bemerkt werden. Er wird stark vom künstlichen Licht angezogen.

Lebensraumbedarf:

Brutstätte sind Birkenwälder von Hügel- und Berglandschaften, Mischwälder mit Birken, Pioniergesellschaften, wo er zumeist in sehr niedriger Individuendichte vorhanden ist.

Vorkommen:

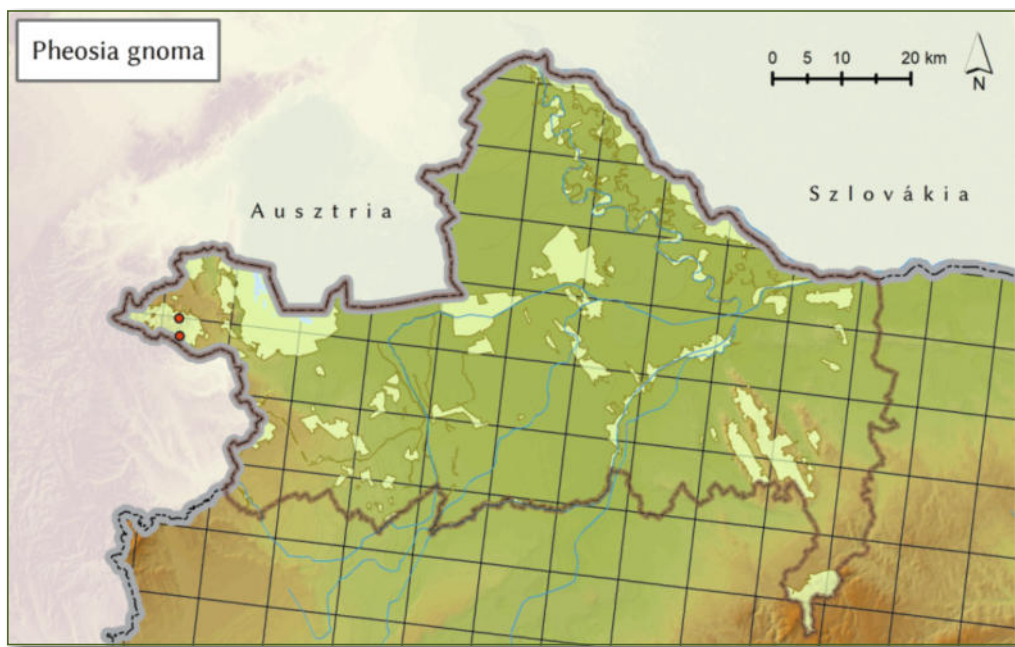
Bisher wurde das Vorkommen der Art in unserer Region nur an einigen Stellen der Birkenbestände im Ödenburger Gebirge festgestellt, allgemein in bescheidener Individuenzahl. Früher kam er auch – eigentümlicherweise – auch in den wärmeliebenden Wäldern des Szárhalom zum Vorschein, von dort gibt es aber keine aktuellen Daten.

Naturschutzaspekt:

Die Erhaltung der Pionierwaldgemeinschaften – und in diesem Fall vor allem die von Birken – ist neben vielen anderen seltenen, geschützten Arten auch für die Erhaltung der an sie gebundenen Zahnspinnerarten von wesentlicher Bedeutung.

Pheosia gnoma (FABRICIUS, 1776)

nyírfa-púposszövő – Birken-Zahnspinner

Leírás:

Az általánosan elterjedt és gyakori nyírfa-púposszövőtől (*Pheosia tremula*) kis gyakorlattal könnyen megkülönböztethető: a nyírfa-púposszövő elülső szárnyán csak egyetlen, ám széles, fehér ékfolt húzódik a hátulsó szegélynél, míg a nyírfa-púposszövő esetében a sugárirányú erek mentén több finom fehér vonal található.

Élőhelyi igény:

Tenyészőhelyei hegy- és dombvidéki nyíresek, pionír társulások.

Előfordulás:

Korábban a Soproni-hegység több pontján is előkerült (Tacsi-árok, Tolvaj-árok), de mindig csak egyesével. A nyíresek drasztikus visszaszorításával (különösen az idősebb nyírfacsoportok felszámolásával) a faj előfordulása jelenleg az észlelési küszöb alá süllyedt, nincs új adata.

Természetvédelmi vonatkozások:

A pionír erdőtársulások, mindenekelőtt a nyíresek kímélete alapvető fontosságú számos más ritka, védett faj népességének megóvása érdekében is.

Fotó: Szabóky Csaba

Fotó: Ambrus András

Beschreibung:

Der Birken-Zahnspinner ist dem allgemein verbreiteten Porzellanspinner (*Pheosia tremula*) sehr ähnlich, kann aber mit weniger Übung leicht unterschieden werden. *P. gnoma* weist nur einen breiten, weißen Keilfleck an der Hinterkante des Vorderflügels auf, wobei bei *P. tremula* es mehrere feine weiße Streifen entlang den Adern gibt.

Lebensraumbedarf:

Birken-und Pionierwälder in Berg-und Hügellandschaften.

Vorkommen:

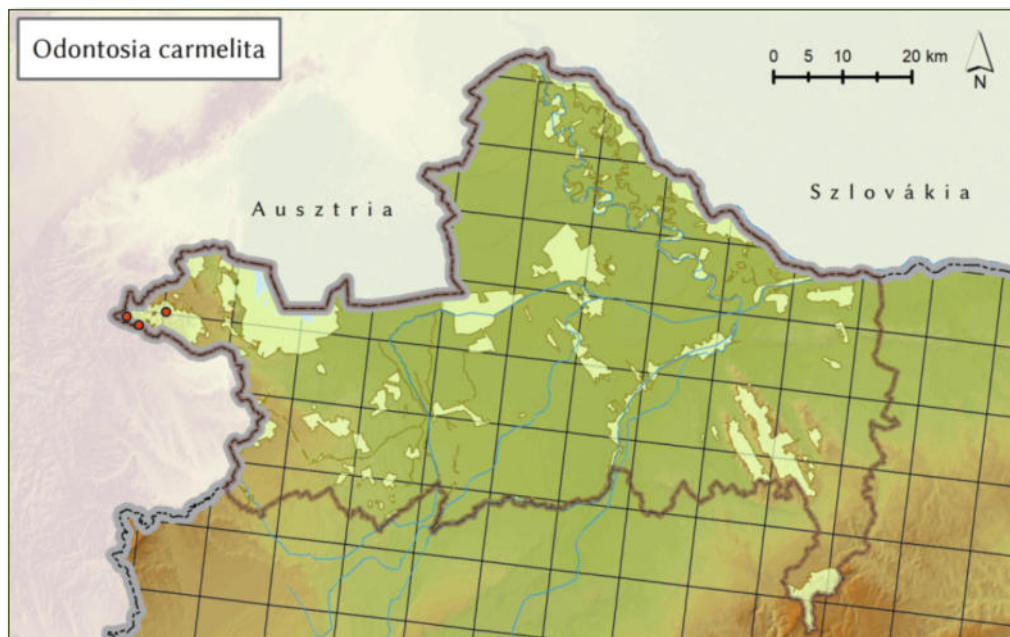
Er wurde früher in mehreren Teilen des Ödenburger Gebirges gefunden (Graben Tacsi-árok, Tolvaj-árok), aber immer nur einzeln. Durch die drastische Unterdrückung von Birkenwäldern (insbesondere die Beseitigung älterer Birkengruppen) liegen von der Art nun keine neuen Daten vor.

Naturschutzaspekt:

Die Erhaltung der Pionierwaldgemeinschaften, vor allem der Birkenwälder, ist auch für den Schutz der Populationen vieler anderer seltener, geschützten Arten von wesentlicher Bedeutung.

Odontesia carmelita (ESPER, 1799)

barátka-púposszövő – Mönch-Zahnspinner

Fotó: Szabóky Csaba

Fotók: Sáfíán Szabolcs

Leírás:

Hamvas szürkésbarna színű, áttetsző szárnyú, néhány fehéres folt kivételével elmosódott, halvány mintázatú púposszövő. Kora tavasszal repül.

Élőhelyi igény:

Tenyészőhelyei hegy- és dombvidéki nyíresek, pionír társulások.

Előfordulás:

Korábban a Soproni-hegység több pontján is előkerült (Hermes, Tolvaj-árok), sőt a Hidegvíz-völgyben egy alkalommal nagyobb egyedszámban is megfigyelték, ám a nyíresek drasztikus visszaszorításával (különösen az idősebb nyírfacsoportok felszámolásával) a faj eltűnt, új példány a célzott keresés ellenére sem került elő.

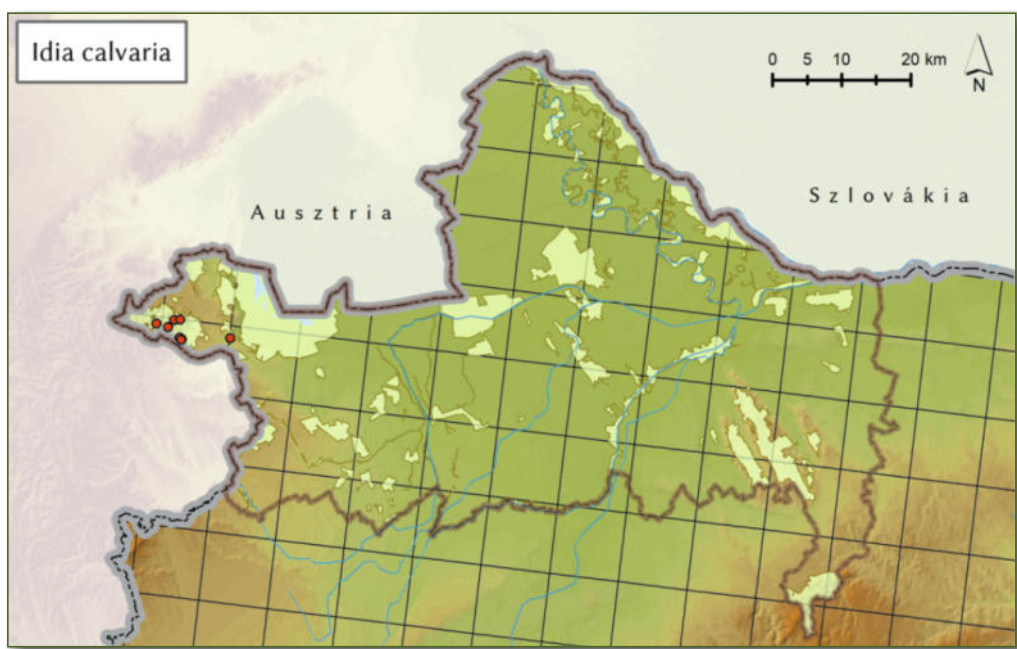
Természetvédelmi vonatkozások:

A pionír erdőtársulások (jelen esetben mindenekelőtt a nyíresek) kímélete alapvető fontosságú számos más, ritka, védett faj népességének megóvása érdekében is.

Család: Noctuidae - bagolylepkefélék

Idia calvaria ([DENIS & SCHIFFERMÜLLER], 1775)

mozaikbagoly – Dunkelbraune Spannereule

Leírás:

Erőteljesebb felépítésű, szürke alapon fehérrel árnyékolt, zegzugos fekete harántvonalakkal mintázott karcsúbagoly. A sejtvégi vesefolt helyét feltűnő sárgás mintázat díszíti, amely minden más, hasonló fajtól megkülönbözteti.

Élőhelyi igény:

Nálunk jellemzően humid, nedves erdőtársulásokhoz kötődik, de viszonylag jó röpképessége következtében élőhelyétől távolabb is felbukkanhat. A hernyó irodalmi adatok szerint fűz (*Salix sp.*) és nyár (*Populus sp.*) fonnyadó vagy száraz levelein, illetve az avarban fejlődik.

Előfordulás:

Területünkön nagyon szórványosan, egyesével fordul csak elő, a Soproni-hegységtől a dombvidéken át Győr térségéig vannak előfordulási adataink.

Természetvédelmi vonatkozások:

A faj fejlődése szempontjából az erdő árnyaló jellege, az erdei mezoklíma megőrzése, vagyis a vágásos üzem módtól mentes kezelés mindenképp kedvező.

Fotó: Káldi József

Fotó: Ambrus András

Beschreibung:

Eine stärkere Spannereule mit grauer Grundfarbe und mit weiß eingemischten Quer- und Wellenlinien ausgeprägt. Die Nierenmakel sind auffallend gelb gefärbt, dies unterscheidet sie von anderen ähnlichen Arten.

Lebensraumbedarf:

Bei uns ist sie typisch an feuchte Waldbiotope gebunden, aber wegen ihrer guten Flugfähigkeit kann sie auch weit von ihrem Lebensraum entfernt vorkommen. Nach Literaturangaben entwickelt sich die Raupe auf verwelkenden oder trockenen Blättern von Weiden (*Salix sp.*) und Pappeln (*Populus sp.*), bzw. im Laub.

Vorkommen:

In unserer Region kommt sie nur sporadisch, einzeln vor. Wir haben Vorkommensdaten vom Ödenburger Gebirge über die Hügellandschaft bis zur Region um Győr.

Naturschutzaspekt:

Für die Entwicklung der Art ist die Schattierung des Waldes, die Erhaltung des Waldmesoklimas, d.h. ein Waldmanagement ohne Kahlschlag günstig.

Polypogon gryphalis (HERRICH-SCHÄFFER, 1851)**láperdei karcsúbagoly – Syrmische Spannereule****Leírás:**

Szokványos megjelenésű karcsúbagolylepkénk, melynek alapszíne élénk okkersárgás, az elülső szárny sejtvégi foltja erőteljes, kifli alakú, vastagabb, mint a középteret határoló harántsávok. A hátulsó szárny két párhuzamosan futó harántsávja többnyire jól látható, határozott.

Élőhelyi igény:

Konkrét élőhelyi igényeiről nem sokat tudunk, de lápréteken, erdős foltokkal mozaikoló lápi jellegű területeken lehet vele találkozni.

Előfordulás:

Eddig egyetlen előfordulási adatunk van egy Kópháza és Sopron közti erdős területről.

Természetvédelmi vonatkozások:

A faj konkrét ökológiai igényeiről keveset tudunk, de az bizonyos, hogy láprétjeink és egyéb vizes élőhelyeink megfelelő vízellátottsága, változatos szerkezete, inváziós fajoktól mentes állapota, jótékony lehet ennek a fajnak a fennmaradása szempontjából is.

Fotók: Ambrus András

Beschreibung:

Eine Spannereule mit gewöhnlichem Phänotyp. Die Grundfarbe ist hell ockergelb, Ring- und Nierenmakel sind stark, und breiter als die Querlinien. Die zwei parallelen Querlinien der Hinterflügel sind gut sichtbar, markant.

Lebensraumbedarf:

Über die spezifischen Lebensraumbedürfnisse wissen wir nicht viel, aber sie kommt in Sumpfwiesen, in sumpfbartigen Mosaiken mit bewaldeten Flecken vor.

Vorkommen:

Bisher kennen wir nur ein Vorkommen in einem Waldgebiet zwischen Kópháza und Sopron.

Naturschutzaspekt:

Über die spezifischen ökologischen Bedürfnisse der Art ist wenig bekannt, aber es ist sicher, dass die ausreichende Wasserversorgung, die vielfältige Struktur und die Bewahrung unserer Moorwiesen und anderer Feuchtgebiete frei von invasiven Arten sich positiv auf das Überleben auch dieser Art auswirken.

Ocneria rubea ([DENIS & SCHIFFERMÜLLER], 1775)

rőt gyapjaslepke – Rostspinner**Leírás:**

Kis termetű, gyéren pikkelyezett szárnyú gyapjaslepke, egyszínű vörösbarna alapon halvány rajzolattal.

Élőhelyi igény:

Molyhos tölgyesek, karsztbokorerdők meglehetősen ritka faja.

Előfordulás:

Korábban a Szárhalom több pontján is megkerült, sőt a Soproni-hegységben is, újabb előfordulásáról azonban nincs megfigyelésünk.

Természetvédelmi vonatkozások:

Nem igényel különösebb intézkedést, ám a molyhos tölgy (*Quercus pubescens*) minden jelentősebb előfordulása figyelmet érdemel térségünkben.

Fotó: Gergely Péter

Fotó: Ambrus András

Beschreibung:

Er ist ein kleiner Spinner, mit leicht geschuppten, rostbraunen Flügeln und mit einer hellen Musterung.

Lebensraumbedarf:

Eine seltene Art der Flaumeichenwälder.

Vorkommen:

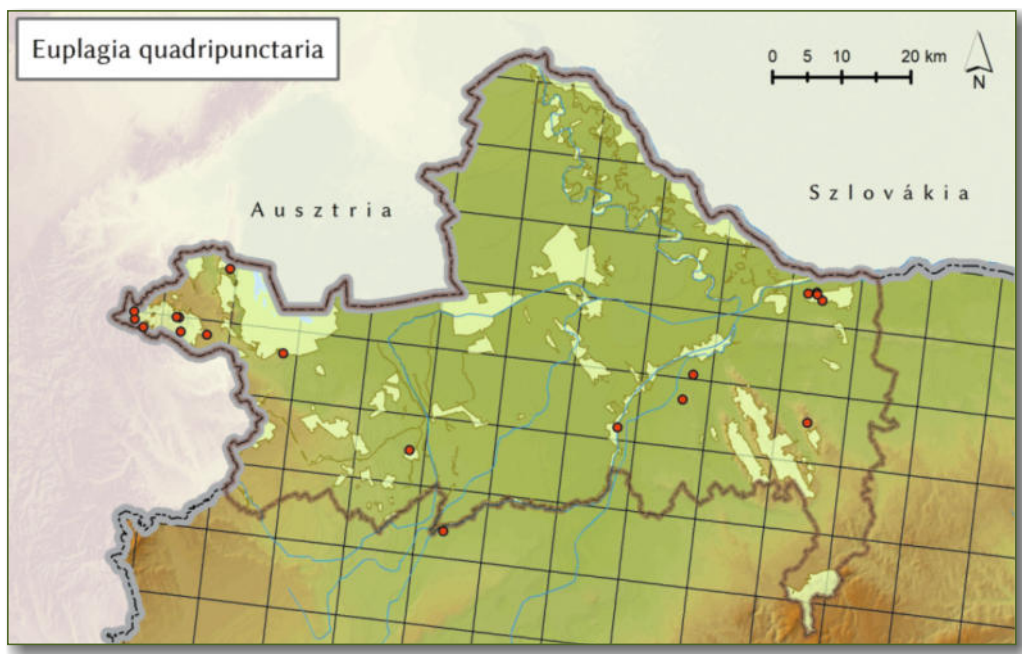
Früher wurde er an mehreren Punkten im Szárhalom beobachtet, auch im Ödenburger Gebirge, neuere Angaben gibt es nicht.

Naturschutzaspekt:

Er erfordert keine besonderen Maßnahmen, aber alle bedeutenden Vorkommen von Flaumeichen (*Quercus pubescens*) in unserer Region verdienen Aufmerksamkeit.

Euplagia quadripunctaria (PODA, 1761)

csíkos medvelepke – Russischer Bär

Leírás:

Jellegzetes fémfényű fekete, fehérrel csíkozott elülső szárnyával és piros alapon fekete mintájú hátsó szárnyával más fajjal összetéveszthetetlen, feltűnő megjelenésű medvelepkénk.

Élőhelyi igény:

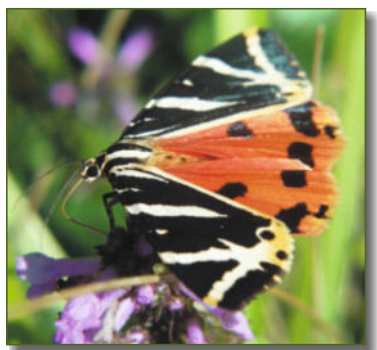
Meleg és párás, gyakran erdős területekkel határos, virágokban gazdag réteken és erdőszegélyeken találkozhatunk vele leggyakrabban. Pontos élőhelyi igényeiről keveset tudunk, de rendszeres viráglátogató, nappal is többnyire aktív, de legalábbis éber.

Előfordulás:

Területünkön általánosan elterjedt, de csak alacsony egyedszámban figyelhető meg. Pár évtizede még közönséges fajnak számított, ezért a lepkészek nem nagyon foglalkoztak vele, így viszonylag kevés korábbi adatunk van róla, mára viszont erősen visszaszorult, rendszeresen csak a Soproni-hegységben láthatjuk, szórványosan azonban előfordul a Fertő mentén, a Rábánál, a Rábaközben és a Hanságban is.

Természetvédelmi vonatkozások:

Jelenkori visszaszorulásában feltehetően klimatikus okok is szerepet játszanak.

Fotó: Ambrus András

Fotó: Káldi József

Beschreibung:

Sie haben markante, schwarzblaue Vorderflügel mit weißen oder gelblichen Streifen und rote Hinterflügel mit schwarzblauen Flecken. Die Art ist ein auffälliger, unverwechselbarer Bärenspinner.

Lebensraumbedarf:

Er kommt am häufigsten auf warmen und feuchten, blumenreichen Wiesen und in Waldrändern vor, die häufig an Waldgebiete grenzen. Über die genauen Lebensraumbedürfnisse ist wenig bekannt, aber er ist ein aktiver Blumenbesucher, der meistens auch tagsüber aktiv, oder zumindest wachsam ist.

Vorkommen:

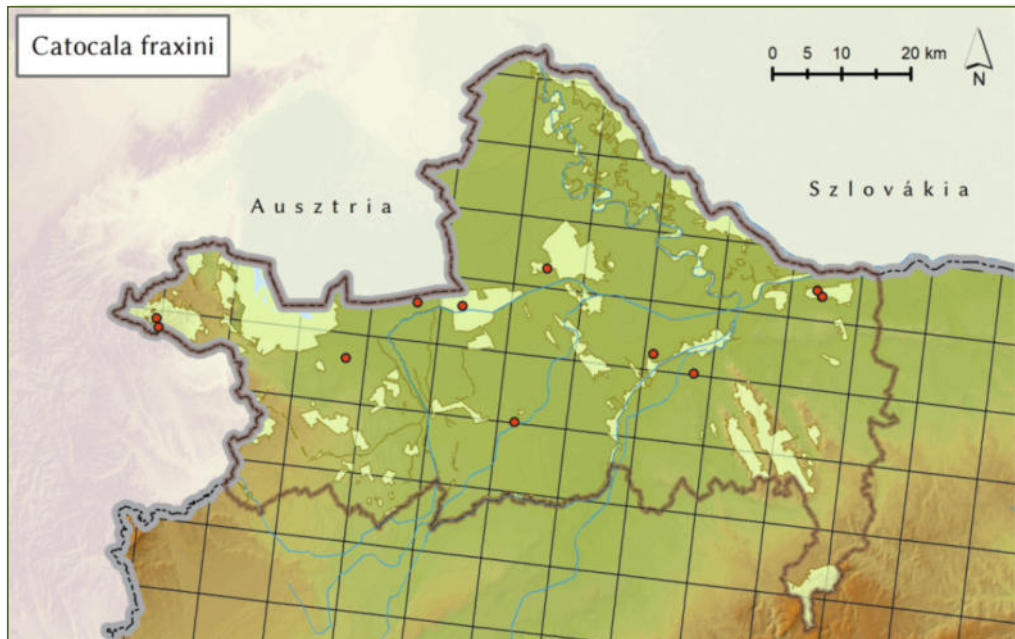
In unserer Region ist er weit verbreitet, kann aber nur in geringer Anzahl beobachtet werden. Er war noch vor einigen Jahrzehnten eine verbreitete Art, daher haben sich die Lepidopterologen nicht sehr viel mit ihm beschäftigt, und deshalb gibt es relativ wenige frühere Daten. Aber heute ist sein Vorkommen stark reduziert, er kann regelmäßig nur im Ödenburger Gebirge beobachtet werden, kommt sporadisch auch entlang des Neusiedler Sees und bei der Raab, im Rábaköz und im Hanság vor.

Naturschutzaspekt:

Auch klimatische Gründe spielen vermutlich im aktuellen Rückgang eine Rolle.

Catocala fraxini (LINNAEUS, 1758)

kék övesbagoly – Blaues Ordensband

Leírás:

Legnagyobb termetű hazai bagolylepkénk. Hátsó szárnyának kék harántsávja alapján semmi más fajjal nem lehet összekeverni, még éjjel, röptében is jól felismerhető és elkülöníthető a többi piros harántsávú övesbagolyfajtól (*Catocala spp.*).

Élőhelyi igény:

Fő tápnövényei a nyárfajok (*Populus spp.*), hegy- és dombvidéki viszonyok között a rezgő nyár (*Populus tremula*), de az irodalomban fűzet (*Salix sp.*), égert (*Alnus sp.*) és nyírt (*Betula sp.*) is említene. Főként nedves, párás élőhelyek: láperdők, galériaerdők, illetve pionír társulások szolgálnak otthonául.

Előfordulás:

Területünkön a Soproni-hegységben, Fertődön, a Hanságban és Gönyűnél sikerült kimutatni a fajt.

Természetvédelmi vonatkozások:

Állományai fenntartása érdekében leginkább a domb- és hegyvidéki élőhelyeken, a pionír társulások kíméletével tehetünk érdemi intézkedéseket.

Fotó: Káldi József

Fotó: Ambrus András

Beschreibung:

Die Marginalregion der Vorderflügel dieses Braunwurz-Mönchs ist aschgrau und überzieht in eine bräunliche Färbung. Auf der hellgelben Grundfarbe sind mehrere dunkle Musterungen, die Abtrennung von anderen ähnlichen Arten braucht aber große Erfahrung. Sicher ist die Bestimmung in Raupenform!

Lebensraumbedarf:

Er ist eine wärmeliebende, ponto-mediterrane Art, die in unserer Region die nordwestliche Grenze ihrer Verbreitung erreicht. Er wohnt hauptsächlich in xerothermen Buschwäldern, felsigen Trockenrasen, Trockenwiesen und Grassteppen, wo seine Hauptwirtspflanze, die Violette Königskerze (*Verbascum phoeniceum*) blüht (leider leben auch Raupen weiterer Eulenfalter an der Violetten Königskerze, so müssen auch Raupen sorgfältig untersucht werden).

Vorkommen:

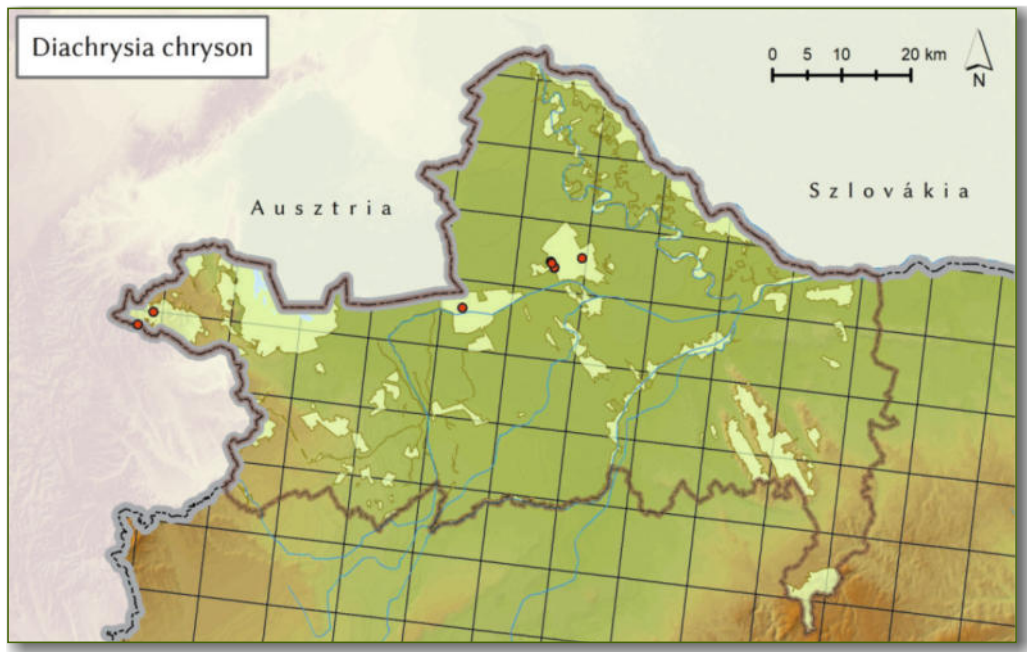
In unserer Region gibt es bisher nur aus Fertőrákos authentische Vorkommensdaten des Imagos, aber seine Raupen wurden an den Violetten Königskerzen am Bécsi-domb gefunden. Es würde sich lohnen, nach seinen Raupen auf den Trockenwiesen vom Rábaköz zu suchen.

Naturschutzaspekt:

Beim frühen Mähen (bis zum 15. Juni) von Trockenwiesen mit Violetten Königskerzen muss dafür gesorgt werden, dass die Wirtspflanze jederzeit in den ungemähten Flecken verbleibt, unabhängig davon, ob das Vorhandensein der Raupe erkannt oder auch nur vermutet wurde.

Diachrysia chryson (ESPER, 1789)

nagyfoltú aranybagoly – Wasserdost-Goldeule

Leírás:

Elegáns, bársonyos barna, fémfényű alapszínén nagy, az első szárny külső terét nagyrészt kitöltő, csillogó aranszínű foltot visel. Az aranylő folt kiterjedése és elhelyezkedése olyan, amilyennel más hazai faj nem rendelkezik, így könnyen felismerhető aranybagolyunk.

Élőhelyi igény:

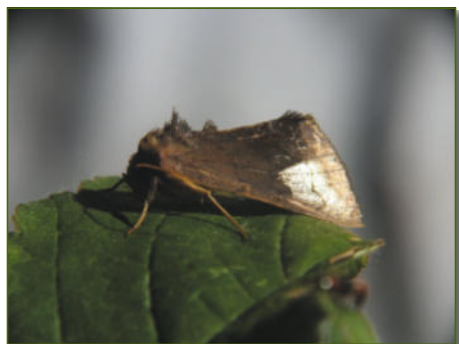
Főként hegy- és dombvidékek patak völgyeiben fordul elő, azonban esetenként – lápi körülmények közt – a sík vidékekre is lehúzódhat. Párás, humid viszonyokat kedvel, de kiváló röpképessége miatt élőhelyétől nagyobb távolságra is bejőhet a mesterséges fényre.

Előfordulás:

Területünkön a Soproni-hegység egyes patak völgyeiből, magasabb fekvésű rétjeiről, valamint az Észak-Hanság egyes rétjeiről került eddig elő, alacsony példányszámban.

Természetvédelmi vonatkozások:

A patak völgyek árnyaló állományainak folyamatos fenntartása, valamint a láprétek vízellátottságának biztosítása alapvető fontosságú a faj megőrzése szempontjából.

Fotók: Ambrus András

Beschreibung:

Die Vorderflügel sind samtig dunkelbraun bis violettbraun gefärbt, mit einer leichten Aufhellung vor dem Außensaum. Ein großer, glänzend golden schimmernder, eckiger, saumwärts sich verbreiternder Fleck ist charakteristisch für die Art und macht sie unverwechselbar.

Lebensraumbedarf:

Sie bevorzugt feuchte Gegenden, wie zum Beispiel Moor- und Ufergebiete. Aufgrund ihrer hervorragenden Flugfähigkeit wird sie auch aus größerer Entfernung vom künstlichen Licht angezogen.

Vorkommen:

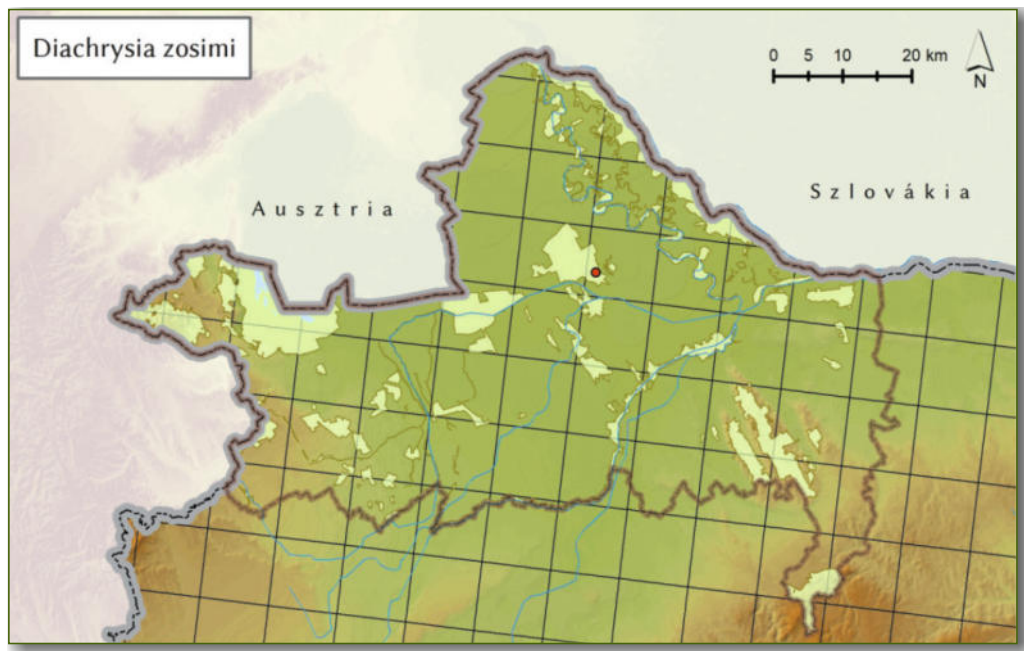
: In unserer Region wurde sie bisher in geringer Anzahl in einigen Flusstälern, höher gelegenen Wiesen des Ödenburger Gebirges, sowie in einigen Wiesen des Nord-Hanság gefunden.

Naturschutzaspekt:

Die kontinuierliche Erhaltung des Beschattungsbestands in Bachtälern und die Sicherstellung der Wasserversorgung für Sümpfe sind für die Erhaltung der Arten von wesentlicher Bedeutung.

Diachrysia zosimi (HÜBNER, 1822)

vérfű-aranybagoly – Wiesenknopf-Goldeule

Leírás:

Az elterjedt és gyakori közönséges aranybagoly (*Diachrysia chrysis*) és sárgafényű aranybagoly (*Diachrysia stenochrysis*) fajpárhoz igen hasonló kinézetű, azoktól zöldes árnyalatú aranyos mintázatával (a másik kettőnél ez inkább sárgás), valamint az aranyos szín márványozottságával tér el.

Élőhelyi igény:

Tenyészőhelyei a vérfüves láprétek, ahol évente két nemzedékben fejlődik az őszi vérfüvön (*Sanguisorba officinalis*).

Előfordulás:

Területünkön eddig csak a Hanság vérfüves rétjein (pl. Úrhanya-rét, Háromszögletű-rét) sikerült kimutatni a faj jelenlétét, ott esetenként nappal is felzavarhatóak.,

Természetvédelmi vonatkozások:

A vérfüves rétek kaszálásakor figyelemmel kell lenni arra, hogy ne csupán az egynemzedékes hangyaboglárkák (*Maculinea spp.*) élőhelyi igényeit tartsuk szem előtt, hanem a tőlük eltérő fenológiájú fajok számára is biztosítsuk az ökológiai feltételeket. Ezért is fontos az ilyen területeken a mozaikos kaszálás, illetve lehetőség szerint a terület harmadolása a kaszálás során (legalább egyharmad rész teljesen kaszátlan menedékterület fenntartása, illetve a kétharmadnyi kaszált terület jelentős időbeni eltéréssel való lekaszálása).

Fotó: Ambrus András

Fotó: Patalenszki Adrienn

Beschreibung:

Die Art ähnelt dem verbreiteten und oft vorkommenden Artenpaar *Diachrysia chrysitis/stenochrysis*, unterscheidet sich von denen aber durch ihren goldgrünen Zonen, und deren marmorierten Mustern (die andere Arten wirken eher gelblich).

Lebensraumbedarf:

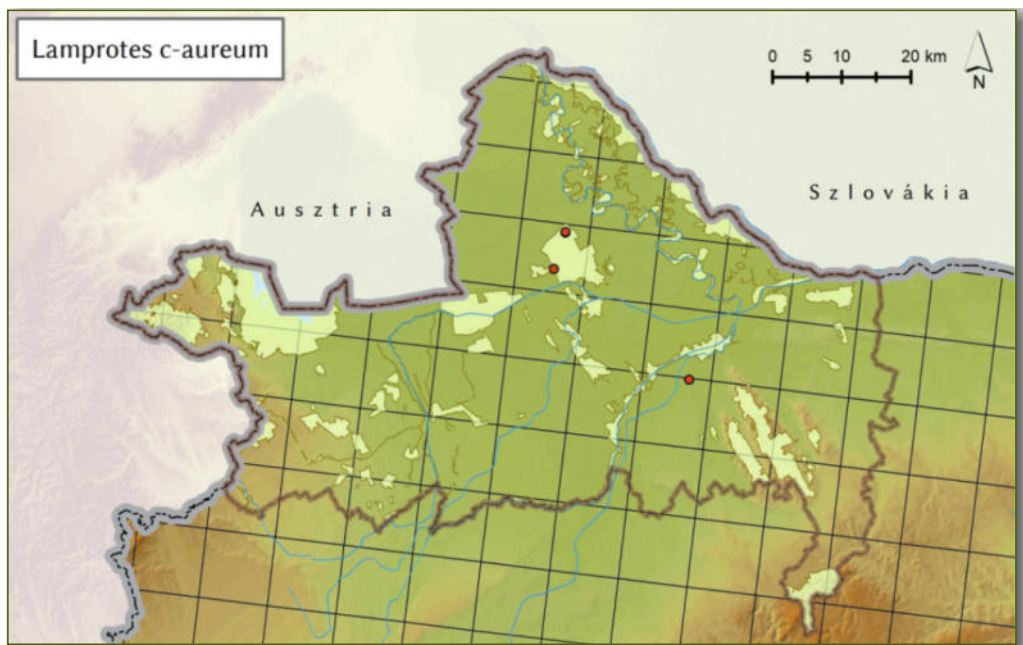
Sie bevorzugt feuchte Gegenden mit üppiger Vegetation, besonders Moorwiesen mit Großem Wiesenknopf (*Sanguisorba officinalis*). Jährlich fliegen zwei Generationen.

Vorkommen:

In unserer Region konnte die Anwesenheit dieser Art nur im Hanság in Moorwiesen mit Großem Wiesenknopf bewiesen werden, dort sind sie aber (z.B. Úrhanya-Wiese, Háromszögletű-Wiese) teilweise auch tagsüber aufzustöbern.

Naturschutzaspekt:

Beim Mähen von Wiesenknopfwiesen sollten nicht nur die Lebensraumbedürfnisse von den *Maculinea*-Arten (mit einer Generation jährlich) berücksichtigt werden, sondern auch ökologische Bedingungen der Arten mit unterschiedlicher Phänologie. Aus diesem Grund ist es wichtig, in solchen Gebieten mosaikartig zu mähen und, wenn möglich, die Wiese im Bezug aufs Mähen in drei zu teilen: mindestens ein Drittel soll vollständig ungemäht, als Zufluchtszone erhalten bleiben, zwei Drittel sollten mit einer signifikanten Zeitverschiebung gemäht werden.

Lamprotes c-aureum (KNOCH, 1781)**c-betűs aranybagoly – Wiesenrauten-Goldeule****Leírás:**

Nem különösebben hivalkodó, bársonyos barna, márványozott aranyos fémfényű alapszínén apró, c betűre emlékeztető jel található. Nincs más, hasonló hazai faj, így könnyen felismerhető aranybagolylepkénk.

Élőhelyi igény:

Inkább sík és dombvidékek patak völgyeiben, nedvesebb rétjein fordul elő, a Dunántúlon leginkább lápréteken. Tápnövénye itt a sárga borkóró (*Thalyctrum flavum*) lehet. Kiváló röpképessége miatt élőhelyétől nagyobb távolságra is bejöhethet a mesterséges fényre.

Előfordulás:

Területünkön eddig csak az Észak-Hanság láprétjein figyeltük meg rendszeresen, kisebb egyedszámban, azonban az utóbbi időben Koroncón is előkerült egy példány.

Természetvédelmi vonatkozások:

Láprétjeink megfelelő vízellátottsága, inváziós fajoktól mentes állapota alapvető fontosságú ennek a fajnak a fennmaradása szempontjából is.

Fotó: Káldi József

Fotó: Ambrus András

Beschreibung:

Sie ist nicht besonders auffällig, samtig braun, mit einer marmorierten gold-metallischen Grundfarbe und mit einer kleinen Zeichnung, die an den Buchstaben „c“ erinnert. Es gibt keine andere ähnliche einheimische Art, daher ist diese Goldeule leicht zu erkennen.

Lebensraumbedarf:

Sie kommt eher in den Flusstälern und Feuchtwiesen flacher und hügeliger Gebieten vor, in Transdanubien hauptsächlich in Moorwiesen. Die Futterpflanze ist vor allem die Gelbe Wiesenraute (*Thalyctrum flavum*). Aufgrund ihrer hervorragenden Flugfähigkeit kann sie auch aus größerer Entfernung von ihrem Lebensraum zum künstlichen Licht gelangen.

Vorkommen:

In unserer Region wurden regelmäßig nur wenige Exemplare im Nord-Hanság beobachtet, kürzlich wurde auch in Koroncó ein Exemplar gefunden. (z.B. Úrhanya-Wiese, Háromszögletű-Wiese) teilweise auch tagsüber aufzustöbern.

Naturschutzaspekt:

Eine ausreichende Wasserversorgung und die Entfernung invasiver Arten in unseren Moorwiesen sind ebenfalls wichtig für das Überleben dieser Art.

Autographa jota (LINNAEUS, 1758)

i-betűs aranybagoly – Jota-Silbereule

Leírás:

A hozzá hasonló, nálunk előforduló fajoktól – pl. v-foltos aranybagoly (*Autographa pulchrina*) – jól elkülöníthető az első szárny világos rózsaszín behintése alapján.

Élőhelyi igény:

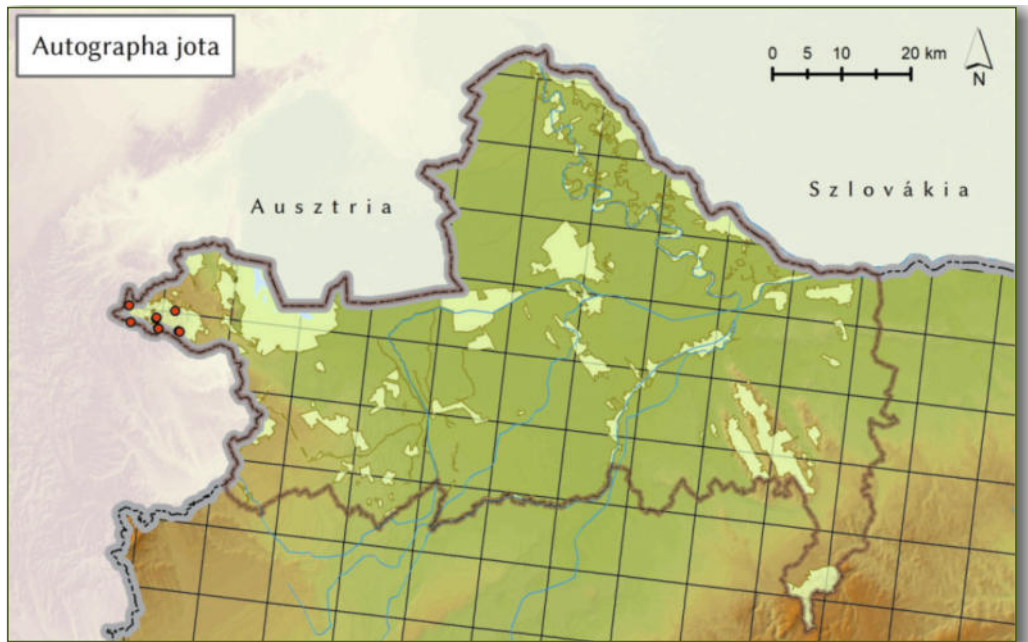
Nálunk főként hegy- és dombvidékek bükkös és gyertyános-tölgyes zónájának patakvölgyeiben, humid viszonyok közt fordul elő.

Előfordulás:

Területünkön csak a Soproni-hegység magasabb fekvésű részeiről került eddig elő, igen alacsony példányszámban.

Természetvédelmi vonatkozások:

A patak völgyek árnyaló állományának folyamatos fenntartása alapvető fontosságú a faj megőrzése szempontjából.

Fotók: Ambrus András

Beschreibung:

Im Gegensatz zu sehr ähnlichen Arten, wie z.B. der Ziest-Silbereule (*Autographa pulchrina*) sind die Vorderflügel hell rosarot bestäubt.

Lebensraumbedarf:

Sie kommt hauptsächlich in Bachtälern der Buchen- und Hainbuchen-Eichenzone von Gebirgen und Hügellandschaften in feuchter Umgebung vor.

Vorkommen:

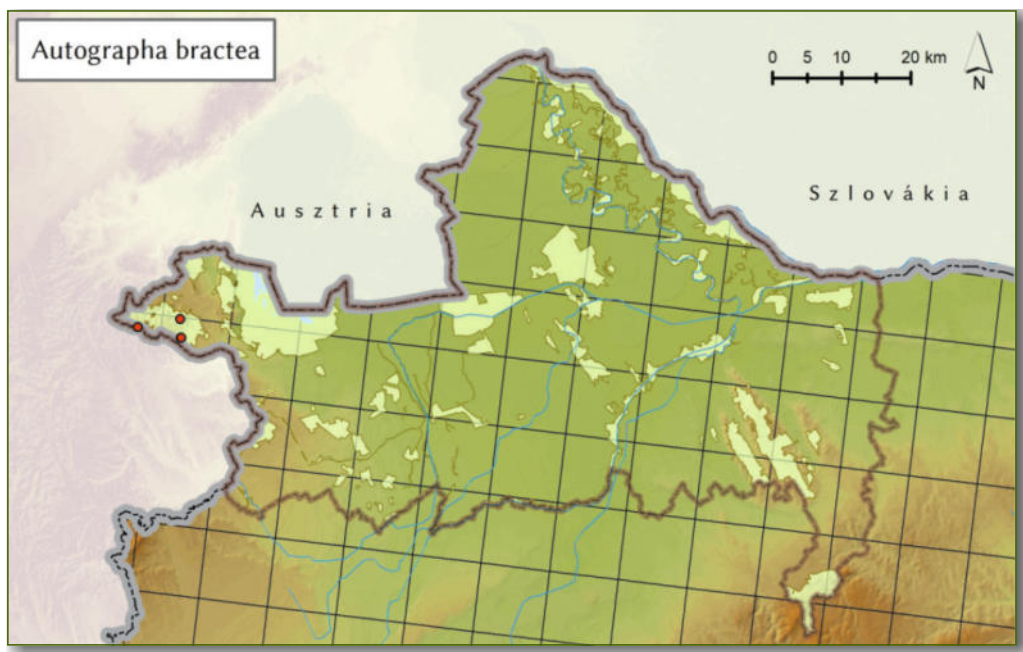
In unserer Region wurde sie bisher nur in höheren Lagen des Ödenburger Gebirges in einer sehr geringen Anzahl von Exemplaren gefunden.

Naturschutzaspekt:

Die kontinuierliche Aufrechterhaltung des Beschattungsbestands der Bachtäler ist für die Erhaltung der Art von grundlegender Bedeutung.

Autographa bractea ([DENIS & SCHIFFERMÜLLER], 1775)

foltos aranybagoly – Quellhalden-Goldeule

Leírás:

Pompás, nagy, szögletes aranyfoltú, a hasonló fajoktól jól elkülöníthető aranybaglyunk.

Élőhelyi igény:

Nálunk főként hegy- és dombvidékek bükkös és gyertyános-tölgyes zónájának patak völgyeiben fordul elő, ám az alpin régióban feljebb is megtalálható. Párás, humid viszonyokat igényel, azonban kiváló röpképessége miatt a mesterséges fény élőhelyétől távolabb is bevonhatja.

Előfordulás:

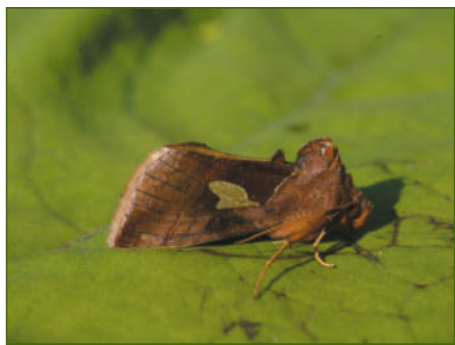
Területünkön csak a Soproni-hegység magasabb fekvésű részeiről került eddig elő, alacsony példányszámban.

Természetvédelmi vonatkozások:

A patakvölgyek árnyaló állományának folyamatos fenntartása alapvető fontosságú a faj megőrzése szempontjából.

Fotó: Ambrus András

Fotó: Szabóky Csaba

Beschreibung:

Ein prächtiger, relativ großer Eulenfalter mit einem glänzend golden schimmernden, eckigen Makel. Sie kann von anderen ähnlichen Arten leicht unterschieden werden.

Lebensraumbedarf:

Sie kommt hauptsächlich in den Flusstälern der Buchen- und Hainbuchen-Eichen-Zonen von Berg- und Hügellandschaften vor, ist aber auch höher im Alpenraum zu finden. Sie benötigt feuchte Bedingungen, aber aufgrund ihrer hervorragenden Flugfähigkeit kann künstliches Licht sie auch weit von ihrem Lebensraum entfernt anziehen.

Vorkommen:

In unserer Region wurde sie bisher nur in geringer Anzahl in höheren Lagen des Ödenburger Gebirges gefunden.

Naturschutzaspekt:

Die kontinuierliche Aufrechterhaltung des Beschattungsbestands der Bachtäler ist für die Erhaltung der Art von grundlegender Bedeutung.

Shargacucullia gozmanyi RONKAY & RONKAY, 1994

Gozmány-csuklyásbagoly – Gozmány-Braunwurz-Mönch

Leírás:

Elülső szárnyának szegélytere hamuszürke, ami barnás árnyalatba megy át. A halvány sárgás alapszínen több sötét mintázati elem található, ám a többi hasonló rokon fajtól csak néhány gyakorlott szakember tudja megkülönböztetni. Biztosabb a hernyó alakban való felismerés!

Élőhelyi igény:

Melegkedvelő, pontomediterrán faj, mely térségünkben éri el elterjedésének északnyugati határát. Főként xerotherm bokorerdők, sziklagyepek, száraz gyepek, füves puszták lakója, ahol fő tápnövénye, a lila ökörfarkkóró (*Verbascum phoeniceum*) virít (más csuklyásbagoly hernyói is élnek lila ökörfarkkórón, így alaposan meg kell vizsgálni a hernyókat is).

Előfordulás:

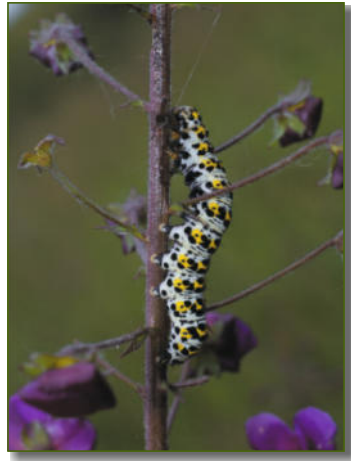
Térségünkben az imágónak eddig csak Fertőrákosról van hiteles adata, de lila ökörfarkkórón élő hernyóit találták a Bécsi-dombon. Érdekes volna keresni a Rábaköz száraz gyepein is.

Természetvédelmi vonatkozások:

A lila ökörfarkkórós száraz gyepek korai (június 15-ig) kaszálása esetében gondoskodni kell arról, hogy a fennhagyott területeken maradjon mindenképp a tápnövényből, akár észlelték a hernyó jelenlétét, akár csak a gyanúja is felmerült.

Fotó: Ambrus András

Fotó: Szabóky Csaba

Beschreibung:

Die Marginalregion der Vorderflügel dieses Braunwurz-Mönchs ist aschgrau und überzieht in eine bräunliche Färbung. Auf der hellgelben Grundfarbe sind mehrere dunkle Musterungen, die Abtrennung von anderen ähnlichen Arten braucht aber große Erfahrung. Sicher ist die Bestimmung in Raupenform!

Lebensraumbedarf:

Er ist eine wärmeliebende, ponto-mediterrane Art, die in unserer Region die nordwestliche Grenze ihrer Verbreitung erreicht. Er wohnt hauptsächlich in xerothermen Buschwäldern, felsigen Trockenrasen, Trockenwiesen und Grassteppen, wo seine Hauptwirtspflanze, die Violette Königskerze (*Verbascum phoeniceum*) blüht (leider leben auch Raupen weiterer Eulenfalter an der Violetten Königskerze, so müssen auch Raupen sorgfältig untersucht werden).

Vorkommen:

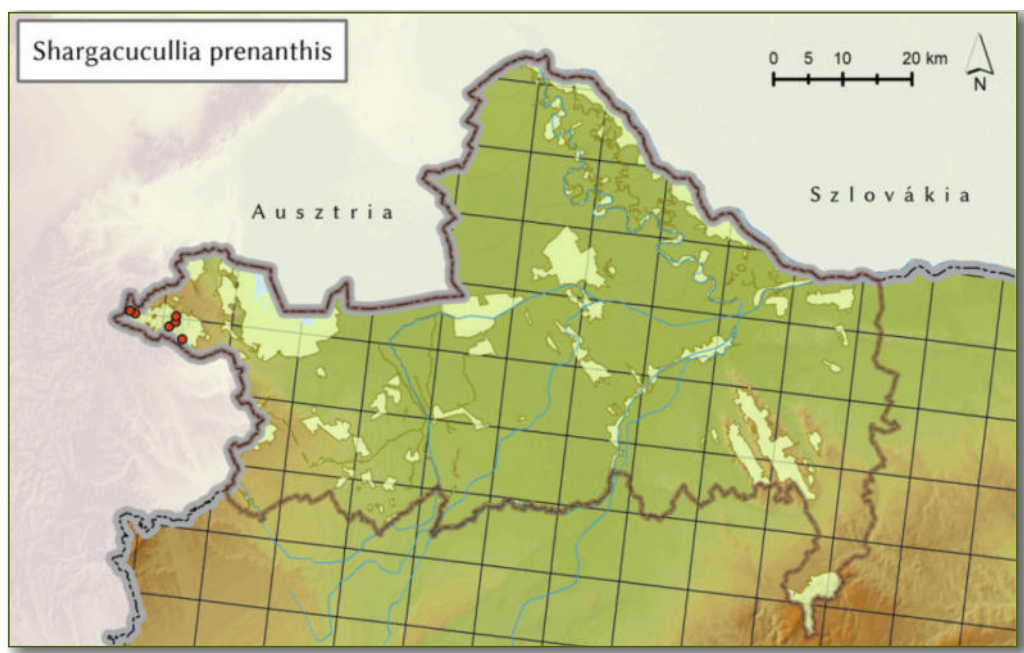
In unserer Region gibt es bisher nur aus Fertőrákos authentische Vorkommensdaten des Imagos, aber seine Raupen wurden an den Violetten Königskerzen am Bécsi-domb gefunden. Es würde sich lohnen, nach seinen Raupen auf den Trockenwiesen vom Rábaköz zu suchen.

Naturschutzaspekt:

Beim frühen Mähen (bis zum 15. Juni) von Trockenwiesen mit Violetten Königskerzen muss dafür gesorgt werden, dass die Wirtspflanze jederzeit in den ungemähten Flecken verbleibt, unabhängig davon, ob das Vorhandensein der Raupe erkannt oder auch nur vermutet wurde.

Shargacucullia prenanthis (BOISDUVAL, 1840)

tavaszi görvélyfű-csuklyásbagoly – Braunwurz-Wald-Mönch

Leírás:

Jellegzetes lilásszürke elülső szárnya alapján a többi *Shargacucullia* fajtól viszonylag jól elkülöníthető.

Élőhelyi igény:

Kimondottan erdős területekhez ragaszkodó csuklyásbagoly, nálunk a hegy- és dombvidéki humid gyertyános-tölgyes és bükkös zóna, illetve az ezekben található patak völgyek lakója. A hernyó fő tápnövénye a göcsös görvélyfű (*Scrophularia nodosa*).

Előfordulás:

Térségünkben csak a Soproni-hegység bükköseiben és más humid erdeiben találkozhatunk vele, többnyire alacsony egyedszámban, mindössze egy-egy példányban.

Természetvédelmi vonatkozások:

Szegélyek, lékek, beékelődő gyepek, magaskórós társulások mozaikfoltjai fontosak a faj számára.

Fotó: Hadarics Tibor

Fotó: Ambrus András

Beschreibung:

Aufgrund seiner typischen lilagrauen Vorderflügel kann er mit anderen Shargacucullia-Arten nicht verwechselt werden.

Lebensraumbedarf:

Der Braunwurz-Wald-Mönch ist vorwiegend in humiden Hainbuchen-Eichen und Buchenwäldern, bzw. in deren Bachtälern anzutreffen. Die Hauptfutterpflanze der Raupe ist die Knotig Braunwurz (*Scrophularia nodosa*).

Vorkommen:

In unserer Region kommt er nur in den Buchen- und anderen Feuchtwäldern des Ödenburger Gebirges vor, meist in geringer Individuenzahl.

Naturschutzaspekt:

Die Mosaikflecken von Waldrändern, Lichtungen, eingezwängten Grasflecken, Hochstaudenfluren sind für die Art von großer Bedeutung.

Cucullia chamomillae ([DENIS & SCHIFFERMÜLLER], 1775)

székfű-csuklyásbagoly – Kamillen-Mönch

Leírás:

Sötétebb szürke csuklyásbaglyunk, egyike legkorábban repülő fajainknak. A többi hasonló szürkés fajtól való elkülönítése némi gyakorlatot igényel.

Élőhelyi igény:

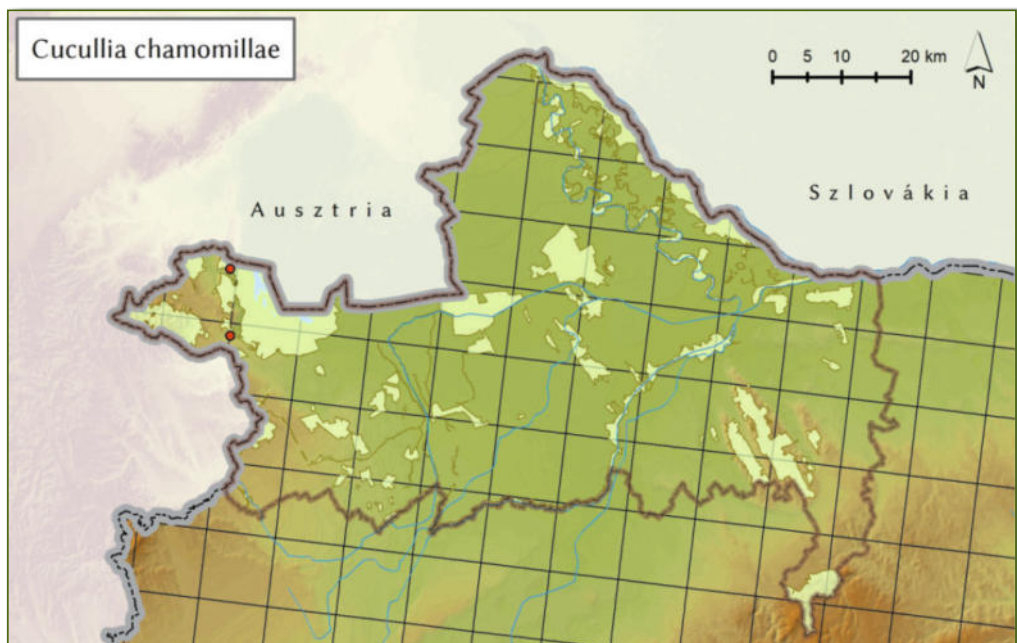
Szárazabb gyepek, az Alföldön a kiterjedtebb szikesek tekinthetők főbb élőhelyeinek, ahol bőven tenyésznek tápnövényei, a székfű- (*Matricaria spp.*) és a pipitérfajok (*Anthemis spp.*).

Előfordulás:

Területünkön a Soproni-hegységben, Kópházán és a fertőrákosi mészkőbányában került eddig megfigyelésre.

Természetvédelmi vonatkozások:

A száraz és félszáraz gyepek megfelelő kezelése, fajgazdag állapotának fenntartása, nem egyszerre, egy tömbben, hanem időeltolással, részenként történő kaszálása, illetve mértékletes legeltetése lehet a legmegfelelőbb gyephasználat.

Fotó: Káldi József

Fotó: Szabóky Csaba

Beschreibung:

Ein dunkelgrauer Eulenfalter, einer der am frühesten fliegenden Arten. Die Trennung von anderen ähnlichen grauen Arten erfordert etwas Übung.

Lebensraumbedarf:

Trockenrasen, ausgedehnte Salzwiesen der Ungarischen Tiefebene können als Hauptlebensraum betrachtet werden, in dem die Futterpflanzen, die Kamillen- (*Matricaria spp.*) und Hundskamillenarten (*Anthemis spp.*) reichlich wachsen.

Vorkommen:

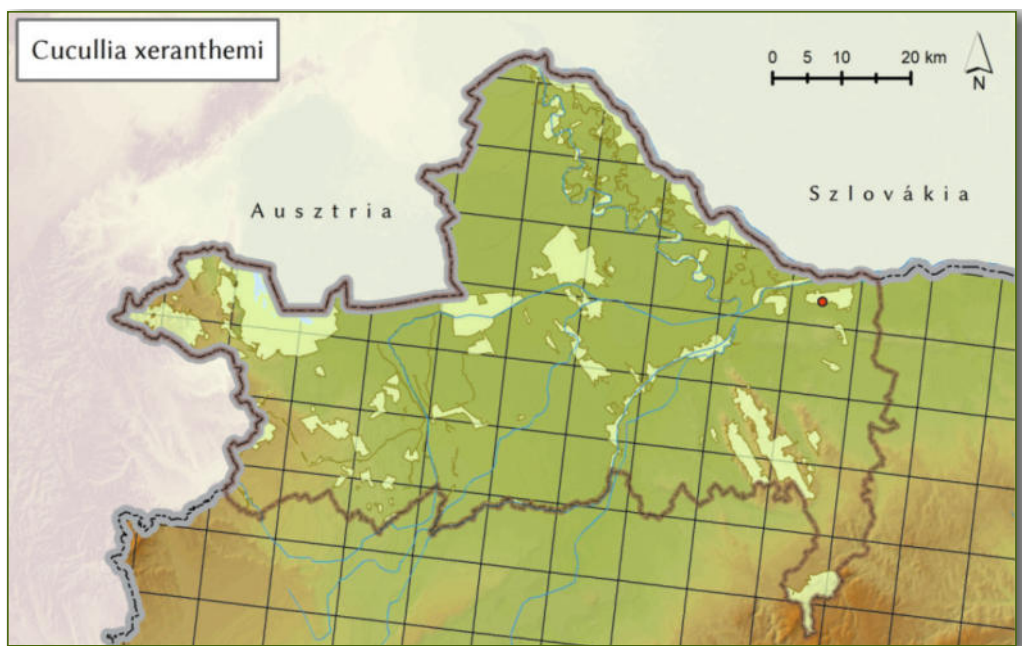
In unserem Gebiet ist er im Ödenburger Gebirge, in Kópháza und im Kalksteinbruch von Fertőrákos vorgekommen.

Naturschutzaspekt:

Die ordnungsgemäße Behandlung von trockenen und halbtrockenen Wiesen unter Beibehaltung des Artenreichtums, nicht durch gleichzeitiges, sondern durch zeitverschobenes, und teilweises Mähen oder mäßige Beweidung kann die am besten geeignete Nutzungsform sein.

Cucullia xeranthemi BOISDUVAL, 1840

vasvirág-csuklyásbagoly – Dunkelgrauer Goldaster-Mönch

Leírás:

Sötétebb szürke, a feketeüröm-csuklyásbagolyhoz (*Cuculia artemisiae*) hasonló megjelenésű bagolylepkénk. Kör- és vesefoltjának belseje, valamint tőterének alsó része sárgásbarna színeződést mutat. A többi hasonló szürkés fajtól való elkülönítése nagyobb gyakorlatot igényel.

Élőhelyi igény:

Meleg, száraz gyepek, főként dombvidékeken és középhegységeink déli lejtőin. Homokon, szikeseken és sziklás területeken, homokpusztákon, lejtősztyeppterületeken egyaránt előfordul, de mindig alacsony egyedszámban. A hernyókat gyakran az aranyfűrt (*Aster linosyris*) virágzatán és olykor levelein lehet megtalálni.

Előfordulás:

Területünkön eddig csak Gönyű térségében, a kisalföldi homokpusztákon került elő, ám ott rendszeresen megfigyelhető a faj.

Természetvédelmi vonatkozások:

A száraz és félszáraz gyepek megfelelő, fajgazdag és inváziós fajoktól mentes állapotának fenntartása kedvező lehet ennek a fajnak is.

Fotó: Szabadfalvi András

Fotó: Ambrus András

Beschreibung:

Ein dunkelgrauer, dem *Cucullia artemisiae* ähnelnder Eulenfalter. Die Makel sind meist undeutlich umrandet und ockerbraun gefüllt. Die Unterscheidung von den anderen ähnlichen grauen Arten benötigt größere Erfahrung.

Lebensraumbedarf:

Er bevorzugt warme Trockenrasen, vor allem in Hügellandschaften und in den südlichen Hängen des Mittelgebirges. Er erscheint auch in Sandgebieten, auf Felsen, Soda-, Sand- und Kalksteppen, aber immer in geringer Individuenzahl. Die Raupen können öfters an den Blüten, manchmal an den Blättern von *Aster linosyris* beobachtet werden.

Vorkommen:

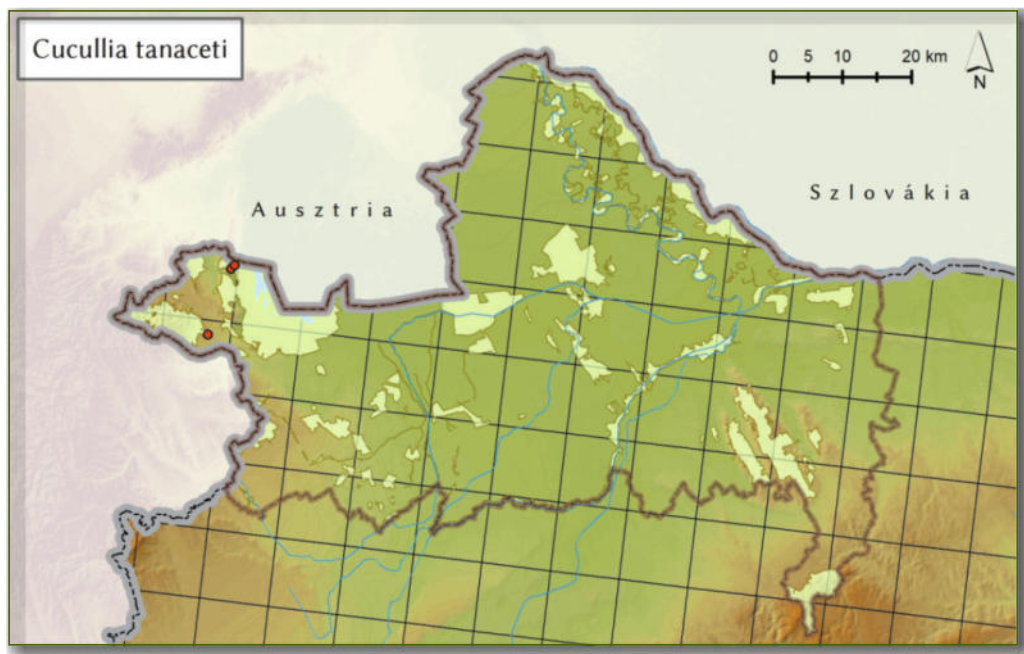
In unserer Region wurde er bisher nur in den Sandsteppen der Kleinen Ungarischen Tiefebene bei Gönyű gefunden, jedoch kann die Art dort regelmäßig beobachtet werden.

Naturschutzaspekt:

Die Erhaltung von Trocken-, und Halbtrockenrasen in einem guten, artenreichen Zustand frei von invasiven Arten kann auch für diese Art von Vorteil sein.

Cucullia tanaceti ([DENIS & SCHIFFERMÜLLER], 1775)

vonalkás csuklyásbagoly – Rainfarn-Mönch

Leírás:

Sötétebb szürke csuklyásbaglyunk, határozott, vékony feketés vonalkákkal díszített elülső szárnyakkal. Két, szinte egymásba érő nemzedéke van. A többi hasonló szürkés fajtól való elkülönítése nagyobb gyakorlatot igényel.

Élőhelyi igény:

Az Alföldön, a dombvidékeken és a középhegységek meleg, déli lejtőin található szárazabb gyepekhez kötődik. Homokon, szikeseken és sziklás területeken egyaránt előfordulhat, de mindig alacsony egyedszámban találkozhatunk csak vele. A lepkészek gyakrabban fogják a hernyókat cickafark (*Achillea* sp.) és más fészkesek, kivált ürömfajok (*Artemisia* spp.) virágzatán, de esetenként lámpára is jön.

Előfordulás:

Területünkön eddig csak Fertőrákoson került elő.

Természetvédelmi vonatkozások:

A száraz és félszáraz gyepek megfelelő, fajgazdag és inváziós fajktól mentes állapotának fenntartása minden bizonnyal kedvező lehet a faj számára is.

Fotók: Ambrus András

Beschreibung:

Dieser Nachtfalter besitzt dunkelgraue Vorderflügel, mit gut sichtbaren, dünnen, schwarzen Streifen. Die Schmetterlinge fliegen in zwei, kurz nacheinander folgenden Generationen. Die Unterscheidung von anderen ähnlichen Arten benötigt größere Erfahrung.

Lebensraumbedarf:

Er kommt in Trockenwiesen, im Tiefland, in Hügellandschaften, und in den südlichen Hängen des Mittelgebirges vor. Er kann sowohl auf Sandgebieten, als auch in Salz- oder Felsengebieten vorkommen, wir können ihn aber nur in geringer Anzahl treffen. Häufiger können die Raupen an den Blüten der Schafgarbe (*Achillea sp.*) oder anderen Korbblütlern, wie z.B. Artemisia-Arten beobachtet werden. Selten kommt er auch aufs künstliche Licht zu.

Vorkommen:

In unserer Region wurde er bisher nur in Fertőrákos gefunden.

Naturschutzaspekt:

Die Erhaltung trockener, halbtrockener Wiesen in einem guten, artenreichen Zustand frei von invasiven Arten kann sicherlich auch für diese Art von Vorteil sein.

Schinia cognata (FREYER, 1833)

nyúlparéj-nappalibagoly

Leírás:

Apró termetű, nappal aktív bagolylepkénk, a hozzá igen hasonló keserűgyökér-nappalibagolytól (*Schinia cardui*) csak megfelelő gyakorlattal lehet elkülöníteni. Csak a napsütötte déli órákban mozog, gyakran tápnövénye közelében tartózkodik.

Élőhelyi igény:

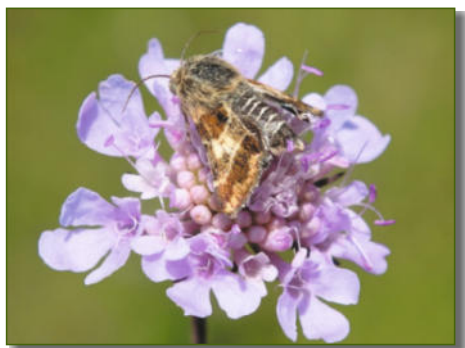
Főként xerotherm homoki gyepek lakója, a Kárpát-medence nyugati peremén éri el elterjedésének nyugati szélét. Kizárólagos tápnövénye nálunk a nyúlparéj (*Chondrilla juncea*).

Előfordulás:

Térségünkben eddig csak a Szigetközből került elő, ott is csak egyetlen helyről, annak ellenére, hogy tápnövényének számos ismert lelőhelye van. A lepkét apró termete és nappali aktivitása miatt csak célzott kereséssel lehet megtalálni, így elképzelhető, hogy több más tenyészőhelye is van területünkön, alkalmas homoki gyepekben.

Természetvédelmi vonatkozások:

Jó állapotú maradvány homoki gyepterületeink védelme, illetőleg degradált vagy becserjésedett, beerdősült kisalföldi homokpusztáink rehabilitációja és rekonstrukciója kedvező hatású lehet ennek a fajnak az állományaira is.

Fotó: Ambrus András

Fotó: Káldi József

Beschreibung:

Er ist ein kleiner, tagaktiver Eulenfalter. Von dem sehr ähnlichen *Schinia cardui* kann man ihn nur mit großer Erfahrung unterscheiden. Die Falter sind überwiegend tagaktiv, fliegen nur zu sonnigen Mittagsstunden, verhalten sich oft in der Nähe von ihrer Futterpflanzen.

Lebensraumbedarf:

Der Falter bewohnt hauptsächlich Sandsteppen, er erreicht die westliche Grenze seines Verbreitungsgebiets am westlichen Rand des Karpatenbeckens. Seine ausschließliche Futterpflanze ist der Große Knorpellattich (*Chondrilla juncea*).

Vorkommen:

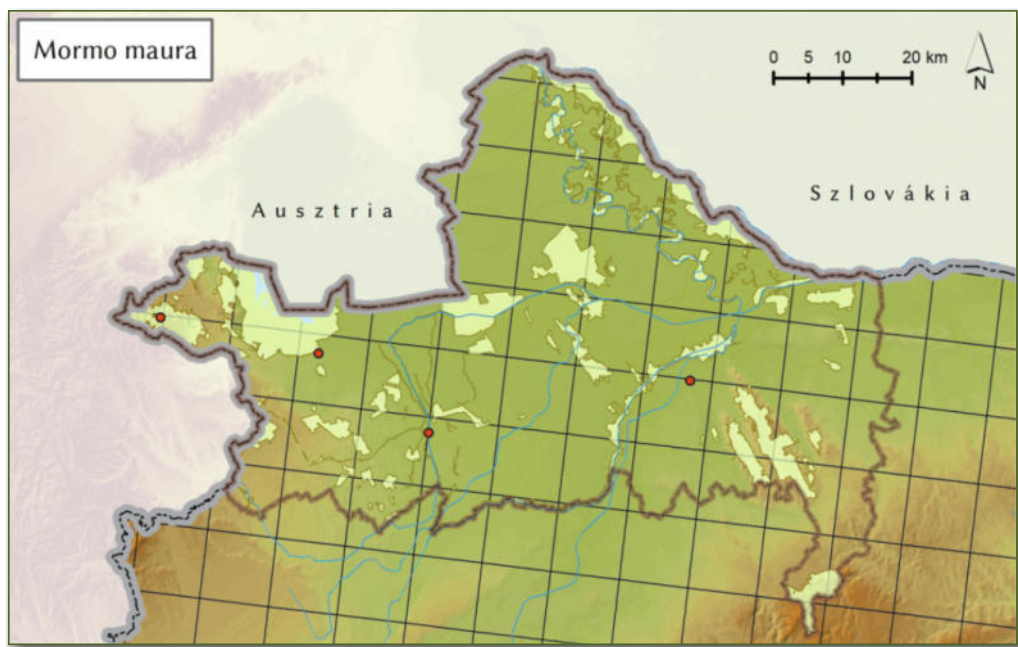
Bisher wurde er in unserer Region nur im Szigetköz an einer einzigen Stelle gefunden, obwohl die Futterpflanze viele bekannte Standorte hat. Aufgrund seiner geringen Größe und Tagesaktivität kann der Eulenfalter nur durch gezielte Suche gefunden werden. Vermutlich gibt es in unserer Region möglicherweise mehrere andere geeignete Brutstätten, Sandwiesen.

Naturschutzaspekt:

Der Erhaltung unserer restlichen Sandsteppen sowie die Rehabilitation und Rekonstruktion der degradierten oder mit Sträuchern bewachsenen, bewaldeten Sandsteppen können sich auch auf die Populationen dieser Art positiv auswirken.

Mormo maura (LINNAEUS, 1758)

gyászbagoly – Schwarzes Ordensband

Leírás:

Igen nagy termetű, sötét színű, fénylő, feketés mintázatú, széles szárnyú bagolylepkénk, más fajjal nem téveszthető össze.

Élőhelyi igény:

Kimondottan patak völgyekhez, folyó völgyekhez ragaszkodó faj, kedveli a párás, humid klímát és az árnyékolást. Meleg nyári időszakban előszeretettel húzódnak be átereszek, hidak védett, árnyékos rejtekébe. A mesterséges fény nem túl erősen vonzza, de élőhelyén kitett lámpára be szokott jönni, a csalétket kedveli.

Előfordulás:

Területünkön a Rápce mentén, a Rába vízrendszeréhez kapcsolódó kisebb vízfolyásoknál (Koronc), illetve a Soproni-hegységben, valamint az Ikvánál került elő, alacsony egyedszámban.

Természetvédelmi vonatkozások:

Létszükséglet számára a vízparti fás vegetáció, az árnyaló állomány megléte.

Fotó: Káldi József

Fotó: Ambrus András

Beschreibung:

Die Falter zählen zu den größeren Arten, haben dunkle, glänzende, schwarz gemusterte, breite Flügel. Sie können mit anderen Arten nicht verwechselt werden.

Lebensraumbedarf:

Man findet das Schwarze Ordensband vorwiegend in Wassernähe, also in Flussniederungen, Auen, Bachtälern. Es mag humides Klima und Beschattung. Zur warmen Sommerzeit ziehen sie sich gern in den Schatten unter Brücken oder in Röhren zurück. Künstliche Lichtquellen suchen sie nur selten auf, in der Brutstätte kommen sie aber gelegentlich aufs Licht, werden von angelegten Ködern angezogen.

Vorkommen:

In unserer Region wurde er in geringer Anzahl entlang der Rabnitz, an kleinen Wasserläufen verbunden mit dem Raab-Wassersystem (Koroncő), sowie im Ödenburger Gebirge und entlang der Ikva gefunden.

Naturschutzaspekt:

Die Beschattungsbestände, die in der Nähe von Wasser wachsenden Gehölze sind für ihn lebensnotwendig.

Staurophora celsia (LINNAEUS, 1758)

zöld buckabagoly – Malachiteule

Leírás:

Közepes termetű, igen feltűnő, túlnyomórészt élénkzöld szárnyú bagolylepke, finom fehér és sötétbarna rajzolattal. Hátsó szárnya sötétszürke, tövi felén világosabb árnyalattal, ám ez elég ritkán látható.

Élőhelyi igény:

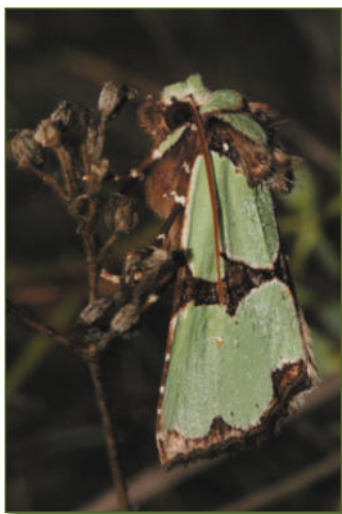
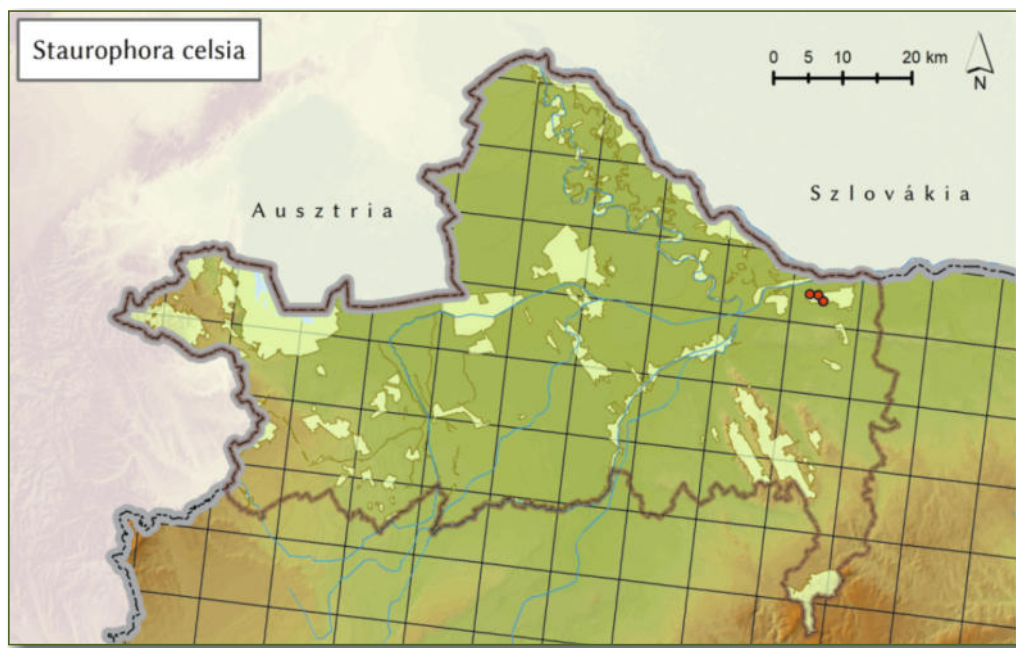
Nálunk jellemzően a homokvidékek lepkéje, de esetenként száraz tölgyesekben és nedvesebb gyepekben is előfordulhat. Hernyója egyszikűeket (*Monocotyledonopsida*) fogyaszt.

Előfordulás:

Térségünkben csak a kisalföldi homokvidékről van recens előfordulási adata.

Természetvédelmi vonatkozások:

A kisalföldi meszes homokpuszták megőrzése és inváziós fajoktól mentes állapotban tartása a faj számára létfontosságú.

Fotó: Ambrus András

Fotó: Szabadfalvi András

Beschreibung:

Dieser Eulenfalter ist mittelgroß, und auffallend gekennzeichnet. Die Flügel sind vorwiegend hellgrün mit feinen weißen und gezackten braunen Streifen. Die Hinterflügel sind dunkelgrau, und weisen im Wurzelbereich Aufhellungen auf, die aber selten sichtbar sind.

Lebensraumbedarf:

In Ungarn ist sie normalerweise ein Nachtfalter der Sandgebiete, aber sie kann auch in trockenen Eichenwäldern und Feuchtwiesen vorkommen. Ihre Raupe frisst Monokotylen (Einkeimblättrige Pflanzen).

Vorkommen:

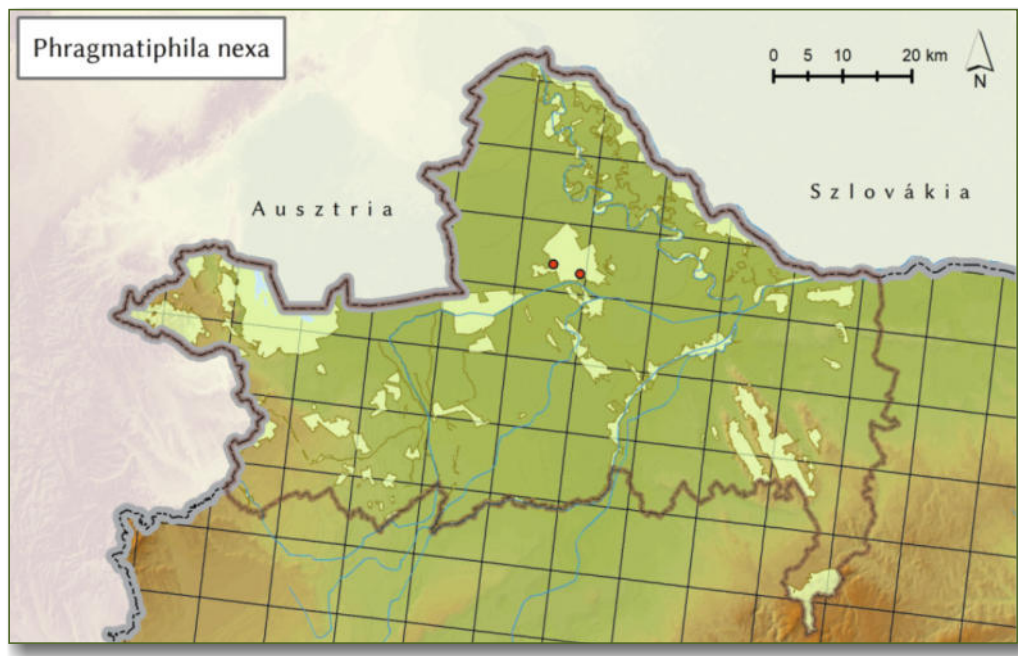
Aktuelle Vorkommensdaten gibt es nur aus der Sandregion der Kleinen Ungarischen Tiefebene.

Naturschutzaspekt:

Die Erhaltung der kalkhaltigen Sandsteppen der Kleinen Ungarischen Tiefebene frei von invasiven Arten ist für die Art von entscheidender Bedeutung.

Phragmatiphila nexa (HÜBNER, 1808)

fehérjegyes nádibagoly – Wasserschwaden-Röhrichteule

Leírás:

Kis termetű nádibagolyfajunk, az elülső szárny középpterén jellegzetes, megtört fehérés mintázatot visel.

Élőhelyi igény:

Elegyes nádas, gyékényes, harmatkásás élőhelyeken, erdős területekkel határolsan fordul elő, de leggyakrabban csak egyenként jön lámpára.

Előfordulás:

Területünkön eddig csak az Észak-Hanság egyes láprétjein találtuk meg, szórványosan, alacsony egyedszámban (egy-egy példány) fordul csak elő.

Természetvédelmi vonatkozások:

A faj konkrét ökológiai igényeiről keveset tudunk, de az bizonyos, hogy láprétjeink és egyéb vizes élőhelyeink megfelelő vízellátottsága, változatos szerkezete, inváziós fajoktól mentes állapota jótékonyan hat ennek a fajnak a fennmaradására.

Fotó: Ambrus András

Fotó: Szabóky Csaba

Beschreibung:

Eine kleinere Röhrichteulenart mit einer charakteristischen weißen Nierenmakel an den Vorderflügel, die in einer breiten L-Form erweitert ist.

Lebensraumbedarf:

: Sie ist an feuchte Gegenden gebunden, an Wäldern grenzende gemischte Schilf-Rohrkolben-Wasserschwaden Lebensräume. Künstliche Lichtquellen besuchen sie meist einzeln.

Vorkommen:

Bisher haben wir sie in unserer Region nur in einigen Moorwiesen des Nord-Hanság in geringer Anzahl, vereinzelt (je 1 Exemplar) gefunden

Naturschutzaspekt:

Die spezifischen ökologischen Bedürfnisse der Art sind wenig bekannt, aber es ist sicher, dass die ausreichende Wasserversorgung, die vielfältige Struktur, die Erhaltung unserer Moorwiesen und anderer Feuchtgebiete frei von invasiven Arten für das Überleben dieser Art von Vorteil sind.

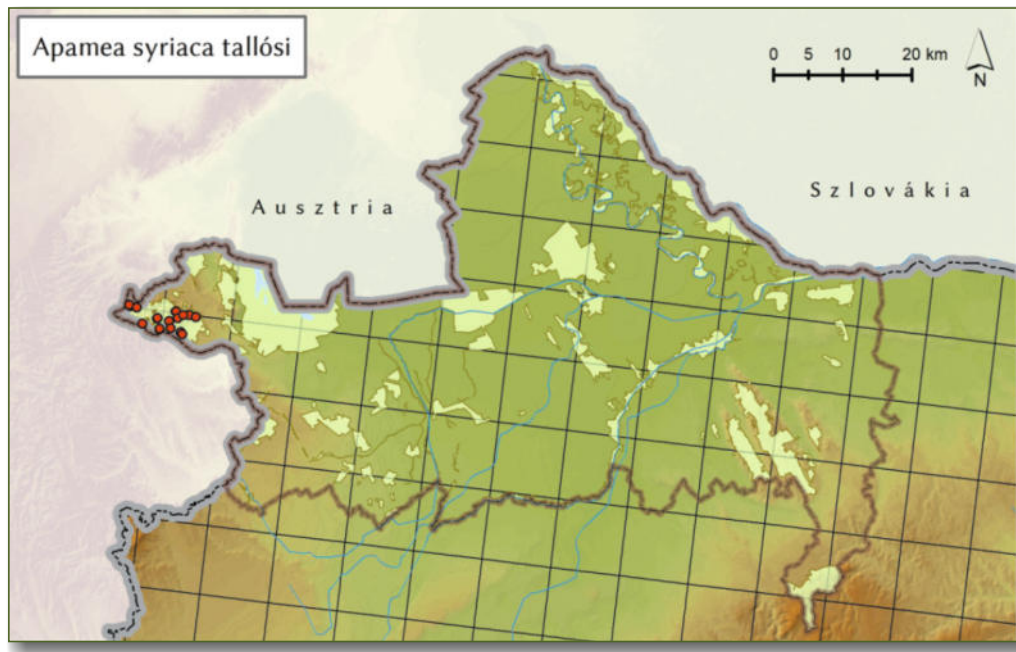
Oria musculosa (HÜBNER, 1808)**szalmasárga búzabagoly – Getreide-Steppeneule**

Szárnyai és teste szalmasárga, elülső szárnyán halványabb, fehéres mintázatot visel. Irodalmi adatok szerint gabonaféléken fejlődik a hernyója. A korábbi évtizedekben helyenként gyakori faj az intenzív növényvédelemnek tulajdoníthatóan mára annyira megritkult, hogy kérdéses hazai fennmaradása. A nyolcvanas évekből, Pinnye környékéről ismerjük egy előfordulási adatát.

Ihre Flügel und Körper sind strohgelb, an den Vorderflügeln trägt sie eine hellere, weiße Musterung. Nach Literaturangaben entwickelt sich die Raupe an Getreide. Diese Art war in den vergangenen Jahrzehnten an einigen Standorten sehr häufig, ist aber heute aufgrund des intensiven Pflanzenschutzes so selten geworden, dass ihr Überleben in Ungarn in Frage gestellt wird. In den achtziger Jahren sind uns Vorkommensdaten aus der Umgebung von Pinnye bekannt.

Apamea syriaca tallosi KOVÁCS & VARGA, 1969

Tallós-dudvabagoly – Tallós Grasbüscheleule

Leírás:

A nagy dudvabagolytól (*Apamea monoglypha*) csak nagyobb gyakorlattal, alapos vizsgálattal lehet megkülönböztetni, ezért inkább fénycsapdás adatai ismertek.

Élőhelyi igény:

Üde erdőtársulások gyepszintjéhez kötődő faj.

Előfordulás:

Biztos, friss adatával a térségben csak a Soproni-hegységből rendelkezünk.

Természetvédelmi vonatkozások:

A lárvális fejlődéshez szükséges feltételekről nincs elegendő információnk, így konkrét védelmi intézkedéseket nem tudunk megfogalmazni, ám bizonyos, hogy az erdők vízviasszatartó képességének megtartása, javítása (folyamatos erdőborítás) hasznos lehet e faj számára is.

Beschreibung:

Von der Großen Grasbüscheleule (*Apamea monoglypha*) kann er nur mit gründlicher Untersuchung unterschieden werden, deshalb gibt es eher nur Daten von Lichtfallen.

Lebensraumbedarf:

Die Art ist stark an die Krautschicht der Feuchtwälder gebunden.

Fotó: Ambrus András

Vorkommen:

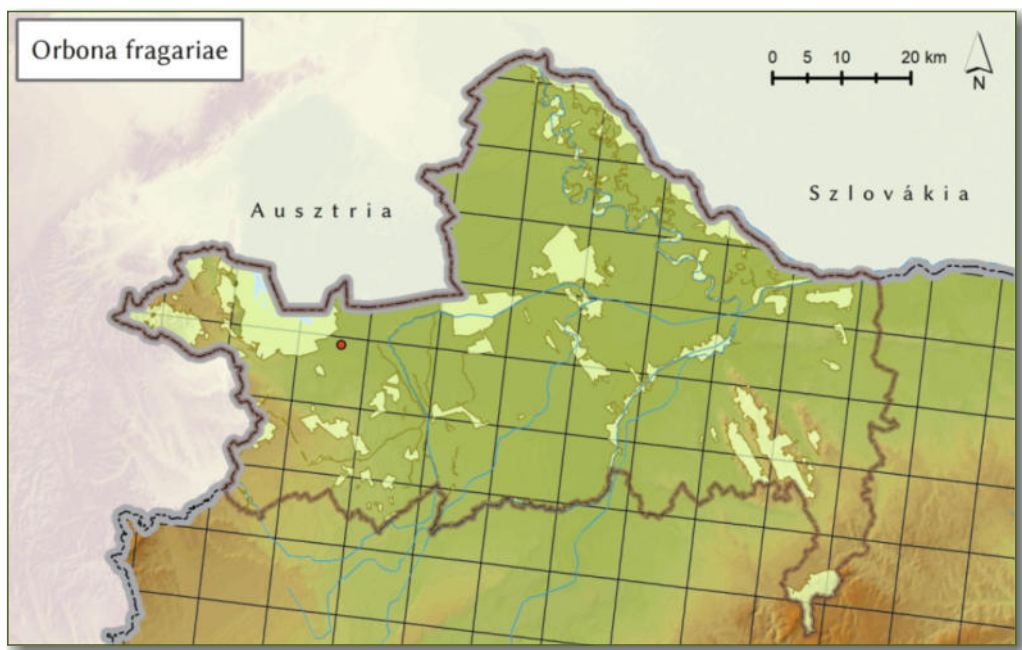
Sichere, frische Daten haben wir aus dem Ödenburger Gebirge.

Naturschutzaspekt:

Wir haben nicht genügend Informationen über die Bedingungen nötig für den Raupenstadiums, so können wir keine Schutzmaßnahmen formulieren. Sicher ist, dass die Erhaltung und Verbesserung des Wasserrückhaltevermögens von Wäldern (kontinuierliche Waldbedeckung) ebenfalls für die Art von Vorteil sein kann.

Orbona fragariae (VIEWEG, 1790)

óriás télibagoly – Große Wintereule

Leírás:

A áttelelő rokon *Conistra* fajoknál jóval nagyobb termetű. Fénylő szürkésbarna színű elülső szárnyán jellegzetes bagolylepke-rajzolat található, ezzel éles kontrasztot alkot sötét hátulsó szárnya, potroha is fekete-sárgásbarna csíkozású.

Élőhelyi igény:

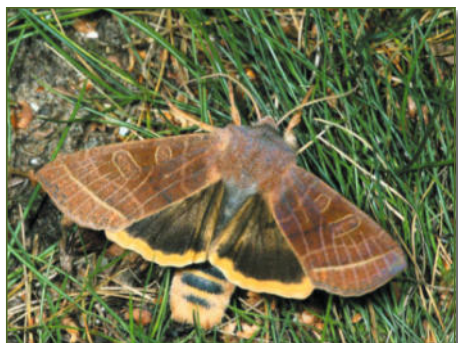
Nem ismerjük eléggé ökológiai igényeit, ám többször került elő szárazabb tölgyesekből, karsztbokorerdőkből, cserjés területekről.

Előfordulás:

Területünkről egyetlen újkeletű adatáról tudunk, Sarródon, a Kócsagvár udvarában jött lámpára.

Természetvédelmi vonatkozások:

A faj ökológiai igényeivel, élőhelyválasztásával kapcsolatos kutatásokra van szükség.

Fotó: Kalotás Zsolt

Fotó: Ambrus András

Beschreibung:

Im Vergleich zu den verwandten, überwinterten *Conistra*-Arten ist sie bedeutend größer. An den glänzend graubraunen Vorderflügeln gibt es eine charakteristische Eulenfalter-Musterung, dagegen bilden die dunklen Hinterflügel einen scharfen Kontrast. Der Hinterleib ist schwarz-gelbbraun gestreift.

Lebensraumbedarf:

Wir wissen nicht genug über ihre ökologischen Ansprüche, aber sie wurde mehrmals in trockeneren Eichenwäldern, Karstwäldern und Strauchwäldern gefunden.

Vorkommen:

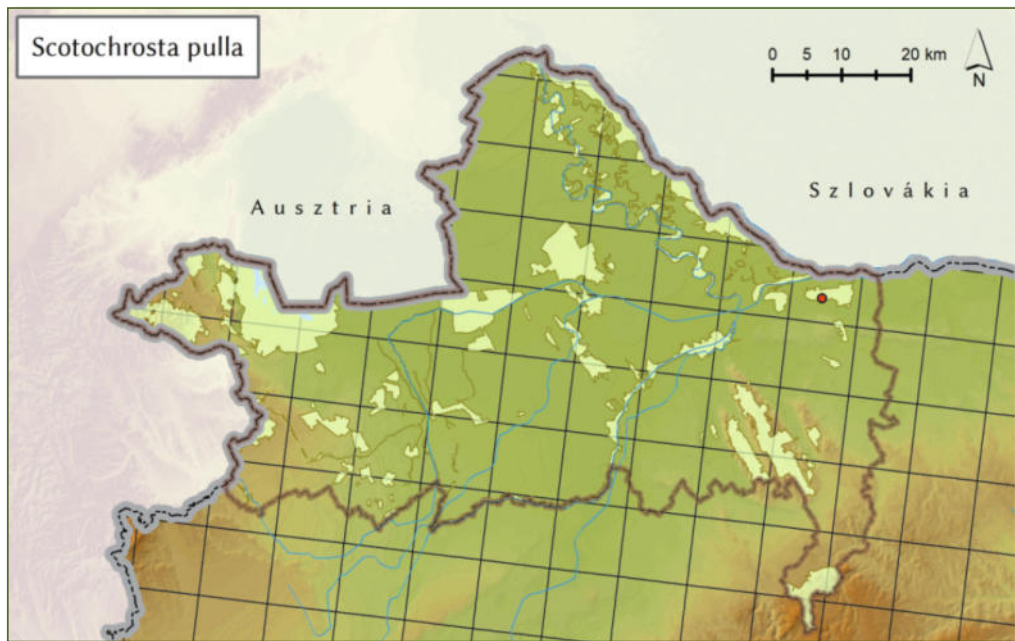
In unserer Region gibt es eine einzige neue Angabe: in Sarród, dem Kócsagvár (Silberreierburg) wurde sie mit Licht gefangen.

Naturschutzaspekt:

Weitere Forschungen sind zu den ökologischen und Lebensraum-Ansprüchen der Art erforderlich.

Scotochrosta pulla ([DENIS & SCHIFFERMÜLLER], 1775)

sötét őszibagoly

Leírás:

Elülső szárnya szürkés, sötétebb hosszanti vonalakkal. A jellegzetes bagolylepke-rajzolat elemei, a kör- és vesefolt az alapszínnél világosabb árnyalattal, elmosódott határvonalakkal rajzolódnak ki.

Élőhelyi igény:

Főként xerotherm cserjések, bokorerdők, melegkedvelő tölgyesek lakója. Hernyója tölgyeken (*Quercus spp.*) él.

Előfordulás:

Térségünkben eddig csak a kisalföldi homokpusztákról, Gönyű környékéről került elő, alacsony egyedszámban.

Természetvédelmi vonatkozások:

Jó állapotú maradvány homoki gyepterületeink és melegkedvelő tölgyeseink védelme, a mozaikfoltok megfelelő arányának fenntartása, illetőleg a degradált vagy becserjésedett, beerdősült kisalföldi homokpusztáink rehabilitációja és rekonstrukciója kedvező hatású lehet ennek a fajnak az állományaira is.

Fotó: Szabadfalvi András

Fotó: Ambrus András

Beschreibung:

Die Vorderflügel sind grau mit charakteristischen dunkleren Längszeichnungen. Die typischen Komponenten der Eulenfalter-Musterung, die Makeln zeichnen sich von der Grundfarbe mit helleren Färbung und verwaschenen Linien ab.

Lebensraumbedarf:

Er ist hauptsächlich in Trockenwäldern, im Gebüsch und wärmeliebenden Eichenwäldern zu Hause. Die Raupe lebt an Eichen (*Quercus spp.*).

Vorkommen:

Bisher wurde er in unserer Region nur in geringer Anzahl in den Sandsteppen der Kleinen Ungarischen Tiefebene in der Nähe von Gönyű gefunden.

Naturschutzaspekt:

Der Schutz der restlichen naturnahen Sandsteppen und der wärmeliebenden Eichenwäldern, die Erhaltung von Mosaikflecken, bzw. die Rehabilitation und Rekonstruktion von degradierten oder mit Sträuchern bewachsenen Sandsteppen in der Kleinen Ungarischen Tiefebene wären auch für die Populationen dieser Art von positivem Effekt.

Euxoa decora ([DENIS & SCHIFFERMÜLLER], 1775)

selymes földibagoly – Hellgraue Erdeule

Noha a hazai fauna új tagjaként Sopronból került először közlésre, azóta sincs tudomásunk rendszeres előfordulásáról. A bizonyítópéldányon kívül egy további egyed megkerüléséről tudunk a térségben, országos szinten a soproni mellett jósvafői és Budapest környéki adatai vannak a fajnak. Európában főként a mediterrán országok hegységeinek alpin, szubalpin zónájában tenyésző, xeromontánnak tekintett bagolylepke.

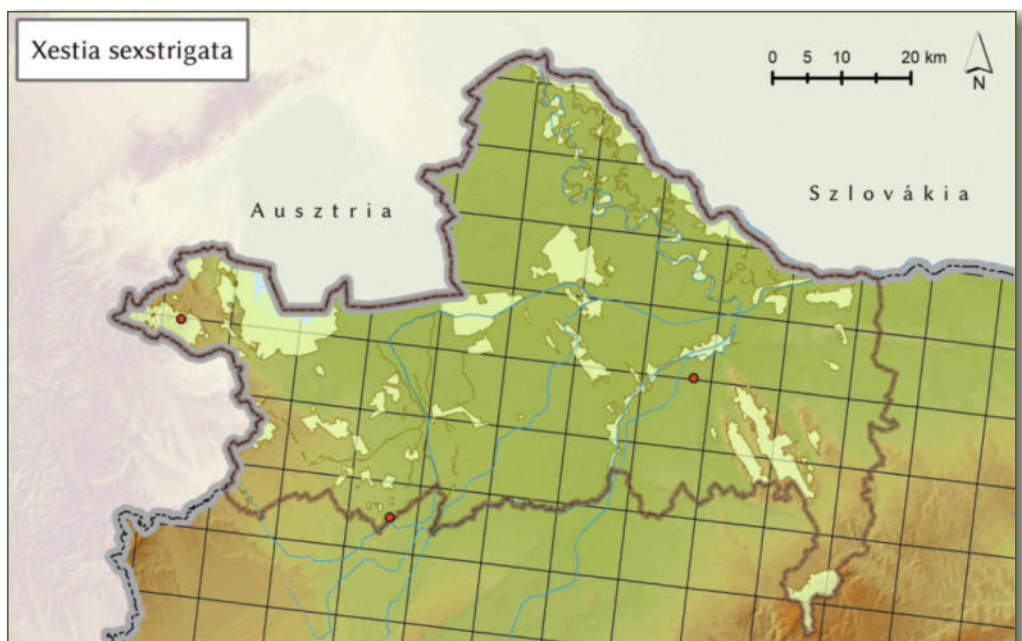

Fotó: Szabóky Csaba

Obwohl sie erstmals aus Sopron als neues Mitglied der ungarischen Fauna gemeldet wurde, ist uns ihr regelmäßiges Auftreten seitdem nicht mehr bekannt. Neben dem Beweisexemplar ist uns noch ein Vorkommen in der Region bekannt. Neben Sopron gibt es Daten zu der Art in Jósvalő und in der Umgebung von Budapest. In Europa brütet sie hauptsächlich in den alpinen, subalpinen Zonen der Gebirge im Mittelmeerraum. Dieser Eulenfalter wird als xeromontan betrachtet.

Xestia sexstrigata (HAWORTH, 1809)

szürkésvörös fűbagoly – Sechslinien-Bodeneule

Leírás:

Kisebb termetű bagolylepke, barnás-vörhenyes elülső szárnnyal, amelyen a kereszt-sávok és az erek is sötétebbek. A hátulsó szárny szürkés, a szegélytérben sötétebb sávval. Teste és lábai az elülső szárnnal megegyező színűek. A hím csápja enyhén pillás, a nőstényé fonalas.

Élőhelyi igény:

Nedvességkevelő faj, elsősorban üde kaszálóréteken, lápréteken találták.

Előfordulás:

Soproni-hegység (Fáber-rét), Hidegség, Hanság (Esterházy Madárvárta), Csáfordjánosfa.

Természetvédelmi vonatkozások:

Az üde kaszálórétek, láprétek fenntartása, megőrzése, a szukcessziós folyamatok meggátlása, illetve az inváziós fajok elszaporodásának megakadályozása a legfontosabb.

Fotó: Ambrus András

Fotó: Káldi József

Beschreibung:

Ein kleiner Eulenfalter mit rotbraun gefärbten Vorderflügeln, an denen die Querlinien und Adern dunkler sind. Die Hinterflügel sind grau mit einem dunkleren Band im Außensaum. Der Körper und die Beine tragen die gleiche Farbe wie die Vorderflügel. Die Fühler der Männchen sind leicht gefiedert, die von den Weibchen sind fadenförmig.

Lebensraumbedarf:

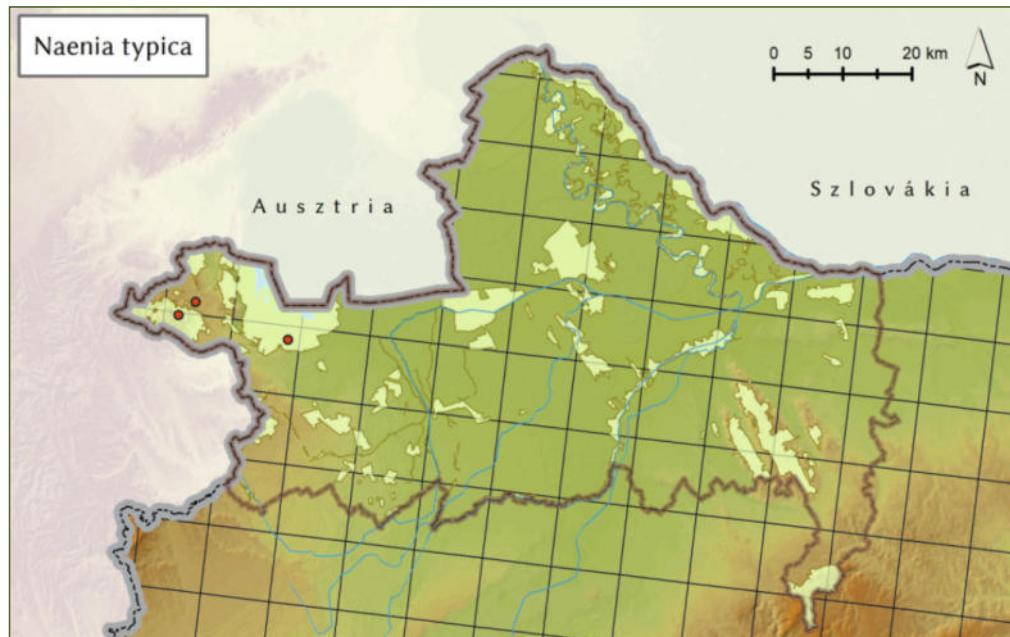
Die Sechslinien-Bodeneule bewohnt vorzugsweise feuchte Lebensräume, beispielsweise Feuchtwiesen und Niedermoore.

Vorkommen:

Ein neuerlich erscheinender Nachtfalter, der Ungarn von West-Europa kolonisiert hat. In unserer Region erscheint er oft in Moor- und Feuchtwiesen: Ödenburger-Gebirge (Fáber-rét), Hidegség, Hanság (Esterházy Vogelwarte), Csáfordjánosfa.

Naturschutzaspekt:

Das Wichtigste ist, feuchte Mähwiesen, Moorwiesen zu erhalten, Sukzessionsprozesse und die Verbreitung invasiver Arten zu verhindern.

Naenia typica (LINNAEUS, 1758)**hálózatos sós kabagoly – Buchdruckereule****Leírás:**

Összességében szürkés alapszínű, ám fekete rajzlati elemekben, valamint a bagolyrajz elemei körül és az ereken fehér kontúrokban gazdag, így ránézésre meglehetősen tarka, közepes méretű bagolylepkénk. Szárnyai viszonylag szélesek, öblösek. Nem igazán jól gyűjthető, mesterséges fényre korlátozottan jön, csalétek nem vonzza.

Élőhelyi igény:

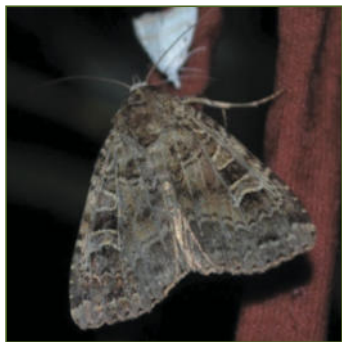
Eddigi előfordulási adatai alapján nedves, olykor vízközeléi élőhelyeken tenyészik, többnyire alacsony egyedszámban fogható.

Előfordulás:

A Soproni-hegység nedvesebb völgyeiből (Tacsi-árok) és a városból, valamint Hegykőről, a Fertő nádasa mellől van egy-egy, nem túl friss adatunk.

Természetvédelmi vonatkozások:

Nem rendelkezünk elegendő információval a faj érdekében szükséges konkrét beavatkozási igények meghatározásához, de bizonyos, hogy a területi vízvisszatartással és változatos, búvóhelyekben gazdag erdőfoltok megőrzésével alkalmas élőhelyeket lehet fenntartani számára.

Fotók: Varga Szabolcs

Beschreibung:

Die Flügel sind dunkelbraun bis graubraun gefärbt und sind reich an schwarzen Musterungen und weißen Konturen (um den Makeln und an den Adern). Auf dem ersten Blick ist sie eine bunte, mittelgroße Eule. Die Flügel sind breit und gewölbt. Die Buchdruckereule ist nicht leicht zu sammeln, kommt beschränkt aufs künstliche Licht zu, Köder ziehen sie nicht an.

Lebensraumbedarf:

Aufgrund bisheriger Vorkommensdaten lebt sie in feuchten, manchmal in wassernahen Lebensräumen. Sie kann nur in geringer Individuenzahl gefangen werden.

Vorkommen:

Wir haben einige nicht sehr aktuelle Daten aus den feuchteren Tälern des Ödenburger Gebirges (Taksi-Graben), aus Sopron und Hegykő (aus dem Schilfgürtel des Neusiedler Sees).

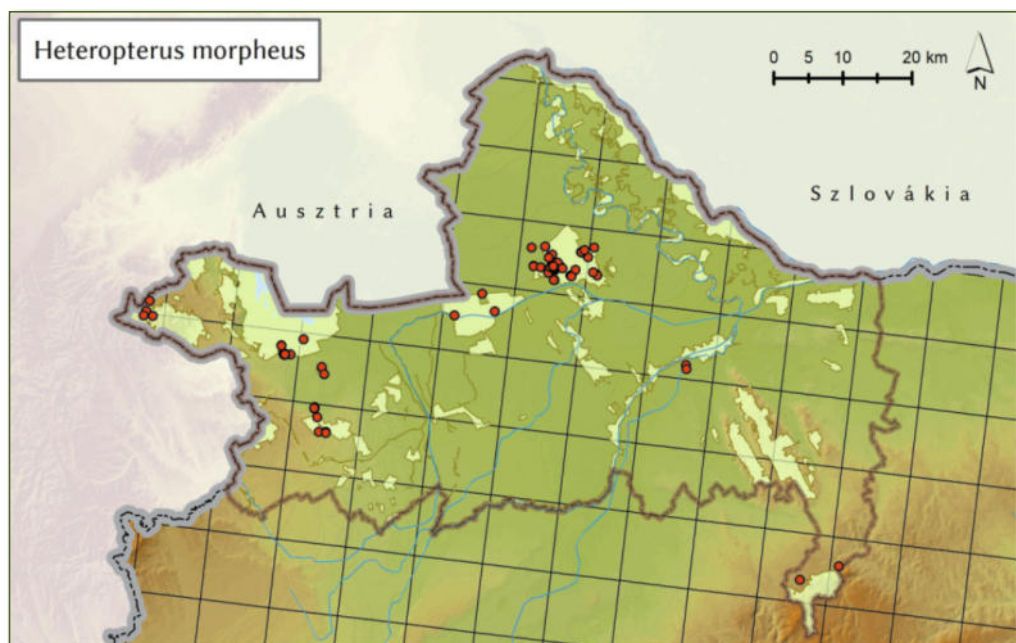
Naturschutzaspekt:

Wir haben nicht genügend Informationen, um den spezifischen Interventionsbedarf für die Art zu bestimmen, aber um die geeigneten Lebensräume zu erhalten, ist es wichtig, das Wasser am Lebensraum zurückzuhalten und verschiedene Waldflecken mit einer Vielzahl von Versteckmöglichkeiten zu schonen.

Család: HesperIIDae - busalepkéfélék

Heteropterus morpheus (PALLAS, 1771)

tükrös busalepke – Spiegelfleck-Dickkopffalter

Leírás:

Különleges megjelenésű, „pattogva” repülő, sajátos színezetű, semmi mással össze nem keverhető, a busalepkék között a nagyobb termetű fajok közé tartozó lepkénk. Szárnyai felül bársonyos barnásfekete (frissen zölddel irizáló) színűek, kevés világos mintázattal, fonákjuk viszont az elülső szárnyon több világos rajzolattal, az élénk krémszínű hátulsó szárnyon pedig nagy tojásdad fehér foltokkal tarkított. Ez repülés közben távolról is jól felismerhetővé teszi ezt a csinos kis lepkét.

Élőhelyi igény:

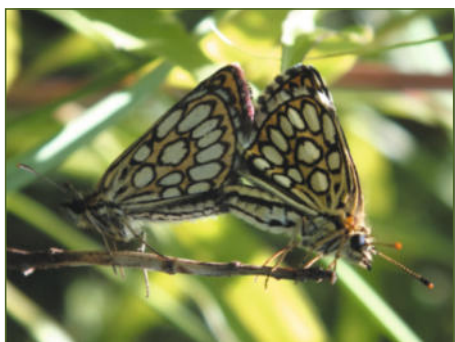
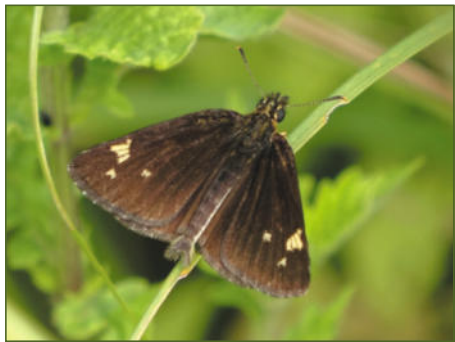
Leggyakrabban lápréteken, üde gyepekben találkozhatunk velük nagyobb egyedszámban, de olykor félszáraz gyepeken is megfigyelhetjük egy-egy példányukat.

Előfordulás:

Területünkön legnagyobb egyedszámban az Észak-Hanság láprétjein akadhatunk rá, ott helyenként meglepően nagy mennyiségben tenyészik, de a Fertő mentén húzódó lápréteken és Ebergőcön is szép számmal fordul elő. Erdős területek mentén a Rábaközben szórványosan felbukkan egy-két példány, és helyenként a Soproni-hegységben is megtalálható.

Természetvédelmi vonatkozások:

Állományai – különösen az Észak-Hanságban – stabilnak és népesnek tűnnek, de a gyepek becserjésedése, beerdősülése vagy aranyvesszővel (*Solidago sp.*) való benövése (a szárazodással párhuzamosan) reális veszélyt jelent a faj számára.

Fotók: Ambrus András

Beschreibung:

Er ist ein größerer Dickkopffalter mit besonderem Aussehen und eigenartiger Farbe, mit nichts zu verwechseln. Das Flugbild wirkt hüpfend. Die Flügeloberseiten sind samtig dunkelbraun gefärbt (frisch wirken sie schillernd grün), mit einigen wenigen hellen Flecken. Die Hinterflügelunterseite ist gelb und zeichnet sich durch ein charakteristisches Muster ovaler, schwarz umrandeter hell glänzender Flecke aus, die der Art den Namen gaben. Dies macht diesen hübschen kleinen Falter im Flug leicht erkennbar.

Lebensraumbedarf:

Sie kommen meistens in größerer Anzahl auf Pfeifengraswiesen und Feuchtwiesen vor, aber manchmal können einige von ihnen auch auf Halbtrockenrasen beobachtet werden.

Vorkommen:

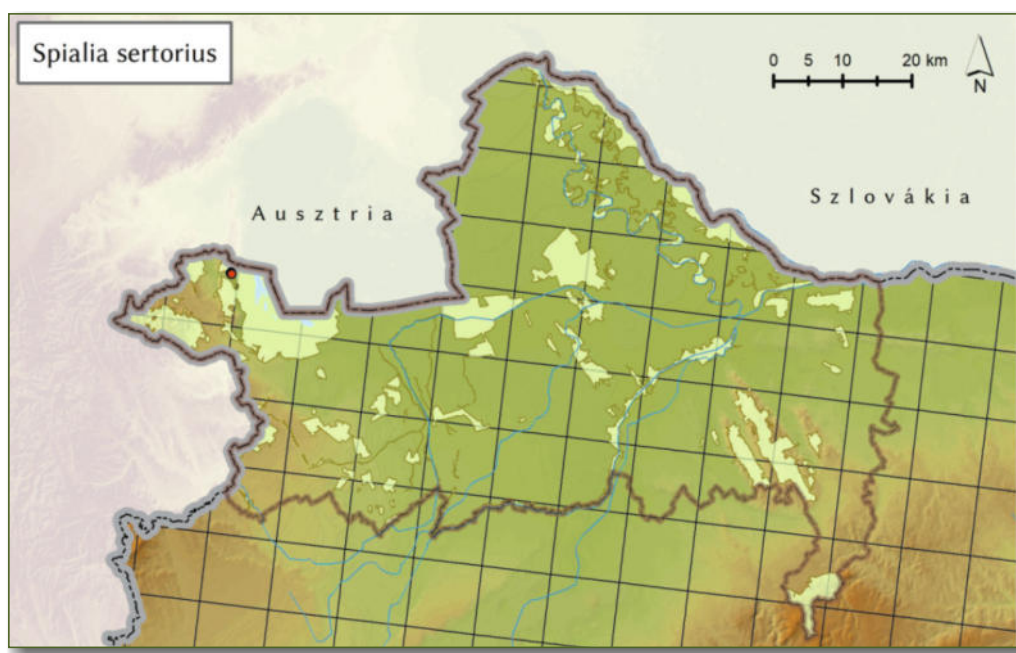
In unserer Region finden wir diesen Schmetterling auf den Sumpfwiesen des Nord-Hanság, wo er sich an einigen Stellen in überraschend großer Zahl vermehrt, er erscheint aber auch in großer Menge auf den Sumpfwiesen entlang des Neusiedler Sees und bei Ebergöc. 1-2 Exemplare kommen gelegentlich in Waldgebieten im Rábaköz vor und sind auch an einigen Stellen im Ödenburger Gebirge zu finden.

Naturschutzaspekt:

Die Bestände, insbesondere im Nord-Hanság, scheinen stabil und abundant zu sein, aber die Verbuschung, Verwaldung und Austrocknung der Wiesen, wie auch die Ausbreitung der Goldrute (*Solidago sp.*) stellen eine echte Bedrohung für die Art dar.

Spialia sertorius (HOFFMANNSEGG, 1804)

fahéjfonákú törpebusalepke – Roter Würfel-Dickkopffalter

Leírás:

Elülső szárnyának fehér rojtjában öt-hat fekete sáv található (nem hét), a hátulsó szárny fonákja jellegzetes fahéjszínű.

Élőhelyi igény:

Melegkedvelő tölgyesek, bokorerdők szegélyében, sziklagyepeken él, ahol tápnövénye a csabaíre vérfű (*Sanguisorba minor*) tenyészik.

Előfordulás:

Térségünkben csak Fertőrákoson, a kőfejtő környékén tenyészik, és ez egyben az egész országos állománya is ennek a fajnak.

Természetvédelmi vonatkozások:

A faj élőhelye ugyanaz a terület, ahol a törpeszender (*Proserpinus proserpina*) tenyésző állománya is él, így mindenképpen meg kell tartani jelenlegi állapotában ezt a sziklagyepfoltot.

Fotó: Hadarics Tibor

Fotó: Káldi József

Beschreibung:

Die Flügelaußenränder am Vorderflügel sind weiß und 5 bis 6-mal (niemals 7) schwarz unterbrochen gefärbt, die Hinterflügelunterseiten sind typisch zimtbraun.

Lebensraumbedarf:

Er lebt am Rande wärmeliebender Eichenwälder, Buschwälder, Trockenrasen, wo seine Futterpflanze, der Kleine Wiesenknopf (*Sanguisorba minor*) blüht.

Vorkommen:

In unserer Region brütet er nur in Fertőrákos in der Nähe des Steinbruchs und das ist auch der gesamte ungarische Bestand dieser Art.

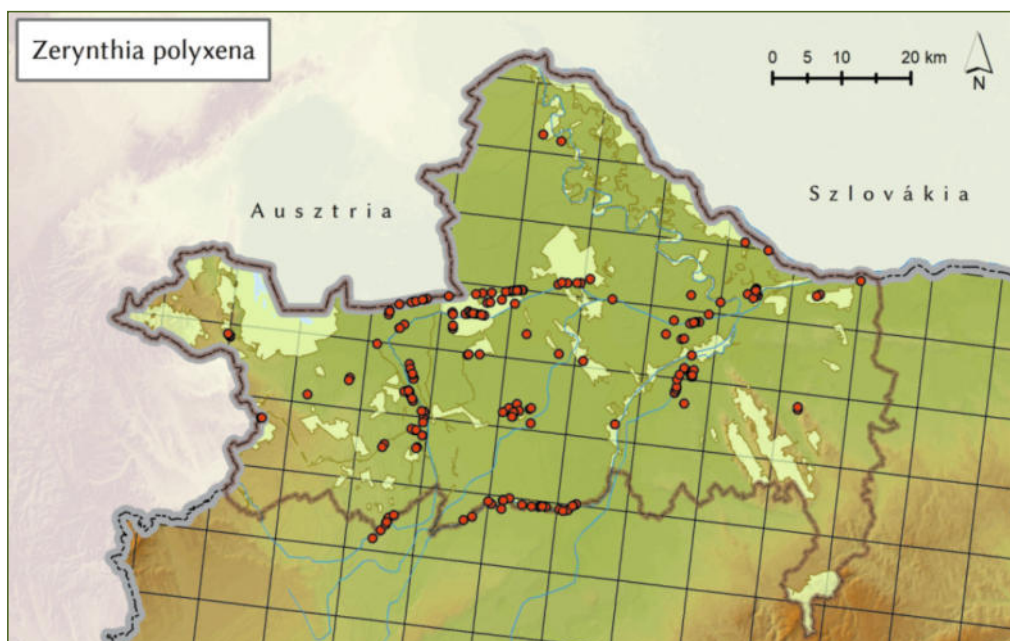
Naturschutzaspekt:

Der Lebensraum der Art entspricht dem des Brutbestands des Nachtkerzenschwärmers (*Proserpinus proserpina*), daher muss dieser Trockenrasenfleck in seinem aktuellen Zustand erhalten bleiben.

Család: Papilionidae - pillangófélék

Zerynthia polyxena ([DENIS & SCHIFFERMÜLLER], 1775)

farkasalmalepke – Osterluzeifalter

Leírás:

Alapvetően élénk (hím) vagy halványabb (nőstény) sárgásfehér alapon jellegzetes fekete mintázatot viselő, faroknyúlvány nélküli pillangónk, több-kevesebb vörös és kék díszítőmintával, főként a hátulsó szárnyán. Legjellemzőbb rajzolati eleme a szárnyak szegélyein végigfutó cikcakkos, kettős fekete hullámvonal. A fonák mintázata – a vöröses kiemelésű mintákkal – talán még feltűnőbb, jellegzetesebb.

Élőhelyi igény:

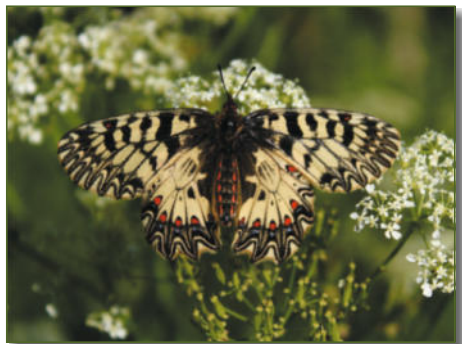
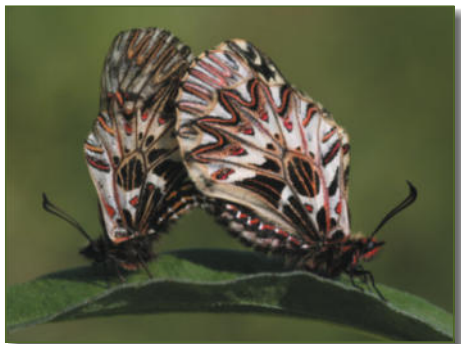
Főként üde erdős területekhez, félárnyékos szegélyekhez, tápanyagban (főleg nitrogénben) gazdag, illetve bolygatott szegélyekhez, árok- és csatornapartokhoz kötődő faj, de csak ott találhatjuk meg, ahol kizárólagos tápnövénye, a farkasalma (*Aristolochia clematitis*) gazdagon tenyészik.

Előfordulás:

Térségünkben Soprontól (Ikva) a Hanságon, a Rábaközön, a Répce és a Rába mentén, a Szigetközön és Koroncótérségén át Gönyűig számos vízfolyás mentén kimutattuk.

Természetvédelmi vonatkozások:

Élőhelyeinek szegély helyzete és sajátos kezelési eljárása (gátak kaszálása, mezsgyék beszántása) miatt aktuálisan veszélyeztetett, közösségi jelentőségű pillangófajunk. Megőrzése érdekében igen komoly egyeztetésekre és szemléletformálásra lesz szükség.

Fotó: Áder Csaba

Fotók: Ambrus András

Beschreibung:

Die Grundfarbe der Flügel ist gelb, sie haben aber ein charakteristisches Muster aus verschiedenen schwarzen Bändern und Flecken. Weibliche Falter sind in der Regel etwas heller gefärbt als die Männchen. Sie haben keine Hinterflügel Fortsätze. Auffällig ist der wellenförmig gezeichnete, doppelte Flügelrand. Die Flügelunterseiten mit rot ausgezeichneten Mustern sind noch auffälliger, typischer.

Lebensraumbedarf:

Sie leben hauptsächlich in feuchten Waldgebieten, im halbschattigen Waldrand, an nährstoffreichen (meistens Stickstoff), zerstörten Rändern, Gräben und Kanalbänken, wo ihre exklusive Wirtspflanze, die Gewöhnliche Osterluzei (*Aristolochia clematitis*) reichlich vorhanden ist.

Vorkommen:

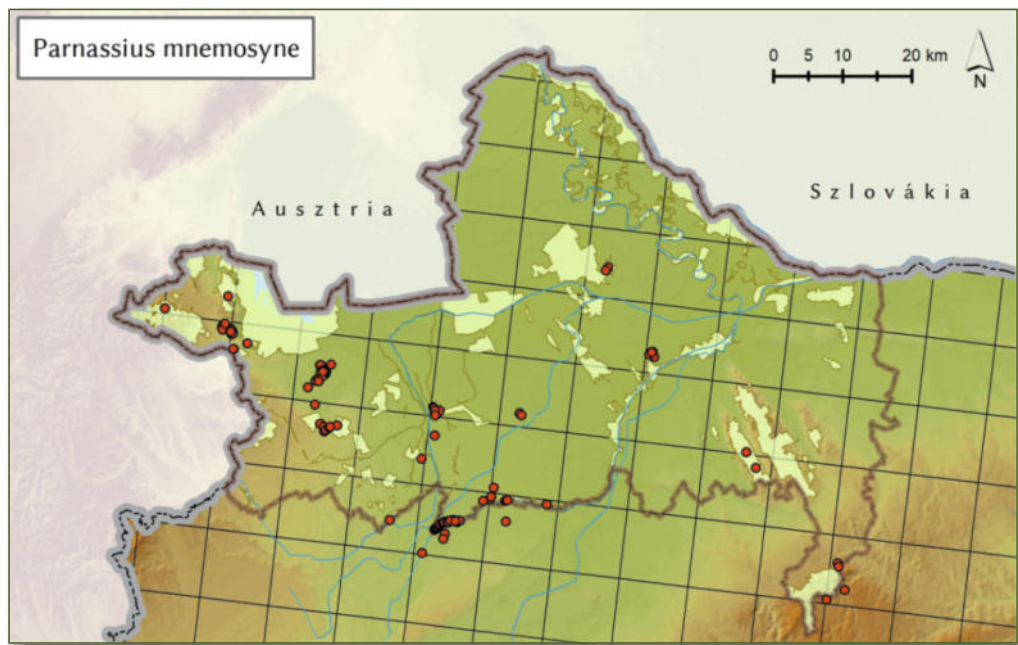
: In unserer Region, von Sopron (entlang der Ikva) bis zu den Gebieten Hanság, Rábaköz, Rabnitz, Raab, Szigetköz, Koroncó und Gönyű, haben wir ihn entlang mehrerer Wasserläufe entdeckt.

Naturschutzaspekt:

Diese FFH-Schmetterlingsart ist derzeit aufgrund der Randlage ihrer Lebensräume und deren besonderen Bewirtschaftungsverfahrens (Mähen von Dämmen, Pflügen von Feldern) gefährdet. Um diese Art zu erhalten, werden ernsthafte Verhandlungen und ökopädagogische Einsätze benötigt.

Parnassius mnemosyne (LINNAEUS, 1758)

kis Apolló-lepke – Schwarzer Apollo

Leírás:

Szárnyai ritkásan pikkelyezettek, áttetszőek, a fehér alapszínen változó kiterjedésű fekete és átlátszó mintázattal.

Élőhelyi igény:

Hernyója keltikefajokon (*Corydalis spp.*) él. Ligetes, üde gyertyános-tölgyesek, cseres-tölgyesek, magas ártéri ligeterdők képezik nálunk fő előfordulási helyeit, de hegyvidékeken magasabbra is felhatol.

Előfordulás:

Területünkön jelentősebb állományai eddig a Fertőmelléki-dombsor egyes részein, kisebb foltokban a Rába mentén és a Rábaközben, valamint a Patonai-erdőben tenyésznek. Szórványosan a Hanság egyes pontjain is találkozhatunk vele. A 2000-es évek első felében még a Soproni-hegységben (Brennbergi-völgy) is előfordult.

Természetvédelmi vonatkozások:

A faj teljes életciklusához a hernyó tápnövénye mellett az erdősült területeken gazdag nektárforrásra is szükség van, így az erdőszegélyek, nyiladékok, lékek, gyepes mozaikfoltok megléte és virágokban gazdag állapota alapvető fontosságú a faj megőrzése szempontjából.

Fotó: Káldi József

Fotó: Ambrus András

Beschreibung:

Die Flügel sind schwach bestäubt, durchsichtig. Sie sind weiß mit einer variablen durchsichtigen und schwarzen Musterung.

Lebensraumbedarf:

Die Raupe ernährt sich ausschließlich von bestimmten Lerchensporenarten (*Corydalis* spp.). Lichtwälder, Feucht- und Trockenwälder, Auenwälder bilden ihren Lebensraum, kommen aber auch in Berglandschaften vor.

Vorkommen:

Bisher kennen wir bedeutende Bestände in unserer Region in einigen Teilen des Hügelszugs Fertőmelléki-dombsor, in kleineren Flecken entlang der Raab und im Rábaköz sowie im Patonai-Wald. Er kann auch vereinzelt an einigen Stellen im Hanság gefunden werden. In der ersten Hälfte der 2000-er Jahre kam er im Ödenburger Gebirge (Brennbergi-völgy) ebenfalls noch vor.

Naturschutzaspekt:

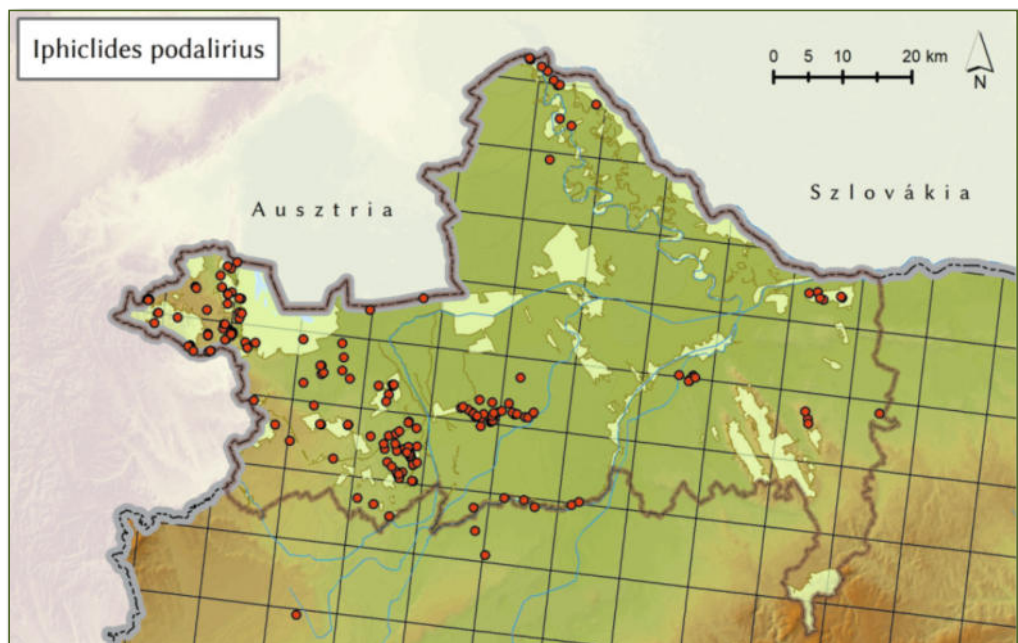
Für den gesamten Lebenszyklus der Art wird neben der Wirtspflanze der Raupe eine reichhaltige Nektarquelle in den Waldgebieten benötigt. Daher sind Waldränder, Schneisen, Lichtungen, blütenreiche Grasmosaikflecken für die Erhaltung der Art unerlässlich.

Iphiclides podalirius (LINNAEUS, 1758)

kardoslepke – Segelfalter

Leírás:

Túlnyomórészt fehér alapszínű (sohasem sárgás), egyenes lefutású fekete csíkokkal díszített pillangóknk. Faroknyúlványa hosszú, fekete, tövénél fejet imitáló, megtevesztő mintázattal.

Élőhelyi igény:

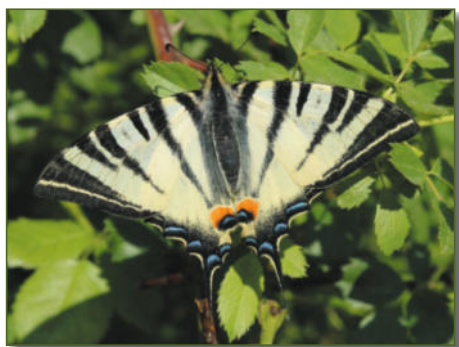
Többnyire cserjés, fás területeken, elvadult kertekben találkozhatunk vele, de előszeretettel látogatja a kerti virágokat is. Hernyója kökényen (*Prunus spinosa*), galagonyán (*Crataegus sp.*), vadgyümölcsökön és kerti gyümölcsfákon táplálkozik.

Előfordulás:

Általánosan elterjedt, gyakori faj. Településeken belül, a parkosított, virágos részekben is találkozhatunk vele.

Természetvédelmi vonatkozások:

Különösebb intézkedést nem igénylő, gyakori pillangó, lakott területeken való megjelenése miatt inkább környezeti nevelési vonatkozásban érdemel figyelmet. Az agrárterületek mezsgyéin, kertekben való tenyészése a rovarölő szerek és általában a kemikáliák takarékos és kíméletes felhasználását kívánja.

Fotó: Áder Csaba

Fotó: Ambrus András

Beschreibung:

Dieser prächtige Schmetterling hat eine überwiegend weiße Grundfarbe (niemals gelblich) mit schwarzen Querstreifen auf jedem der Vorderflügel. Die Hinterflügel-fortsätze sind lang und schwarz, mit einem trügerischen Muster an der Basis, das einen Kopf imitiert.

Lebensraumbedarf:

Er kommt hauptsächlich in Strauchwäldern und in verwilderten Gärten vor, besucht aber auch gerne Gartenblumen. Die Raupe ernährt sich von Schwarzdorn (*Prunus spinosa*), Weißdorn (*Crataegus sp.*), Wildfrüchten und Gartenobstbäumen.

Vorkommen:

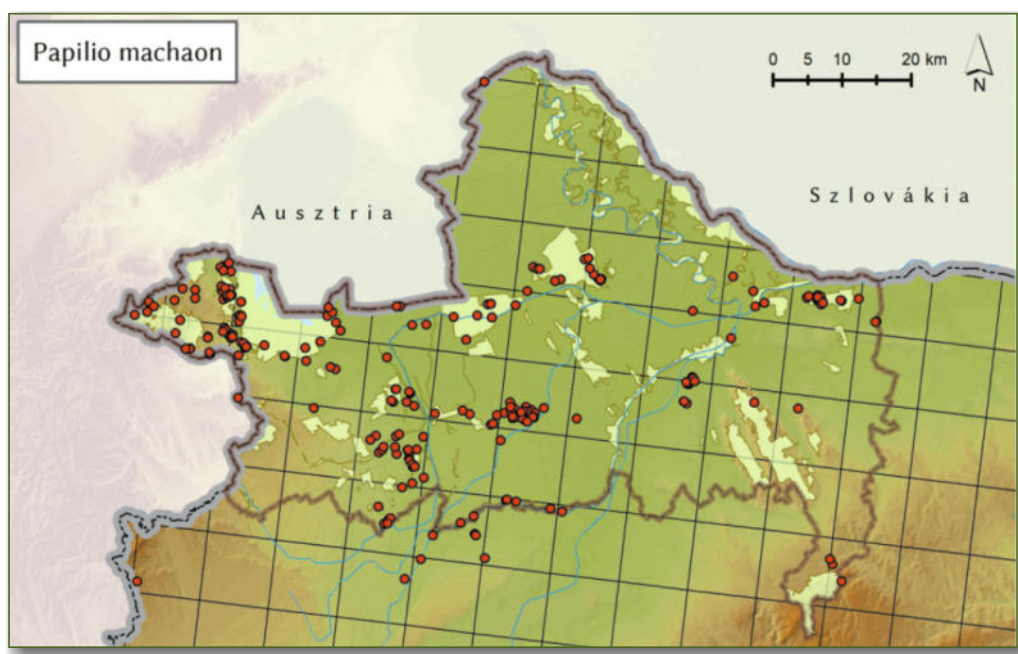
Er ist eine allgemein verbreitete, häufige Art und kann auch in Ortschaften, in Parkanlagen, Blumenbeeten beobachtet werden.

Naturschutzaspekt:

Ein gewöhnlicher, spektakulärer Schmetterling, der keine besonderen Maßnahmen benötigt. Aufgrund seines Auftretens in Wohngebieten verdient er mehr Aufmerksamkeit in Bezug auf die Umwelterziehung. Da er auf den Feldern und in den Gärten landwirtschaftlicher Gebiete lebt, ist die sparsame und schonende Behandlung mit Insektiziden und Chemikalien im Allgemeinen erforderlich.

Papilio machaon LINNAEUS, 1758

fecskefarkú lepke – Schwalbenschwanz

Leírás:

Túlnyomórészt sárga alapszínű (sohasem fehér), az erek mentén futó fekete rajzolattal, valamint a tőtér és szegélytér feketés behintésével az elülső szárnyon, rövid farokkal és annak tövénél kék, illetve vörös mintázattal.

Élőhelyi igény:

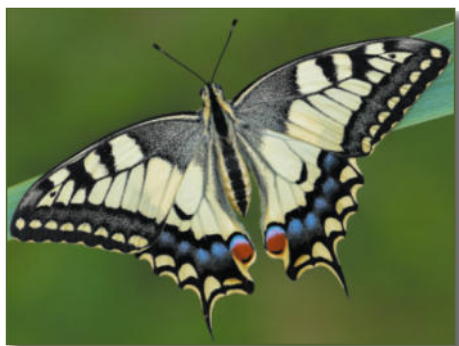
Többnyire cserjés, fás területeken, elvadult kertekben találkozhatunk vele, de előszeretettel látogatja a kerti virágokat is. Hernyója ernyősökön (*Apiaceae*) táplálkozik, esetenként kerti növényeken – kapor (*Anethum graveolens*), petrezselyem (*Petroselinum crispum*) – is.

Előfordulás:

Általánosan elterjedt, gyakori faj, településeken belüli parkosított, virágos részeken is találkozhatunk vele.

Természetvédelmi vonatkozások:

Különösebb speciális intézkedést nem igénylő, gyakori, látványos pillangó, lakóterületeken való megjelenése miatt környezeti nevelési vonatkozásban érdemel figyelmet. Mezsgyéken, kertekben való tenyészése a rovarölő szerekkel és általában kemikáliákkal való takarékos és kíméletes bánásmódot kíván.

Fotó: Káldi József

Fotó: Áder Csaba

Beschreibung:

Er ist gelb (niemals weiß) in der Grundfarbe. Die Vorderflügel sind in der Basal- und Diskalregion schwarz bestäubt, und entlang der Adern schwarz gemustert. An der hinteren Innenseite der Hinterflügel sind eine blaue Binde und rote Augenflecken, bzw. kurze „Schwänzchen“ zu sehen.

Lebensraumbedarf:

Er kommt hauptsächlich in Strauchwäldern und in verwilderten Gärten vor, aber er besucht auch gerne Gartenblumen. Die Raupe ernährt sich von Doldengewächsen (*Apiaceae*), und gelegentlich auch von Gartenpflanzen: Dill (*Anethum graveolens*), Petersilie (*Petroselinum crispum*).

Vorkommen:

Er ist eine allgemein verbreitete, häufige Art, die auch in Parkanlagen, Blumenbeeten innerhalb von Siedlungen vorkommt.

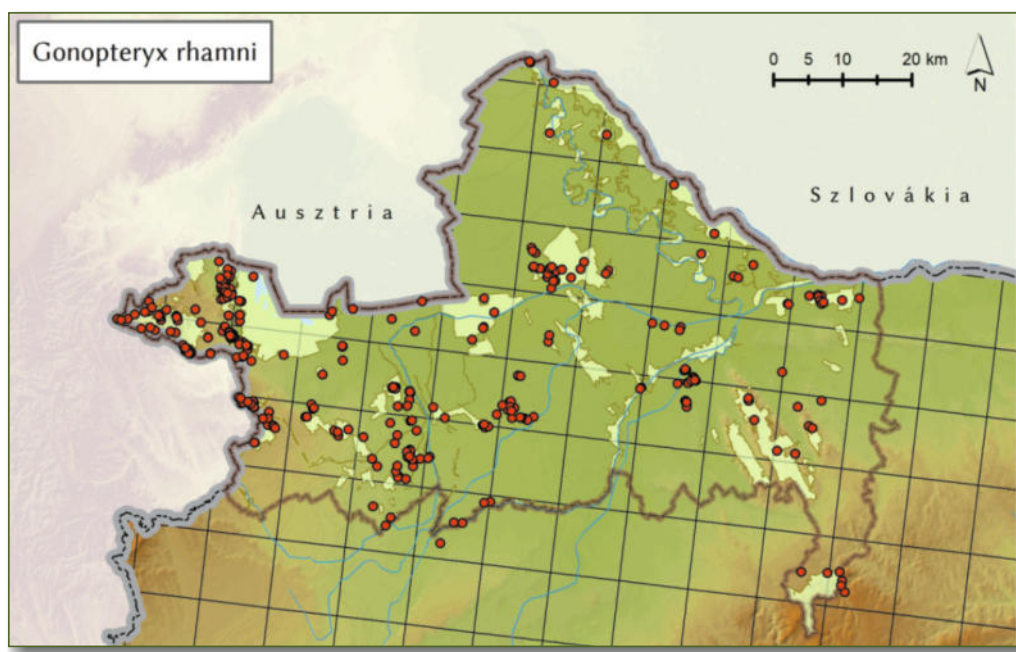
Naturschutzaspekt:

Er ist ein häufig vorkommender, spektakulärer Schmetterling, für den keine besonderen Maßnahmen erforderlich sind. Aufgrund seines Vorkommens in Wohngebieten benötigt er eine Aufmerksamkeit in der Umwelterziehung: da er in Gärten und Säumen lebt, benötigt er eine sparsame und schonende Benutzung von Insektiziden und Chemikalien im Allgemeinen.

Család: Pieridae - fehérlepkefélék

Gonepteryx rhamni (LINNAEUS, 1758)

citromlepke – Zitronenfalter

Leírás:

Nagyobb termetű, jellegzetes, élénk citromsárga (hím) vagy zöldesfehér (nőstény), semmi más fajjal össze nem téveszthető fehérlepkénk. Imágó állapotban áttelelő faj, így az első kora tavaszi napsütés előcsalogatja telelőhelyéről.

Élőhelyi igény:

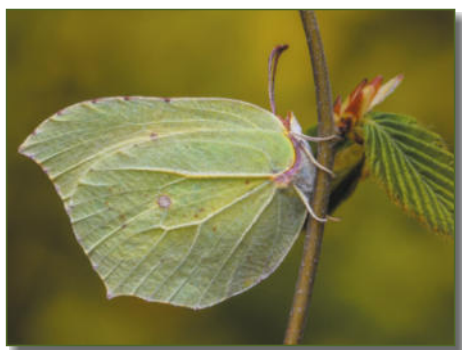
A hernyó tápnövénye – bengefélék (*Rhamnaceae*) – révén főként erdős területek, erdőfoltokkal mozaikoló gyepek, erdőszélek környékén találkozhatunk vele, de jó röpképessége miatt gyakran elvetődik virágos kertekbe is.

Előfordulás:

Területünkön – a nagy, összefüggő mezőgazdasági területek és ipari létesítmények kivételével – általánosan elterjedt, gyakori faj. Tömegesen azonban csak az Észak-Hanság kutyabengével (*Frangula alnus*) cserjésedő rétjein mutatkozik.

Természetvédelmi vonatkozások:

Állományai stabilnak és népesnek tűnnek, különösebb sajátos intézkedés fogantatása nem látszik szükségesnek.

Fotó: Káldi József

Fotó: Ambrus András

Beschreibung:

Der Zitronenfalter ist ein charakteristischer, intensiv zitronengelb (Männchen) bzw. blass grünlich-weiß (Weibchen) gefärbter Schmetterling aus der Familie der Weißlinge. Er ist mit anderen Arten nicht verwechselbar. Die Tiere überwintern als einzige mitteleuropäische Schmetterlingsart ohne Schutz als Falter frei in der Vegetation, so fliegen sie schon im Frühjahr beim ersten Sonnenschein.

Lebensraumbedarf:

Die Raupen ernähren sich vom Laub strauchiger Kreuzdorngewächse (*Rhamnaceae*), deswegen können sie hauptsächlich in Waldgebieten, an Waldrändern, und auf Wiesen mit Waldflächen beobachtet werden. Aufgrund seiner guten Flugfähigkeit taucht er aber oft auch in Blumengärten auf.

Vorkommen:

Er ist mit Ausnahme großer, zusammenhängender Landwirtschafts- und Industriegebieten, eine häufige und allgemein verbreitete Art. Er erscheint jedoch massenhaft auf mit Kreuzdorn (*Frangula alnus*) zuwachsenden Wiesen im Nord-Hanság.

Naturschutzaspekt:

Die Bestände scheinen stabil und abundant, besondere Maßnahmen sind nicht erforderlich.

Leptidea morsei major LORKOVIC, 1927**keleti mustárlepke – Östlicher Tintenfleck-Weißling****Leírás:**

Az általánosan elterjedt és gyakori mustárlepkénél (*Leptidea sinapis*) kicsit nagyobb termetű faj, elülső szárnyának külső szegélyén jól felismerhető, fogszerű kiugrás található.

Élőhelyi igény:

A fekete lednek (*Lathyrus niger*) laza záródású cseres tölgyesek félárnyékos foltjain tenyésző állományaihoz kötődik.

Előfordulás:

Jelenleg nem tudunk biztos hazai állományáról, de a szomszédos Burgenlandból korábban jelezték előfordulását.

Természetvédelmi vonatkozások:

A Határmenti-erdők érintett, potenciális élőhelyeit átvizsgálva eddig nem került elő a faj, de folytatjuk a keresést.

Beschreibung:

Die Art ist ein wenig größer und auch häufiger als der Echte Tintenfleck-Weißling (*Leptidea sinapis*). Beim Außenrand der Vorderflügel gibt es einen gut erkennbaren, gezackten Vorsprung.

Lebensraumbedarf:

Er lebt in halbschattigen Flecken von lockeren Zerreichen-Traubeneichenwäldern, und ist an Bestände der Schwarzwerdenden Platterbse (*Lathyrus niger*) gebunden.

Vorkommen:

Über die heimische Population haben wir zurzeit keine genauen Informationen, früher gab es Beobachtungsdaten vom benachbarten Burgenland.

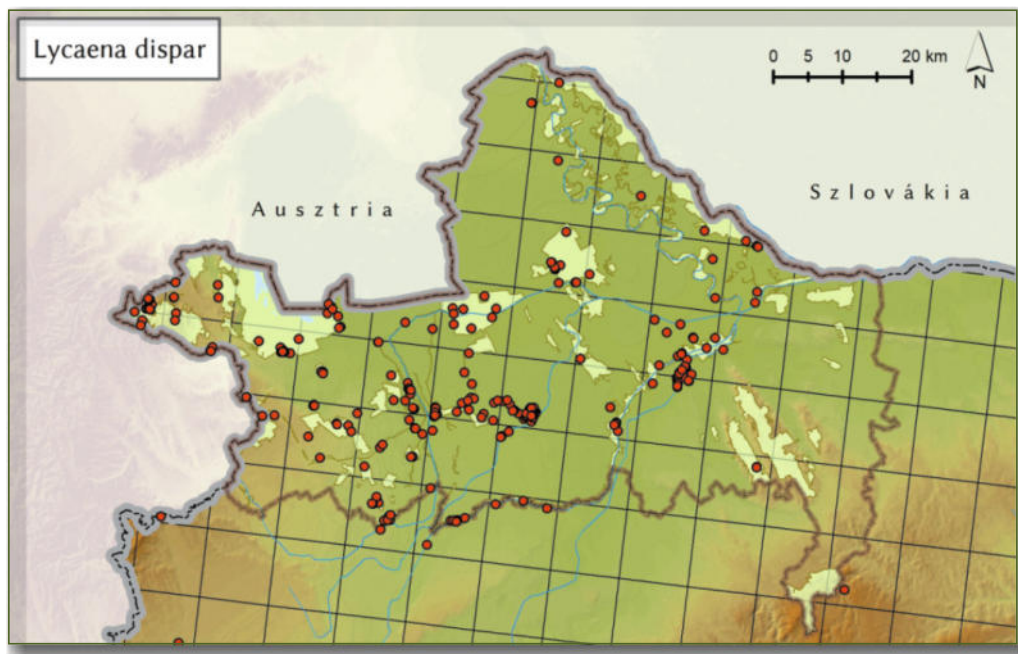
Naturschutzaspekt:

Die Art wurde bisher nicht in den betroffenen potenziellen Lebensräumen des FFH-Gebiets Határmenti erdők gefunden, aber die Untersuchungen werden fortgesetzt.

Család: Lycaenidae - boglárkalepke-félék

Lycaena dispar rutilus (WERNEBURG, 1864)

nagy tűzlepke – Großer Feuerfalter

Leírás:

A haza tűzlepkék közül a nagyobb fajok közé tartozó, élénkvoros, csak fekete szegélyt és fekete középfoltot (hím), illetve az elülső szárnyon jellegzetes fekete foltosort viselő, sötét hátulsó szárnyú (nőstény) boglárkalepkénk. Hátulsó szárnyaik fonáka élénk hamuszürke, röptük erőteljes, gyakran már messziről felismerhetők repülésükről és színükről.

Élőhelyi igény:

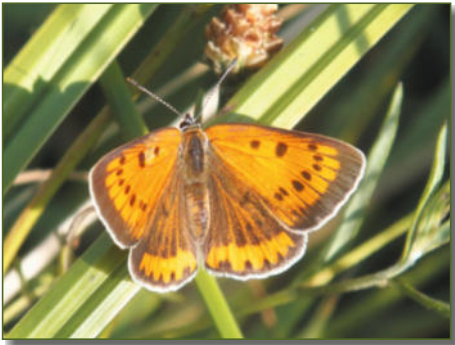
Gyakori, kedvelt tápnövénye, a tavi lórom (*Rumex hydrolapathum*) révén időszakos vízborítású helyeken, vizenyős réteken, vízfolyások, csatornák, állóvizek mentén egyaránt otthon érzi magát. Kiváló röpképessége miatt időszakos vízborítású helyeket, belvizes területeket is el tud foglalni.

Előfordulás:

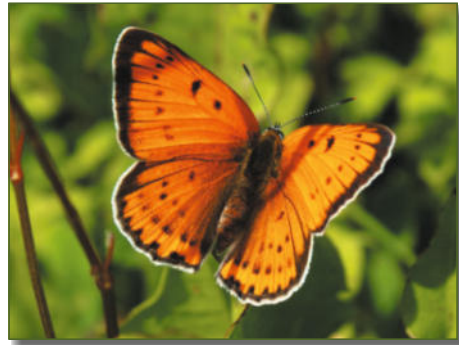
Területünkön általánosan elterjedt, lápréteken, vízfolyások mentén, csatornák partján, ahol a növényzet kaszálása a tenyészést lehetővé teszi, megtalálható.

Természetvédelmi vonatkozások:

Közösségi jelentőségű fajként figyelemmel kell kísérjük elterjedésének és népességeinek változását, melyre leginkább az alkalmas élőhelyek szárazodása, a vízelvezetés, illetve a vizes területeknek és a víztestek környékének alkalmatlan időben történő kaszálása gyakorol negatív hatást.

Fotó: Ambrus András

Fotó: Áder Csaba

Fotó: Káldi József

Fotó: Ambrus András

Beschreibung:

Er gehört zur Familie der Bläulinge. Unter den Feuerfaltern zählt er zu den größeren Arten. Die Männchen haben kräftig orangerot gefärbte Flügeloberseiten, deren Rand fein schwarz gefärbt ist. Auf jedem Flügel haben sie in der Mitte einen feinen, schwarzen Fleck. Die Flügeloberseiten der Weibchen haben eine typische, schwarze Fleckenreihe, die Hinterflügel sind dunkelbraun gefärbt. Die Unterseite ihrer Hinterflügel ist hell aschgrau und er ist bereits von weitem erkennbar durch seinen kraftvollen Flug und seine Farbe.

Lebensraumbedarf:

Die Futterpflanze ist die häufig vorkommende *Rumex hydrolapathum*, deshalb fühlt er sich in Feuchtgebieten, Feuchtwiesen, Kanälen, in periodisch oder ständig wasserbedeckten Lebensräumen zu Hause. Aufgrund seiner hervorragenden Flugfähigkeit kann er auch Plätze mit intermittierender Wasserbedeckung und Binnengewässer besetzen.

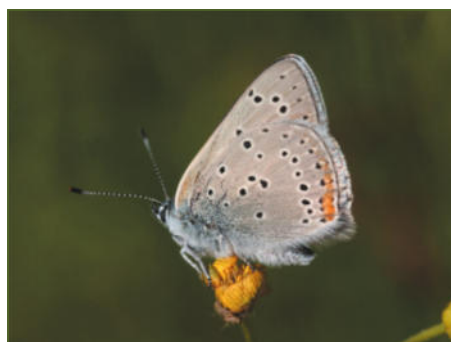
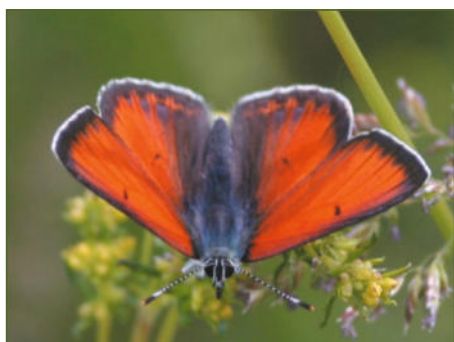
Vorkommen:

Er ist in unserer Region weit verbreitet, er kann in Moorwiesen, entlang von Wasserläufen, an den Ufern von Kanälen gefunden werden, wo das Mähen der Vegetation die Brut ermöglicht.

Naturschutzaspekt:

Als FFH-Art müssen wir die Veränderung ihrer Verbreitung und Population überwachen, die am stärksten durch das Austrocknen geeigneter Lebensräume, die Entwässerung und das Mähen von Feuchtgebieten und Gewässern (z.B. Kanalufern) zu unangemessenen Zeiten beeinflusst wird.

Lycaena hippothoe (LINNAEUS, 1761)

havasi tűzlepke – Lilagold-Feuerfalter

Fotók: Ambrus András

Leírás:

A haza tűzlepkék közül a közepes méretű fajokhoz tartozó, sötétvörös, hátulsó szárnyán ibolyás behintéssel és szélesebb fekete szegéllyel (hím), illetve barnás elülső és hátulsó szárnyain némi vöröses behintést és mintázatot viselő (nőstény) boglárkalepkénk. Szárnyaik fonáka nagyjából egyszínű, fakó hamuszürke. Röptük erőteljes.

Élőhelyi igény:

Alhavi rétek gyakori tűzlepkéje, amely esetenként a nedves, humid alacsonyabb hegy- és dombvidéki rétekre is lehúzódik. Korábban a Nyugat-Dunántúlon elterjedt volt, mára erősen visszaszorult, de az Őrségben még megtalálható.

Előfordulás:

Területünkön a Répce-völgyből és a Soproni-hegységből voltak korábban előfordulási adatai, azonban az utóbbi évtizedekben nem került elő korábbi lelőhelyein, utolsó egyedeit 1999-ben az Ágfalva melletti Arbesz-réten figyelték meg.

Természetvédelmi vonatkozások:

Úgy tűnik, egyelőre nem kedveznek a klimatikus változások a faj fennmaradásának területünkön.

Beschreibung:

Er ist ein Bläuling, der zu den mittelgroßen Arten der einheimischen Feuerfalter gehört. Die Flügeloberseiten der männlichen Falter sind leuchtend rot gefärbt und an den Rändern schillern sie meist violett. Die Flügeloberseiten der weiblichen Falter sind gelbbraun gefärbt und die Flügelränder sind rötlich gesäumt. Die Flügelunterseiten sind meist einfarbig, aschgrau. Der Flug ist kräftig.

Lebensraumbedarf:

Er ist eine häufige Art der Feuchtwiesen in Alpentälern, selten erscheint er auch auf Nasswiesen- und Weiden in niedrigeren Landschaften. Früher war dieser Feuerfalter in Westtransdanubien weit verbreitet, heute ist seine Anwesenheit stark reduziert, aber ist im Örség immer noch zu finden.

Vorkommen:

In unserer Region gab es frühere Vorkommensdaten aus dem Rabnitz-Tal und dem Ödenburger Gebirge, jedoch sind sie in den letzten Jahrzehnten an früheren Fundorten nicht aufgetaucht.

Naturschutzaspekt:

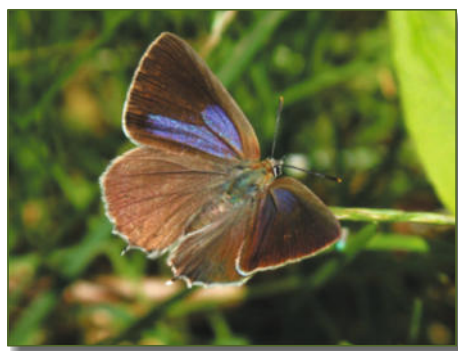
Der Klimawandel scheint das Überleben der Art in unserer Region nicht zu begünstigen.

Favonius quercus (LINNAEUS, 1758)

tölgyfaboglárka – Blauer Eichen-Zipfelfalter

Fotó: Káldi József

Fotó: Áder Csaba

Leírás:

A nagyobb termetű csücsköslepkék (*Theclinae*) közé tartozó faj. Fonákja élénk ezüstszürke, ez megkülönbözteti az összes többi hazai csücsköslepkétől. Repülése igen erőteljes, határozott, többnyire a tölgyfák (*Quercus spp.*) koronaszintjében tartózkodik, ám élénk színű fonákja és nyughatatlan természete messziről elárulja jelenlétét.

Élőhelyi igény:

Általában meleg, száraz tölgyeseink lakója, hernyója tölgyeken él.

Előfordulás:

Területünkön a melegebb, szárazabb tölgyesekben sokfelé megfigyelhető, főként a Rábaközben, de a Fertőmelléki-dombsoron és a Határmenti-erdőkben is találkozhatunk vele.

Természetvédelmi vonatkozások:

Nem igényel speciális intézkedést.

Beschreibung:

Eine größere Art der Zipfelfalter (*Theclinae*) mit einem sehr starken Flug. Die Flügelunterseiten sind hell silbergrau, diese unterscheiden ihn von allen einheimischen Zipfelfaltern. Sein Flug ist sehr kraftvoll und stark, meist hält er sich in der Baumkrone von Eichen (*Quercus spp.*) auf, aber seine helle Flügelunterseite und seine unruhige Natur verraten seine Anwesenheit aus der Ferne.

Lebensraumbedarf:

Im Allgemeinen lebt er in warmen, trockenen Eichenwäldern, die Raupe lebt auf Eichen.

Vorkommen:

Er kann in mehreren Orten, in wärmeren, trockeneren Eichenwäldern in unserer Region beobachtet werden, hauptsächlich im Rábaköz, aber wir können ihn auch im Hügelzug Fertőmelléki-dombsor und im FFH-Gebiet Határmenti-erdők finden.

Naturschutzaspekt:

Es sind keine besonderen Maßnahmen erforderlich.

Thecla betulae (LINNAEUS, 1758)

nyírfaboglárlka – Nierenfleck-Zipfelfalter

Leírás:

Erőteljes röptű, erdőszegélyek, sövények mentén többfelé felbukkanó csücsköslepkénk. Fonákjának narancsos okkersárga színe alapján messziről felismerhető. A nőstény elülső szárnyát a barna alapszínen nagy, narancssárga folt díszíti, a hím felszíne egyöntetű kávébarna.

Élőhelyi igény:

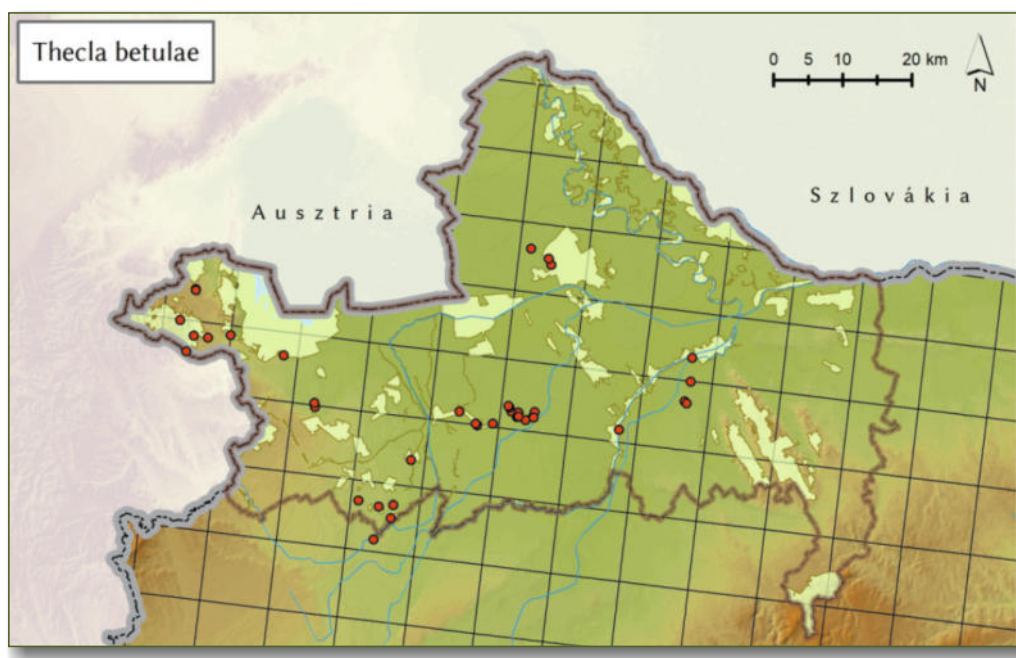
Cserjés erdőszegélyek, cserjesávok, erdősávok alkotják élőhelyét, főleg kökény- (*Prunus spinosa*) és galagonyabokrokkal (*Crataegus sp.*).

Előfordulás:

Az imágók július végétől, augusztus elejétől egészen októberig repülnek, de csak ritkán kerülnek szem elé, mivel életük legnagyobb részét a lombkoronában töltik. Általában egyesével, virágokon lehet megfigyelni. Térségünkben a ritkább csücsköslepkék közé tartozik, csak szórvány adataink vannak a Soproni-hegységből (Brennbergbánya, Fáber-rét), Ebergőc, Hidegség és Himod térségéből, a Rábaköz és az Észak-Hanság egyes pontjairól stb.

Természetvédelmi vonatkozások:

A cserjések, cserjesávok, erdőszegélyek, erdősávok védelme, kímélete számos más védett faj túlélése szempontjából is kulcsfontosságú.

Beschreibung:

Ein Zipfelfalter mit starkem Flug, der am Waldrand, an Hecken oft zu sehen ist. Von den orangen-ockergelben Flügelunterseiten ist er von weitem leicht erkennbar. Die Vorderflügel der Weibchen sind oberseits dunkelbraun mit großen orangen Flecken, die Männchen sind gleichmäßig kaffeebraun.

Lebensraumbedarf:

Waldstreifen, Hecken, Strauchmantel sind die Hauptlebensräume, meistens mit Schlehdorn (*Prunus spinosa*) und Weißdorn (*Crataegus sp.*).

Fotó: Káldi József

Fotó: Áder Csaba

Vorkommen:

Die Imagines fliegen von Ende Juli, Anfang August bis Oktober, aber sie kommen selten vors Auge, da sie den größten Teil ihres Lebens in der Laubkrone verbringen. Sie können gewöhnlich einzeln an Blumen beobachtet werden. In unserer Region zählt sie zu den seltenen Zipfelfaltern, wir haben nur vereinzelte Daten aus dem Ödenburger Gebirge (Brennbergbánya, Fáber-rét), aus Ebergöc, Hldegység, Himod und von einigen Standorten des Rábaköz und des Nord-Hanság.

Naturschutzaspekt:

Der Schutz und die Erhaltung von Waldmänteln, Waldstreifen und Hecken ist auch der Schlüssel zum Überleben vieler anderer geschützter Arten.

Satyrium w-album (KNOCH, 1782)**w-betűs csücsköslepke – Ulmen-Zipfelfalter****Leírás:**

A hátulsó szárny fonákján erőteljes a narancssárga szegélyfoltsor, a farkinca tövén csak kicsi területre korlátozódó kékes folt van. Fehér harántcsíkja feltűnő, erőteljes, a farkinca alatt éles w alakú rajzolatot mutat.

Élőhelyi igény:

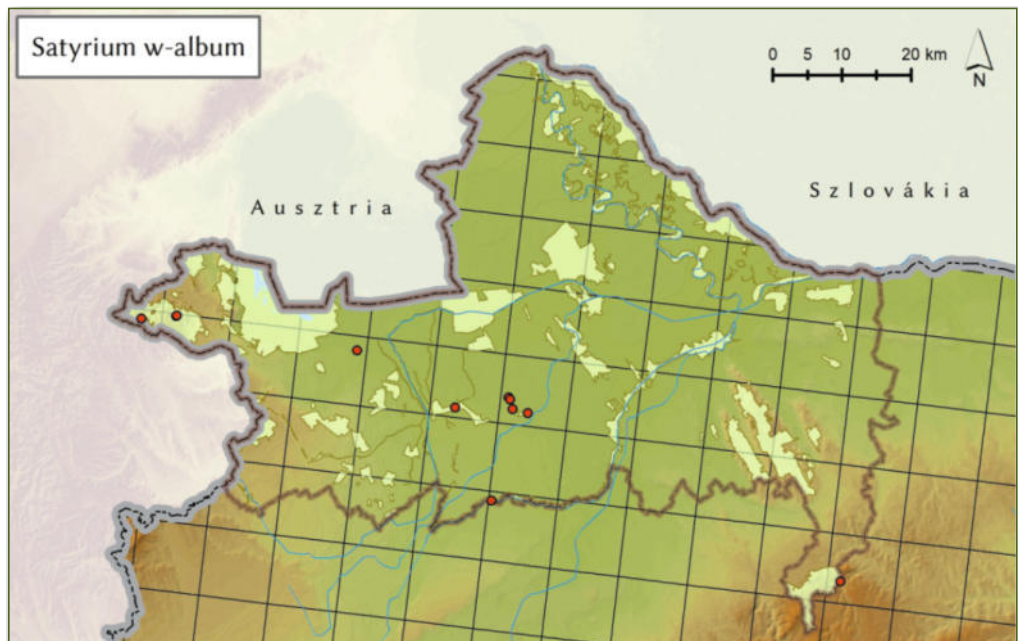
Hernyója szilfákon (*Ulmus sp.*) nevelkedik, előfordulása így szilekhez kötődik, elegyes erdők szegélyén, szilfákat is tartalmazó cserjések környékén, igen szórványosan mutatkozik.

Előfordulás:

Térségünkben egyértelműen a legritkább csücsköslepke, csak néhány szórvány adatunk van, például a Rábaközből és a Rába mellől. A Soproni Egyetem botanikus kertjében működő fénycsapda több példányát fogta.

Természetvédelmi vonatkozások:

A szilfák maguk is sokféle pusztulóban vannak, sínylődnek, a szárazodás és az azzal összefüggésben fellépő különféle kártevők és kórokozók miatt. Kíméletük, védelmük mindenképp fontos, és ennek a ritka fajnak a megóvása is a szilek megőrzéséhez kötődik.

Fotó: Ambrus András

Fotó: Káldi József

Beschreibung:

Auf der graubraunen Flügelunterseite fällt eine weiße Linie in der Postdiskalregion auf, die die Form eines "W" annimmt, ferner eine auf den Hinterflügel beschränkte, nach oben auslaufende, orange Submarginalbinde. Am Flügelfortsatz, dem Zipfel gibt es nur einen kleinen bläulichen Fleck.

Lebensraumbedarf:

Die Raupe entwickelt sich an Ulmen (*Ulmus sp.*), so ist der Zipfelfalter an das Vorhandensein der Ulmen gebunden. Er zeigt sich vereinzelt am Rand von Mischwäldern und Gebüsch mit Ulmen.

Vorkommen:

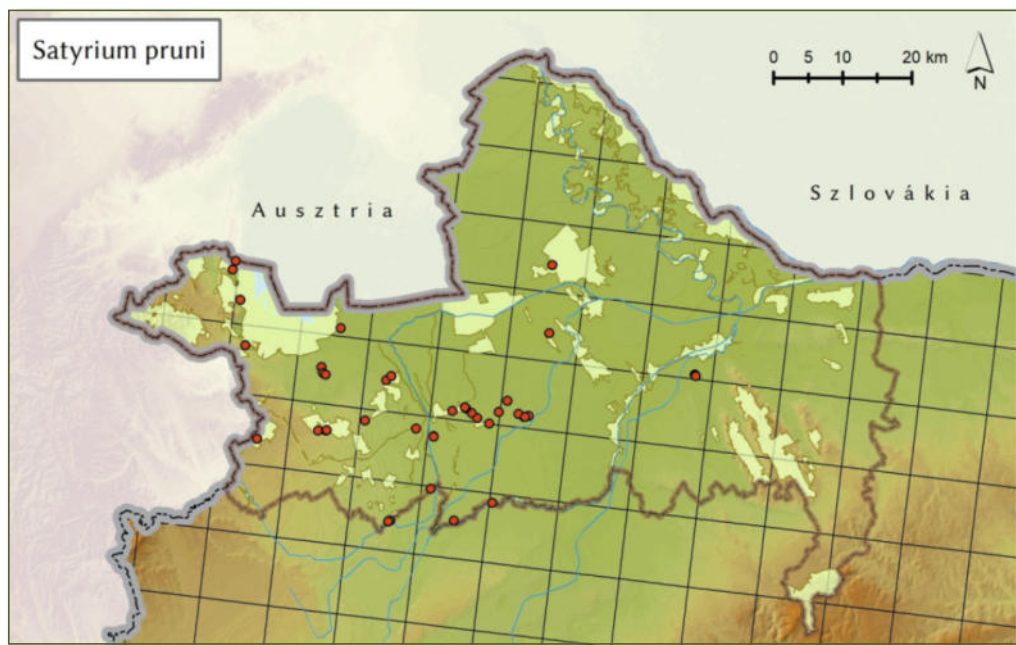
Er ist eindeutig der seltenste Zipfelfalter in unserer Region. Wir haben nur wenige Einzeldaten, zum Beispiel aus dem Rábaköz und der Nähe der Raab. Mehrere Exemplare wurden von einer Lichtfalle im botanischen Garten von Sopron gefangen.

Naturschutzaspekt:

Die Ulmen selbst sind in vielen Stellen im Verfall und erkranken von der Trockenheit und den verschiedenen Schädlingen und Krankheitserregern, die im Zusammenhang damit auftreten. Ihre Erhaltung und Schutz sind absolut wichtig, und die Erhaltung dieser seltenen Zipfelfalter-Art ist auch mit dem Schutz der Ulmen verbunden.

Satyrrium pruni (LINNAEUS, 1758)

szilvafa-csücsköslepke – Pflaumen-Zipfelfalter

Leírás:

A hátsó szárny fonákján nagyon feltűnő a narancssárga szegélyfoltsor, a fehéres harántvonal viszonylag egyenletes lefutású. A farkinca tövén nincs nagy, feltűnő kékes folt.

Élőhelyi igény:

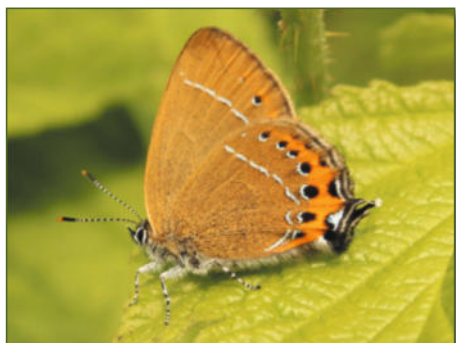
Többnyire melegkedvelő tölgyesek, cserjések közelében, erdőszegélyeken, cserjesorokban találkozhatunk vele. Hernyói szilvafajokon (*Prunus spp.*) táplálkoznak.

Előfordulás:

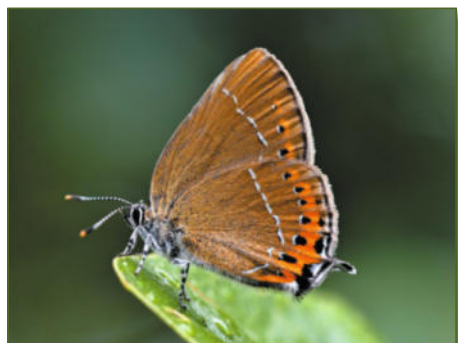
Térségünkben általánosan elterjedt, de nem túl gyakori faj, egyesével találkozhatunk élénk röptű imágóival a Rábaköz és a Fertőmelléki-dombsor egyes területeinek cserjésedő részein, erdőszegélyeiben és mezsgyéin.

Természetvédelmi vonatkozások:

A faj számára igen alkalmasak a sárga gyapjasszövőnek (*Eriogaster catax*) is megfelelő élőhelyek, így sárga gyapjasszövő számára jó élőhelyek fenntartásával ez a faj is kedvező helyzetben tartható.

Fotó: Áder Csaba

Fotó: Káldi József

Beschreibung:

An der Hinterflügelunterseite hat er eine sehr auffallende, orange Marginalfleckenreihe, die weiße Querbinde läuft relativ geradlinig. Am Flügelfortsatz, dem Zipfel gibt es keinen auffälligen, blauen Fleck.

Lebensraumbedarf:

Am häufigsten können wir sie in der Nähe von wärmeliebenden Eichenwäldern, am Waldrand und in Gebüsch, Hecken treffen. Die Raupen fressen an Prunus-Arten.

Vorkommen:

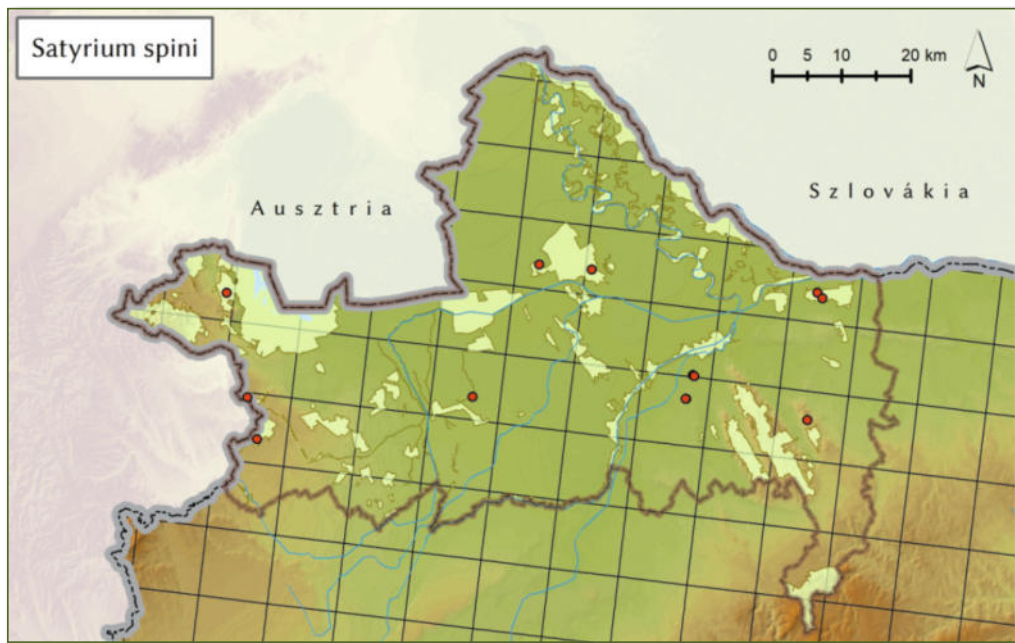
In unserer Region ist er eine allgemein verbreitete, aber nicht sehr häufige Art. Wir können die flink fliegenden Imagines in Gebüsch, am Waldrand und in Hecken in einigen Stellen des Rábaköz und des Hügelszugs Fertőmelléki-dombsor treffen.

Naturschutzaspekt:

Für den Pflaumen-Zipelfalter sind die Lebensräume des Hecken-Wollafters (*Eriogaster catax*) gut geeignet, also durch die Erhaltung guter Lebensräume für *E. catax* kann der Pflaumen-Zipelfalter auch in einem günstigen Zustand erhalten werden.

Satyrium spini ([DENIS & SCHIFFERMÜLLER], 1775)

kökény-farkosboglárka – Kreuzdorn-Zipfelfalter

Leírás:

A hátulsó szárny fonákján nagyon erőteljes a narancssárga szegélyfoltosor, a fehéres harántvonal határozott és egyenletes lefutású. A farkinca tövén nagy, feltűnő kékes folt van, ez a legjellemzőbb faji bélyege.

Élőhelyi igény:

Többnyire melegkedvelő erdők, cserjések közelében, erdőszegélyeken, cserjesorokban találkozhatunk vele, de esetenként cserjésedő lápréteken is tenyészik, olykor nagyobb egyedszámban is. Hernyói bengeféléken (*Rhamnaceae*) és kökényen (*Prunus spinosa*) táplálkoznak.

Előfordulás:

Térségünkben szórványosan található, azonban az Észak-Hanság egyes cserjésedő (kutyabengés) láprétjein egyes években nagyobb egyedszámban is repülhet.

Természetvédelmi vonatkozások:

A faj számára kedvezőek a cserjés erdőszegélyek, cserjésedő gyepes foltok, így az ilyen változatos, mozaikos területek fenntartása, megőrzése fontos számukra is.

Fotó: Ambrus András

Fotó: Hadarics Tibor

Beschreibung:

Die orangefarbige Submarginalbinde an der Hinterflügelunterseite ist sehr deutlich, die weiße Linie in der Postdiskalregion ist entscheidend und gleichmäßig. Am Flügelfortsatz, dem Zipfel gibt es einen großen, auffälligen bläulichen Fleck zu sehen, dies ist das wichtigste Bestimmungsmerkmal der Art.

Lebensraumbedarf:

Meist können wir ihn in der Nähe von wärmeliebenden Wäldern, Gebüsch, in Hecken und am Waldrand treffen, aber selten brütet er auch in mit Sträuchern bewachsenen Moorwiesen, manchmal sogar in großer Zahl. Die Raupen füttern an Kreuzdorn-Arten (*Rhamnaceae*) und Schlehdorn (*Prunus spinosa*).

Vorkommen:

In unserer Region kommt er vereinzelt vor, fliegt aber in einigen mit Sträuchern (Faulbaum) bewachsenen Moorwiesen des Nord-Hanság in bestimmten Jahren auch in großer Zahl.

Naturschutzaspekt:

Für die Zipfelfalter sind Mosaikgebiete von Gebüsch, Waldrand und Grasflecken mit Sträuchern günstig, daher ist die Pflege und Erhaltung derart vielfältiger Mosaikflächen auch für sie wichtig.

Satyrrium ilicis (ESPER, 1779)

tölgyfa-csücsköslépké – Brauner Eichen-Zipfelfalter**Leírás:**

Csak nyomokban van meg a hátulsó szárny fonákán a narancssárga szegélyfoltsor, a farkinca tövénél levő foltból pedig teljesen hiányzik a kéesszürke behintés, a fehér harántvonal szabdalt, a farkinca közelében kimondottan zezugosan halad.

Élőhelyi igény:

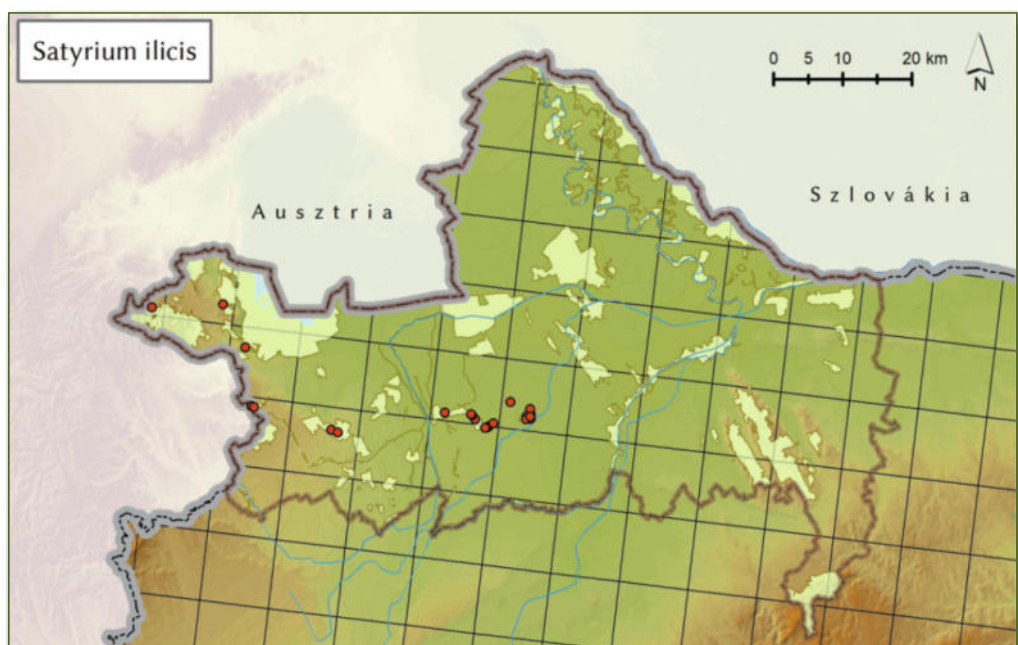
Melegkedvelő tölgyesek, cserjések közelében találkozhatunk vele.

Előfordulás:

Térségünkben kimondottan ritka fajnak számít, egyesével, szórványosan találkozhatunk energikus röptű imágóival a Rábaköz és a Fertőmelléki-dombsor egyes területein, erdőszéleken.

Természetvédelmi vonatkozások:

A faj konkrét ökológiai igényeiről keveset tudunk, így természetvédelmi intézkedéseket sem nagyon tudunk megfogalmazni fennmaradása érdekében. Ökológiájának pontosabb megismerése érdekében célzott vizsgálatokra lenne szükség.

Fotó: Káldi József

Fotó: Ambrus András

Beschreibung:

Auf der Hinterflügelunterseite kann man nur Spuren von einer orangefarbenen Fleckenreihe finden, die blaugraue Bestäubung vom Diskoidalfleck fehlt vollkommen, die weiße Querlinie ist unterbrochen, verläuft ausgesprochen zickzack-förmig.

Lebensraumbedarf:

Wir können ihn in der Nähe von wärmeliebenden Eichenwäldern und buschigen Flecken treffen.

Vorkommen:

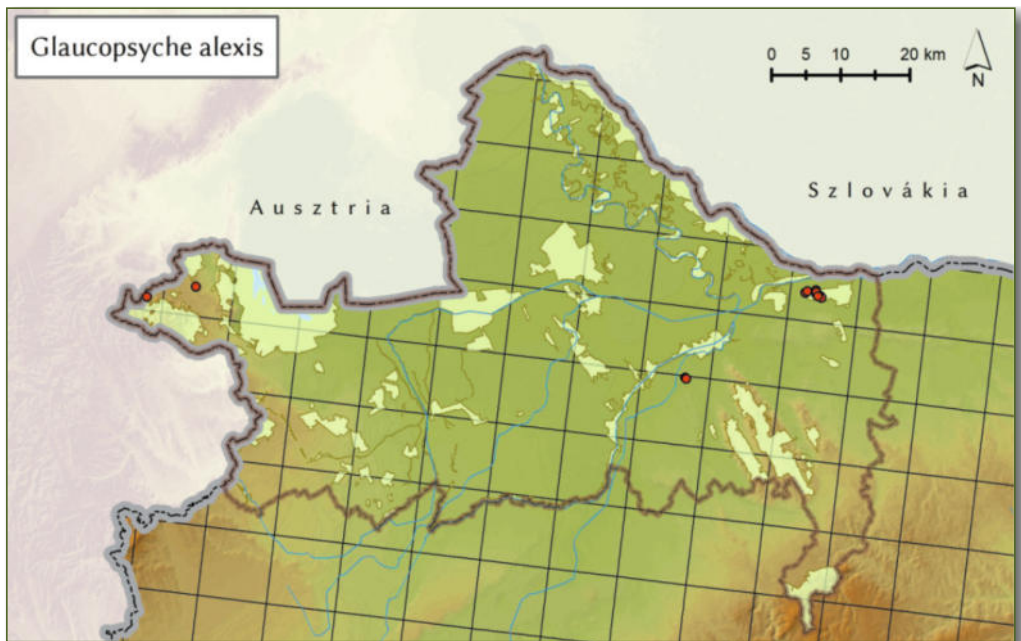
Er ist eine sehr seltene Art in unserer Region, wir können uns vereinzelt mit den energisch fliegenden Imagines in einigen Standorten des Hügelszugs Fertőmelléki-dombsor und des Rábaköz treffen.

Naturschutzaspekt:

Wir wissen wenig über die spezifischen ökologischen Bedürfnisse der Art, daher können wir keine Naturschutzmaßnahmen zu ihrem Nutzen formulieren. Dazu wären gezielte Studien erforderlich.

Glaucopteryx alexis (PODA, 1761)

nagyszemes boglárka – Alexis-Bläuling

Leírás:

Nagyobb vagy közepes termetű, világító kékesfehér fonákú boglárlalepkénk, az elülső szárnyon nagy méretű ocellákkal. A hím szárnyának felszíne ragyogó világoskék, a nőstényé barna, tövi felén olykor kékes bevonattal.

Élőhelyi igény:

A hernyó tápnövénye baltacím (*Onobrychis sp.*) és más pillangósok (*Fabaceae*), a lepkék is kedvelik a pillangósvirágú növényeket. Nálunk inkább száraz, félszáraz, pillangósokban gazdag gyepeken találkozhatunk velük. Szívesen látogatnak ürüléket és elhullott állatok tetemét is.

Előfordulás:

Területünkön főként a homokvidéken gyakori, Gönyűn rendszeresen és nagyobb egyedszámban is megfigyelhető.

Természetvédelmi vonatkozások:

Állományai stabilnak és helyenként népesnek tűnnek, különösebb speciális intézkedés nem látszik szükségesnek, azonban a virágokban gazdag gyepek fenntartása, változatos kaszálása (ha történik kezelés) kedvező hatású lehet.

Fotó: Ambrus András

Fotó: Hadarics Tibor

Fotó: Ambrus András

Beschreibung:

Der Alexis-Bläuling ist ein relativ großer Bläuling, der anhand der metallisch grünen Bestäubung auf der grauen Flügelunterseite von anderen Arten unterschieden werden kann. Die Flügeloberseiten der Weibchen sind einfarbig dunkelbraun und können gelegentlich blau bestäubt sein. Die Flügeloberseiten der Männchen sind blau gefärbt.

Lebensraumbedarf:

Die Futterpflanzen der Raupe sind Esparsette (*Onobrychis* sp.) und andere Schmetterlingsblütler (*Fabaceae*), die Imagos mögen auch diese. Bei uns kann man sie auf trockenen, halbtrockenen Wiesen mit vielen Schmetterlingsblütlern finden. Kot und Kadaver sind ebenfalls gern besucht.

Vorkommen:

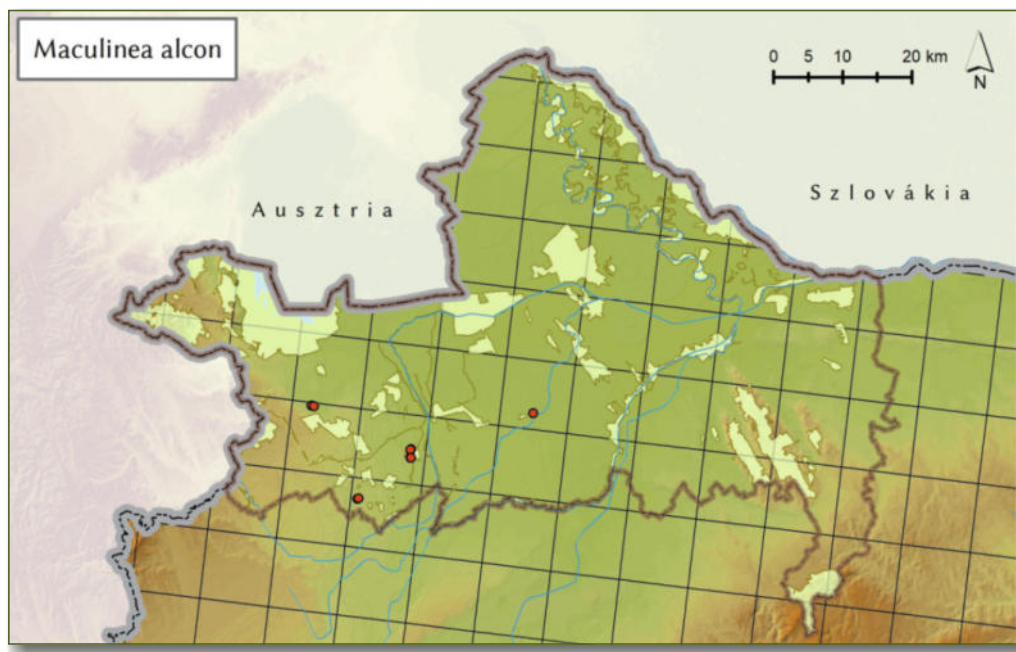
Es ist in unserer Region besonders im Sandgebiet verbreitet und kann bei Gönyű regelmäßig und in größerer Zahl beobachtet werden.

Naturschutzaspekt:

Die Bestände scheinen stabil und lokal zahlreich zu sein. Keine besonderen Maßnahmen sind erforderlich. Die Pflege und das abwechslungsreiche Mähen von blütenreichem Grasland (falls behandelt) können jedoch positiv wirken.

Maculinea alcon ([DENIS & SCHIFFERMÜLLER], 1775)

szürkés hangyaboglárlka – Lungenenzian-Ameisenbläuling

Leírás:

A hím szárnyának felszíne csillogó kék, keskeny fekete szegéllyel, a nőstényé barnás színű, a tőtér váltózó kiterjedésű kékes behintésével. A fonák alapszíne szürkés, olykor sötétbarna, jellegzetes boglárka mintázattal, narancsszínű foltok nélkül.

Élőhelyi igény:

Hernyója csak bizonyos fullánkos vöröshangyafajok (*Myrmica* sp.) obligát fészekparazitájaként tud kifejlődni, a kezdeti tápnövény, a kornistárnics (*Gentiana pneumonanthe*) virágán való táplálkozást követően. Így a tápnövény megfelelő fenofázisban való jelenléte, valamint a hangyagazda kolóniáinak stabil tenyészése (és erőnléte) egyaránt fontos a faj számára.

Előfordulás:

Területünkön eddig csak Ebergőcön, Himodon és Iván mellett találtuk meg jelentősebb népségeit, de szórványos adatok még további helyekről is ismertek.

Természetvédelmi vonatkozások:

Láprétjeink megfelelő vízellátottsága, inváziós fajoktól mentes állapota, kezdeti tápnövényének, a kornistárnicsnak a stabil állománya, továbbá hangyagazdáinak jelenléte alapvető fontosságú ennek a fajnak a fennmaradása szempontjából. A kornistárnics megfelelő időben – a lepke rajzásakor – való virágzása érdekében csak korai (június 15. előtti) kaszálást szabad alkalmazni az élőhelyen, és nagyobb területeket kaszálatlanul kell hagyni.

Fotó: Hadarics Tibor

Fotó: Ambrus András

Beschreibung:

Sie haben glänzend blaue, mit dunklem Rand versehene (Männchen) oder dunkelbraune, am Flügelansatz leicht blau gestäubte (Weibchen) Flügeloberseiten. Die Flügelunterseiten sind hellgrau, haben manchmal dunkelbraune, weiß umrandete Flecken (typisches Merkmal für Bläulinge), aber ohne Orangenfärbung.

Lebensraumbedarf:

Die Raupen ernähren sich von der Blüte des Lungen-Enzians (*Gentiana pneumonanthe*). Danach entwickelt sich der Bläuling als Nestparasit mit bestimmten *Myrmica*-Arten. So sind sie auf die Anwesenheit der Futterpflanze in der entsprechenden Phänophase, als auch auf große Bestände und gute Kondition der Ameisenkolonien stark angewiesen.

Vorkommen:

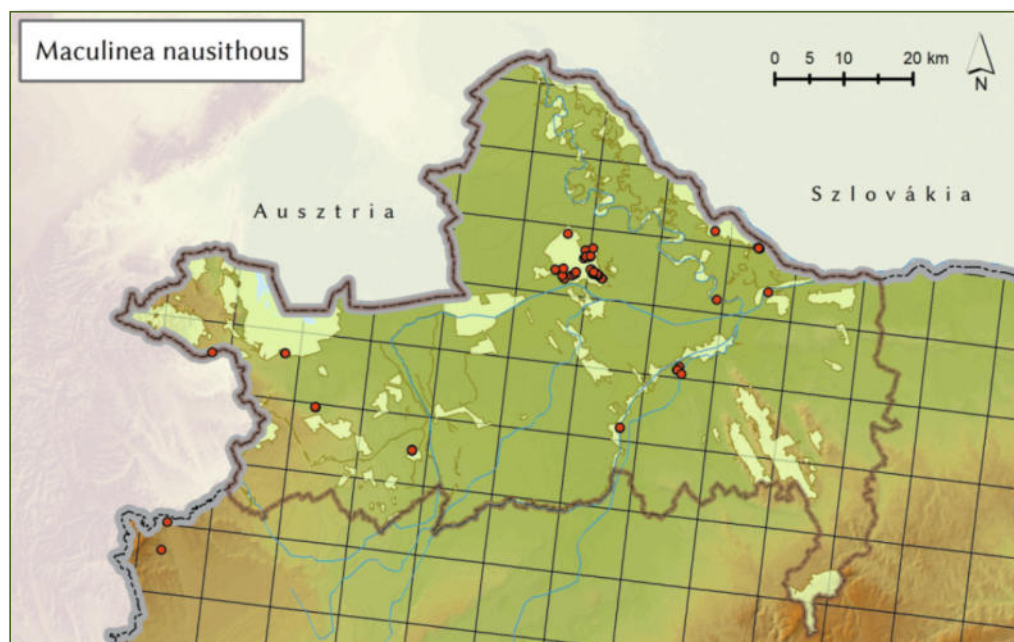
Bisher haben wir in unserer Region nur in der Nähe von Ebergöc, Himod und Iván bedeutende Populationen gefunden, aber sporadische Daten stammen auch von anderen Orten.

Naturschutzaspekt:

Eine ausreichende Wasserversorgung unserer Moorbiesen, ihre Befreiung von invasiven Arten, die stabile Population ihrer Starter-Futterpflanze, des Lungen-Enzians und das Vorhandensein ihrer Wirtsameisen sind für das Überleben dieser Art unerlässlich. Damit der Enzian zur richtigen Zeit – wenn der Bläuling schwärmt – blüht, sollte nur frühes Mähen (vor dem 15. Juni) im Lebensraum angewendet werden, und größere Flächen sollten nicht gemäht werden.

Maculinea nausithous (BERGSTRÄSSER, 1779)

sötét hangyaboglárka – Dunkler Wiesenknopf-Ameisenbläuling

Leírás:

A hím szárnyának felszíne csillogó kék, széles fekete szegéllyel és a fonák foltosorának megfelelő fekete foltosorral, a nőtényé mélybarna színű, esetenként a tőtér változó kiterjedésű kékes behintésű lehet. A fonák alapszíne sötétbarna, csak a középtéri foltosorra redukálódott boglárkamintázattal.

Élőhelyi igény:

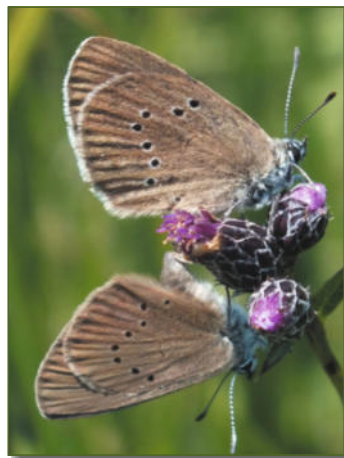
A hernyó bizonyos fullánkös vöröshangyafajok (*Myrmica* sp.) obligát fészekparazitaként tud csak kifejlődni, a kezdeti tápnövény, az őszi vérfű (*Sanguisorba officinalis*) érett virágzatán (a magkezdeményeken) való táplálkozást követően. Így mind a tápnövény megfelelő fenofázisban való jelenléte, mind pedig a hangyagazda kolóniáinak stabil tenyészése (és erőnléte) fontos a faj számára.

Előfordulás:

Területünkön eddig csak Hidegségen, Ebergőcön, Himodon, valamint az Észak-Hanság több vérfüves rétjén, olykor csatornák mentén találtuk meg jelentősebb népségeit.

Természetvédelmi vonatkozások:

Közösségi jelentőségű fajként figyelemmel kell kísérjük elterjedésének és népségeinek változását, melyre leginkább az alkalmas élőhelyek szárazodása, a vízelvezetés, illetve élőhelyének alkalmatlan időben való kaszálása gyakorol negatív hatást. Láprétjeink megfelelő vízellátottsága, inváziós fajktól mentes állapota, kezdeti tápnövényének, az őszi vérfűnek legalább szórványos állománya, továbbá hangyagazdáinak jelenléte alapvető fontosságú ennek a fajnak a fennmaradása szempontjából. Igen fontos továbbá az is, hogy a nyári melegben menedéket tudjon találni a lepke (magas, kaszátlan fű, bokorfűzes, facsoport), mivel a sötét színű fonák miatt fokozottan érzékeny a melegekre.

Fotók: Ambrus András

Beschreibung:

Die Oberseite der Flügel bei den Männchen ist glänzend blau mit einem breiten, schwarzen Rand und einer schwarzen Fleckenreihe die der Fleckenreihe der hinteren

Seite entspricht. Die Flügel der Weibchen sind tiefbraun, die Basalregion kann selten bläulich bestäubt sein. Die Hinterflügel-Grundfarbe ist dunkelbraun, die Bläuling-Musterung ist auf eine Fleckenreihe in der Diskalregion reduziert.

Lebensraumbedarf:

Die Raupen fressen die noch nicht geöffneten Blütenköpfe und Samenanlagen der Futterpflanze – des Großen Wiesenknopfs (*Sanguisorba officinalis*). Später entwickeln sie sich als Nestparasiten bestimmter *Myrmica*-Arten. So sind sie auf die Anwesenheit der Futterpflanze in der entsprechenden Phänophase, als auch auf große Bestände und gute Kondition der Ameisenkolonien stark angewiesen.

Vorkommen:

Bisher haben wir in unserer Region nur in Hidegség, Ebergőc, Himod, auf mehreren Wiesen mit Großem Wiesenknopf im Nord-Hanság, selten entlang von Kanälen bedeutende Populationen gefunden.

Naturschutzaspekt:

Als FFH-Art müssen wir die Veränderung ihrer Verbreitung und Populationen verfolgen, die am stärksten durch Austrocknung, Entwässerung und Mähen zu unangemessenen Zeiten in den geeigneten Lebensräumen beeinflusst wird. Eine ausreichende Wasserversorgung unserer Moorbiesen, ihre Befreiung von invasiven Arten, die stabile Population ihrer Starter-Futterpflanze, des Großen-Wiesenknopfs und das Vorhandensein ihrer Wirtsameisen sind für das Überleben dieser Art unerlässlich. Es ist auch sehr wichtig, dass der Schmetterling in der Sommerhitze Schutz findet (hohes, nicht gemähtes Gras, Buschweiden, Baumgruppen), da er aufgrund seines dunklen Hintergrunds wärmeempfindlicher ist.

Maculinea teleius (BERGSTRÄSSER, 1779)

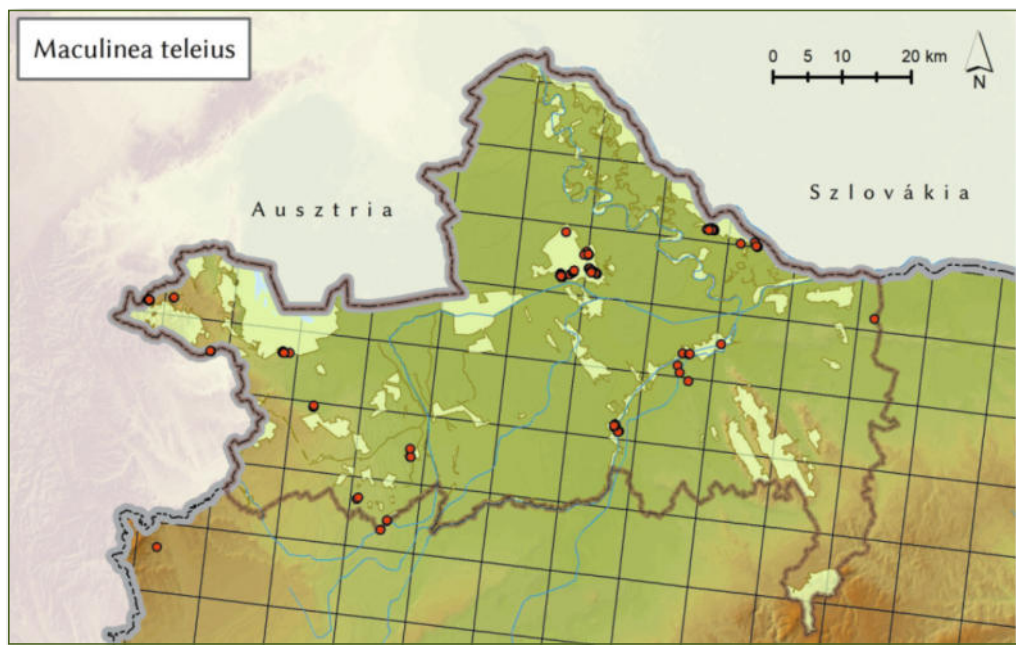
vérfű-hangyaboglárka – Heller Wiesenknopf-Ameisenbläuling

Leírás:

A hím szárnyának felszíne csillogó világoskék, keskenyebb fekete szegéllyel és a fonák foltosorának megfelelő fekete foltssorral, a nőstényé sötétebb kék, szélesebb fekete szegéllyel, olykor kevesebb kékes behintéssel. A fonák alapszíne többnyire világos hamuszürke, de lehet kávébarna is, jellegzetes boglárka mintázattal.

Élőhelyi igény:

A hernyó csak bizonyos fullánkos vöröshangyafajok (*Myrmica* sp.) obligát fészekparazitájaként tud kifejlődni, kezdeti tápnövénye, az őszi vérfű (*Sanguisorba officinalis*) fiatal, még ki nem nyílt virágzatán (annak magkezdeményein) való táplálkozást követően. Így mind a tápnövény megfelelő fenofázisban való jelenléte, mind pedig a hangyagazda kolóniáinak stabil tenyészése (és erőnléte) fontos a faj számára.

Előfordulás:

Területünkön eddig csak Hidegségen, Ebergőcön, Himodon, Harkán, Ágfalván, a Répce mentén, valamint az Észak-Hanság több vérfüves rétjén, legutóbb pedig Iván mellett találtuk meg jelentősebb népességeit. Harkán és a Répce mentén jelenleg igen alacsony egyedszámban fordul elő, pedig az előbbi helyen állománymegerősítő visszatelepítés is történt.

Természetvédelmi vonatkozások:

Közösségi jelentőségű fajként figyelemmel kell kísérnünk elterjedésének és népességeinek változását, melyre leginkább az alkalmas élőhelyek szárazodása, a vízelvezetés, illetve élőhelyének alkalmatlan időben való kaszálása gyakorol negatív hatást. Lápérteink megfelelő vízellátottsága, inváziós fajoktól mentes állapota, kezdeti tápnövényének, az őszi vérfűnek nagyobb, összefüggő állománya, továbbá hangyagazdáinak jelenléte alapvető fontosságú ennek a fajnak a fennmaradása szempontjából.

Fotó: Ambrus András

Fotók: Ambrus András

Beschreibung:

Bei den Männchen ist die Oberfläche der Flügel glänzend hellblau mit einem dünneren schwarzen Rand und mit einer schwarzen Fleckenreihe die der Fleckenreihe der Unterseite entspricht. Die Flügeloberseiten sind bei den Weibchen dunkelblau mit breitem, schwarzgrauem Rand, manchmal mit weniger bläulichen Bestäubung. Die Flügelunterseiten sind hell aschgrau, können aber auch kaffeebraun sein, mit einer typischen Bläuling-Musterung.

Lebensraumbedarf:

Die Raupen fressen die noch nicht geöffneten Blütenköpfe und Samenanlagen der Futterpflanzen – des Großen Wiesenknopfs (*Sanguisorba officinalis*). Später entwickeln sie sich als Nestparasiten bestimmter *Myrmica*-Arten. So sind sie auf die Anwesenheit der Futterpflanze in der entsprechenden Phänophase, als auch auf große Bestände und gute Kondition der Ameisenkolonien stark angewiesen.

Vorkommen:

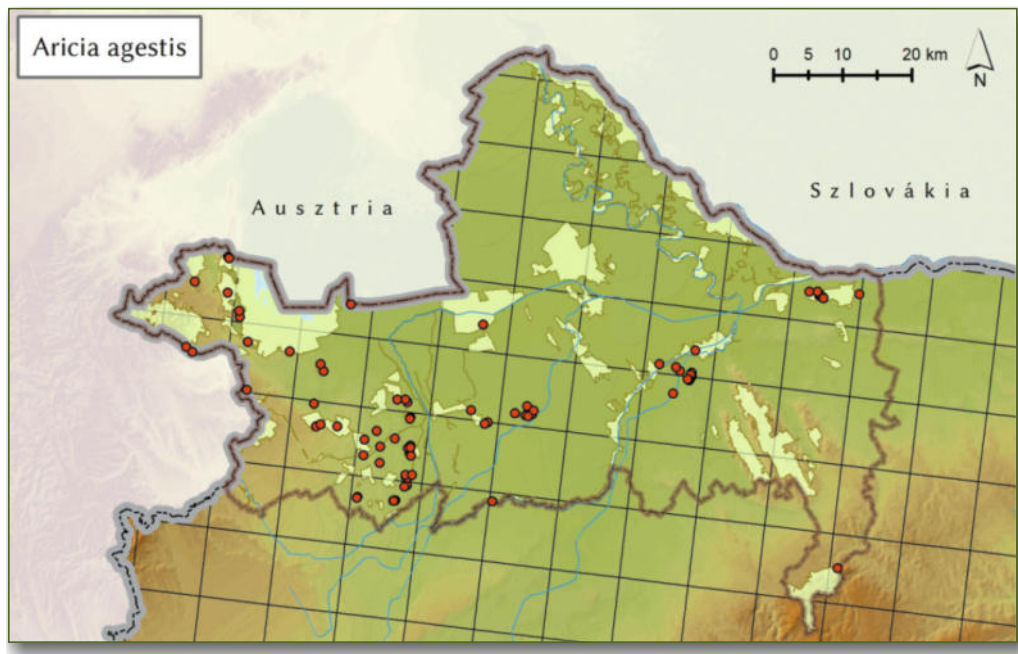
Bisher haben wir in unserer Region nur in Hidegség, Ebergőc, Himod, Harka, Ágfalva, entlang der Rabnitz sowie auf mehreren Wiesen mit Großem Wiesenknopf im Nord-Hanság, und zuletzt in der Nähe von Iván bedeutende Populationen gefunden. Er kommt derzeit in sehr geringer Anzahl in Harka und entlang der Rabnitz vor, obwohl es in Harka eine Rückführung zur Verstärkung des Bestandes erfolgte.

Naturschutzaspekt:

Als FFH-Art müssen wir die Veränderung ihrer Verbreitung und Populationen verfolgen, die am stärksten durch Austrocknung, Entwässerung und Mähen zu unangemessenen Zeiten in den geeigneten Lebensräumen beeinflusst wird. Eine ausreichende Wasserversorgung unserer Moorbiesen, ihre Befreiung von invasiven Arten, die stabile Population seiner Starter-Futterpflanze, des Großen-Wiesenknopfs und das Vorhandensein ihrer Wirtsameisen sind für das Überleben dieser Art unerlässlich.

Aricia agestis ([DENIS & SCHIFFERMÜLLER], 1775)

szalagos szerecsenboglárka – Kleiner Sonnenröschen-Bläuling

Leírás:

Élénk narancssárga szegélyfoltsorú boglárkalepke. Mindkét ivar sötétbarna szárnyfelszínű. Jellemzősége a jól látható sejtvégi sötét folt, a szegély narancssárga foltsora mindkét szárnyon teljes.

Élőhelyi igény:

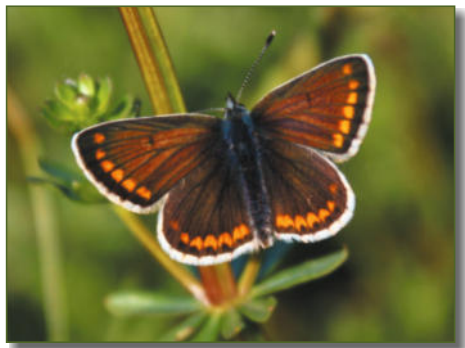
Félszáraz és száraz gyepekben általánosan elterjedt faj.

Előfordulás:

Területünkön száraz és félszáraz gyepekben, erdőszegélyeken, mezsgyékben sokfelé megtalálhatjuk, ám csak célzott kereséssel gyarapíthatjuk előfordulási adatait. Feltehetően az ismert pontoknál sokkal több helyen tenyészik.

Természetvédelmi vonatkozások:

A bükki szerecsenboglárkához (*Aricia artaxerxes issekutzii*) való nagyfokú hasonlósága miatt került be a védett fajok közé. A faj fennmaradása jelenlegi ismereteink szerint különösebb intézkedést nem igényel.

Fotó: Áder Csaba

Fotó: Szabadfalvi András

Beschreibung:

Beide Geschlechter dieses Bläulings haben dunkelbraune Flügeloberseiten, wobei sowohl auf den Vorder- als auch auf den Hinterflügeln deutlich orangefarbene Randflecken sichtbar sind. Die dunklen Randflecken sind charakteristisch und gut sichtbar, die orangefarbene Fleckenreihe ist an beiden Flügeln vollkommen.

Lebensraumbedarf:

Auf halbtrockenen und trockenen Wiesen ist er allgemein verbreitet.

Vorkommen:

In unserer Region können wir ihn an vielen Stellen in Trocken- und Halbtrockenwiesen, Waldrändern und Hecken finden, aber wir können seine Vorkommensdaten nur durch gezieltes Suchen erhöhen. Vermutlich vermehrt er sich an viel mehr Orten als an den bekannten Punkten.

Naturschutzaspekt:

Er wurde aufgrund seiner hohen Ähnlichkeit mit dem Großen Sonnenröschen-Bläuling (*Aricia artaxerxes issekutzi*) in die Liste der geschützten Arten aufgenommen. Für das Überleben der Art sind nach unseren derzeitigen Kenntnissen keine besonderen Maßnahmen erforderlich.

Család: Nymphalidae - tarkalepkefélék

Libythea celtis (LAICHARTING, 1782)

csőröslepké – Schnauzenfalter

Leírás:

Csőrszerűen megnyúlt ajaktapogatója sajátos megjelenést kölcsönöz ennek az élénk mozgású, barna alapon sárga mintájú, szögletes szárnyú lepkének.

Élőhelyi igény:

Eredetileg mediterrán elterjedésű, vándor faj, tápnövénye a nyugati ostorfa (*Celtis occidentalis*). Degradált, inváziós fajokkal terhelt élőhelyeken, településeken, városi parkokban talál szaporodásra alkalmas élőhelyet.

Élőhelyi igény:

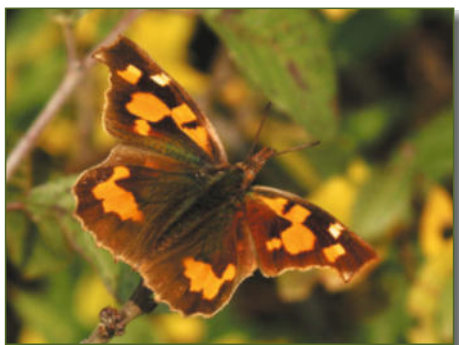
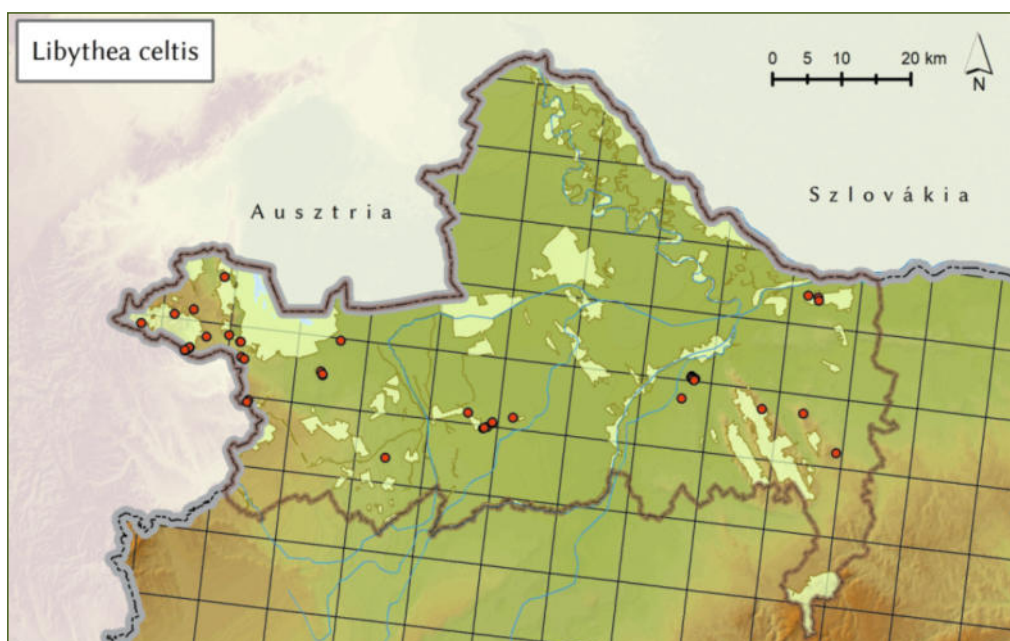
Eredetileg mediterrán elterjedésű, vándor faj, tápnövénye a nyugati ostorfa (*Celtis occidentalis*). Degradált, inváziós fajokkal terhelt élőhelyeken, településeken, városi parkokban talál szaporodásra alkalmas élőhelyet.

Előfordulás:

Területünkön – meglepetésre – a Soproni-hegység erdeiben rendszeresen találkozunk vele, ezen túl a Fertő térségében, valamint Gönyűn tudunk rendszeres előfordulásairól.

Természetvédelmi vonatkozások:

Nem igényel természetvédelmi kezelést.

Fotó: Áder Csaba

Fotó: Ambrus András

Beschreibung:

Der schnabelförmige, lange Taster, und die typische Flügelform mit dem auffällig gezackten Außenrand der Vorderflügel verleiht diesem lebhaften, braun-gelben Schmetterling ein unverwechselbares Aussehen.

Lebensraumbedarf:

: Er ist eine wandernde, mediterrane Art, seine Futterpflanze ist der Amerikanische Zürgelbaum (*Celtis occidentalis*). Er bevorzugt degradierte Lebensräume mit invasiven Arten, Siedlungen und Stadtparks.

Vorkommen:

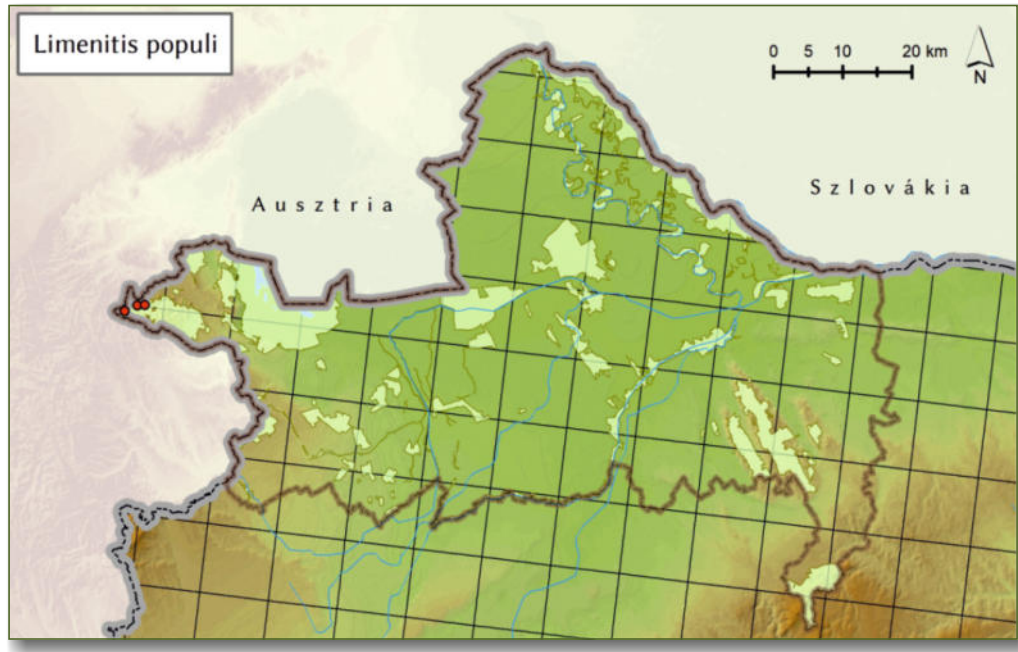
Erstaunlicherweise treffen wir ihn regelmäßig in den Wäldern des Ödenburger Gebirges in unserer Region. Außerdem wissen wir über seine regelmäßigen Vorkommen in der Region Neusiedler See und bei Gönyű.

Naturschutzaspekt:

Er erfordert keine Naturschutzmaßnahmen.

Limenitis populi (LINNAEUS, 1758)

nagy nyárfalepke – Großer Eisvogel

Leírás:

A lonclepkék „nagy testvér” faja. Igen nagy termetű, semmi más fajjal össze nem téveszthető tarkalepkénk. A szárny felszíne (főleg frissen kelt hímeknél) kékesen irizál, a hátulsó szárny szegélye mentén vörös, ívelt foltosor húzódik. Röpte igen erőteljes, a fák koronaszintjéből csak a talajnedvességet (esetenként ürüléket, tetemeket) szívogatni száll le.

Élőhelyi igény:

Tápnövénye a rezgő nyár (*Populus tremula*). Klímánkon főként pionír erdőtársulásokban fordul elő, leginkább a bükkös zónában és annál feljebb.

Előfordulás:

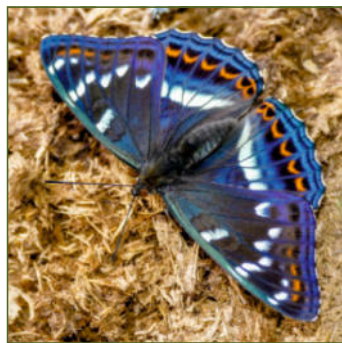
Területünkön sajnos már évek óta nem figyelhető meg, korábban a Soproni-hegység elegyes erdőiben, felújítási területein, nyomsávok mentén felnőtt, méretes rezgő nyarak közelében találkozhattunk vele. Fél évszázada még a városba is betévedt, mára azonban térségünkben valószínűleg kipusztultnak tekinthetjük ezt a pompás lepkét.

Természetvédelmi vonatkozások:

Országos szinten erősen visszaszorulóban van, aminek hátterében klimatikus okok mellett az erdőgazdálkodás által kíméletlenül irtott pionír fafajok megritkulása, az elegyes – pionír fafajokat is tartalmazó – erdők átalakulása áll.

Fotó: Szabadfalvi András

Fotó: Káldi József

Beschreibung:

Der „Große Bruder” der Eisvogel-Arten, ein großwüchsiger Edelfalter, der mit keiner anderen Art verwechselbar ist. Die Oberfläche (besonders bei jungen Männchen) schillert bläulich, am Rand des Hinterflügels erstreckt sich eine rötliche, geschwungene Fleckenreihe. Sein Flug ist sehr stark, von der Baumkrone kommt er nur herab, um an der Bodenfeuchtigkeit (manchmal an Kot und Kadavern) zu saugen.

Lebensraumbedarf:

Die Futterpflanze ist die Espe (*Populus tremula*). In unserem Klima kommt sie hauptsächlich in Pionierwaldgemeinschaften, zumeist in der Buchenzone vor.

Vorkommen:

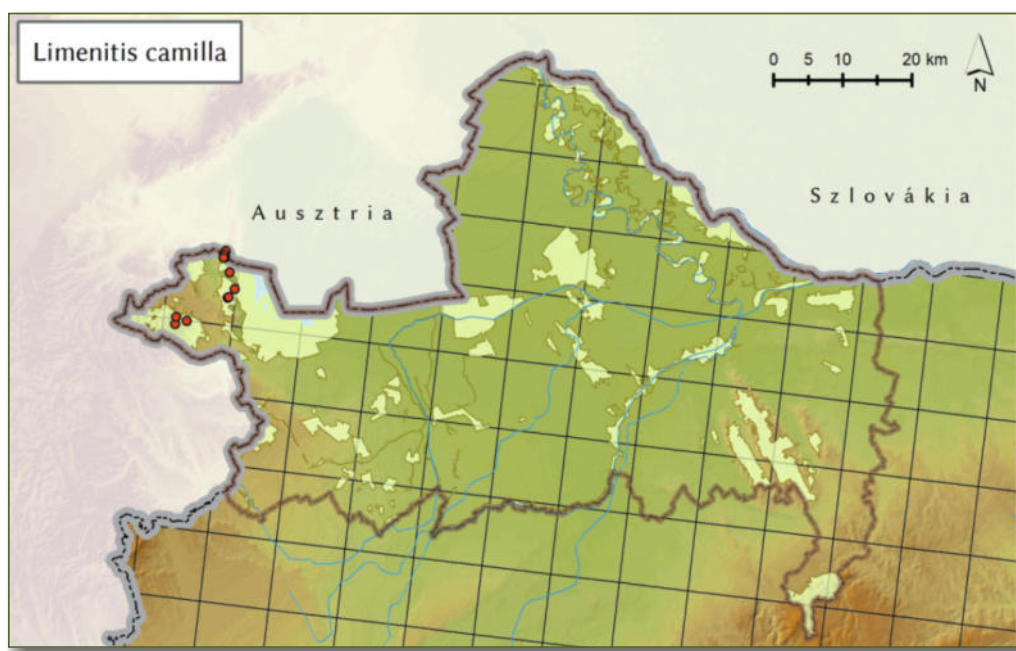
Leider wurde er in unserer Gegend seit Jahren nicht mehr beobachtet. Früher konnte man ihn in der Nähe großer Espenbäume in den Mischwäldern des Ödenburger Gebirges, in den Neuaufforstungen und entlang deren Fahrspuren treffen. Vor einem halben Jahrhundert war er sogar in der Stadt vorgekommen, aber heute können wir diesen prächtigen Schmetterling in unserer Region wahrscheinlich als ausgestorben betrachten.

Naturschutzaspekt:

In Ungarn ist diese Art selten geworden. Neben klimatischen Gründen stehen das Ausholzen der Pionierbäume und die Monokulturen in der Forstwirtschaft im Hintergrund.

Limenitis camilla (LINNAEUS, 1764)

kis lonclepke – Kleiner Eisvogel

Leírás:

Mélyfekete alapon fehér harántsávval díszített, elegáns megjelenésű és röptű tarkalepkénk. Fonákja gazdagon rajzolt, rozsdabarna, fehér és kékes behintésű mintázat tarkítja, hátulsó szárnyának külső szegélyét kettős foltosor díszíti. Rokon faja, a felül kékesen irizáló szárnyú kék lonclepke (*Limenitis reducta*) nem fordul elő térségünkben. A szintén hasonló nagy fehérsávosplepke (*Neptis rivularis*) szárnyának fonákján hiányzik a kékes behintés és a kettős foltosor, mérete kisebb, repülése más, jellegzetesen vitorlázó.

Élőhelyi igény:

Tápnövénye a lonc (*Lonicera sp.*), egyes források a kertekben ültetett és olykor kivaduló fehér hóbogyót (*Symphoricarpos albus*) is említik. Ligetes erdők, lékek, szegélyek napsütötte foltjain találkozhatunk vele.

Előfordulás:

Területünkön rendszeresen csak a Szárhalmi-erdő és a Dudlesz megfelelő részein tenyészik, szórványosan azonban Sopron kertvárosi részein, Görbehalom mellett is megjelenhet.

Természetvédelmi vonatkozások:

Országos szinten erősen visszaszorulóban van, ennek oka nem tisztázott, feltételezhetően mikroklimatikus szintű változásokra vezethető vissza. Amit tenni tudunk – és tenni is kell –, az az erdők cserjeszintjének védelme, fajgazdagságának megőrzése, változatos erdőszegélyek fenntartása.

Fotó: Káldi József

Fotó: Hadarics Tibor

Beschreibung:

Er ist ein eleganter Edelfalter sowohl im Aussehen als auch im Flug. Die Flügeloberseiten sind schwarzbraun gefärbt und tragen eine breite Binde aus weißen Flecken. Die Flügelunterseiten sind reichlich gemustert, rotbraun, weißlich und bläulich angestaubt, im Außenrand beider Flügelpaare verlaufen zwei Reihen mit kleinen, unscheinbaren dunklen Flecken. Die verwandte Art, der Blauschwarze Eisvogel (*Limenitis reducta*) (seine Flügeloberseiten schillern bläulich) kommt in unserer Gegend nicht vor. Bei der ebenfalls sehr ähnlichen Art, dem Schwarzen Trauerfalter (*Neptis rivularis*) fehlt in der Flügelunterseite die bläuliche Bestäubung und die doppelte Fleckreihe, er ist auch etwas kleiner, der Flug ist anders, typisch segelnd.

Lebensraumbedarf:

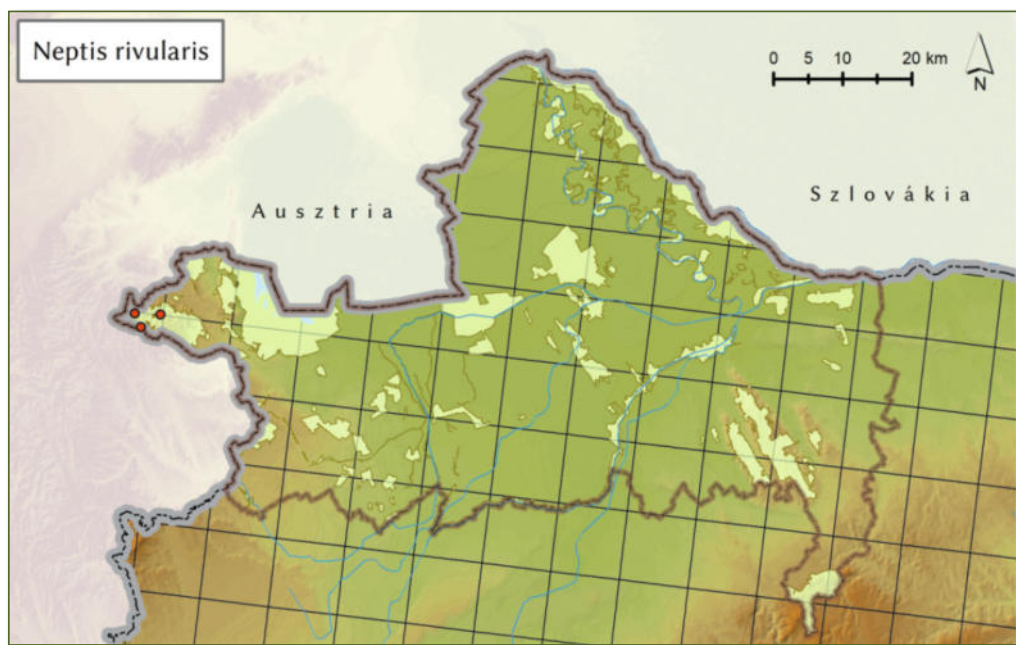
Seine Hauptfutterpflanze ist die Heckenkirsche (*Lonicera sp.*), einige Quellen erwähnen auch die in Gärten angepflanzten, aber manchmal auswildernenden Schneebeeren (*Symphoricarpos albus*). Wir können ihn in den sonnigen Flecken von Wäldern, Lichtungen und Waldrändern treffen.

Vorkommen:

Es kommt in unserer Region regelmäßig nur in den entsprechenden Teilen der Wälder Szárhalom und Dudlesz vor, kann aber auch vereinzelt in den Gartenstadtteilen von Sopron, wie bei Görbehalom auftreten.

Naturschutzaspekt:

Seine Bestände nehmen in Ungarn ab, deren Grund ist noch nicht geklärt, vermutlich kann sie auf mikroklimatische Änderungen zurückgewiesen werden. Was wir tun können – und sollten – ist, die Strauchschicht in Wäldern zu schützen, ihre Artenvielfalt zu bewahren und einen vielfältigen Waldrand zu erhalten.

Neptis rivularis (SCOPOLI, 1763)**nagy fehérsávospoke – Schwarzer Trauerfalter****Leírás:**

Rokon fajtától, a kis fehérsávospokétól (*Neptis sappho*) nagyobb mérete és a hátulsó szárny egyetlen széles harántsávja alapján jól elkülöníthető.

Élőhelyi igény:

Üde erdők, patak völgyek, tisztások ritka lepkéje. Ismereteink szerint gyöngyvesszőfajok (*Spiraea spp.*), legyezőfű (*Filipendula sp.*) és erdei tündérfűt (*Aruncus dioicus*) a hernyó tápnövényei. Esetenként települések (pl. Őriszentpéter, Velem) díszbokrain is megél.

Előfordulás:

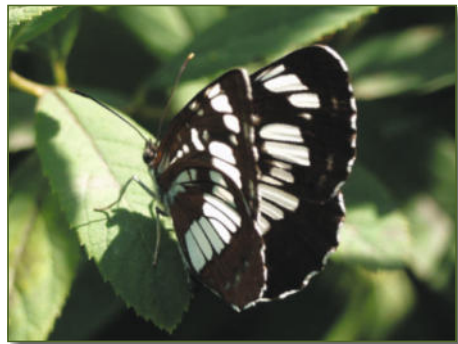
Területünkön csak a Soproni-hegység néhány egymáshoz nagyon közeli pontjáról ismert egy kisebb, elszigetelt népessége.

Természetvédelmi vonatkozások:

Nem igazán tudjuk, miért nem fordul elő több, potenciális élőhelyen, így meg kell becsülni minden egyes kolóniáját.

Fotó: Szabóky Csaba

Fotó: Ambrus András

Beschreibung:

Von seinem Verwandten, dem Schwarzbraunen Trauerfalter (*Neptis sappho*) kann er durch die größeren Maße und die einzige, breite Querbinde der Hinterflügel gut unterschieden werden.

Lebensraumbedarf:

Er ist ein seltener Schmetterling feuchter Wälder, Bachtäler und Lichtungen. Aufgrund unserer Kenntnisse sind *Spiraea*-Arten, Mädesüß (*Filipendula sp.*) und der Wald-Geißbart (*Aruncus dioicus*) die Futterpflanzen der Raupe. Selten kommt er auf Zierpflanzen in Siedlungen (z.B. Öriszentpéter, Velem) auch vor.

Vorkommen:

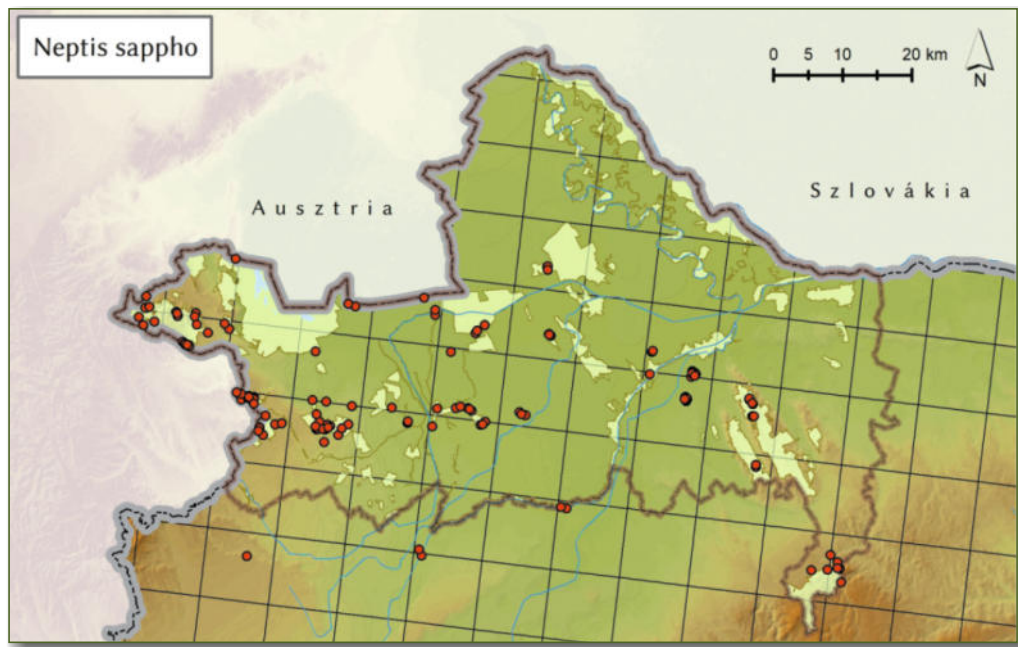
In unserer Region ist nur eine isolierte Population aus einigen nahe zueinander liegenden Punkten des Ödenburger Gebirges bekannt.

Naturschutzaspekt:

Wir wissen nicht genau, warum er nicht in mehreren potenziellen Lebensräumen vorkommt. Daher sollten wir jede Ihrer Kolonien schätzen!

Neptis sappho (PALLAS, 1771)

kis fehérsávospoke – Schwarzbrauner Trauerfalter

Fotó: Káldi József

Leírás:

Rokon fajtától, a nagy fehérsávospokétól (*Neptis rivularis*) kisebb mérete és a hátulso szárny kettős harántsávja alapján jól elkülöníthető.

Élőhelyi igény:

Üde erdők, patak völgyek, tisztások általánosan elterjedt, gyakori, különös vitorlázó röptű lepkéje. Tápnövénye szintén gyakori, a tavaszi lednek

(*Lathyrus vernus*), azonban az utóbbi években fehér akác (Robinia pseudoacacia) is megfigyelték hernyóinak táplálkozását.

Előfordulás:

Területünkön általánosan elterjedt, de nem gyakori, inkább szórványosan, egyesével találkozhatunk vele, üdebb erdeinkben.

Természetvédelmi vonatkozások:

Nem igényel sajátos beavatkozást.

Fotó: Áder Csaba

Fotó: Ambrus András

Beschreibung:

Von seinem Verwandten, dem Schwarzen Trauerfalter (*Neptis rivularis*) kann er durch seine kleineren Maße ab und der doppelten Querbinde der Hinterflügel gut unterschieden werden.

Lebensraumbedarf:

Er ist ein allgemein verbreiteter, häufiger Schmetterling der Feuchtwälder, Bachtäler und Lichtungen. Er hat einen seltsamen, segelnden Flug. Häufig ist auch die Wirtspflanze, die Frühlings-Platterbse (*Lathyrus vernus*). In den letzten Jahren wurde jedoch auch das Füttern von Raupen an Robinien (*Robinia pseudoacacia*) beobachtet.

Vorkommen:

Er ist in unserer Region allgemein verbreitet, aber nicht häufig, wir können ihn vereinzelt in den feuchteren Wäldern treffen.

Naturschutzaspekt:

Es ist kein besonderer Eingriff erforderlich

Argynnis paphia (LINNAEUS, 1758)

nagy gyöngyházlepke – Kaisermantel

Leírás:

Nagy termetű, élénk vöröses narancssárga (a nőstény olykor zöldes behintésű), igen erőteljes röptű gyöngyházlepkénk. A hozzá méretben és színben is hasonló zöldes gyöngyházlepkétől (*Argynnis pandora*) legegyszerűbben a fonák alapján különíthető el, a majdnem egyöntetű sárgászöld alapszín alapján.

Élőhelyi igény:

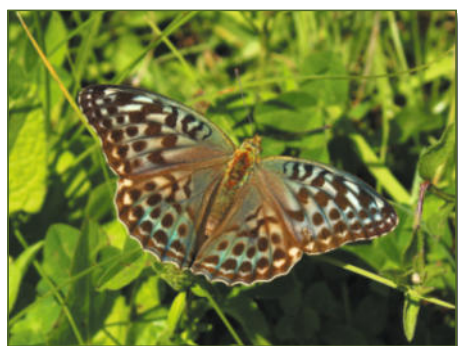
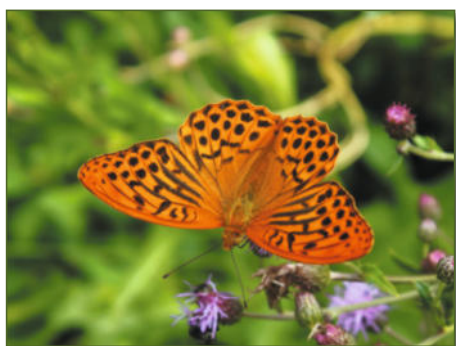
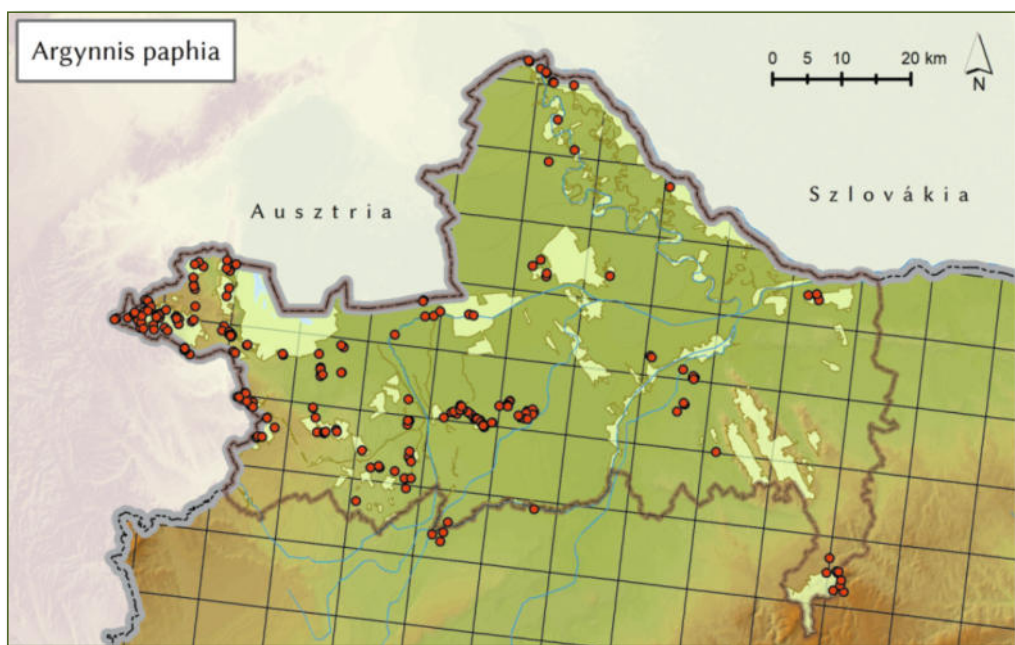
Üde és szárazabb erdőkben egyaránt megtalálható, térségünkben általánosan elterjedt, gyakori faj.

Előfordulás:

Erdősült területek környezetében szinte mindenütt megtalálható.

Természetvédelmi vonatkozások:

A hernyó erdei aljnövényzeten táplálkozik, a lepke pedig a szegélyek, lékek és szomszédos gyepek virágait használja főleg nektárforrásul, így erdős és gyepek mozaikkomplexuma szükséges tartós fennmaradásához.

Fotók: Áder Csaba

Beschreibung:

Ein großer, leuchtend orangefarbener (die Weibchen sind etwas grünlicher) Perlmutterfalter mit starkem Flug. Von dem in Größe und Farbe sehr ähnlichen *Argynnis pandora* kann er durch die Flügelunterseiten unterschieden werden: diese sind fast gleichmäßig orangefarbig.

Lebensraumbedarf:

Er ist eine häufige Art, die sowohl in feuchteren als auch in trockeneren Wäldern vorkommt und in unserer Region verbreitet ist.

Vorkommen:

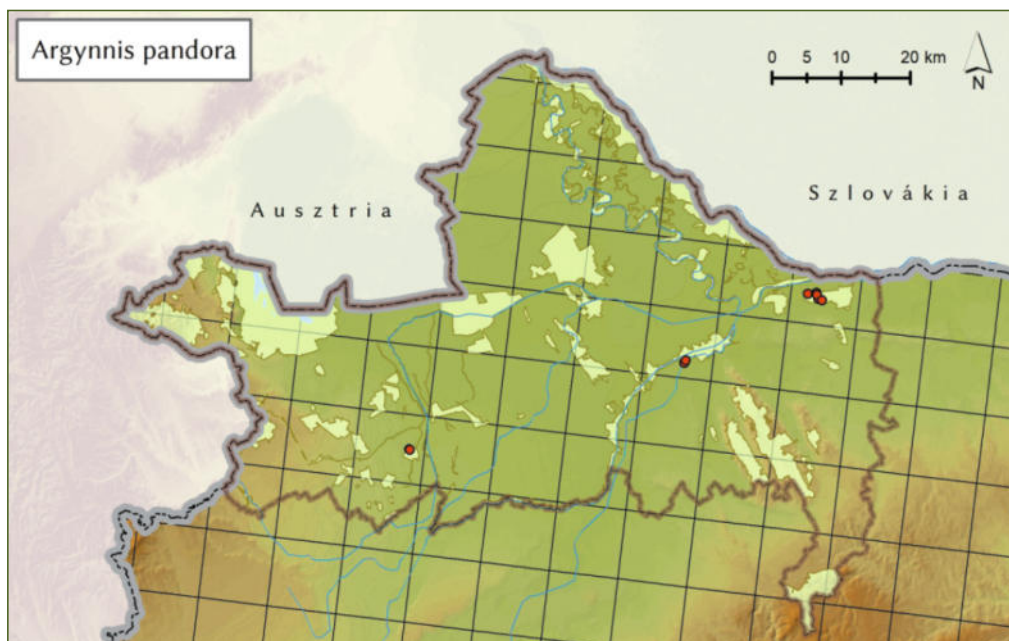
Er kann fast überall in der Nähe von Waldgebieten gefunden werden.

Naturschutzaspekt:

Die Raupe ernährt sich in der Krautschicht, und der Schmetterling nutzt die Blüten vom Waldrand, Lichtungen und angrenzenden Wiesen hauptsächlich als Nektarquelle. Daher ist der Mosaikkomplex aus Wald- und Wiesenflächen für sein langfristiges Überleben notwendig.

Argynnis pandora ([DENIS & SCHIFFERMÜLLER], 1775)

zöldes gyöngyházlepke – Kardinal

Leírás:

Nagy termetű, enyhén zöldes behintésű, igen erőteljes röptű gyöngyházlepkénk. A hozzá méretben és színben is hasonló nagy gyöngyházlepkétől (*Argynnis paphia*) legegyszerűbben a fonák alapján különíthető el, az elülső szárny csúcsán lévő zöldes folt és a tő felé hirtelen megjelenő pirosas szín helyett a nagy gyöngyházlepke esetében majdnem egyöntetű sárgászöld alapszín található.

Élőhelyi igény:

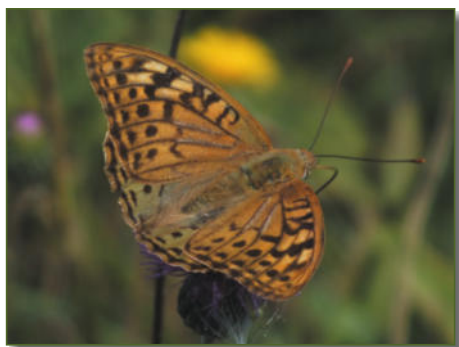
Melegkedvelő faj, főként sík vidéki, különféle száraz gyepekben (homokvidéken is) találkozhatunk vele. Népessége évről évre és nagyobb időtávlatokban nézve is erősen fluktuál, akár hosszabb időszakokra is el-eltűnhet.

Előfordulás:

Himod és Gyórá környéki rétek, Gönyű.

Természetvédelmi vonatkozások:

Nem ismerjük a fluktuáció okait, konkrét beavatkozás nem tervezhető a faj védelme érdekében.

Fotó: Szabóky Csaba

Fotó: Káldi József

Beschreibung:

Ein großer Edelfalter mit leicht grünlichem Schimmer, und sehr kräftigem Flug. Der Falter ähnelt dem Kaisermantel (*Argynnis paphia*), ist aber durch den anderen Bindenverlauf, den rosaroten Diskus und den grünen Fleck an der Spitze der Vorderflügelunterseite und die mattgrüne Färbung der Hinterflügel gut davon zu unterscheiden. Bei dem Kaisermantel ist die Grundfarbe der Flügelunterseiten fast gleichmäßig orangenrot.

Lebensraumbedarf:

Er ist eine wärmeliebende Art, wir können ihn in verschiedenen Trockenwiesen, hauptsächlich im Flachland, auch in Sandgebieten treffen. Die Populationszahl schwankt von Jahr zu Jahr und über längere Zeiträume hinweg stark, die Art kann sogar für längere Zeiträume verschwinden.

Vorkommen:

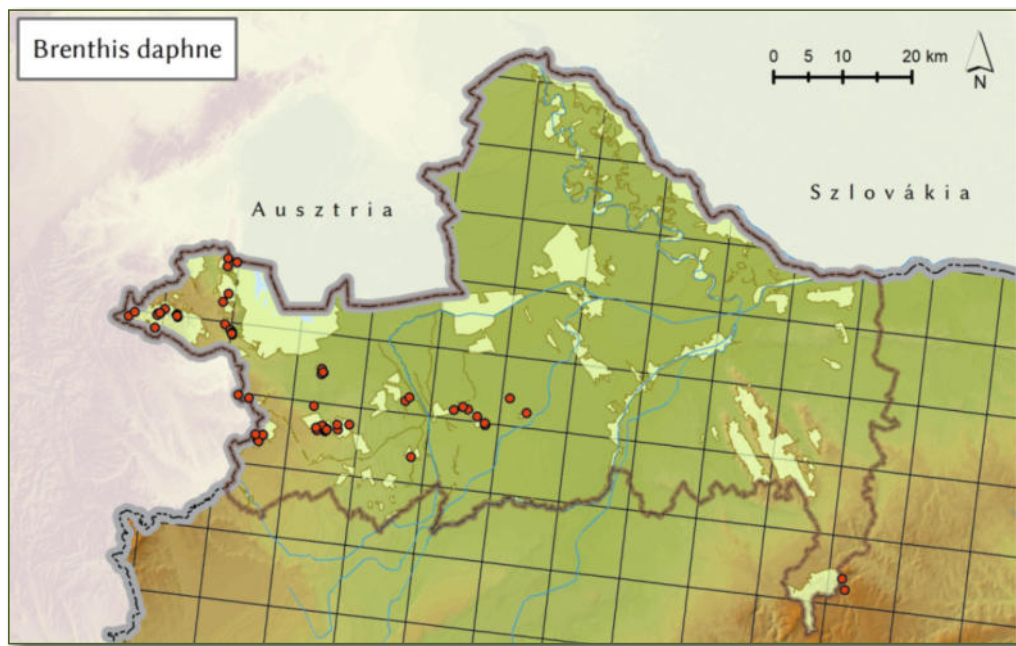
Wiesen bei Himod–Gyóra, Gönyű.

Naturschutzaspekt:

Wir kennen die Gründe für die Fluktuation nicht, es kann keine spezifische Intervention zum Schutz der Art geplant werden.

Brenthis daphne ([DENIS & SCHIFFERMÜLLER], 1775)

málna-gyöngyházlepke – Brombeer-Perlmuttfalter

Fotó: Áder Csaba

Fotó: Káldi József

Leírás:

Nagyobb vagy közepes termetű, élénk narancssárga szárnyfelszínű, jellegzetes "gyöngyházlepkés" fekete mintázatú lepkénk. Termete és a hátulsó szárny fonákjának jellegzetes ibolyás színe miatt más fajjal nem keverhető össze.

Élőhelyi igény:

Általában erdős területekhez kötődik, szegélyeken, tisztásokon, igen gyakran a szeder (*Rubus* sp.), később a gyalogbodza (*Sambucus ebulus*) virágjain találkozhatunk vele.

Előfordulás:

Területünkön az erdősült részeken általánosan elterjedt, gyakori faj.

Természetvédelmi vonatkozások:

Jelenlegi elterjedése és gyakorisága alapján úgy tűnik, hogy a faj nem igényel különösebb intézkedést.

Beschreibung:

Er ist ein großer bis mittelgroßer Schmetterling mit einer leuchtend orangefarbenen Flügeloberfläche und einem charakteristischen schwarzen „Perlmutterfalter“-Muster. Aufgrund seiner Größe und der charakteristischen violetten Farbe der Hinterflügelunterseite kann er nicht mit anderen Arten verwechselt werden.

Lebensraumbedarf:

Er kommt normalerweise in Waldgebieten, an Rändern, auf Lichtungen, sehr oft auf Brombeeren (*Rubus* sp.) und dann auf Zwerg-Holunderblüten (*Sambucus ebulus*) vor.

Vorkommen:

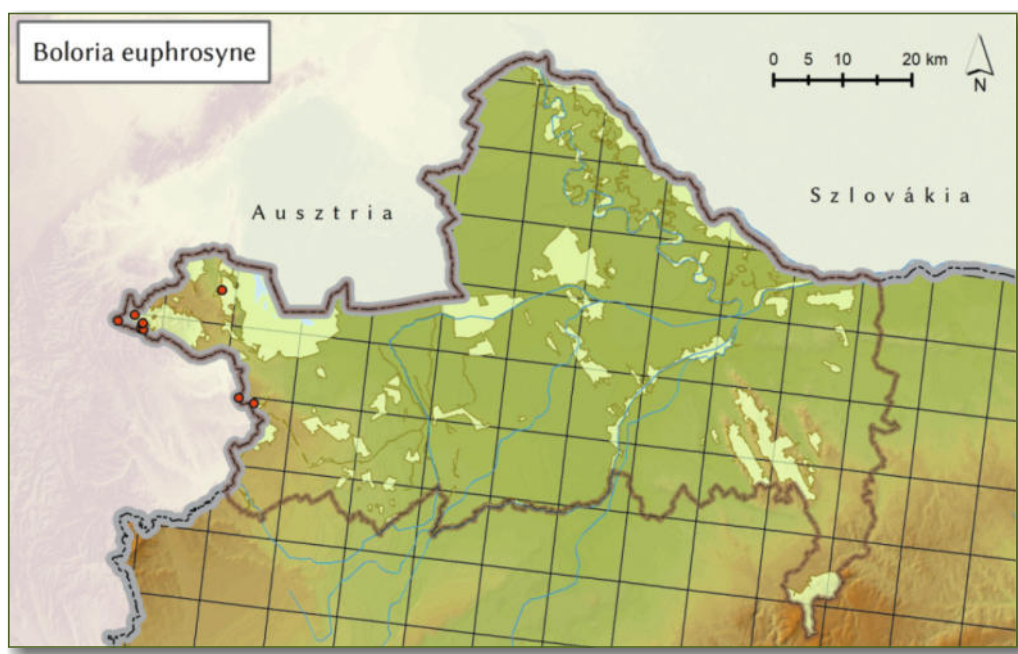
Er ist eine häufige Art, die in Waldgebieten unserer Region verbreitet ist.

Naturschutzaspekt:

Aufgrund der aktuellen Verbreitung und Häufigkeit scheint die Art keine besonderen Maßnahmen zu erfordern.

Boloria euphrosyne (LINNAEUS, 1758)

árvácska-gyöngyházlepke – Veilchen-Perlmutterfalter

Leírás:

Kisebb vagy közepes termetű, élénk narancssárga szárnyfelszínű, jellegzetes „gyöngyházlepkés” fekete mintázattal. A hátulsó szárny fonákja alapján lehet könnyen elkülöníteni a hozzá nagyon hasonló fakó gyöngyházlepkétől (*Boloria selene*). Az árvácska-gyöngyházlepke hátulsó szárnyának fonákján, a középtéren egy ezüst folt van, melynek folytatásaként a szegélytér felé egy világosabb, de a két érközt nem teljesen kitöltő világosabb folt van.

Élőhelyi igény:

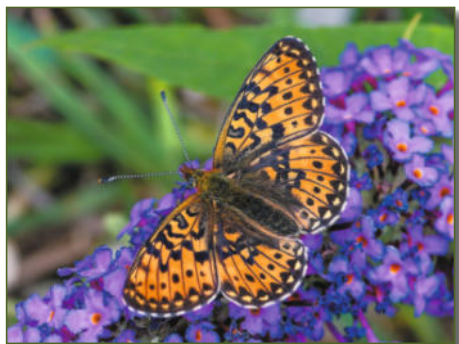
Erdősült területek szegélyén, gyepekben, tisztásokon találkozhatunk vele.

Előfordulás:

Területünkön a Soproni-hegységben és a Rábaközben ismerjük kisebb népességeit.

Természetvédelmi vonatkozások:

Állományai stabilnak tűnnek, de a lékek átrendeződésével, a fiatalosok záródásával a kolóniák is változtathatják tenyészőhelyüket, amíg erre – alkalmas élőhelyek lévén – lehetőségük van. A szegélyek, rétek, gyeses területek, lékek és különböző korú és záródottságú erdős területek mozaikkomplexuma, természeteshez közeli állapota és dinamikája, klímája létfontosságú a faj megőrzése szempontjából.

Fotó: Káldi József

Fotó: Ambrus András

Beschreibung:

Klein bis mittelgroß, mit einer leuchtend orangefarbenen Flügeloberfläche und einem charakteristischen schwarzen „Perlmutterfleck“. Er kann durch die Unterseite der Hinterflügel von der sehr ähnlichen *Boloria selene* unterschieden werden. Bei *B. euphrosyne* befindet sich in der Mitte der Unterseite der Hinterflügel ein silberner Fleck, gefolgt von einem helleren Fleck in Richtung Flügelrand, der aber die beiden Zellen nicht vollständig ausfüllt.

Lebensraumbedarf:

Sie können am Rande von Waldgebieten, auf Grünlandflächen und Lichtungen beobachtet werden.

Vorkommen:

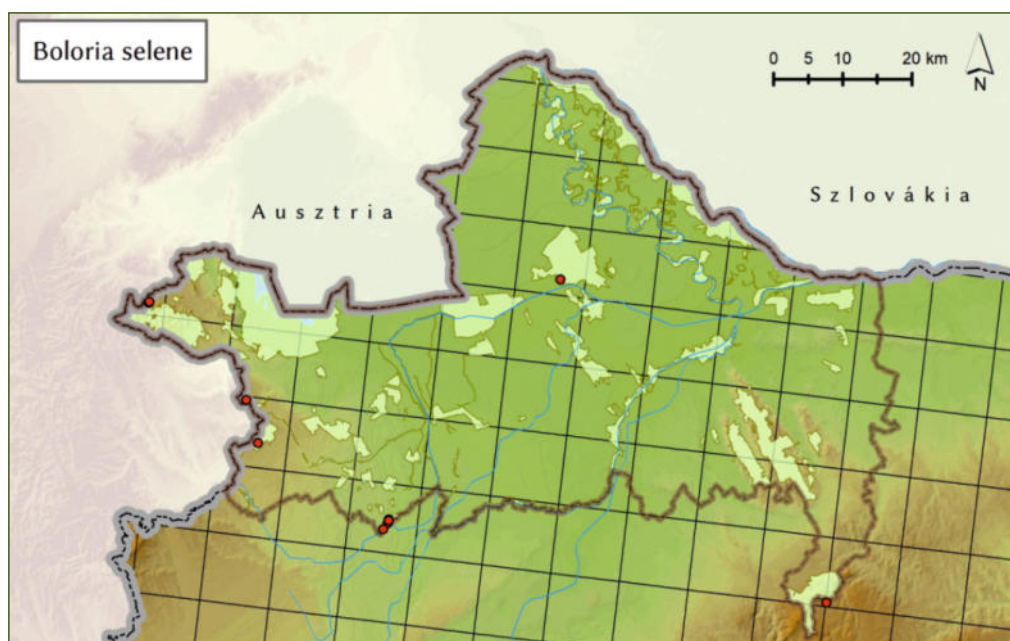
In unserer Gegend im Ödenburger Gebirge und im Rábaköz kennen wir kleinere Populationen.

Naturschutzaspekt:

Die Bestände scheinen stabil zu sein, aber mit der Umlagerung der Lichtungen und der Schließung der Jungwaldbestände wechseln die Kolonien auch ihren Brutplatz, sofern sie die Möglichkeit dazu haben, einen geeigneten Lebensraum zu finden. Der Mosaikkomplex aus Waldrändern, Wiesen, Grünland, Lichtungen und Waldgebieten unterschiedlichen Alters und Kronenschlußgrades, ihr naturnaher Zustand und ihre Dynamik sowie ihr Klima sind für die Erhaltung der Art von entscheidender Bedeutung.

Boloria selene ([DENIS & SCHIFFERMÜLLER], 1775)

fakó gyöngyházlepke – Braunfleckiger Perlmutterfalter

Leírás:

Az árvácska-gyöngyházlepkéhez (*Boloria euphrosyne*) igen hasonló, kisebb vagy közepes termetű, élénk narancssárga szárnyfelszínű, jellegzetes “gyöngyházlepkés” fekete mintázattal. A két fajt a hátsó szárny fonákja alapján lehet könnyen elkülöníteni. A fakó gyöngyházlepke hátsó szárnyának fonákján több ezüst folt van, a középtéren levő folytatásaként a szegélytér felé húzódó világosabb folt két érközt teljesen kitölt. A középtér külső szegélyén jól kivehető, bár szakadozott fehér harántsáv húzódik.

Élőhelyi igény:

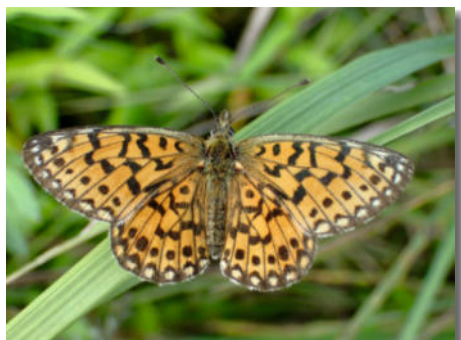
Az árvácska-gyöngyházlepkéhez hasonlóan erdősült területek szegélyén, gyepekben, tisztásokon találkozhatunk vele.

Előfordulás:

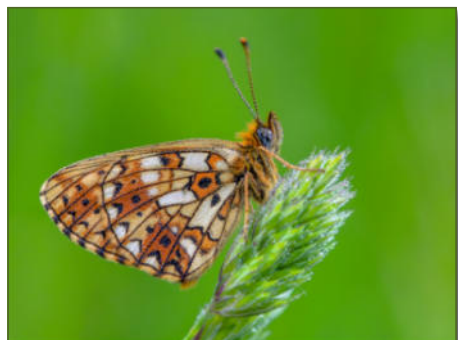
Területünkön a Soproni-hegységben és a Rábaközben ismerjük kisebb népességeit.

Természetvédelmi vonatkozások:

Állományai stabilnak és helyenként népesnek tűnnek, az árvácska-gyöngyházlepkénél leírt iránymutatás vonatkozik erre a fajra is.

Fotó: Ambrus András

Fotó: Káldi József

Beschreibung:

: Sehr ähnlich zur vorherigen Art, klein bis mittelgroß, mit einer leuchtend orangefarbenen Flügeloberfläche und einem charakteristischen schwarzen "Perlmutterfalter"-Muster. Anhand der Hinterflügelunterseite kann er vom sehr ähnlichen *Boloria euphrosyne* unterschieden werden. Auf der Hinterflügelunterseite des *B. selene* gibt es mehrere silberne Flecken, und der hellere Fleck, der von der Diskalregion in Richtung Submarginalregion zieht, füllt die Zellen zwischen zwei Adern völlig aus. Im Außenrand der Submarginalregion befindet sich eine gut sichtbare, zerrissene, cremefarbige Binde.

Lebensraumbedarf:

Wie bei der vorigen Art kann er an den Rändern von Waldgebieten, in Grünland und auf Lichtungen gefunden werden.

Vorkommen:

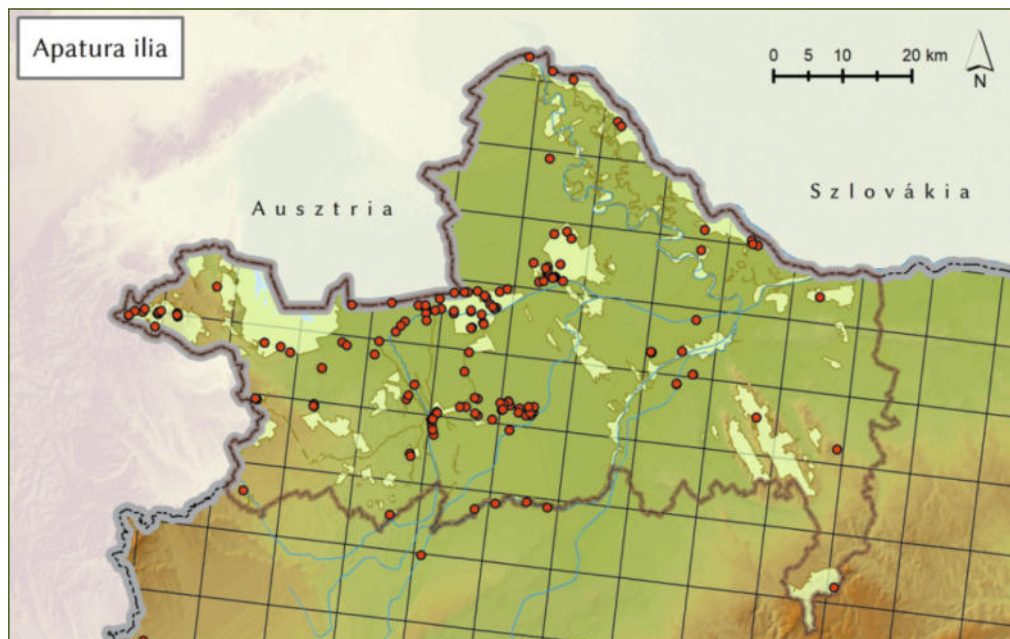
: in unserem Gebiet sind kleinere Bestände im Ödenburger Gebirge, und im Rábaköz bekannt.

Naturschutzaspekt:

Die Bestände scheinen stabil und lokal stark zu sein. Die für *B. euphrosyne* beschriebenen Richtlinien gelten auch für diese Art.

Apatura ilia ([DENIS & SCHIFFERMÜLLER], 1775)

kis színjátszólepke – Kleiner Schillerfalter

Leírás:

Jellegzetes, irizáló színű, kitűnő röpképességű tarkalepkénk. Területünkön a forma clytie (barnás alapszín sárga harántvonalakkal, a törzsalak fekete-fehér színezete helyett) gyakoribb. A hátsó szárny harántsávjának külső szegélyén nincs fogszerű kiugrás (vö. *A. iris*) és elmosódó a szegélye (vö. *A. metis*).

Élőhelyi igény:

Főleg vízparti, vízhez közeli területeken fordul elő, nyár- (*Populus spp.*) és fűzfajokon (*Salix spp.*) fejlődik a hernyója.

Előfordulás:

A projektterület számára megfelelő élőhelyein általánosan elterjedt, bizonyos területeken (pl. a Hanság egyes részein) nagyobb egyedszámban is megtalálható.

Természetvédelmi vonatkozások:

Általánosságban a kedvező vízellátottság fenntartása fontos a faj megőrzése szempontjából.

Fotó: Áder Csaba

Fotó: Ambrus András

Beschreibung:

Er ist ein kleinwüchsiger, im Herbst schwärmender Nachtfalter. Das künstliche Licht zieht ihn weniger an. Die Schwärmzeit ist kurz, erfolgt meist Ende September bis Anfang Oktober. Zu dieser Zeit fliegen die Männchen sehr schnell in der Dämmerung. Die Imagos kann man nur sehr selten antreffen – auch bei großer Individuendichte nicht –, öfters aber die gemeinsam fütternden Raupen, oder deren Gespinst. Die Raupen

Lebensraumbedarf:

Waldränder, verbuschte Wiesen (verlassene Weiden), Strauchreihen sind die Heimat der Art. Die erste Wirtspflanze kann Schwarzdorn (*Prunus spinosa*), Weißdorn (*Crataegus sp.*) und Wildbirne (*Pyrus sp.*) sein, an denen sie sich sozial ernähren, und nach der dritten Häutung zerstreuen sie sich und wechseln ihre Wirtspflanze. Kleine

Vorkommen:

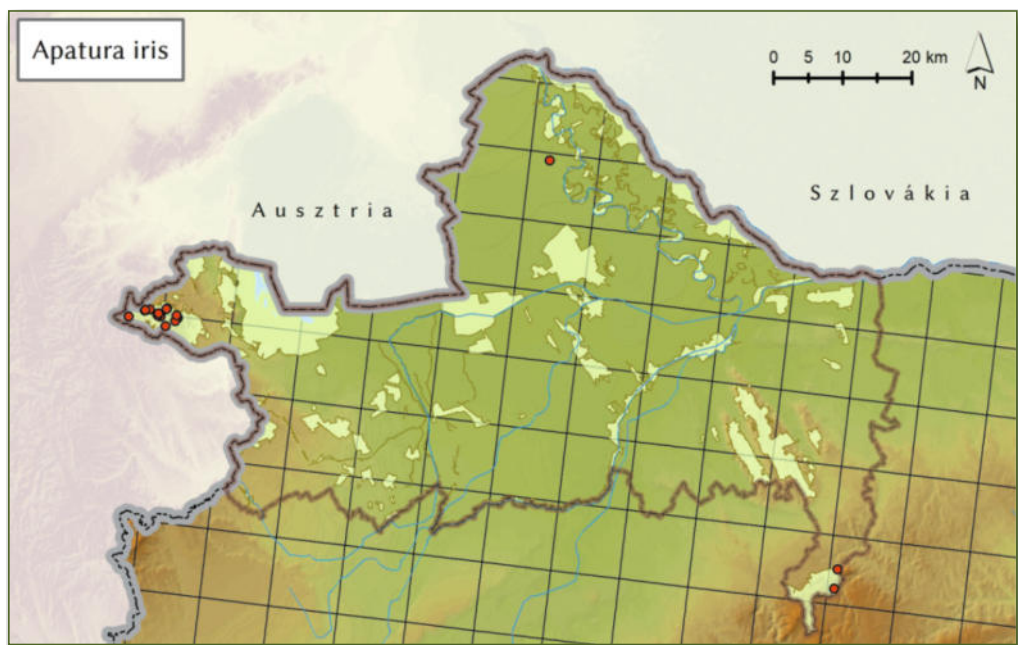
In unserer Gegend finden wir Kolonien auf wärmeren, trockeneren Weiden mit Sträuchern, manchmal schlecht bewirtschafteten Aufforstungen, selten an Waldrändern, in Strauchreihen, hauptsächlich im Rábaköz, auf dem Hügelzug Fertőmelléki-

Naturschutzaspekt:

Waldränder, verbuschte Wiesen (verlassene Weiden), Strauchreihen sind die Heimat der Art. Die erste Wirtspflanze kann Schwarzdorn (*Prunus spinosa*), Weißdorn (*Crataegus sp.*) und Wildbirne (*Pyrus sp.*) sein, an denen sie sich sozial ernähren, und

Apatura iris (LINNAEUS, 1758)

nagy színjátszólepke – Großer Schillerfalter

Leírás:

A kis színjátszólepkénél (*Apatura ilia*) nagyobb termetű, még erőteljesebb röptű, pompás tarkalepke. Alapszíne fekete, erősen irizáló bemosással (hímek), harántcsíkja mindig fehér. A hátsó szárny harántsávjában éles, fogszerű kiugrás található a külső szegély felé.

Élőhelyi igény:

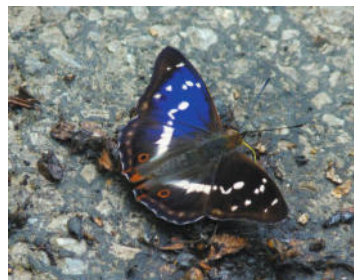
Tápnövénye, a kecskefűz (*Salix caprea*) révén klímákon ragaszkodik a hegy- és dombvidéki gyertyános-tölgyes és bükkös zónákhoz, azon belül is főként a völgyekhez, patak menti társulásokhoz.

Előfordulás:

Területünkön élőhelyi igényeinek csak a Soproni-hegység völgyei felelnek meg, itt azonban rendszeresen és többfelé is megfigyelhető (Tacsi-árok, Hidegvíz-völgy stb.).

Természetvédelmi vonatkozások:

Az intenzív erdőgazdálkodási módszerek, különösen a pionír fajok irtása igen rossz hatással van a nagy színjátszólepke népességének alakulására, így – sok egyéb faj mellett – az ő számukra is rendkívül fontos a pionír fafajok kímélete, különösen a kecskefűzé. Ezen túl érdemes azt is figyelembe venni, hogy – hegyvidéki viszonyok között – az áttelelő nappali lepkék számára igen fontos táplálékforrás a kecskefűz korán kinyíló barkája.

Beschreibung:

Ein prächtiger Schmetterling, größer als der kleine Schillerfalter, mit noch stärkerem Flug. Die Grundfarbe der Flügel ist schwarz, mit einem stark schillernden Effekt (Männchen), seine Querbinde ist immer weiß. In der Querbinde des Hinterflügels gibt es eine zackenförmige Ausbuchtung zur Außenkante.

Lebensraumbedarf:

: Durch seine Futterpflanze, die Salweide (*Salix caprea*), ist er stark an den Hainbuchen-Eichen- und Buchenzonen der Berge und Hügel in unserem Klima gebunden, besonders an den Tälern und im Bachuferbereich.

Vorkommen:

Nur die Täler des Ödenburger Gebirges erfüllen seine Lebensraumbedürfnisse in unserer Region, aber hier kann er regelmäßig und an mehreren Orten beobachtet werden (Tacsi-árok, Hidegvíz-völgy usw.).

Naturschutzaspekt:

Intensive Forstwirtschaftsmaßnahmen, besonders die Ausrottung der Pionierarten haben eine sehr negative Wirkung auf die Population des Großen Schillerfalters. Daher ist für viele Arten die Erhaltung der Pionierbaumarten, besonders der Salweide äußerst wichtig. Darüber hinaus ist anzumerken, dass die früh blühenden Salweidenkätzchen in Berglandschaften wichtige Futterpflanzen der überwinterten Tagfalter sind.

Euphydryas maturna (LINNAEUS, 1758)

díszes tarkalepke – Maivogel

Leírás:

: Jellegzetes, élénk vörösesbarna alapon fekete harántsávokat viselő, téglavörös fonákán sárgásfehér harántsávokkal díszített tarkalepkefaj. A hímek szárnyának középterét gyakran fehéres vagy az alapszínnél világosabb, hullámos lefutású harántvonal díszíti. A hímek elülső szárnya a többi hazai tarkalepkéhez képest nyújtottabb, hegyesebb, ez kitűnő röpképességükben meg is mutatkozik.

Élőhelyi igény:

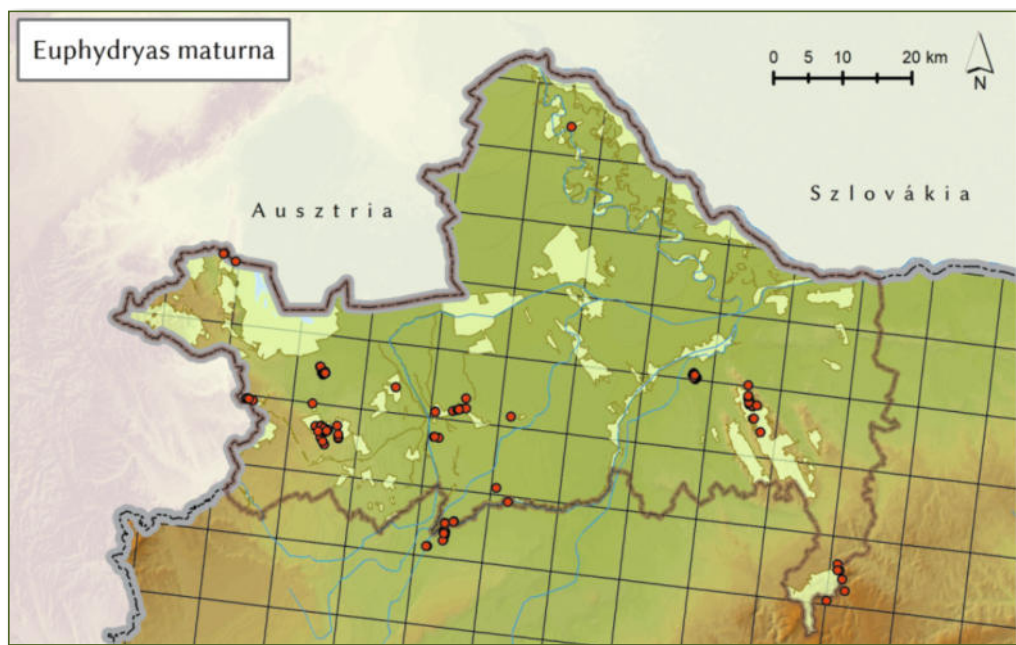
Főként üde erdős területekhez, keményfás ligeterdőkhez ragaszkodó faj, ám esetenként szárazabb, virágos kőrist (*Fraxinus ornus*) vagy fagyalt (*Ligustrum vulgare*) tartalmazó állományokban, bokorerdőkben, sőt némi elegyet tartalmazó (főként üdébb) akácosokban is előfordulhat.

Előfordulás:

Térségünkben korábban csak a Peresztegi-erdőben és Fertőrákos térségében volt ismert, az újabb kutatások kimutatták Koroncó, Hegykő (Rongyos-erdő), Rőjtökmuzsaj, a Pannonhalmi-dombság, valamint (a Rába mentén) Kenyeri térségéből. Szórvány előfordulásai ismertek a Rábaközéből, Kapuvár környékéről stb. úgy, hogy nem ismerjük a "forrásállomány" pontos helyét.

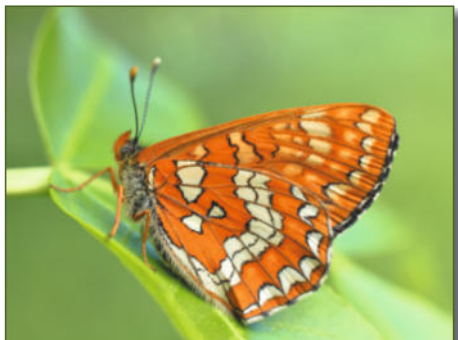
Természetvédelmi vonatkozások:

Rendkívül fontos, összetett igényű, bonyolult fejlődésmenetű, tápnövényváltással fejlődő, erdőkhez kötődő Natura 2000 jelölőfajunk. Minden egyes állománya komoly figyelmet kell fordítanunk, ugyanakkor azt is tudjuk, hogy állományai olykor teljesen ismeretlen okokból szélsőséges mértékben fluktuálhatnak.

Beschreibung:

Ein charakteristischer Edelfalter mit schwarzen Querbinden auf leuchtend rotbrauner Grundfarbe. Die Flügelunterseiten sind ziegelrot und mit weißgelben Querbinden verziert. Oft ist die Diskalregion der Männchen mit einem weißen, oder helleren Wellenstreifen verziert. Die Vorderflügel der Männchen sind im Unterschied zu den einheimischen Edelfaltern länglich, gespitzt, das verleiht ihnen eine ausgezeichnete Flugfähigkeit.

Fotó: Patalenszki Adrien

Fotó: Ambrus András

Lebensraumbedarf:

Die Tiere sind in feuchten, lichten Wäldern mit großen, jungen Eschenbeständen und mit Erlengebüschen bewachsenem Gelände, sogar in (hauptsächlich feuchteren) Akazienwäldern, wo manche Misch-Arten vorhanden sind zu finden.

Vorkommen:

In unserer Region war er bisher nur im Peresztegi-Wald und um Fertőrákos bekannt. Neuere Forschungen haben gezeigt, dass er auch in den Gebieten um Koroncó, Hegykő (Rongyos-Wald), Rőjtökmuzsaj, Pannonhalma-Hügeln und (entlang der Raab) um Kenyeri vorkommt. Verstreute Vorkommen sind im Rábaköz, Kapuvár usw. bekannt, aber den genauen Standort des „Quellbestands“ kennen wir nicht.

Naturschutzaspekt:

Er ist eine extrem wichtige FFH-Art mit komplexen Ansprüchen. und einer komplizierten Entwicklung. Er entwickelt sich in den verschiedenen Phasen auf unterschiedlichen Futterpflanzen, und ist an Wälder gebunden. Wir müssen auf jede Population genau achten, aber wir wissen auch, dass Ihre Bestände aus völlig unbekannten Gründen manchmal enorm schwanken können.

Melitaea diamina (LANG, 1789)

kockás tarkalepke – Baldrian-Scheckenfalter

Leírás:

Az athalia-csoport „legsötétebb” színezetű tagja, a hátulsó szárnyon a fekete mintázat dominál, a sárgásbarna alapszín egészen háttérbe szorul, kis méretű foltosorrá redukálódik. A hátulsó szárny fonákja a biztos határozóbélyeg, gyanús példányokról érdemes fényképet készíteni.

Élőhelyi igény:

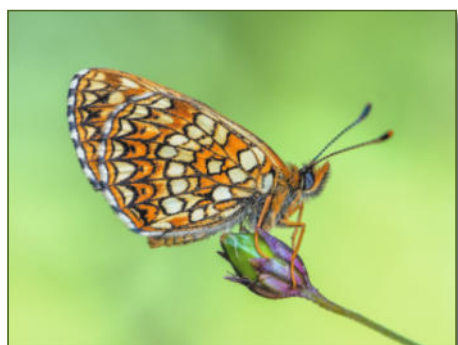
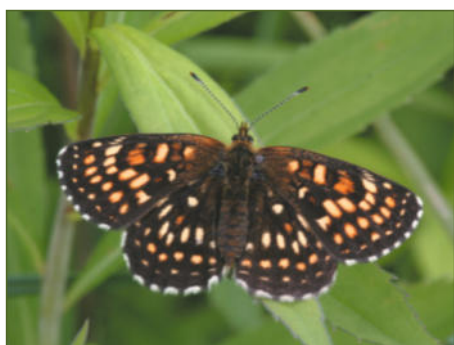
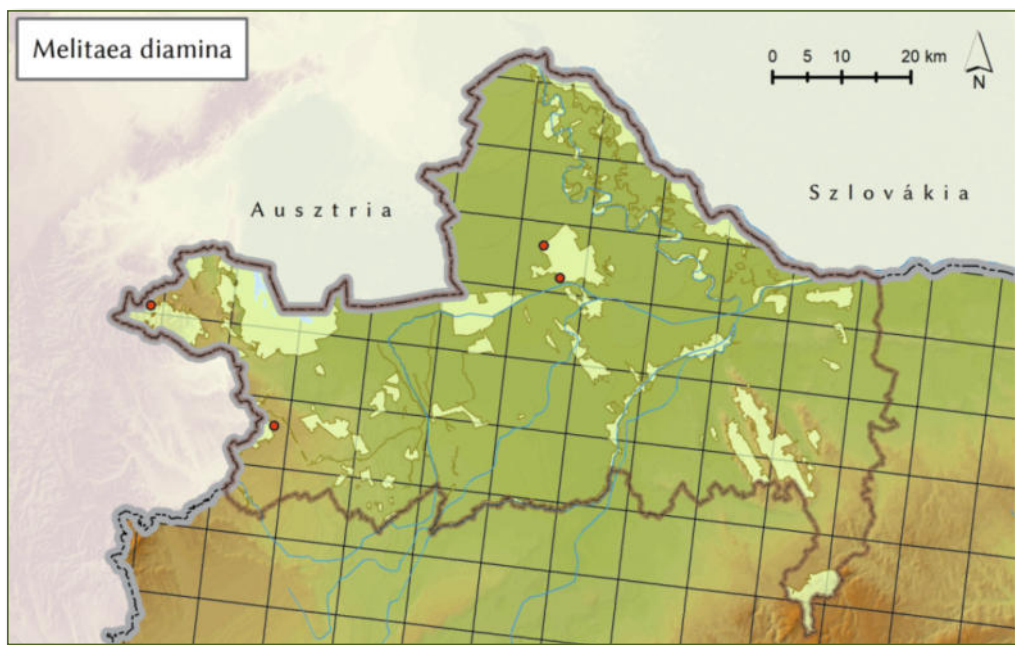
Üde gyepek, erdei tisztások, nedves szegélyek. Főként a macskagyökér (*Valeriana officinalis*) előfordulásához kötődik.

Előfordulás:

Területünkön újabb keletű előfordulási adatai az Észak-Hanság egyes gyepterületeiről vannak.

Természetvédelmi vonatkozások:

Láprétjeink megfelelő vízellátottsága, inváziós fajoktól mentes állapota, tápnövényének jelenléte alapvető fontosságú ennek a fajnak a fennmaradása szempontjából.

Beschreibung:

Der „dunkelste“ Mitglied der Athalia-Gruppe, das schwarze Muster dominiert in der Farbe des Hinterflügels, die gelblich-braune Grundfarbe wird vollständig in den Hintergrund gedrängt und auf eine kleine Flecklinie reduziert. Die Rückseite des hinteren Flügels ist eine sichere Marke. Es lohnt sich, ein Foto von zweifelhaften Exemplaren zu machen.

Lebensraumbedarf:

Sie leben an feuchten und sonnigen Orten, wie z.B. auf Streuwiesen am Rand von Mooren aber auch in feuchten und lichtdurchfluteten Wäldern und mancherorts auch auf Trockenrasen. Im Vorkommen sind sie mit der Katzenminze (*Valeriana officinalis*) verbunden.

Vorkommen:

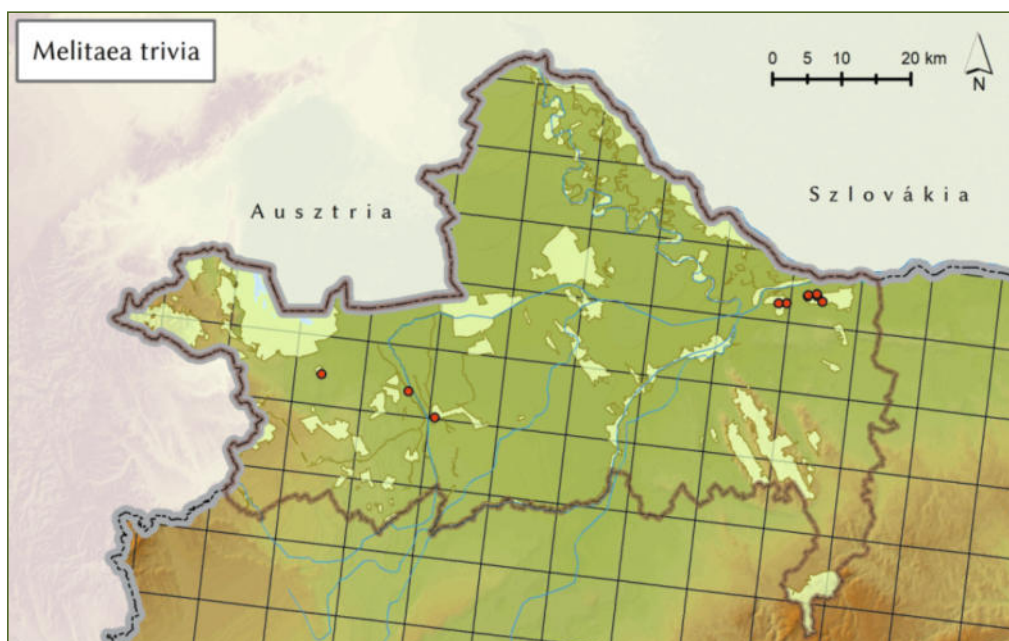
Die jüngsten Vorkommensdaten in unserer Region stammen aus einigen Wiesen des Nord-Hanság.

Naturschutzaspekt:

Die ausreichende Wasserversorgung unserer Feuchtwiesen, ihr Zustand frei von invasiven Arten und das Vorhandensein ihrer Wirtspflanze sind für das Überleben dieser Art von entscheidender Bedeutung.

Melitaea trivia ([DENIS & SCHIFFERMÜLLER], 1775)

kis tarkalepke – Bräunlicher Scheckenfalter

Leírás:

A gyakoribb, hasonló kinézetű tüzes tarkalepkénél (*Melitaea didyma*) fakóbb, barnásabb a színe, több benne a fekete rajzolati elem, amely az elülső és hátsó szárnyak szegélyterében a szegéllyel párhuzamos, folytonos hullámvonalat alkot.

Élőhelyi igény:

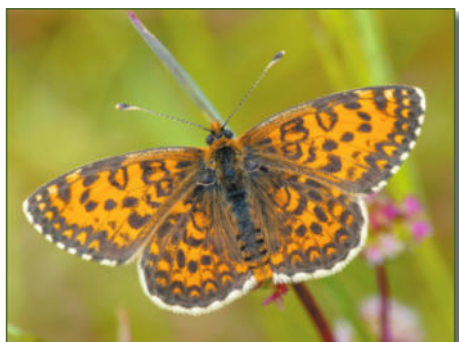
Száraz és félszáraz gyepek, mezsgyék, meleg lejtők, domboldalak, ökörfarkkórófajokkal (*Verbascum spp.*).

Előfordulás:

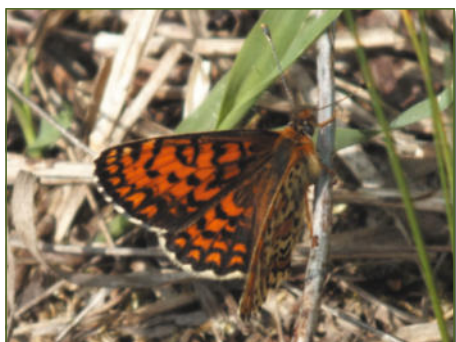
Területünkön a Rábaköz jobb természetességi állapotú, fajgazdagabb száraz gyepein találkozhatunk vele, nem túl nagy egyedszámban.

Természetvédelmi vonatkozások:

Gyepes területeink természetességi állapotának, fajgazdagságának fenntartása fontos a faj számára.

Fotó: Káldi József

Fotó: Ambrus András

Beschreibung:

Im Unterschied zum häufigeren Roten Scheckenfalter (*Melitaea didyma*) ist seine Farbe fahler, bräunlicher, hat mehrere schwarze Muster, die in der Submarginalregion der Vorder- und Hinterflügel eine, mit dem Rand parallele, stetige Wellenlinie formen.

Lebensraumbedarf:

Trockene bis halbtrockene Wiesen, Feldraine, warme Hänge mit Königskerzen-Arten (*Verbascum spp.*).

Vorkommen:

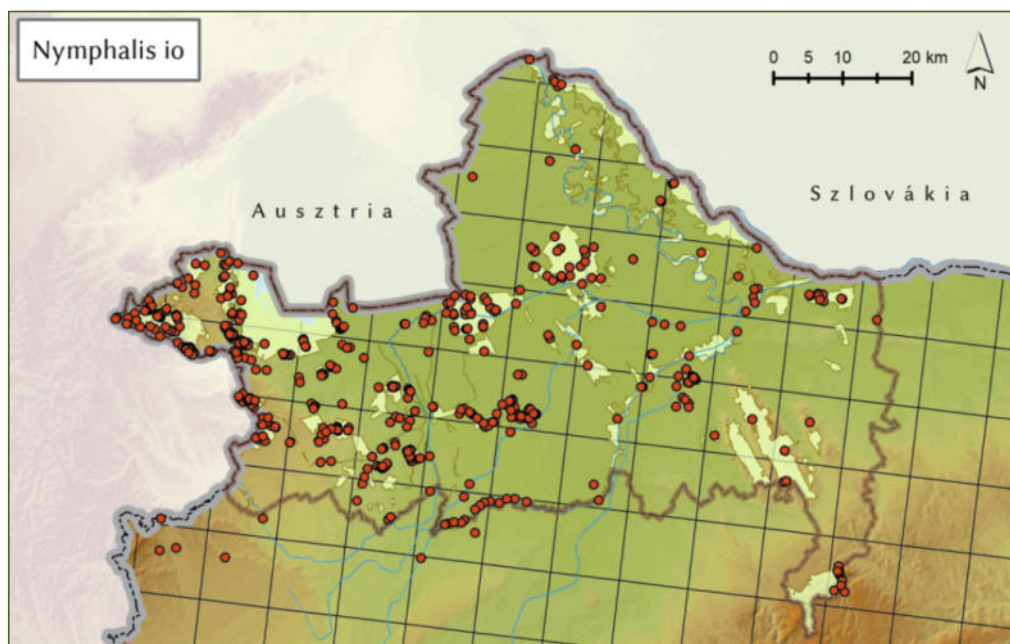
In unserer Region finden wir ihn auf besseren natürlichen, artenreicheren Trockenwiesen des Rábaköz bei einer nicht sehr großen Anzahl von Individuen.

Naturschutzaspekt:

Die Erhaltung des natürlichen Zustands und der Artenvielfalt unserer Graslandschaften ist für die Art wichtig.

Nymphalis io (LINNAEUS, 1758)

nappali pávaszem – Tagpfauenauge

Fotó: Áder Csaba

Fotó: Ambrus András

Leírás:

Jellegzetes, nagy pávaszemfoltot visel mindegyik szárnyán, alapszíne bordóspiros. Színezete és mintázata miatt más fajjal nem keverhető össze.

Élőhelyi igény:

Tápnövénye csalán (*Urtica sp.*) és komló (*Humulus lupulus*), melyek általánosan előfordulnak, gyakran lakóterületeken belül is. Nem tudunk különösebben speciális igényeiről, erdős, gyepek területeken, települések parkos részein, agrárterületeken is megtalálhatjuk. Áttelelésükhöz települések védett helyei, pincék is megfelelőek lehetnek.

Előfordulás:

Területünkön – ahogy országszerte is – általánosan elterjedt és gyakori faj.

Természetvédelmi vonatkozások:

Nem igényel különösebb természetvédelmi beavatkozást.

Beschreibung:

Sie haben eine rostrote Flügelgrundfärbung. Das unverkennbare und auffälligste Merkmal sind die an jeder Vorder- und Hinterflügelspitze gut erkennbaren, schwarz, blau und gelb gefärbten Augenflecken. Aufgrund der Färbung und Größe kann es mit anderen Arten nicht verwechselt werden.

Lebensraumbedarf:

Seine Wirtspflanzen sind Brennnessel (*Urtica sp.*) und Hopfen (*Humulus lupulus*), die allgemein verbreitet sind, oft auch in Siedlungen. Wir wissen nichts über seine besonderen Bedürfnisse, wir können die Art in Wald- und Grasflächen, in den Parkteilen von Siedlungen, in landwirtschaftlichen Gebieten finden. Geschützte Orte und Keller können auch zur Überwinterung geeignet sein.

Vorkommen:

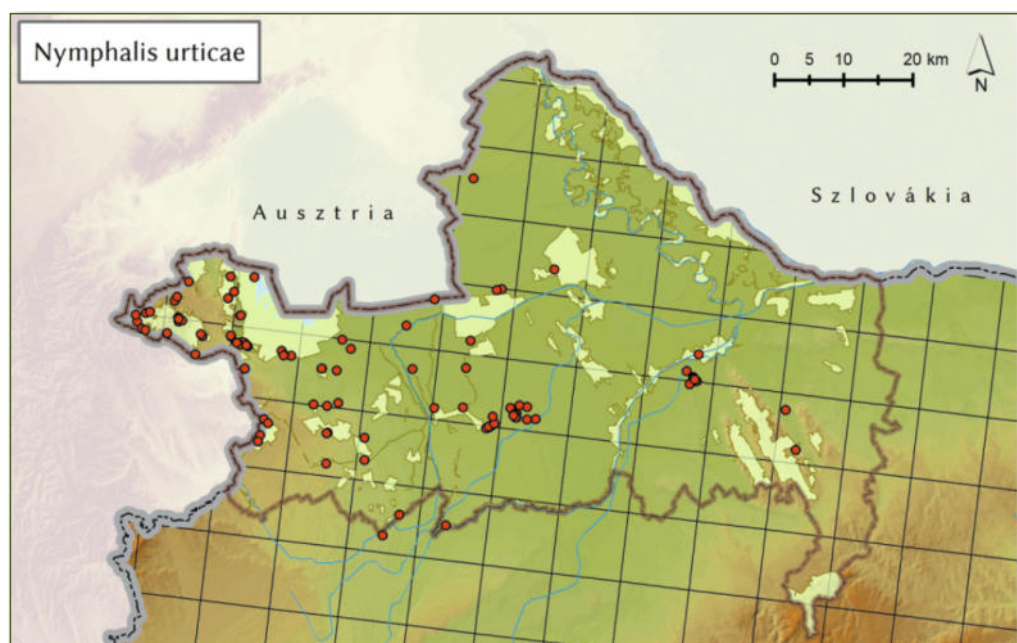
Eine häufige und weit verbreitete Art in unserer Region sowie im ganzen Land.

Naturschutzaspekt:

Sie erfordert keine besonderen Naturschutzmaßnahmen.

Nymphalis urticae (LINNAEUS, 1758)

kis rókalepke – Kleiner Fuchs

Leírás:

Közepes testű, imágó állapotban áttelelő tarkalepkénk. Élénk vörös alapszínén jellegzetes fekete mintázatot visel, mely a hátsó szárny egész tőterére kiterjed. Szegélyterében finom kis kék holdfoltosor található. Az elülső szárny fonákának középtere világos okkersárga, amely élesen elüt a fonák többi, sötétebb részétől, így csukott szárnnal is messziről felismerhető.

Élőhelyi igény:

A többi áttelelő tarkalepkéhez képest sokkal inkább a virágos rétekhez kötődő faj, de kedveli az erdős területek közelségét is, valamint a szórványtelepülések, kertek, gyümölcsösök is kedvezőek számára. Hernyói csalánt (*Urtica sp.*) fogyasztanak. Az áttelelő imágók igen korán megjelennek, ezért elképzelhető, hogy éppen a klímaváltozás miatt ritkult meg annyira ez a faj. Ugyanis a korai meleg napok előcsalogatják teleléséből, ám ilyenkor még semmi érdemi nektárforrás nincs, viszont a visszahűlés és újabb felmelegedés váltakozása kimeríti energiakészleteiket.

Előfordulás:

Területünkön csak igen szórványosan és nagyon alacsony egyedszámban (egyenként) található meg a Soproni-hegységben, a Határmenti-erdők és a Rábaköz egyes területein. Leginkább az áttelelés után – más áttelelő tarkalepkékkel vegyesen – territoriális viselkedést mutató példányaival lehet találkozni.

Természetvédelmi vonatkozások:

A konkrét beavatkozási lehetőségek (nyilván a klímaváltozással érdemben nem tudunk mit kezdeni) feltárására, különösen az átteleléshez leginkább alkalmas, nehezebben felmelegedő bűvőhelyek felfedezéséhez célzott kutatásokra van szükség.

Fotó: Káldi József

Fotó: Ambrus András

Beschreibung:

Mittelgroßer Edelfalter, überwintert in Adult-Form, auf seiner roten Grundfarbe trägt er eine charakteristische schwarze Musterung, die sich am Hinterflügel auf den ganzen Basalteil ausbreitet. Am Flügelaußenrand beider Flügelpaare trägt er einen feinen blauen Fleckensaum, der dunkel umfaßt ist.

Die Vorderflügelunterseiten in der Mitte sind hell ockergelb, auffallend, so ist der Falter mit geschlossenen Flügeln auch gut erkennbar.

Lebensraumbedarf:

Im Vergleich zu anderen überwinternden Tagfaltern ist er am meisten an Blumenwiesen gebunden, aber er mag auch die Nähe von Waldgebieten sowie sporadische Siedlungen, Gärten und Obstgärten. Die Raupen füttern an Brennesseln (*Urtica sp.*). Die überwinternden Imagines erscheinen früh, es wird vermutet, dass diese Art aufgrund des Klimawandels so selten geworden ist. Dies liegt daran, dass an frühen warmen Tagen die Überwinterung unterbrochen wird, die Falter fliegen aus, aber es gibt noch keine wesentlichen Nektarquellen. Das Wechseln zwischen Abkühlung und einer erneuten Erwärmung erschöpft ihre Energiereserven.

Vorkommen:

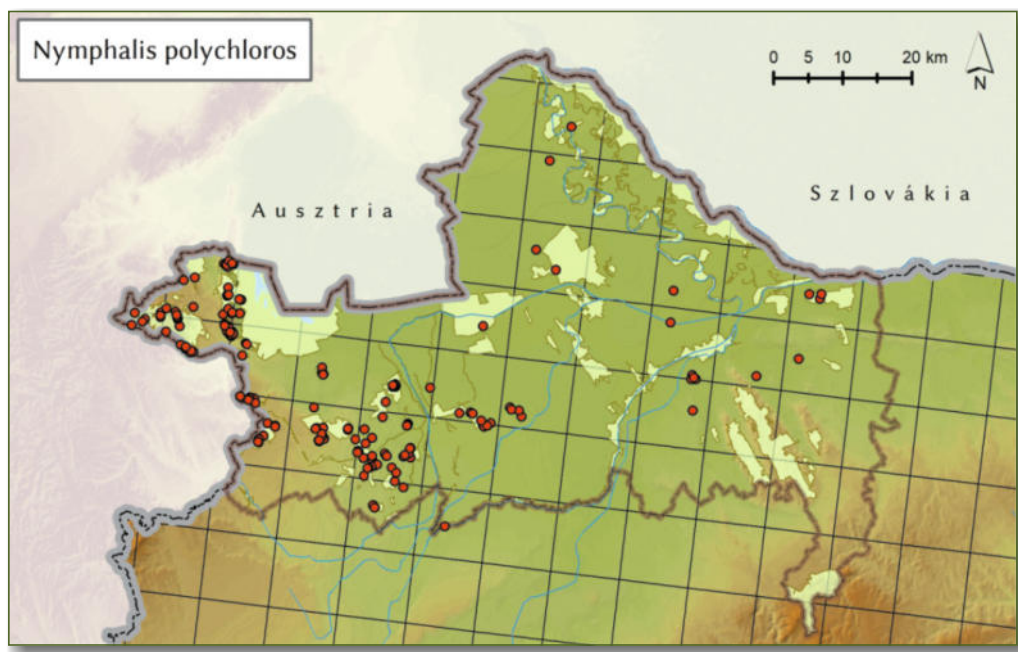
In unserer Region kommt er nur selten und vereinzelt im Ödenburger Gebirge, im Rábaköz und im FFH-Gebiet Határmenti-erdők vor. Meistens sind die überwinternden Exemplare, die – mit anderen Faltern zusammen – ein territoriales Verhalten ausüben.

Naturschutzaspekt:

Es besteht ein Bedarf an Untersuchungen zu spezifischen Interventionsmöglichkeiten (offensichtlich können wir mit dem Klimawandel nichts anfangen), insbesondere um die am besten geeigneten Überwinterungsgebiete zu finden, die sich schwieriger aufwärmen.

Nymphalis polychloros (LINNAEUS, 1758)

nagy rókalépke – Großer Fuchs

Leírás:

Nagy testű, imágó állapotban áttelelő tarkalepkénk, sárgásbarnás, olykor vörösesbe hajló alapszínén jellegzetes fekete mintázatot visel, szegélyterében finom kis kék holdfoltosor található. A lepkék második és harmadik lábpárja barna, a hozzá igen hasonló vörös rókalepke (*Nymphalis xanthomelas*) lábai sárgák. Területünkön más fajjal nem keverhető össze, a vörös rókalepke elterjedési területe még nem érte el térségünket.

Élőhelyi igény:

Szárazabb és üde erdők, felhagyott és extenzív gyümölcsösök, tanyák, szórványtelepülések környezetében egyaránt megtalálhatjuk. Tápnövénye lehet nyár (*Populus sp.*), fűz (*Salix sp.*), szilek (*Ulmus spp.*), valamint különféle vadgyümölcsök és gyümölcsfák. Az imágók áttelelése többnyire odvakban, kéreg alatt, esetleg barlangban, elhagyott épületekben, kamrákban történik, így bújóhelyekben gazdag területeken találhatjuk inkább meg.

Előfordulás:

Területünkön főként a Soproni-hegység völgyeiben, a Határmenti-erdők és a Rábaköz idősebb erdeiben találkozhatunk az áttelelés után territoriális viselkedést mutató példányaival. Áttelelés után első tavaszi tápláléka a fűzek kinyílt barkája.

Természetvédelmi vonatkozások:

Az áttelelés sikeréhez nagyban hozzájárul az idősebb, odvas fákat tartalmazó erdők megléte, a szaporodás sikeréhez pedig az áttelelt népesség számára kedvező időben rendelkezésre álló nektárforrás, amiben a fűzbarkák fontos szerepet játszanak.

Fotó: Áder Csaba

Fotó: Káldi József

Beschreibung:

Er ist ein größerer Edelfalter, der als Adult überwintert. Er hat orangefarbene, schwarz-gelb-weiß gemusterte Flügeloberseiten. Am Rand der Hinterflügel trägt er eine schwach blau gefärbte, mondformige Fleckenreihe. Die zweiten und dritten Beinpaare sind braun, die vom Östlichen Großen Fuchs (*Nymphalis xanthomelas*) sind gelb. Er kann mit anderen Arten nicht verwechselt werden, das Verbreitungsgebiet vom Östlichen Großen Fuchs hat unsere Region noch nicht erreicht.

Lebensraumbedarf:

Er lebt in der Nähe von Trocken- und Feuchtwäldern, verlassenen und extensiven Obstgärten, Gehöften und verstreuten Siedlungen. Die Wirtspflanze kann Pappel (*Populus sp.*), Weide (*Salix sp.*), Ulme (*Ulmus sp.*) sowie verschiedene Wildfrucht- und Obstbäume sein. Die Überwinterung von Imagines findet normalerweise in Astlöchern, unter der Rinde, möglicherweise in Baumhöhlen, verlassenen Gebäuden und Kammern statt, so sind sie eher in versteckreichen Gebieten zu finden.

Vorkommen:

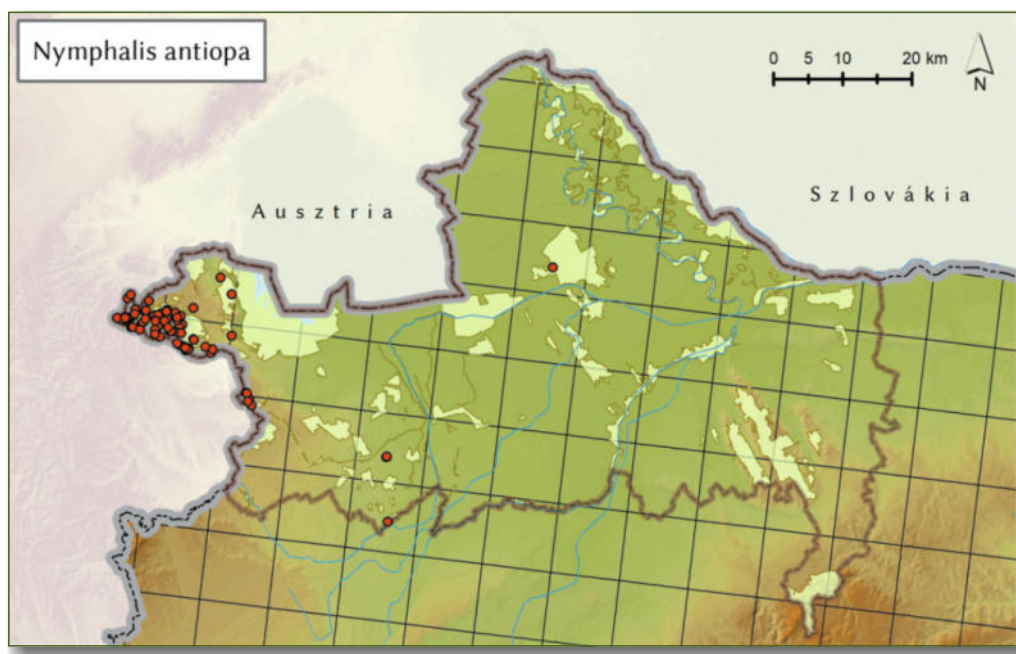
In unserer Region finden wir Exemplare, die nach der Überwinterung territoriales Verhalten zeigen, hauptsächlich in den Tälern des Ödenburger Gebirges, im FFH-Gebiet Határmenti-erdők und in den älteren Wäldern des Rábaköz. Nach dem Überwintern sind die ersten Frühlingsfutter die Weidenkätzchen.

Naturschutzaspekt:

Der Erfolg der Überwinterung wird in hohem Maße durch das Vorhandensein älterer Wälder mit Höhlenbäumen unterstützt. Der Erfolg der Vermehrung hängt von der Nektarquelle ab, wobei die Weidenkätzchen, die zu einem günstigen Zeitpunkt für die überwinternde Population verfügbar sind, eine wichtige Rolle spielen.

Nymphalis antiopa (LINNAEUS, 1758)

gyászlepke – Trauermantel

Leírás:

Legnagyobb testű hazai, imágó állapotban áttelelő tarkalepkénk, jellegzetes bársonyos bíborba hajló fekete alapszínnel, széles sárgásfehér szegéllyel és ezzel párhuzamos kékes foltssorral. Színezete és mérete miatt más fajjal nem keverhető össze.

Élőhelyi igény:

Üde erdők, patak völgyek, pionír társulások, főleg hegy- és dombvidéki erdőkben. Tápnövénye lehet nyár (*Populus sp.*), fűz (*Salix sp.*), éger (*Alnus sp.*) és nyír (*Betula sp.*), de szilen (*Ulmus sp.*) is kifejlődhet, nem igazán a tápnövény határozza meg az elterjedését. Az imágók áttelelése többnyire odvakban, kéreg alatt, esetleg barlangban történik, így inkább korosabb állományokban találhatjuk csak meg.

Előfordulás:

Területünkön főként a Soproni-hegység völgyeiben találkozhatunk az áttelelés után territoriális viselkedést mutató példányaival, azonban a térség más idősebb erdeiben is felbukkanhat szórványosan.

Természetvédelmi vonatkozások:

Elsősorban az áttelelés sikeréhez idősebb, odvas fákat tartalmazó állományok szükségesek.

Fotó: Káldi József

Fotó: Ambrus András

Beschreibung:

Unser größter Edelfalter, der als Adult überwintert. Die Grundfarbe ist überwiegend dunkelbraunviolett. Der Rand ist cremefarbig bis hellgelb mit einer parallelen blauen Fleckenreihe. Aufgrund seiner Farbe und Größe kann er nicht mit anderen Arten verwechselt werden.

Lebensraumbedarf:

Er kommt in feuchten Wäldern, Bachtälern, Pioniergemeinschaften, in lichten, offenen Laubwäldern vor. Seine Wirtspflanze kann Pappel (*Populus sp.*), Weide (*Salix sp.*), Erle (*Alnus sp.*), Birke (*Betula sp.*) oder auch Ulme (*Ulmus sp.*) sein, es ist nicht wirklich die Wirtspflanze, die seine Verbreitung bestimmt. Die Überwinterung von Imagines erfolgt hauptsächlich in Astlöchern, unter der Rinde, manchmal in Baumhöhlen, deswegen sind sie nur in älteren Waldbeständen zu finden.

Vorkommen:

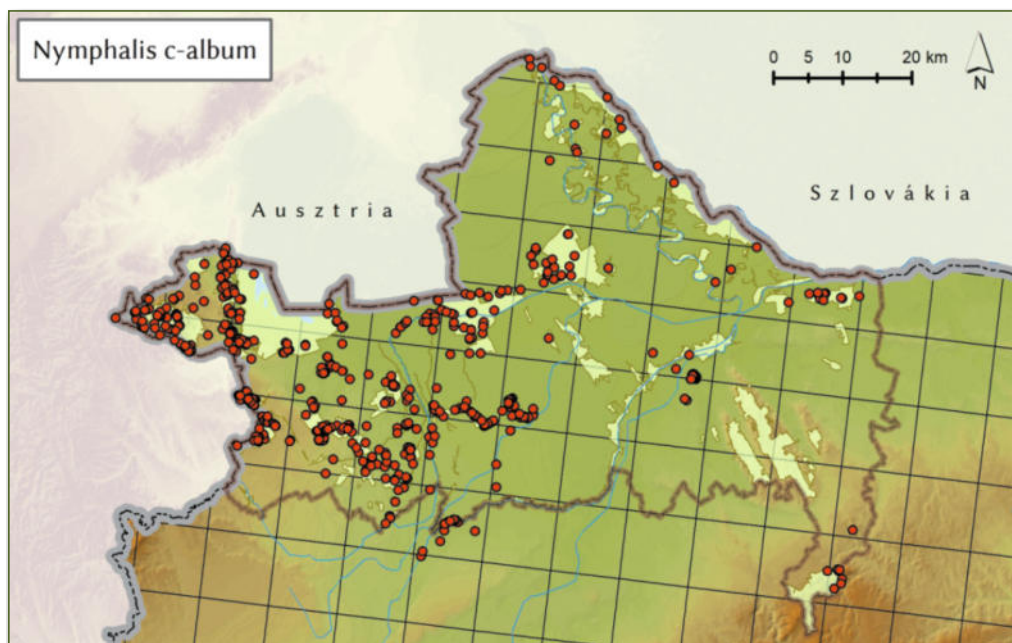
In unserer Region finden wir die Exemplare, die nach der Überwinterung territoriales Verhalten zeigen, hauptsächlich in den Tälern des Ödenburger Gebirges, aber sie können auch vereinzelt in den älteren Wäldern der Region auftreten.

Naturschutzaspekt:

Für die Überwinterung sind in erster Linie ältere Bestände mit Totholz erforderlich.

Nymphalis c-album (LINNAEUS, 1758)

c-betűs lepke – C-Falter

Leírás:

Közepes termetű, imágó állapotban áttelelő tarkalepkénk. Sárgásbarnás alapszínén csak a jellegzetes fekete mintázatot viseli, hátulsó szárnya fonákján, c alakú, apró fehér minta található.

Élőhelyi igény:

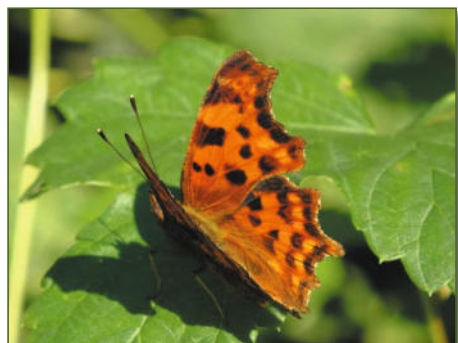
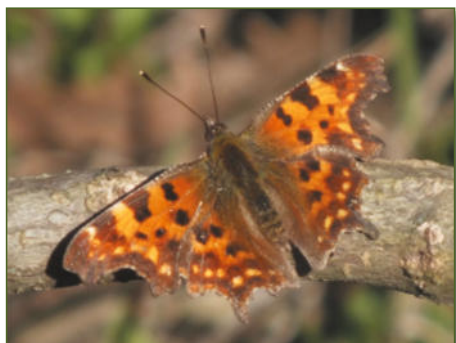
Szárazabb és üde erdők, felhagyott és extenzív gyümölcsösök, tanyák, szórványtelepülések környezetében egyaránt megtalálhatjuk. Tápnövénye leggyakrabban komló (*Humulus lupulus*), csalán (*Urtica sp.*) vagy szil (*Ulmus sp.*). Nálunk a faj két nemzedékes, van egy nyári alakja és egy őszi generációja, amely áttelelve márciustól májusig repül. Az imágók áttelelése többnyire odvakban, kéreg alatt, esetleg barlangokban, elhagyott épületekben, kamrákban történik, így bűvőhelyekben gazdag területeken találhatjuk inkább meg.

Előfordulás:

Területünkön az erdősült részeken általánosan elterjedt és gyakori, az áttelelés után territoriális viselkedést mutató példányai gyakran láthatók a fűzbarkákon táplálkozva erdőszéleken, fasorokban, kertekben.

Természetvédelmi vonatkozások:

Az áttelelés sikeréhez nagyban hozzájárul az idősebb, odvas fákat tartalmazó erdők, kerti épületek és egyéb menedékhelyek megléte, a szaporodás sikeréhez pedig az áttelelt népesség számára kedvező időben rendelkezésre álló nektárforrás, amiben a fűzbarkák fontos szerepet játszanak.

Fotók: Ambrus András

Beschreibung:

Er ist ein mittlerer Edelfalter, der als Imago überwintert. Er hat eine gelbbraune Grundfarbe mit schwarzer Musterung. An der Unterseite der Hinterflügel trägt er einen weißen, C-förmigen Makel.

Lebensraumbedarf:

Er lebt in der Nähe von Trocken- und Feuchtwäldern, verlassenen und extensiven Obstgärten, Gehöften und verstreuten Siedlungen. Die Wirtspflanze ist meist Hopfen (*Humulus lupulus*), Brennnessel (*Urtica sp.*) oder Ulme (*Ulmus sp.*). In Ungarn hat die Art zwei Generationen, eine fliegt im Sommer, die andere schlüpft im Herbst, überwintert, und fliegt von März bis Mai.

Vorkommen:

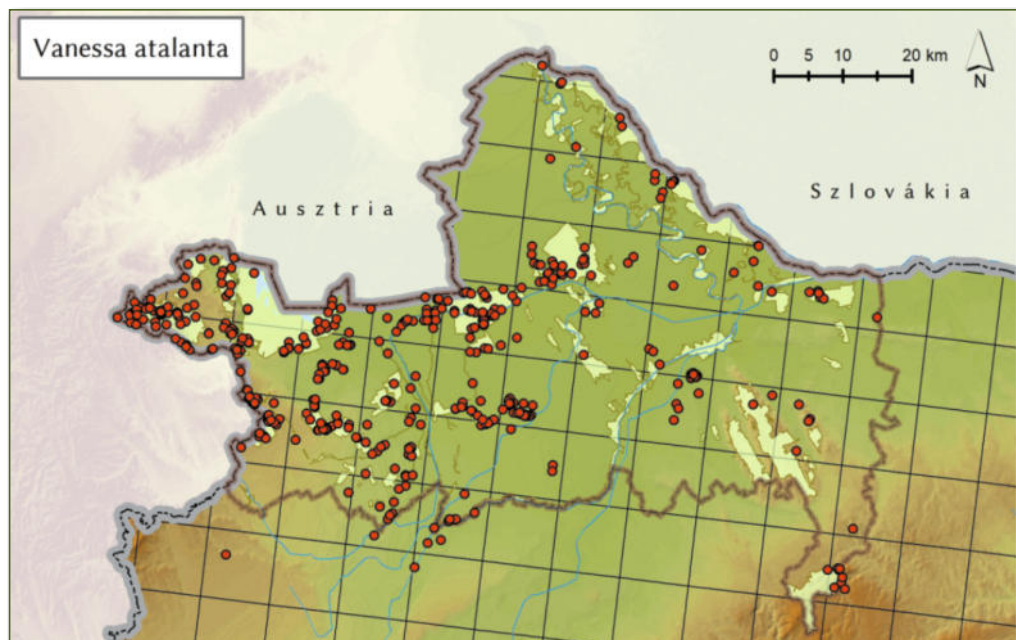
In unserer Region ist sie in Waldgebieten allgemein verbreitet, Exemplare, die nach der Überwinterung territoriales Verhalten zeigen, können an Waldrändern, in Baumreihen, Gärten sowie an Weidenkätzchen saugend beobachtet werden.

Naturschutzaspekt:

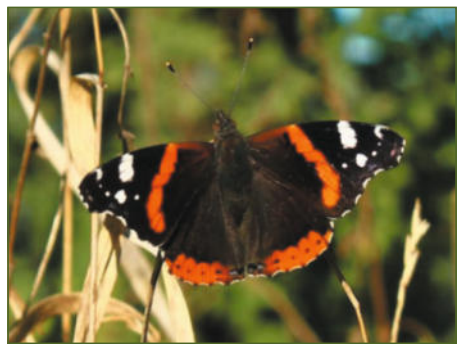
Der Erfolg der Überwinterung wird in hohem Maße durch das Vorhandensein älterer Wälder mit Höhlenbäumen, Gartenbauten und sonstigen Zufluchtsorten unterstützt. Der Erfolg der Vermehrung hängt von der Nektarquelle ab, wobei die Weidenkätzchen, die zu einem günstigen Zeitpunkt für die überwinterte Population verfügbar sind, eine wichtige Rolle spielen.

Vanessa atalanta (LINNAEUS, 1758)

Atalanta-lepke – Admiral

Fotó: Káldi József

Fotó: Áder Csaba

Leírás:

Nagyobb termetű, jellegzetes, energikus röptű tarkalepkénk. Fekete alapszínű szárnyain élénkpiros mintázat látható, elülső szárnyának csúcsi részét fehér rajzolat díszíti. Ez a fehér mintázat röptében is elég jól látszik, messziről elárulja a faj jelenlétét.

Élőhelyi igény:

Vándorlepke, szinte bárhol előfordulhat, bár inkább az erdősült vidéket kedveli, de településeken belül – főleg gyümölcsösökben – is gyakran megfigyelhetjük.

Előfordulás:

Szinte mindenhol találkozhatunk vele, de az intenzíven művelt agrárterületeknek legfeljebb csak a szegélyzónájában mutatkozik.

Természetvédelmi vonatkozások:

Vándor faj lévén nem igazán tudunk speciális intézkedéseket tenni a faj megőrzése érdekében.

Beschreibung:

Ein großer Edelfalter mit charakteristischem, energischem Flug. Die schwarzen Flügel tragen ein leuchtend rotes Muster, die Spitze der Vorderflügel ist mit einer weißen Zeichnung verziert. Diese weiße Zeichnung ist auch im Flug gut sichtbar und verrät so die Anwesenheit der Art bereits von weitem.

Lebensraumbedarf:

Der Admiral ist ein Wanderfalter, wir können ihn fast überall treffen. Er bevorzugt Wälder, kommt aber auch oft in Gärten und im Siedlungsgebiet vor.

Vorkommen:

Er kommt in fast allen Standorten vor, in intensiv bewirtschafteten landwirtschaftlichen Gebieten erscheint er aber höchstens in der Randzone.

Naturschutzaspekt:

Er ist eine wandernde Art, deshalb können wir keine besonderen Maßnahmen ergreifen, um die Art zu erhalten.

Lopinga achine (SCOPOLI, 1763)

sápadt szemeslepke – Gelbringfalter

Leírás:

Különös, nagy szemfoltokból álló foltosra miatt más szemeslepkékkel össze nem téveszthető, egyöntetű szürkésbarna színezetű, kimondottan erdei viszonyokat kedvelő szemeslepkénk.

Élőhelyi igény:

Tápnövénye a rezgő sás (*Carex brizoides*), de esetenként más sásfajokon is megélhet. A Nyugat-Dunántúlon ma is létező kolóniai szinte kivétel nélkül szivárgó vizes, főként ligetes (olykor fenyőlegyes) égeres állományokban élnek. Karszti előfordulása viszont kimondottan xerotherm viszonyokhoz kötődik Aggteleken.

Előfordulás:

Térségünkben sajnos ez a faj sem figyelhető meg már évek óta, korábban a Szárhalmi-erdőből (a Tómalom mellől, de szárazabb területekről is) voltak előfordulási adatai, melyeket újabban, hosszas kereséssel sem sikerült megerősíteni. A Soproni-hegységben, ahonnan korábbi előfordulása nem volt ismert, nagy, összefüggő területeken állnak rendelkezésre tipikusan mondható élőhelyei. Közeli burgenlandi előfordulásai is ismertek, így továbbra se mondtunk le kereséséről, esetleg spontán vagy támogatott visszatelepülésére is érdemes lehet gondolni.

Természetvédelmi vonatkozások:

Egyelőre részletesebb vizsgálatok szükségesek annak megállapítására, hogy a Soproni-hegység alkalmas lehet-e öfenntartó állomány eltartására. A Szárhalmi-erdőből való kipusztulása tényként kezelhető.

Fotó: Káldi József

Fotó: Patalenszki Adrienn

Beschreibung:

Er ist ein sonderbar aussehender, mit anderen Arten unverwechselbarer Falter. Er hat einheitlich graubraune Flügeloberseiten mit großen, schwarzen, dünn gelb umrandeten Flecken nahe den Flügelrändern. Es handelt sich um eine Tagfalterart von Laubwäldern.

Lebensraumbedarf:

Seine Futterpflanze ist die Zittergras-Segge (*Carex brizoides*), gelegentlich lebt er auch an anderen *Carex*-Arten. Die in Westtransdanubien noch existierenden Kolonien leben fast ausnahmslos in lockeren, feuchten, manchmal nadelgemischten Erlenbeständen. Das Vorkommen im Karstgebiet ist ausgesprochen an xerothermen Bedingungen gebunden z.B. in Aggtelek.

Vorkommen:

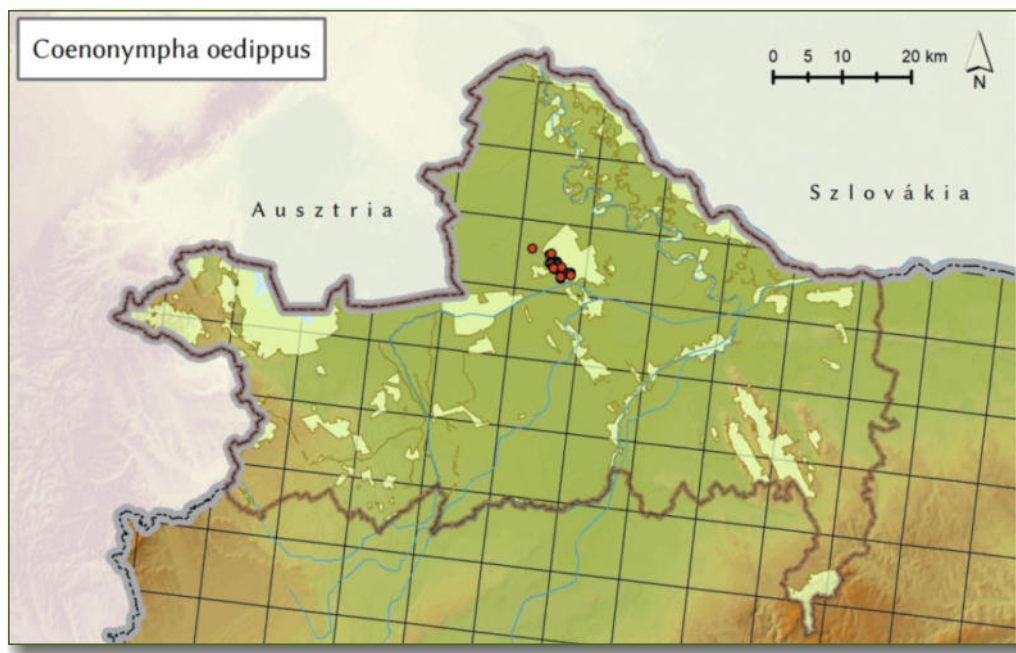
Leider wurde diese Art in unserer Region seit Jahren nicht mehr beobachtet. Früher gab es Vorkommensdaten aus Szárhalom (neben Tómalom, aber auch aus trockeneren Standorten), die nach einer langen Suche nicht bestätigt werden konnten. Im Ödenburger Gebirge, woher das vorherige Vorkommen nicht bekannt war, gibt es zusammenhängende Flächen, die als typische, potenzielle Lebensräume betrachtet werden können. Im nahe liegenden Burgenland sind Vorkommensdaten ebenfalls bekannt. Daher haben wir Ihre Suche immer noch nicht aufgegeben. Es würde sich lohnen, über Ihre spontane oder unterstützte Umsiedlung nachzudenken.

Naturschutzaspekt:

Derzeit sind detailliertere Studien erforderlich, um festzustellen, ob das Ödenburger Gebirge für einige sich selbst erhaltende Bestände geeignet ist. Das Aussterben aus dem Wald von Szárhalom kann als Tatsache angesehen werden.

Coenonympha oedippus (FABRICIUS, 1787)

ezüstsávós szénalepke – Stromtal-Wiesenvögelchen

Leírás:

Az apró termetű szénalepkék közül nálunk a nagyobbak közé tartozik. Mindkét ivar szárnyának felszíne egyöntetű sötétbarna. A fonák szegélyén jellegzetes, finom ezüstszürke vonal húzódik. A hátsó szárny szemfoltosorának elülső szegélyéhez legközelebbi foltja távol esik a többitől, az elülső szárny szemfoltjai többnyire csak a nőstényeken látszódnak. A foltson belül egyedileg változó szélességű fehéres sáv húzódik, a hímeken hiányozhat is. A fonák színe a hímeknél vörösesbarna, a nőstényeknél inkább szürkés vagy sárgás árnyalatú.

Élőhelyi igény:

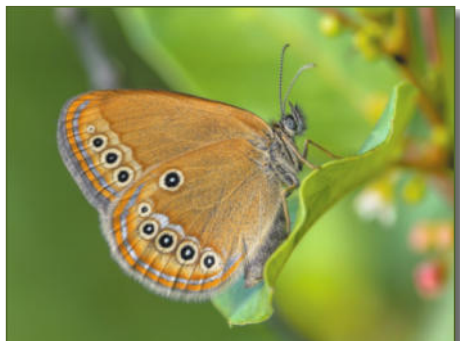
Többszintű, zombékos szerkezetű, jó vízellátottságú láprétek, cserjések, bokorfüzesek, mozaikosan elhelyezkedő facsoportok foltjaival. A hernyók átteleléséhez szükség van a zombékos szerkezet mellett a télen is zöld egyszikűek jelenlétére.

Előfordulás:

Az egész országban mindössze három állománya él, az egyik, legjobban ismert Ócsán, egy másik, az Ócsáról származó, Kiskunságba áttelepített népesség, valamint a 70 év után, 2009-ben újra felfedezett hansági populáció, amely – tízezresre becsült állományával – valószínűleg a legerősebb lehet a három közül.

Természetvédelmi vonatkozások:

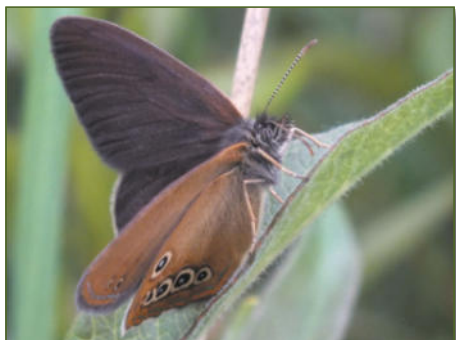
Fokozottan védett, Natura 2000 jelölőfaj, melynek feltehetően a legnépesebb hazai állománya tenyészik területünkön, így mindent el kell követnünk az állomány megőrzése és további alkalmas élőhelyekre való visszatelepítése érdekében.

Fotó: Káldi József

Fotó: Ambrus András

Fotók: Ambrus András

Beschreibung:

Unter den kleinen Wiesenvögeln zählt sie zu den größeren Arten. Beide Geschlechter haben einfarbige und zeichnungslose mattbraune Vorder- und Hinterflügeloberseiten. An der Flügelunterseite zeigt sich eine auffällige, silberweiße Flügelrandbinde. Gelegentlich sind ein oder zwei undeutliche Augenflecken am Außenrand der Hinterflügel zu erkennen. In der Augenfleckenreihe läuft eine wechselnd breite weiße Binde, die bei den Männchen fehlen kann. Die Flügelunterseiten sind bei den Männchen rot-braun, bei den Weibchen eher grau oder gelblich gefärbt.

Lebensraumbedarf:

Sie bevorzugen Sumpf- und Moorwiesen mit Bulten und guter Wasserversorgung und einer Mosaik aus Weidenbüschen, Randvegetation und Feldgehölz. Die Raupen benötigen für ihre Überwinterung sowohl die mit Bulten strukturierten Sümpfe, als auch die im Winter vorhandenen grünen einkeimblättrigen Pflanzen.

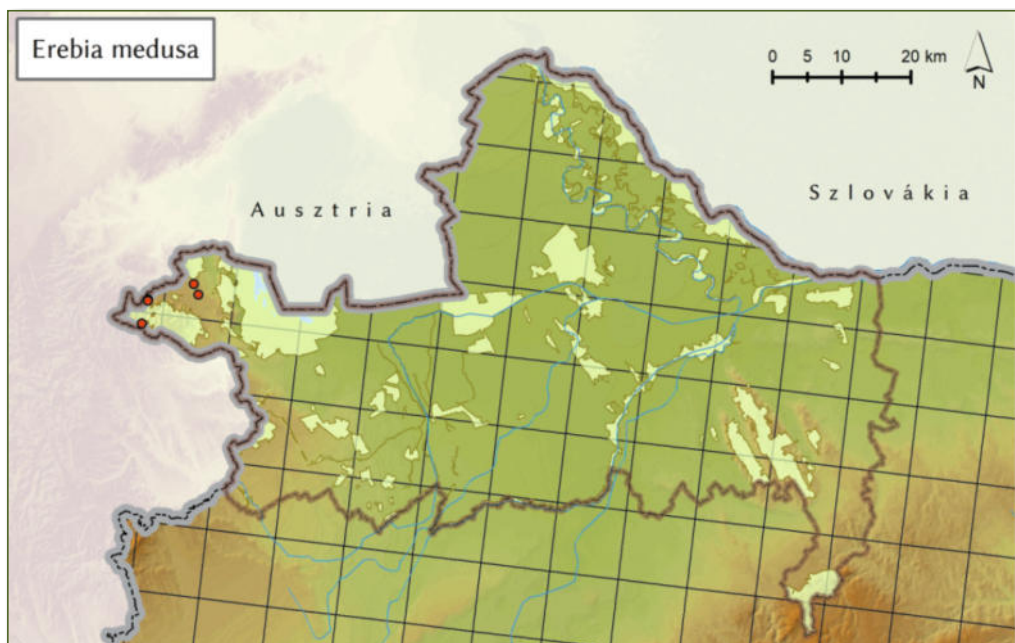
Vorkommen:

Es gibt nur drei Populationen im ganzen Land: eine der bekanntesten in Ócsa, eine andere, die von Ócsa nach Kiskunság eingewandert ist und die Dritte, nach 70 Jahren wiederentdeckte Population im Hanság, die wahrscheinlich die stärkste der drei Populationen mit ca. zehntausend Exemplaren.

Naturschutzaspekt:

Eine auch in Ungarn streng geschützte FFH-Art, deren größte einheimische Population in unserer Region lebt. Daher müssen wir alles tun, um den Bestand zu erhalten und in andere geeignete Lebensräume umzusiedeln zu können.

Erebia medusa ([DENIS & SCHIFFERMÜLLER], 1775)

kerekfoltú szerecsenlepke – Rundaugen-Mohrenfalter**Leírás:**

Nálunk a leggyakoribb szerecsenlepke, hegyvidékeinken és a nyugati határszélen többfelé elterjedt. Egyöntetűen sötét mélybarna alapszínén csak narancssárgával keretezett, fehér közepű fekete szemfoltjai díszlenek..

Élőhelyi igény:

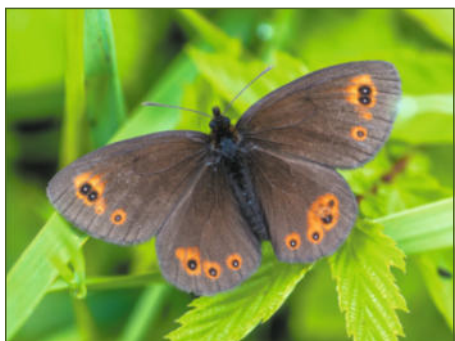
Tenyészőhelyei alhavas rétek

Előfordulás:

Területünkön eddig csak a Soproni-hegység egyes magasabban fekvő rétjein (pl. Hermes) sikerült kimutatni a fajt, ám ott helyenként nagyobb egyedszámban is mutatkozhat.

Természetvédelmi vonatkozások:

Az erdősült részeken beékelődő gyepek fenntartása, kezelése alapvető fontosságú – sok más faj mellett – a szecsenlepkék (*Erebia spp.*) számára is.

Beschreibung:

Er ist bei uns der häufigste Mohrenfalter, und ist im Gebirge und im westlichen Grenzgebiet allgemein verbreitet. Die Falter haben einheitlich dunkelbraune Flügeloberseiten, bei der auf jedem Flügel gelb umrandete Augenflecken mit schwarzem, darin weißem Kern zu finden sind.

Lebensraumbedarf:

Brutstätten sind Almwiesen.

Vorkommen:

Bisher wurde die Art nur in einigen der höheren Wiesen des Ödenburger Gebirges (z.B. Hermes) nachgewiesen, an einigen Standorten jedoch in größerer Anzahl.

Naturschutzaspekt:

Die Pflege und Bewirtschaftung von Grünland in bewaldeten Standorten, ist – neben vielen anderen Arten – auch für den Mohrenfalter (*Erebia spp.*) von grundlegender Bedeutung.

Hipparchia semele (LINNAEUS, 1758)**barna szemeslepke – Ockerbindiger Samtfalter****Leírás:**

Szárnyait igen ritkán nyitja ki. Jellemzően, fonákjával a gyepszintbe beolvadó szemeslepként. Hátulsó szárnyának fonákján a harántsáv középtájon erőteljes kiugrást mutat. Elülső szárnyainak fonákja élénk barnássárga alapszínű, éles kontrasztot alkot a hátulsó szárny márványozott mintázatával. Ez leginkább az ellenségei elriasztását szolgálja, általában olyankor villantja meg, amikor valaki túlságosan megközelíti.

Élőhelyi igény:

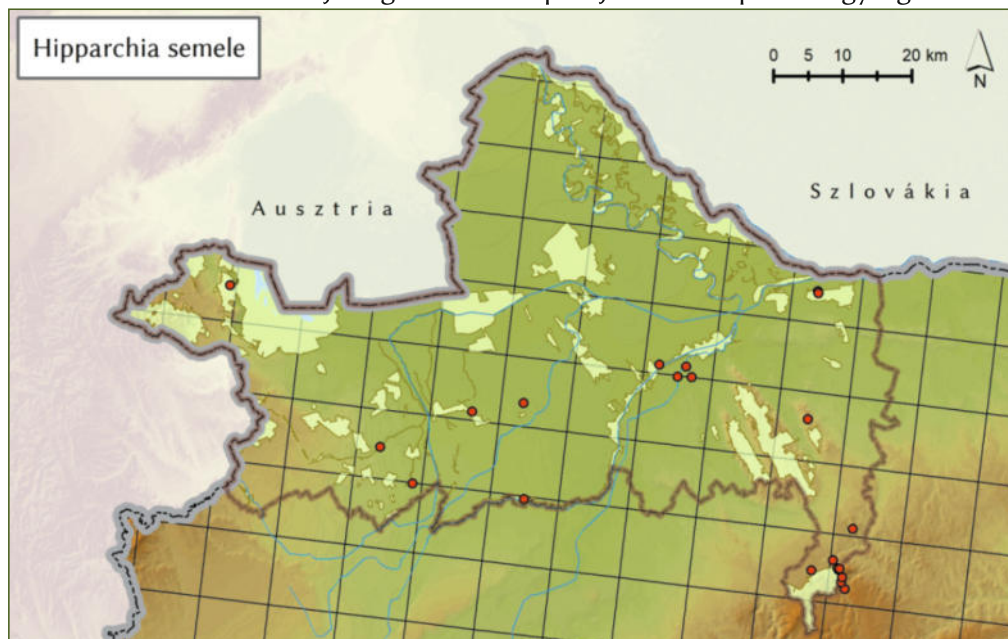
Általában sziklagyepeken, rövidfűvű száraz gypes területeken, gyakran xerotherm erdő foltokkal mozaikoló élőhelyeken találkozhatunk vele. A Soproni-hegyvidéken idős, kiritkult meso-xerotherm kocsánytalan tölgyesben és fenyőelegyes-tölgyesben tenyészik.

Előfordulás:

Területünkön nagyon alacsony egyedszámban a Soproni-hegyvidéken (Várisi-erdő) és a Rábaköz száraz gyp foltjain fordul elő, de Koroncó térségében is rendszeresen megfigyelhető.

Természetvédelmi vonatkozások:

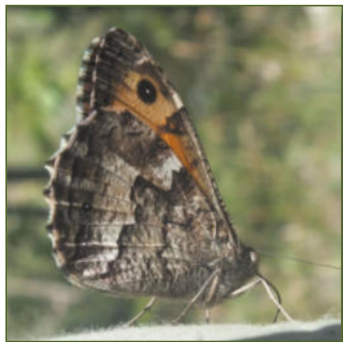
Úgy tűnik, térségünkben meglehetősen ritka faj, itteni előfordulási adatai alapján nem lehet határozott természetvédelmi kezelési irányt kijelölni. Az erdős területekkel mozaikoló száraz, füves élőhelyek természetes, illetve természetközeli állapotban való fennmaradása fontos a faj megőrzése szempontjából. A Soproni-hegységben fontos

Beschreibung:

Ein für die Region charakteristischer Augenfalter, der selten seine Flügel öffnet und sich mit der Flügelunterseite in die Krautschicht einfügt. Auf der Unterseite des Hinterflügels ist der Verlauf der basalen "Braunfärbung", die v.a. mit einer großen zentralen Ausbuchtung in die weiße Binde hineinragt, typisch für diese Art. Die Vorderflügelunterseite ist hell bräunlich-gelb in der Grundfarbe, der marmorierte Muster der Hinterflügelunterseite zeigt einen scharfen Kontrast dazu. Dies dient vor Allem dem Abschrecken von Feinden, und wird zum Beispiel gezeigt, wenn jemand zu nahe kommt.

Fotó: Káldi József

Fotó: Ambrus András

Lebensraumbedarf:

Er kommt normalerweise in Felsrasen, Trockenrasen und häufig in Lebensraummosaiken mit xerothermen Waldflächen vor. Im Ödenburger Gebirge vermehrt er sich in alten, aufgelichteten meso-xerothermen Traubeneichenwäldern und Eichenwäldern mit Nadelgehölzen.

Vorkommen:

In unserer Region kommt er in einer sehr geringen Anzahl, hauptsächlich in den Trockenrasenflecken vom Rábaköz vor, kann aber auch regelmäßig in der Region um Koroncó beobachtet werden.

Naturschutzaspekt:

Da diese Art in unserer Region eher selten ist, kann eine bestimmte Naturschutzmanagement-Empfehlung aufgrund ihrer Vorkommensdaten nicht festgelegt werden. Die Erhaltung von mosaikartigen Trockenrasenflecken zwischen Waldgebieten im natürlichen, oder naturnahen Zustand ist für die Bewahrung der Art wichtig. Im Ödenburger Gebirge wäre der Schutz einiger aufgelichteter alter Eichenbestände und ihre Umgestaltung in sog. „ewige“ Wälder nötig.

Arethusana arethus ([DENIS & SCHIFFERMÜLLER], 1775)

közönséges szemeslepke – Rotbindiger Samtfalter**Leírás:**

Közepes termetű szemeslepkénk, jellegzetes, barna alapon keskenyebb (hímek) vagy szélesebb (nőstények) vöröses narancssárga, mindkét szárnyon végigfutó, jól látható harántsávval.

Élőhelyi igény:

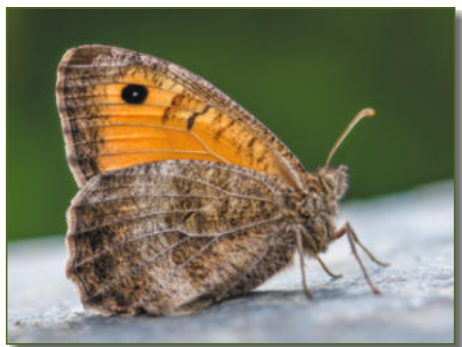
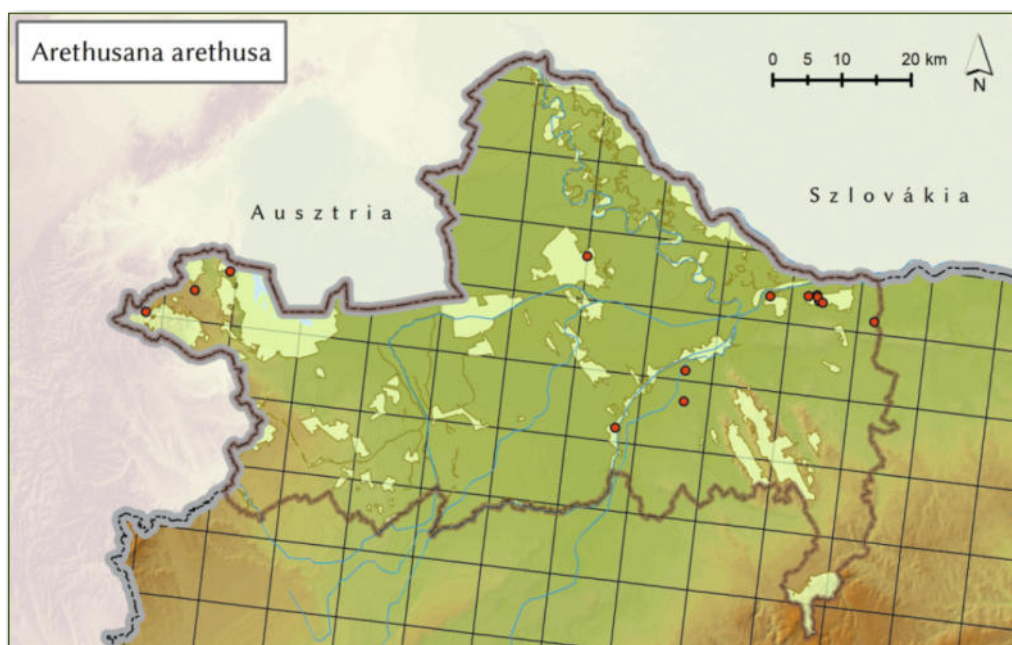
Melegkedvelő faj, különféle száraz gyepekben, sziklagyepeken, homokvidékeken egyaránt előfordul. Egyes területeken nagyobb egyedszámot is elérhetnek kolóniái, olykor szinte domináns faj is lehet.

Előfordulás:

Területünkön főként a Fertőmelléki-dombsorhoz (Fertőrákos, mészkőbánya) és a Kisalföld homokvidékéhez kötődik előfordulása (Győr és Gönyű térsége), azonban ismerjük Koroncó mellől, sőt a Hanságban is találtuk már.

Természetvédelmi vonatkozások:

Területünkön a száraz gyepek fenntartása, megőrzése, a szukcessziós folyamatok meggátlása, illetve az inváziós fajok elszaporodásának megakadályozása a legfontosabb.

Fotó: Káldi József

Fotó: Ambrus András

Beschreibung:

Ein mittelgroßer Augenfalter. Die Flügeloberseite ist samtig dunkelbraun mit einer schmalen (Männchen) oder breiten (Weibchen) orangebraunen bis rotbraunen Längsbinde.

Lebensraumbedarf:

Er ist eine wärmeliebende Art, kommt sowohl an Trockenwiesen, Sandsteppen, als auch in Felsgebieten vor. Lokal können seine Kolonien eine größere Populationszahl erreichen, manchmal kann er fast eine dominante Art sein.

Vorkommen:

In unserer Region ist er an den Hügelzug Fertőmelléki-dombsor (Fertőrákos, Kalksteinbruch) und zur Sandregion der Kleinen Ungarischen Tiefebene (Region um Győr – Gönyű) gebunden, aber es gibt auch Vorkommensdaten aus dem Umfeld von Koroncó und aus dem Hanság.

Naturschutzaspekt:

In unserer Region ist es am wichtigsten, Trockenwiesen, Steppen zu erhalten und zu pflegen, Sukzessionsprozesse und die Verbreitung invasiver Arten zu verhindern.

Köszönetnyilvánítás

Danksagung

Jelen kiadvány nem jöhetett volna létre a Vogelwarte Madárvárta 2 – Interreg V-A AT-HU Program támogatása nélkül. További projektek (WeCon, Központi KEHOP /AM–HNPI/), valamint a tervszerű adatgyűjtési programok (Nemzeti Biodiverzitás-monitorozó Rendszer és a Fertő–Hanság Nemzeti Park Igazgatóság saját kutatási programjai) során összegyűjtött adatok szintén gazdagították a térképezéshez használható anyagot. Ehhez járultak hozzá igen tetemes adatmennyiséggel az önkéntes adatgyűjtő programok – nevezetesen az izeltlabuak.hu az eBMS (European Butterfly Monitoring Scheme) és a Magyarországi Nappali Lepke Térkép – Butterfly Conservation Hungary. Köszönet illeti mindegyik önkéntes adatszolgáltatót, fényképes dokumentálót és gyűjtőtársat, akár egy, akár több ezer adattal gyarapította az adatbázist, amely a munka lezárásakor több mint tízezer, GPS-koordinátával ellátott és gyakran fényképpel is dokumentált lelőhelyi adatot tartalmazott.

Die Veröffentlichung dieses Buches wäre ohne die Unterstützung des Madárvárta-Vogelwarte 2-Projekts nicht möglich gewesen. Daten, die während anderer Projekte (WeCon, Central Kehop AM–HNPI) gesammelt wurden, sowie geplante Datenerfassungsprogramme (NbMR- und FHNP-eigene Forschungsprogramme) bereicherten die Datenbank des Schmetterlingsatlas ebenfalls. Freiwillige Datenerfassungsprogramme, nämlich izeltlabuak.hu, eBMS und das ungarische Tagfalter Atlas-Butterfly Conservation Hungary haben auch mit einer sehr großen Datenmenge beigetragen. Dank aller freiwilligen Daten-, und Fotoübermittler und Sammlerpartner, die die Datenbank entweder um 1 oder Tausende von Daten erweitert haben. Als Ergebnis wurden bis zum Ende dieser Arbeit mehr als zehntausend Standortdaten mit GPS-Koordinaten, und häufig mit Fotos dokumentiert.

Ambrus András, Áder Csaba, Baksa Gabriella, Balaskó Zsolt, Bathó Imréné, Barna Csilla, Bodor Ádám, Bóna Krisztina, Burda Brigitta, Peter Davey, Dávid Attila, Dávid Attila, Csóka György, Dobos János, Dókus Gyöngyi, Dömötör Róbert, Faragó Ádám, Fráter Szabolcs, Gergely Péter, Gyimesi Krisztina, Győrig Előd, Hadarics Tibor, Halmos Ferenc, Hergovits-Szép Katalin, Hernádi László, Horváth András, Horváth Ágnes, Horváth Bálint, Horváth Gyula †, Horváth Tibor, Helmut Höttinger, Hudák Tamás, Iván Miklós, Karancsi Balázs, Kardos Anita, Káldi József, Károlyi Balázs, Király Gergely, Király Nikolett, Kiss Zsuzsanna, Kalotás Zsolt, Kormos Betti, Korompai Tamás, Kovács Dániel, Kovács Tibor, Kovács Zsolt, Kugler Péter, Laczik Dénes, Ludányi Gyula, Madarász Enikő, Mészáros Bálint, Mogyorósi Sándor, Nagy László, Németh Lajos, Németh Tamás Márton, Patalenszki Adrienn, Peimli Piroska, Pellingner Attila, Pitó Andor, Pánczél Mátyás, Sáfián Szabolcs, Sámoly Attila, Sebők Ferenc, Simon Nóra, Sipos Tibor, dr. Somorácz Áron, Soproni János, Strausz Martin, Szabadfalvi András, Szabóky Csaba, Szegedi Balázs, Szelenczey Béla, Szita Renáta, Szombathelyi Ervin, Takács Gábor, Tóth Tamás, Udvardy Ferenc, Varga Szabolcs, Vigné Priznicz Tünde, Vig Bálint

Felhasznált irodalom

Ambrus A., Horváth B., Sáfián Sz. (2019):

A hegység nagylepkefaunája. pp. 160-168. In: Soproni Tájvédelmi Körzet. Monografikus tanulmányok a Soproni-hegység természeti és kulturális értékeiről. (Szerk: Kárpáti László), Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság, Szaktudás Kiadó Ház Budapest, 2019

Dr. Gergely Péter-Gór Ádám-Hudák Tamás-Ilonczai Zoltán - Szombathelyi Ervin (2017):
Nappali lepkéink - Határozó terepre és természetfotókhoz. pp.264 Kitaibel Kiadó

Haraszthy László, Sáfián Szabolcs (szerk) (2016):

Védett állatfajok elterjedési atlasza Vas, Zala és Somogy megye Natura 2000 területein.
Somogy Természetvédelmi Szervezet

Tóth Balázs (2019):

Magyarország nagylepkéinek határozója. pp.316 Magyar Biológiai Társaság

Sáfián Sz., Verovnik R., Bathó I., Csontos G., Horváth B., Kogovsek N., Rebeusek F.,
Scherer Z., Strausz M., Szentirmai I., Zaksek B.(2013):
Nappali lepke atlasz. Óriszentpéter.

<https://www.izeltlabuak.hu/>

<https://lepketerkep.termeszettudomany.hu/>

<https://butterfly-monitoring.net/>

<https://lepkeszet.hu/>

Ez a könyv az elmúlt két évtized Győr-Moson-Sopron megyét érintő lepkészeti kutatásainak egy természetvédelmi szempontú összefoglalását adja. Messze nem teljes faunisztikai feldolgozás és bizonyos, hogy számos faj, több forrás is kimaradt belőle, ám így is - a térségben elsőként - kísérletet tesz arra, hogy a lehető legtöbb szakembert és (csaknem 80) önkéntes adatgyűjtőt bevonva egy friss, még a lapzártá idejét is kihasználó, napra kész információkat adjon a térség védett és ritka lepkéinek aktuális elterjedési adatairól, több mint tízezer lelőhelyi adat alapján.

Dieses Buch ist eine Zusammenfassung lepidopterologischer Untersuchungen in Komitat Győr-Moson-Sopron in den letzten zwei Jahrzehnten aus Naturschutzperspektive. Es ist keine vollständige faunistische Verarbeitung und bestimmt fehlen viele Arten und verschiedene Quellen, aber es ist immer noch - zum ersten Mal in der Region - ein Versuch, so viele Fachleute und (fast 80) freiwillige Datensammler wie möglich einzubeziehen. Darüber hinaus bieten es aktuelle Informationen zu den Verbreitungsdaten von geschützten und seltenen Schmetterlingen in der Region, basierend auf mehr als zehntausend Standortdaten.

This book is a summary of lepidopterological studies in county Győr-Moson-Sopron in the last two decades from nature conservation perspective. It is not a complete faunistic analysis and certainly misses many species and various sources, but it is still - for the first time in the region - an attempt to involve as many experts and (almost 80) voluntary data collectors as possible. It also provides up-to-date information on the distribution data of protected and rare butterflies in the region, based on more than ten thousand site data.